Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

125

N. vi. a 16

Ex Bibliotheca
De Cardenas

XXVI 2

DEBACQ LIBRARY

WELLCOME
HIST. MED. MUSEUM

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

126

3607(2)/A

LACINIUS (Ganus)

2/6/20

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

40 177

PRETIOSA MARGARITA NOVELLA DE THESAVRO, AC PRETIOSISSIMO PHILOSOPHORVM LAPIDE.

Artis huius diuinæ Typus, & Methodus: Collectanea ex Arnaldo, Rhaymundo, Rhasi, Alberto, & Michaele Scoto; per Ianum Lacinium Calabrum nunc primum, cum lucupletissimo indice, in lucem edita.

AL DVS

Cum priuilegio Pauli III. Pont. Max. & Senatus Veneti ad annos decem.

M. D. XLVI.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

PIERIVS ROSEVS CANDIDO LECTORI.

Hoc opus humano triſtem de corpore morbum
Propellit, bilis quem male ſana parit:
Seruariq; docet pulchro cum flore iuuentam;
Et ſenij placidos uſque uidere dies.
Si quis iuſſa ferat dijs adſpirantibus; omnem,
Quam ſimulabit, ouans pauperiem fugiet:
Hic latitans miſeris poterit ſuccurrere egenis,
Et ſupplex magno reddere uota Ioui.

IDEM.

Pro lucro duri qui iam ſubiere laboris
Omne genus, Calaber hoſce ualere iubet.
Auriferum cernis ſtudium? mirabere. librum
Hunc qui non habeat, nil habuiſſe putes.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

HIPPOLYTI FANTOTII DELPHICI PERVSINI HENDECASYLLABON.

Ars diuina malis diu magistris
Indignam male passa seruitutem
Cæcis delitui gemens tenebris.
Ad claros studijs uiros, & usu
Illustres redeo gradu citato
Tandem suppetias petens, opemq;.
Cunctantur miseri. misertus unus
Afflictæ lacrymas, uicem dolensq;;
Et sordes, habitumq; non herilem
Ornatu decorat graui Lacinus.
Monstrat, omnibus afferens micantem
Lucem, quid ualeat meæ potentis
Naturæ studium. meo Therapo
Quale iudicium, eruditionem
Donarim, poteris uidere lector.
Is, quod Gebber habet, Bonus, quod ipse
Huc spectans tot habet libris Rhamundus,
Descriptum Methodo breui reponit.
Magno mehercule dignus est honore,
Quo doctore uirum per ora mittor.

IANVS LACINIVS CALABER PSY- CHRONEVS MINORITA LE- CTORI SALVTEM.

CVM oppositorum lector optime (philosopho teste) eadem sit disciplina, & ipsa iuxta se posita magis elucescant. Ideo non tam laudabilem profecto, atque expetendã esse liberalitatis uirtutem, quàm turpe, atque execrandum esse auaritiæ crimen. quod hinc facile percipi potest. Nam quemadmodum eos, qui se non tam sibi, quàm patriæ et amicis omnibus in lucem editos esse existimãt, quique etiam non modo curam omnem atque industriam, uerumetiam uniuersas facultates, ad publicam bonorum utilitatem conferunt, omni penitus laude dignissimos facile cẽsemus. Ita ij qui propter insolentiam quandam, & immoderatam habendi cupiditatem totius interim iustitiæ, atque humanitatis immemores, conditis thesauris, sibi tantum student, suasq; res tantum agunt, tam sunt inhumani & immanes atque harpyis similes, ut infamiæ notas subire & in omnium hominum sermonem, ac uituperationem uenire meritò soleant. atque ydem, qui uel partis diuitijs, uel inuentis opibus ita submerguntur, ut non tantum ijs quibus maxime prodesse debent, ea non communicent, uerum buffonibus quàm simillimi, nec sibi ipsis satis unquam sunt commodo. Vnde hoc execrabile uitium, quanto magis est contra naturam boni, generisq; humani societatem, eo fortius liberalitatem esse optimam arbitramur. Quo fit ut cum ex Gallia Cisalpina Patauium redierim illa doctissimi uiri Boni Ferrariensis quæstio luculentissima, de alchimiæ possibilitate atque

ueritate mihi sese obtulerit. In qua adeo docte & exquisite, ita subtiliter, copiose & accurate disputatum est, ut nihil quod ad eam rem pertineat derelictum, nihil indiscussum, nihil non plene satis probatũ offendas, quod tandem nulli, nulli ex omni numero fecere priores. Hæc siquidem disceptatio, non solum illis, qui huiusmodi studij genere delectantur, erit (iudicio meo) non iniucunda, nec ingrata. Verum etiam illis qui huic scientiæ & arti continue aduersari solent, & auro gemmisq; longe pretiosior existimabitur. Merito igitur in idem auaritiæ crimen, (quod à me longe semper absuit) incidissem, si aut diutius clarissimæ huic rei tenebras obduci permitterem, aut nostri temporis philosophos, (siqui sunt, qui perpauci tamen sunt) tam excellentis ingenij indole, & doctrina, non sine magno illorum incommodo, ac denique disciplinarum omnium genere spoliatos atque orbatos, æquo animo ferrem. Itaque ne ab ijs, qui huiusmodi doctrinæ studium & opera dicarunt, illiberalis siue inhumanus iure haberi possim: sed potius quantum in me est non solum mihi, sed etiam alijs prodesse ualerem, collectanea quædam ex Raymũdo Lullo, ex Arnaldo de Villa Noua, ex Michaele Scoto & Rhasi, Diuo Alberto & alijs huiusce classis & multarum lectionum uiris, una cum Bono Ferrariensi in publicum ire & ad communem utilitatem nunc in lucem mittenda curaui. In quibus quidem nihil quod non egregie eruditum, non excellens, non absolutum sit offendes. Etenim tanta est horum philosophorum (præsertim & Boni Ferrariensis) rerum cognitio. Tam incredibilis rerum copia ac diuina propemodum dicendi uis, ut Bonum ipsum omnibus alijs præponendum & longe principem non dubitauerim. Nullum denique satis admiraturum putem, cum quis eum legerit senseritq; aureum illud philosophiæ flumen effundere.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Nam is si occultos atque abditos philosophorum sensus conetur explicare: quis hoc homine subtilior? siue huius profundissimæ disciplinæ uelit rationes reddere, & illius ueritatem accuratissime demonstrare; quis illo doctior? quis clarior? quis denique præstantior erit? unde nõ sine rationis causa in frontispitio titulus sit affixus. Pretiosa Margarita nouella. Et uere nouas ac preciosas fert Margaritas, non obscuras, non ambagibus denigratas, ut aliorum ferè omnium, huius tam eminentis scientiæ & superexcellentis philosophiæ partem, facile erit uidere monimenta scriptorum: qui adeo obscure & tetrice illam pinxerunt, ut nullus aliquando comprehensurus ea penitus uideretur. At non illos sequutus est Bonus noster sed ita docte, ornate, & splendide, in doctrina Peripatetica & Aueroica, necnon in terminis notissimis, non modo possibilitatem & ueritatem, sed eius necessitatem, studiosis omnibus, demonstratione propter quid & potissima demonstrauerit. Cuius ipse rationes & opera non sine magno labore in unum collegi, & quoad potui, elucidaui, purgaui, auxi. & in optatum candorem redegi. Optarem meam hanc diligentiam, seu potius curiositatem, non fore studiosis inanem, aut doctis ingratam. Sed qua pietate fortuna quadam, seu fato quodam impellente erga studiosos omnes sumus, eadem nunc & charitate tenebris eruta opera, quæ diu lucem optarent, læto uultu suscipe, hylarem piumq; restitutorem complectere sinuq; tuo foue. Cui pro tanto munere immortales agere gratias ne desinas. Tibi igitur persuasum uelim, ut die noctuq; in ipsius lectione uerseris. Quod si opus gratum fore cognouero, cũprimum aliquid ocij nactus fuero Methodum in omnes libros diui Rhaymundi Lulli expecta. Vale.

Colloquium nuncupatorium. interloquutores Bonus & Lacinius.

Bonus. ONSVEVERVNT omnes mi Laci=ni qui in uarijs literarũ studijs præclarum
c
aliquid & memoratu dignum ediderunt uel editum instaurarunt, purgarunt uel auxerunt, illud ad communem studioso=rum utilitatem in lucem dare, ut id posteris optime hu=manis actum sit usibus. Cum tu igitur labores meos unà cum bonis auctoribus collegeris, locupletaueris'q;: ne per=mittas oro ut sic perpetuo sub puluere delitescam, sed da operam ut meis & amicorum omnium uictus precibus in publicum unà cum Arnaldo, Rhaymundo, atq; alijs exeam. Vt doctis omnibus nunc pateat quanta lux omnibus alchimiæ auctoribus sit addita, quantus'q; splendor illis accesserit. Lacinius. Quanquam multæ fuerint auctoritatis antiqui, multæ'q; doctrinæ, fateor tamẽ nihil esse tam ornatum quod expoliri non possit & nihil tam plenum quod incrementum recipere non ualeat: sed quia ab eruditissimis hominibus no=bis præmonstratum atq; seruatum est, Argumentum quod=libet recte dicari Pontificibus aut principibus, uel illi potissimũ offerre, à cuius benignitate laborum suorum cumulatissimã mercedem uel degendæ uitæ leuamen aliquod sperant. Deli=ge quem uis cui te in munus offeram, uel sub cuius nomi=ne tutũ hoc opus exire ualeat. Bonus. Solent non nulli quod tu narras seruare, existimantes eorum opera summo haberi in precio si Pontificibus aut Regibus fuerint dicata: aliqui ue=ro metuẽtes erga nuper suos natos libros quorundã insolentiũ morositatem, qui priusquã degustent reijciunt et aspernãtur,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

præfigunt hi in frontispicio sui uoluminis summorum principum elati supercilij titulum, sperantes ab illis hoc istud saltē impetrare ne male conciliati hi damnent, ne fastidiant, ne conspuant, ne deniq; aspernantur antequam legerint: qui planè mihi nō tam largiri uidentur quā sperata cūipsis quadam magna cōmutatione astute, calideq; mercari, præsertim cū nec ipsos lateat eos quibus dicauerint nusquam uisuros aut lecturos. Nulla igitur ex parte hæc tam uulgata consuetudo mihi aliquādo persuadere potuit, ut me principibus, aut Pōtificibus quauis ex causa nuncupares. Lacinius. Existimo, quod sine tali præsidio, insolentiam inuidorum, auarorum blasphemias, sciolorum risus, mercatorum calumnias, & denique illorum omnium maledicentiam, qui sibi ipsis tantum sapiunt, ut cunctis, quæ ipsi non probauerint nasum & os cōtorqueant, uitare minime poteris. Et sic maleuolorū omnium aculeos perhorrescens cymerijs sub umbris perpetuo delitesces. Bonus. Hoc quæso tu ne cures, latrant enim canes pro natura & consuetudine sua, & tunc latrare desinent cū desinent uiuere. Quid quæso latratus istorum cuiquam obesse poterit? nonne uulgatissimum semper fuit improbos homines uiris probis uel propter inuidiam uel propter dissimilitudinē solere latrare? Et tamen ille probus semper habitus est, quem peruersi maxime improbauerint. Ego certe ab iniquis quibus uis uerbis mallem quàm reipsa uituperari. Nō igitur est curādum quid nobis homunculi sed quid uiri probi, neque tantū quid uiri, sed quid ueritas ipsa loquatur. La. Si te alicui magno principi dicauero cessabunt forte obloqui ac latrare. Bo. Frustra siquidem laboras, si credis quauis autoritate perditos istos loquaces emendare, qui si Deo, uenenoso suo ore nō parcunt, quo nā pacto nobis parcent? Noli quæso tu ad tam

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

leuissimam uulgaris susurri auram, à bono tuo proposito de-
sistere. Laci. Quis scit si recipiemus ab illis nostrorum labo-
rem mercedem, & erunt nobis degendæ uitæ leuamē? Bo.
Ita pensitauit Aurelius Augurellus cū suā chrysopeiam Leoni
decimo pontifici maximo dicauit ab eo (munifico quidem ac
liberali) aliquod ingens munus expectans. at is Augurello
ex uiridi serico marsupium dono dedit: qui color spem uulgo
futuram indicat. Lacinius. Perbelle, sciteq; fecit pontifex,
Nam si philosophorum lapidē fecerat Augurellus, alienis nō
indigebat opibus, quando ipse omnium esset ditissimus. sed
mi Bone, qui diues est, amicis etiam indigeat oportet, Igitur
mihi obtemperes uelim, ut illis saltem quorum beneficijs ad-
stringor, tali munere impertiam. sunt etenim multi quibus
non modo mea omnia, uerum memetipsum debere cognosco,
quo excellētissimo munere ipsis longe carissimus ero. Bonus.
Falleris me hercle, nam si tu, quempiam in hoc negotio pu-
blice uocare præsumpseris, eundem tibi ex amico inimicum
comparabis. Nunc ne nosti eos omnes, qui hodie huiusmodi
artem exercent cauere ne aliquo modo innotescant? Laci.
Heu! prophanam igitur facis artem? Bonus. Idiotæ isti cū
sint, idiotarum habent opinionem, sed ars ipsa sancta est, &
quam non nisi puros ac sanctos homines habere licet. nam ut
diui Thomæ utar sententia, Ars ista uel reperit hominē san-
ctum, aut reddet eius inuentio sanctum. Laci. Non sic
aiūt moderni nostri, sed dicunt non tantum religiosos om-
nes: uerum nec uiros probos illa decere. Bonus. Et tu quo
que horum uulgarium sequeris uocem atq; opinionē? Laci.
Vulgarium? optarem siquidem, sed ut uideo, communis &
fere omnium est sententia. Bonus. Insanis me hercle, &
mihi hæc tua contentio bilem excitat (nisi de sophistis fiat ser

no apud eos) qui quidem non alchimici philosophi censendi
unt, sed fures atq; latrones: qua propter uulgus iners atq;
gnarus alchumistæ nomen, perditis istis simul atq; philoso=
phis confundit, qui sicut distat lux à tenebris, uerũ à falso,
Deus ipse à mammona, bonum à malo, sic isti inter se mini
me cohærent et ueluti cacodæmõ spiritus angeli nomẽ adhuc
retinens, nihil cum beatis illis spiritibus, commune possidet in
e, nisi forte nomen, sic itidem isti empyrici sophistæ, falso si
i nomen usurpant, qui quidem suis latrocinijs artem hanc
anctissimam fecere fabulã uulgi. Nam uera et nunquã satis
audata, alchumisticæ transmutationis operatio maleficis istis
ullo pacto conuenire potest. sed ijs tantum, qui semper ui=
i probi ac deo dicati habiti sunt. Nonne antiquo illo seculo
anctus fuit Hermes ille ter maximus (ut fertur) artis huius
nuentor? sed prætereo antiquos omnes, quia uix sufficeret
ies si omnes memorare uelim, sed hos tantum recentiores theo
ogos in mediũ adducã. Ioannem scilicet Damascenũ in pri=
nis uirum religiosum ac sanctum, necnon & theologum in
ignem, Albertum cognomento magnum, Diuum Thomã,
ui quantum doctrina & sanctitate claruerunt, ostensione nõ
ndigẽt. uide adhuc & Rogerium Bacconitanum, Haymo=
em, Raymundum Gottifredum theologos excellentissimos.
oannem Ticinensem episcopum Reuerendissimum, Garsiam
ardinalẽ & alios quos Vincentius historicus inter alchimiæ
utores enumerat: Fratrẽ Helyã, fratrem Guilielmum, Ric
ardum, Petrum de Iliaco, Morienum & quamplures alios
laustrales atque theologos egregios, quos ne tibi sim tædio si
entio inuoluam, horum etenim opera & labores in hac ar=
e latissime patent. Quid de Vincentio historico, uiro reli=
gioso & undique doctissimo referam? qui non dubitauit in

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

suo speculo naturali, inter autores huius artis Diuum etiam Ioannem euangelistam annumerare, ea de causa fortassis, quod scientia hæc ponitur esse diuina, & Diuus ipse apostolus coram Cratone philosopho duobus illis adolescentibus (qui cuncta pro Christi amore pauperibus erogauerant) gementibus atque suspirantibus, quod se in uili pallio cernerent egẽtes, & seruos suos uiderent potentissimos atque fulgentes. Cũ optarent erogatas diuitias recuperare, iussit apostolus rectas uirgulas in singulis fascibus & minutos lapides ex littore maris sibi afferri & inuocata Trinitate illas in purissimum aurum, hos uero in preciosas gemmas conuertit. Sed id (iudicio meo) nullo pacto arti huic quanquam diuinæ, sed solum diuino tribuitur miraculo. Eo quod materiam sumpsit apostolus nimium disparem arti: & licet propriam sumpsisset materiam, una tamen actio (ut dicetur infra) non facit autorem. Quid de Rhaymundo Lullo cuius uita atque ingenium omnibus est admiratio? quippe qui contra Arnaldũ de Villa noua, artis huius impossibilitatem ualidissimis rationibus demonstrare conatus est: at posteaquam non rationibus sed experientia, artis ueritatem ostendit Arnaldus, cepit illã postea toto suo conatu rimare, qua non modico cum labore inuenta, optans incredulis eius ueritatem aperire, quingẽtis fere uoluminibus illam demonstrauit: quibus adiecit illud nouissimum & omni admiratione dignum, de lapidibus preciosis, quos uidelicet ex ijsdem metallorum principijs, componere iussit, quo opere ipsa etiam stupet natura. Nec hoc ipse contentus ut metalla cuncta in aurum mutaret, sed ipsum etiam aurum contra naturæ ordinem fecit in plumbi substantiam atq; naturam retrocedere. Audi quæso aliud, quod uix humano percipitur intellectu, ut in eodem metalli

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

frusto atq; uirgula una seorsum conficeret aurum, argentū, es, plumbum, ferrū atq; stannum. sunt ne ista uilia? sunt ne risu digna? Laci. Nullus profecto nisi male sanus & elleboro indigens tuam hanc inficiet sententiam. Bonus. Caue igitur ne tu in uulgarem hanc atq; temerariam uenias opinionem. Lacinius. Quam? Bonus. Quod non deceat scilicet religiosos scientiam hanc diuinam scire, nec similiter illam exercere: si decuit Paulum funes texere, & Lucam pingere, Petrum & Ioannem piscari. itaq; & omnes Apostoli cœlestiū rerum meditatione fatigati, cum ab euangelij prædicatione cessassent, manibus semper aliquid sunt operati. Et nunc nō decebit religiosos concessum sibi otium uertere in negotium? Nonne religiosius est aliquid agere quàm nihil agere? Laci. Quid ad hæc referam non uideo, nam eos in testes adducis quibus refragari non licet, & eos quoq;, qui non tantum doctrina atq; sapientia orbem illustrarunt, uerumetiā omnis iustitiæ, fidei, innocentiæ, religionis & sanctitatis speculū fuerunt: qui etiam sicut stellæ cœlum, sic isti omnes mūdum illustrarunt. Bonus. Quid igitur tantum times quid'ue differs opus tam præclarū sine nuncupatione aliqua in lucem dare? Lacinius. Timeo ne per me ista uulgo apertiora fiant. quandoquidem ab antiquis omnibus nobis præceptum est, ne sanctum hoc negotium detur impijs atq; prophanis. Bonus. Recte hoc præceptum est antiquis nolentibus impios locupletari, ne à uijs iustitiæ & à recto fine auerterentur; ne igitur improbi diuitijs affluentes multorum essent causa malorum, hoc archanum illis cælatum esse uoluerunt. Nunc autem quādo per Dei uerbum altera nobis data est lex, ad bene beateq; uiuendum diuitiæ obesse minime possunt, modo illis affluentibus (ut recte ait sapiens) cor non apponatur. ha=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

bét namq; christiani omnes quacũq; ex licita atq; honesta cau sa aurum, non ut seruent illud, sed ut habeant unde egenis omnibus succurrere possint. Laci. Cur igitur nostri antiquorum uestigia sequentes id idem nobis præcipiunt, affirmantes ex eius publicatione, mundi ruinam fore uenturam? Memini etiam me legisse apud Ioannem de rupe sissa uirum theologum, talia præcipientem: Cauete (inquit) omnes in quorũ manibus hæc nostra peruenerint, ne illa quæso, ad manus perueniant infideliũ, quia fides rueret Iesu Christi. Bonus. Ah, ah, ah. Liceat quæso nunc contra hos insensatos sic exclamare: O, Iane à tergo quem nulla ciconia pinsit, oh dementes miseri, Indiget ne Iesu cristi dei fides, auro & gemmis? Indiget armis? quando per tela per ignes, toto aduserante mundo, erecta est eoq; magis incrementum recipit, quo magis impugnatur. sed hos quæso mittamus homines (ut pro nũc ita loqui liceat) testiculatos magis quàm cordatos. Nonne palã est eos contra domini præceptum agere, qui docuit, quod gratis accepimus gratis etiam dare? Dicant isti obsecro, quid utilitatis afferat hominum generi abscondita sapientia? Quid gemmæ reconditæ? Quid in uisus defossusque thesaurus? Et quid tandem lucernæ esset usus? quod commodum? quæ utilitas? si sub modio et non super candelabrum collocetur: quẽ admodum à Christo seruatore proditũ. est sed ij credo ex innata auaricia, nõ ex christiana pietate talentum domini suffodiunt, cum id quod aiunt, ignauia potius quam pietas esse uideatur. Laci. Noui ipse quamplures, qui tantopere timent ne sui libri pateant & ita caute eos seruant, ut nec ipsi quidem eos legant, cum sint ignari, nec alios legere, aut uidere permittant, cum sint inuidi atq; maligni, arbitrantes in illorum aperitione seu ostensione, statim ex eis lapidem in pu=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

icum exire, & per uicos omnes atq; plateas spaciari, salta
que. Sunt etiam ij admodum auari, ut nec obolum quidem
uic negotio aliquando exposuerint, & arbitrantur uellétq;
pidem illum philosophorũ sibi tantum è cœlo plui atq; dona
i. optant quoq; scarabei isti uolare cum aquila et dici ac uo
ari philosophi. Pro talibus igitur orandum existimo, ut de
entibus eorum dementiæ & ex cordibus auaritiæ nebulæ ex
ellantur. Bonus. Vtinam diuinæ bonitatis radius illorum
nentibus illucesceret, sed in eis uulnus insanabile conspicio,
t curare tam ueterem morbum, difficillimum sit & forsi-
an impossibile. O`, si isti animaduerterent Dei prouidentia,
mnia (præsertim opus istud sanctissimum) regi guberna-
ique, non ita desiperent. Nonne uident miseri, eos omnes,
ui & librorum copiam, pecuniam, doctrinam, famulatũ
& operatores habent, operantur laborantq; in his semper, &
amen proposito uacuos esse uidemus. Ne mireris amice, nam
d Deum ipsum sine deo mortalis homo accedere non potest:
sicuti nec lumen sine luce oculus ipse uidere nequit, ita sine
ipso largitore Deo, ad hoc tam grande atq; ineffabile donũ
suum quiuis peruenire minime ualet. La. Quid quæso nũc
harpyæ istæ ad hæc respõdere poterunt? Bonus. Delirant mi
seri & ueluti sensu atq; intellectu carentes, non uident quan
ta nobis omnibus ad hunc beatum & tãdiu optatum lapidé
opponitur difficultas, adeo ut grande illum Sisiphi saxũ, per
montis ardua sursum uoluere uideamur; & quando magis
tam excelsi operis finem uidere credimus, tunc magis in igno
rantiæ abissum labimur, quia pauci sunt quos æquus amat
Iuppiter, aut talis uehit ad æthera uirtus. Cum tamen hæc
ipsa aderit, tunc nobis ipsis atque amicis omnibus percari
erimus, quibus iam derisui & ioco habebamur. Lacinius.

O' facinus, quid audio, ut scientia hæc tam supernatural[is] & ars tam rara hodie apud multos illusio & deceptio uide[a]tur? Bo. *Nec mirum, quoniam euenit, ut hoc deplorato [s]culo omnis generis homines & quidem ignauissimi, aude[a]nt artis & scientiæ huius fœlicissimæ & altissimæ philoso[phi]æ latentes causas perquirere, arbitrantes lapidem illum beatissimum è chartaceis, ambagibus ac deceptionibus idiota[rum] quorundam extorquere atque furari. ij siquidem sun[t] fabri, lanarij, lignarij & id genus hominum* μελαγχο[λ]ούντων *cupientium sine labore ditari.* Laci. *Non n[e] illam quærunt similiter & docti, nobiles, principes ac d[e]nique reges?* Bo. *Quid tum? Noui ipse quamplures, sed non ut par est eos scientiæ huius præstantissimæ, sed tantum auri cupidos uidi, ita ut iures duros esse silices ex quibus aurũ ipsum excauatur, sed duriorem illorum dices auri famem. & licet eos omnes cunctis in rebus nasutissimos iudices, hac tamẽ in re nihil dices habere nasi, cum eos quandoque uideas stolidissimas chimeras credere ambiguaq́; ac falsa, inania atque puerilia, pro ingenti nescio quo semper amplecti & nunc huic p[er]egrino, nunc uero illi, aures arrigunt, qui ampullosa & uana pollicitantes, quotidie in arsenicis, sulphuribus, mẽstruis & his similibus promptissimi auidissimiq; inscite atque inepte operantur, qui tandem hoc fine clauduntur, ut tempus ipsi conterant, aliosque conterere faciant, & sic pro lapide acquirendo pecuniam dilapidant, ac demum cum proposito frustratos se esse conspiciant, conantur quæsitæ longius herbæ, in ualido fugiens argentum sistere succo.* La. *O' tardas adeo mentes assuetaq; falli artificum uarioq; rerum per inania ductu pectora, quidnam conueniunt ista metallis? Sed heu quantum à proposito longe uagamur.* Bo. *Minime,*

nam

nam omnia quæ dicta sunt ad rem pertinent, ecce iam tua ope in lucem exeo, non Principum aut Regum dignitate protectus, sed ipsa tantum uirtute comite, antiquorum ægyptiorum morem partim imitatus, qui cuncta Mercurio dicabant, tanquam uirtutis ingeniiq; ipsius autori ac largitori: partim uero soli tanquam rerum omnium ac generationis patri. Soli igitur et mercurio dicatū esse uolo ex quorum fonte cuncta huic operi necessaria proficiscuntur. Nec non illis omnibus, qui uirtutem, & quæcunque recta sunt, colunt; eos autem omnes qui tantum salis habent, ut quæcunque ipsi non probauerint, negligant atque dānent. Inspiciant quæso ipsi opus diligenter, illis opus non autor ipse loquatur. Nam cum autor in sui ipsius commendationem loquitur, male quidem agit, bene uero cum opus ipsum loquitur. Vanus iudicio meo censendus est opifex, qui ab aliis magis quam ab ipso opere laudem expectat atque honorem.

Vale.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Metallorum in melius mutationum Typus, Methodusq;, per Ianum Lacinium Therapũ Calabrum nunc tibi lector in lucem dantur.

RTIS generandi. M. uel. Q. Non nulla sunt principia quædam quæ sola cogitatione atque intellectu comprehenduntur, ut Chaos, Alteratio, Potentia, Operatio, Generatio, & Digestio. Quædam sensibilia tantum, ut uinum uel materia prima, Corpus siue forma, Elementa, Perfectum ens, uenenum informans, colores, fermentatio, separatio. Quædam tum intellectui tum sensui patentia ut cœlum.

A. EXCHAO primũ tanquã. E. tenebris exit idoneus artifex, seque inter hanc rudem, confusamq; & indigestam elementorum molem, & principia reliqua ad. M. uel Q. Incedentem cognoscit, quo ad per. B. C. D. perquæ natura ipsa subsequentia primordia illuc perueniat.

B. MATERIAM accipimus, tum eam, ex qua agente extrinsecus artifice oritur. D. Tum Metalla imperfectiora sub M. uel Q. Immutanda item. C, &. D. qua patiuntur.

C. FORMA uero est, ut artifex principijs his administrans, Et eadem considerate mouens. Est etiam id, quòd ipsi. M. uel Q. præstat, quo ipsa sint & existant, quo'ue ét quodcũq; ex. T. S. V. Z. libuerit in. X. uel. Y. immutet.

D. COELVM est uis fœminea, á qua maris progenitura recepta nutritur & crescit, quousq; in. M. uel Q. omnino mutetur.

E. ELEMENTA proficiscuntur de. B. in. D. & per. C.

.G.H.I. *permiscentur uicissim*.

ALTERANT. C.*in*.D.&.D.*in*. C. *primum, deinde paulatim inuicem conuersa in*. M. *uel* Q. *feruntur. Est et*.F.*potentia qua ipsius*.D.*est actus in quo et de quo: & quicum, & per quem, uniones ipsi ab arte sunt & generantur*.

MISCENTVR. C.*cum*.D.*tãtum quare illud* Pro*pertianum masculus & tota fœmina coniugium*.

DISSOLVTIONEM *appellamus, cum iam in utrisque* &. C. &. D. *tanquam in hermafrodito conceptum est*.

GENERATIONEM *dicimus partim, qua ex*.C. &. D. *fit*. M. *partim enim qua*. Q. *ex*. M. &. D. *sed ita ut hæc ipsa in uasculo constituta à natura magis quã ab arte administrante proueniet*.

COLORVM *primus niger, qui ut primo, ita diffi cilius cæteris apparet ostenditq; concubuisse*.D. *cum*. C. *et concepisse*. *Et proculdubio optatum*. M. *uel*. Q. *oriturum*. *Candidus alter, quo*. C. *ad*. M. *& inde ad*. Q. *sensim progreditur*. *Tertius croceus, per quem apparet iam in unum cuncta constitui cepisse, quod semen in om ne*. D. *per minima quæq; diffusum est*. *Quartus rubet, qui*. M. *uel*. Q. *iam ortos manifestissime demonstrat*.

DIGESTIO *est qua, quod conceptum est, igne extrinsecus mouente & opitulante, consequitur, ut ex*. C. &. D.M. *uel ex*. M. &. D.Q. *perficiatur*.

SEPARATIO *est in his, quæ elementa appellantur, quæ de*. B. *& item*. D. *orta, ab eisdem quoque separantur*.

OPERATIONEM *intelligimus uel ea qui à*. B.

& reliquis principijs in. M. uel. Q. generandum pro
ditur, uel quæ ab. M. &. Q.. in deputanda immuta
daq; metalla, ac etiam continuo informanda prouenit.

M. PERFECTVM ens inter principia ideo commem
ramus, quod tam & si id ipsum est quo ex. C.D. per.E.
F.G.H.I.K.L.O.P. tendimus, formæ tamen & efficien
tis causæ rationem habet, cum ea quæ diminuta sunt ad
æqua reducit & perficit.

N. FERMENTATIO est in. Q.. ex. M. admiran-
dus transitus, qua in re diuinus penè artifex necessaria fo
re. G.H.F.L.I.D. arbitratus cum. D.C. &. M. in. G.cō
stituerit, continenter eadem lentissimo fouebit igne quo
ad per. H.F.L.I. in. K. peruenient, nullaq; in re opera mi
nore, sed eisdem ferè gradibus insistens conabitur, ut mul
to maiore & uirtute & quantitate quam. M. sit ipsum
perfectissimum. Q. uenenum oriatur. Quamobrem cū
semel id diuinitus nobis concessum fuerit (nam aliun-
de speret nemo) perpetuo hoc augeri poterit, non tantū
magnitudine sed in uires quoq; excrescent infinitas. Nec
opus erit. M. iterū diuturnis laboribus repetere, quod ut
in humanis maximum quid uideri potest, ita ex his etiā
qui. M. composuerint, assequuti sunt pauci.

Q. EST itaq; uenenum informans, ex omni parte perfe-
ctum, hoc est æquis elementis undiq; compositum. Qua
propter (ut dictū est) multo perfectius est quàm. M. &
in uirtute excellens magis. nam præterquam q̄ bifariam
inficit & informat immutatq; sui ipsius speciem primam,
deinde in. X. uel. Y. penè infinitū. Est etiam ægritudi-
num hominum humanorum tum animi tum corporis effi
cax medicina, quippe qui perturbationes omnes expellat.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

bonosq; uiros, hoc est, non alieni inuidos efficiat similiter & conseruet. Corporeos autem humores si qua excesserint adæquet & constituat. Imbecillemq; senectutem ualentem inducat & confirmet.

FAC mixtionē cū una parte. X. & duodecim partibus aquæ nostræ et tere subtiliter, deinde ponas in uno urinali non nimis alto, & superpone alembich sicut decet, & perluta bene totum urinale & alembich cū omnibus iuncturis usq; ad nasum alembich, & permitte bene siccare, tunc pone super furnello, non cum cineribus sed super ferrum. itaq; totum urinale intret usque ad alembich, & claude eum luto circū circa inter furnellum & urinale. Tunc incende ignem. s. qualē tu scis, & ueniet per alembich oleum simul cum aqua, & stabit supra aquam in colore citrino. Et sic continua ignem donec tota aqua distillauerit, tunc permitte infrigidari, & extrahe recipientē & separa oleum ab aqua, & aperi urinale: & inuenies corpus aliquantulum durū, totum tamen frangibile & conteribile. Et si uis reitera distillationē, & fac per omnia ut supra dictum est, fundendo super corpus eandem aquam, uel aliam, & distilla, & non exibit tantum quantum prima uice, & tertia uice quasi nihil, & corpus remanebit in puluere non bene nigro, quod calcinabis hoc modo. Si corpus erit una uncia, superfunde uncias tres Mercurij & tere simul, & fiet amalgama, sicut butyrum. Tunc pone in scutella uitrea, & perluta eam à parte exteriori, & ponas super tripode super leuem ignem trium uel quatuor carbonū, & semper misce cum baculo ligneo, & caue te, & liga os & nares, quia fumus eius destrueret dentes. Et sic perseuera miscendo do-

nec totus Merc. exiuerit, & remanebit corpus subtilius & magis nigrum, & hoc reitera ter & erit corpus discontinuatum & ualde nigrum. Tunc recipe illud & pone in butiuncula, & superfunde tantum de oleo supradicto quod madefiat & claude uas, & da ignem luminis per tres dies & siccabitur, & terra incipiet aliquantulũ albescere: Tunc superfunde aliud oleum (ut prius) & iterum cum eodem igne siccabitur & erit albior, & sic tertio. Quarto aũt erit in tanta albedine, ꝙ uidetur, uelle uisum auferre, lucens sicut perlæ orientales perfectissimæ. Deinde procede cum ære nostro, sale & gummi quæ fient unũ. Ignis tamẽ temperatus non nocet, sed melius in fimo.

VERUM cum operæprecium sit, quibus artibus nõ tantũ cognitio sed aliud quoddá quo intelligatur propositum in conficiendo opere, rõnẽ quandá quá practicen appellant prosequi tentemus: hanc ẽt partem, ut subiectũ tantum materiæ patitur, aperire. Simplici itaque. C. quadruplicem. D. per. G. primũ misceto & in uitreo uasculo, ad id quá optime conflato cõponito, lentissimo dehinc oblitũ glutine, os illi claudito, idq́; tenuissimo igni super imponito & continuæ excoquito donec. C. per. H. in. F. & item ad. I. peruenerit. Et signo tibi niger fuerit color, quẽ tamen nõ attramenta, sed potius punica mala præmatura imitátem uidebis. quod cum intueberis scito. C. D. per. H. F. I. & . P. expatiari, interq́;. C. & . D. indissolubile fœdus conflatum inuicemq́; eosdẽ in seipsos conuersos, calore uero eodem extrinsecus cõtinuante. C. D. in. L. & . I. ingressi ad M. usque per. K. contendent. Quandoquidẽ color ille niger (nescio quo pacto) paulatim uertitur in candorem, Dehinc in. K. croceũ. postremo in pretiosissimum muborẽ:

o habito ab. H. hoc est à nigricante colore, adhunc usque
rminum dies omnes dinumerato, eorumq; summam dup=
ato: tantundemq; etiam. M. ipsum iam ortũ uiuatiore igne
auiter foueto: quem recluso post hoc uase reuerenter accipi=
, & à sordibus siquæ fuerint mundato, ac cum eundem ite
um paulo uehementiore in igne totos sex dies habueris, dili=
entissime tibi & amicis in usum seruato, bis mille etenim
artes in propriam uirtutem naturamq; mutabit.

CVM uero ex. M. faciendum. Q. curabis uncijs
ribus. D. & uni. C. dragmã. M. adiungito, totumq; in igne
emperatissimo dies triginta excoquito, & per. K. transito,
onec perfectum. Q. uideris rotundum & rubentem. Vel
ad lunam fuerit: Metallico candore infecto. Differũt nãq;
ta. K. ut. M. rubens & candidus, & uterq;. Q. inuicem
listant. Albicantis etenim. M. primus, uiridis rubore in=
persus extabit. Secundus croceus nonnihil ẽt splendide ru=
bens. Tertius niueus & metallicus candor, qui ter mille par=
tes. S. et. T. Z. uero ad quinq; millia in suã ipsius speciem
& uirtutem mutabit. gignetq; (si tibi id uidebitur) ex se
quoq; ualentissimum. Q. Quibus adeptis & perfectis arti=
ficum omnium te maximum putato, Deoq; maximo & opti
mo gratias ubiq; & semper habeto. En tibi munusculũ præ=
stantissime lector, quod quàm non falsum dictum sit futu=
ra etas uiderit.

S PLVMBVM.
T STANNVM.
V FERRVM.
X AVRVM.
Y ARGENTVM.
Z AES.

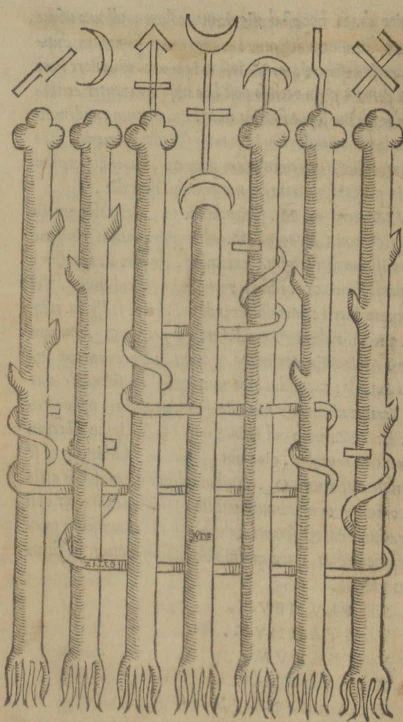

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

PINXIMVS compoſitionem arborum nemoris inſi
l, modo dicamus naturam earum unam poſt aliam ſe-
dum poſſe noſtrum, & primo incipiemus ab arbore cu-
frons dictæ baſis arboris tantummodo ſuper corticem cir
ſonabat, & hoc de purgando ut hic.

Calidum ſiccum rubeum ſicut æs igneum.

Calidum humidum croceum.

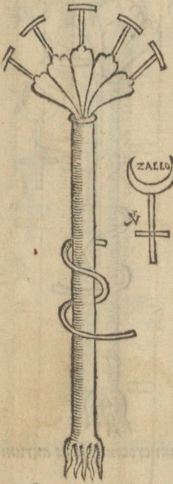

Factum humidum ſiccum nigrum ſicut plumbum.

Frigidum humidum ſicut argentum uiuum.

HAEC est arbor cui corrosis frondibus basis arboris intrabat semper &c.

Factum siccum album sicut plumbum.

Factum humidum nigrum sicut argentum uiuum.

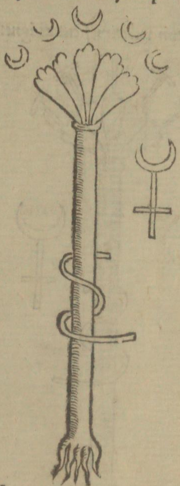

Calidum siccum sicut æs igneum.

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

HAEC *arbor est cui corrosis frondibus basis arboris intrabat super lignum.*

Calidum siccum rubeum.

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum.

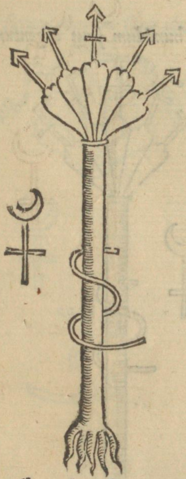

Factum siccum nigrum sicut plumbum.

Factum humidum album sicut stannum uel argentū uiuū.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

HAEC est arbor prima dextræ partis cuius cortex est corrosa & magnum quid de ligno & extremitas frõdis basis arboris intrabat per medium eius paruum quid eminebat ad aliam partem.

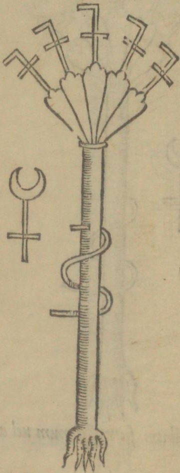

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

HAEC arbor secunda cuius cortex est corrosa & ma-
gnum quid de ligno & extremitas frondis basim arboris in-
trabat per medium eius & paruum quid emittebat ad aliam
partem.

Factum siccum nigrum sicut plumbum.

Factum humidum album sicut argentum uiuum.

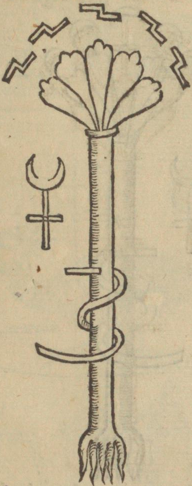

Siccum rubeum sicut es igneum.

Calidum humidum croceum sicut aurum sanguineum.

HAEC est arbor tertia, cuius cortex est corrosa & magnum quid deligno & extremitas frondis basis arboris intrabat per medium eius, & paruum quid eminebat ad aliam partem.

Calidum humidum croceum sanguineum.

Calidum siccum rubeum sicut æs igneum.

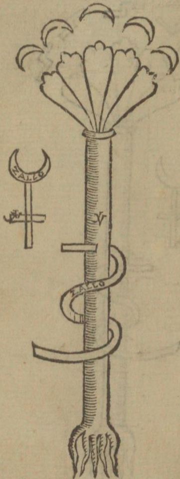

Factum humidum album sicut stannum.

Factum siccum nigrum sicut plumbum.

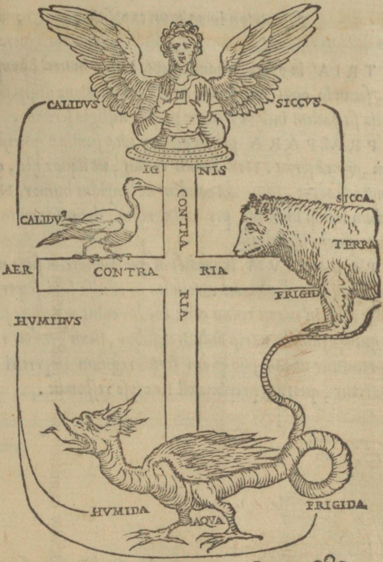

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

TRIA in opere seruanda sunt, primo materiã præpara, secundo opus continua, ne discontinuatione dissipetur, tertio sis patiens intima naturæ passim uestigia seruans.

PRAEPARA primo aquam uitæ summæ purificatam, & eã serua. Non tamen credas, ut liquor iste, quo cuncta madent, sit Bacchi candens ac limpidus humor. Nam te dum uarijs immensa per auia rebus, detines intentum, felices præteris undas.

PALATIVM ingrediẽs in quo quindecim sunt mansiones ubi Rex diademate coronatus in excelsa sede sceptrum totius orbis in manu tenens erit: corãm cuius maiestate filius cũ quinq; famulis uarijs indutis uestibus, flexis genibus regẽ deprecantur ut tam filio quàm seruis regnum impertiri dignaretur, quorum precibus nil Rex ipse respondit.

AT *filius indignatus seruorum suasione, patrem in sua sede interemit. Fiat igitur amalgama cum aqua bene purgata &c.*

COLLIGIT *in tertio loco filius sua ueste patris sanguinem, quod est secundum opus & in* Methodo *iam declaratum.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

EFFICITVR *fouea in quarta mansione, quæ fornax est: cuius altitudo sit duorum palmorum, latitudo autem sit digitorum quatuor.*

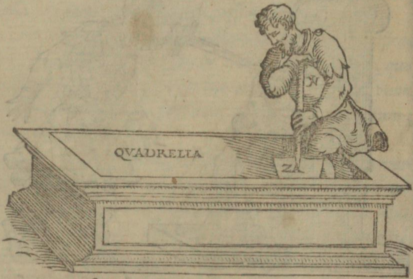

IN *mansione quinta filius male cogitans credit patrem in foueam deiectum relinquere, sed ambo in foueam cecidere per artem.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

SEXTA uero mansio, est in qua curat adhuc filius
re: sed unus uenit, qui ab illis ortus est in operatione secun
& filium non exire permittit.

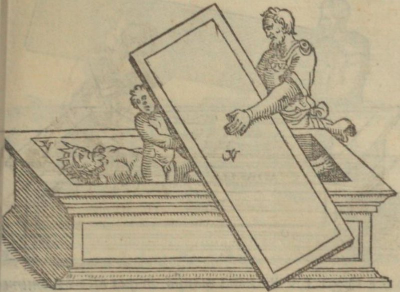

CVM autem pater & filius sunt in fouea, quæ septi-
a dicitur mansio, illis sequitur putrefactio in cineribus seu
lneo perquam calido.

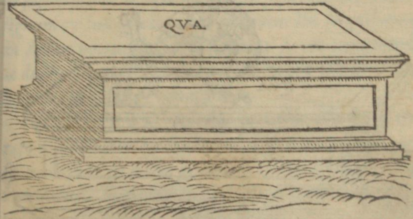

OCTAVO *enim loco inspicitur id, quod in putre-ctione euenit infrigidato uase &c.*

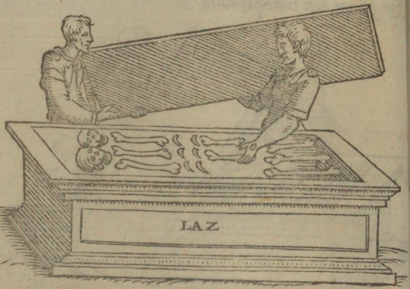

SEQVITVR *nona mansio in qua ossa è monumento emittuntur. quo fit, cum totũ corpus fuerit solutum : quòd uero non fuerit solutum iterato opere soluatur ut prius donec tutum soluatur, solutũmq; caute reserua*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

IN *mansione decima ossa diuiduntur in nouem partes, uo fit cum materia soluta per nouem dies super lentū ignem pquitur quousque nigredo superueniat, qua remota in alio asculo in loco calido serua & iterum per nouē dies aquam xcoquito, & corruptum nigrum collige cum alioq; repone, & sic prosequi necesse est quousque aqua sit clara atque mun la: corruptio autem siue nigredo ponatur in uasculo uitreo & superponatur de aqua uitæ sua, ut supernatet per medium ligitum & leui igne coquatur ad nouem dies singulo quoq; die aquam innouando si opus fuerit & sic erit terra munda ac dealbata iuxta philosophorū dicta, scilicet hæc terra cum aqua sua putrescit & mundificatur.*

MITTITVR *Angelus proijciens ossa super terram mundificatam & dealbatam, quæ nunc miscetur cum spermate suo, & totum ponitur in uase clauso cum suo alēbico materia aliquantulum inspissata adhuc fortiori igne diuidatur ab aqua, & sit in fundo dura.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

VNDECIMO *loco famuli Deum precātur, ut Rex eis restituatur, in cuius restitutione totum opus dirigitur.*

MITTITVR *alter propterea Angelus in mansione duodecima, qui alteram illorum ossium partem super terrā ponit, donec simul inspissentur tunc mira in opere apparebunt.*

T sic alternatim mittuntur Angeli, qui primam, secun
tertiam & quartã partem ossium proyciunt, ut scilicet
licat, sit lucida atque firmetur. Quinto & sexto firma-
utetur in citrinum. Et sic cum septima, octaua & no-
arte: ossium terra efficitur uti sanguis atque rubinus.

TVNC Rex surgens, de sepulcro Dei gratia plenus, fa-
us est totus spiritus totusq; cœlicus cum potestate magna,
tens facere Reges omnes suos famulos.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

POSTREMO *potentiam suam super filium &
uos demonstrat, eis coronas aureas singulas singulis impo-
do, ut sint & ipsi Reges gratia sui, cui dominus dedit p-
testatem magnam atque maiestatem.*

Impuris nemo manibus fraudator, auarus,
Sacrilegus'ue aliquis pergraue tangat opus.
Huc probus, huc sapiens animo se conferat, & qui
Cum rerum causis dogmata nosse queat.

PRETIOSA MARGARITA NOVELLA ex concordantijs ſapientum collecta, De theſauro & Lapide philoſophorum, & eſt arcanum, & ſecretum omnium ſecretorum ac Dei donum,

Petro Bono Ferrarienſi autore.

QVIA conſueuit non ſolum apud antiquos ſpeculatores & inquiſitores ueritatis arcanorum naturæ, ſed apud modernos inquiri & diſputari: utrum ars alchimiæ miniſtrans naturæ ſit omnino apparens & exiſtens, Aut ſolum apparens & non exiſtens. Ideo gratia huius ipſam inquiramus & diſputemus, non ſuperficialiter ut conſueuerunt, ſed profunde & exquiſite ualde. Ita ut quilibet doctus ſecundum rationem cognoſcat, quæ pars tenenda ſit, & utrum ipſius operationi debeat uel non debeat inſudare. Naturales philoſophi quàm plurimi ſapientes nõ bene dubitantes neque idonee ſed in ſuperficie inueſtigantes diſputauerunt, & determinauerunt: quidam ueram omnino eam eſſe dixerunt, et quidam ſophiſticam eam iudicauerũt, quorum nullus ſciuit nec potuit hoc aggredi, etiam ſi uerum iudicauerit. Quidam etiam alchimiſtarum ſicut Geber et Moriemus in ſuis alchimicis eam diſputauerunt, tanquam potentes hoc, ſed ualde breuiter, & obſcure. Arguentes ad partem negatiuam & ſoluentes, Ad affirmatiuam autem ſolum quædam exemplaria adducentes, & ſermonibus typicis & figuris affirmantes & dicentes eã eſſe omnino ueram. Nos igitur cum in alchimia aliqua ex terminis eius & dictis ſapientum ueridicorum ueterum nouerimus hanc dubita-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

tionem cum auxilio Dei aggredientes, sicut decens est. Cu
explanatione prolixa aperiemus eam ordinatis capitulis dist
guendo. Primo arguentes pro & contra. Secundo eluc
dando cum debita explanatione. Respondebimus cum D
adiutorio.

NOTANDVM cum subiectum alicuius artis u
scientiæ uel eius propriæ passiones fuerint nota & manifest
omnibus uel pluribus sapientibus, non egent inuestigation
& probatione sed declaratione solum. Cũ autem fuerin
innota & immanifesta, egent inuestigatione primo & pro=
batione, postea declaratione, ultimo autem experimentatio=
ne si fuerit finis eius ad opus, inquantũ experimentum ratio
nem certificat precedentem. Cum igitur subiectum huius
artis, si sit uerum uel falsum sit ignotum & immanifestum
cum suis proprijs passionibus, & extraneum apud plurimos
sapientum, necessario eget inuestigatione probatione & de=
claratione ut ueritas medullitus discernatur. Et si quid con=
tra hoc apparentiæ uel falsitatis occurrat discutiatur & re=
probetur. Quia unaquæque scientia uel ars siue medicina sit
siue alia, habet in sui doctrina proprias dubitationes & re=
sponsiones sine quibus non potest fieri perfecta doctrina.
Est autem artium triplex genus, ut dicitur secundo physico=
rum, quia aut est dispositiua materiæ, aut efficiens formæ,
aut usualis. Sub ijs autem non ponitur alchimia, cum ipsa
non sit mechanica. quòd si concedatur, ipsa erit dispositiua et
efficiens simul, non autem usualis. Ipsa enim ueraciter docet
cognoscere materiam quæ est de intẽtione naturæ omnes alias
excludendo, & præcipit super illam modum dispositionis et
informationis secundum aptitudinem materiæ, quod totum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

gnoscit unus artifex & efficit & potest uti uel non. Sunt r aliæ artes ab ijs non absolute, id est, artificiales, sed po-us naturales sicut ars medicinæ & ars plantationis & inser onis plantarum & uzifur & uitrorum, quia ex parte mi istrationis sunt artes, & ex parte autem formæ sunt natu-ales. Quia quorumcunque formæ & operationes sunt na-urales ipsa sunt à natura ars alchimiæ talis est. Est & lliud genus artis seu artium de non entibus in rerum natu-ra, sed de entibus factis ab intellectu sicut Grammatica, Logyca, Rethorica & sub hoc genere non est hæc. Et quia in omnibus artibus speculatio & inuestigatio, operationem præcedit necessario, ideo hic sic fieri debet. Speculatiui enim in tellectus finis est ueritas quam nunc inquirimus & primo. Practici uero opus quod eum sequitur, ut est secundo metaphi sicæ, & sexto ethicorum, quia opus est illud quod post desi deramus, quia posterius non absoluitur à priori.

Notãdum quod philosophus primo de anima docet hũc, eundẽ modum inuestigandi & ratio est quia sic deuenimus in co-gnitionem causæ, unde in secundo posteriorũ dicit. De eo quæ runt omnes quæstiones, quo cognito cessat omnis quæstio. Hoc autem quod quæritur est causa uel medium ut ibi dicit. ergo cognito medio quæstionis huius artis, cessabit & quæstio.

* Notandum hic quòd multiplex est causa uel mediũ, scilicet intelligibile, reale siue sensibile, naturale & artificiale. Videtur ergo irrationale aliquem ponere se in opus eius nisi inuestigatione causæ uel medij præcedente. Similiter incõ grue & inutiliter conantur quæstionem huius artis determi-nare medio quæstionis non cognito quia nõ potest aliquis quæ stionem aliquam determinare, nisi cognoscat medium primo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

aut per inuestigationem appropinquet, ad eius cognitione
Apud ignorantes medium quæstio non cessat, quia ca
sam inuestigationis ignorat. qui ergo dubitat bene, inuestig
bene, ergo operatur bene, & qui: male, male. In imposs
bilibus rebus impossibile. Impossibilia enim non inuestiga
tur cum causas nonhabeant.

SEQVVNTVR ARGVMENTA BONI AD PARTEM NEGATIVAM.

VIA antiquorum mos fuit arguere primo destructiue, ergo sequemur eos.

Ratio prima.

NAM quicunque ignorat certam & determinatam quantitatem uniuscuiusque elementorum in aliquo mixto, ignorat efficere illud mixtum: sed alchimistæ ignorant hoc in metallis & eorum componentibus ergo &c. Maior est nota, cum talis notitia sit determinata & certa solum quo ad naturam, & non quo ad nos, nisi ualde confuse & in communi, & hoc in omnibus mixtis. Minor ex habitis nota uidetur, cum metalla & eorum componentia sint de genere mixtorum, circa quæ alchimistæ laborant.

Ratio II.

ITEM quicunque ignorat determinatam proportionem elementorum adinuicem cum ueniunt ad mixtionem, & modum mixtionis eorum & digestionis quibus adipiscitur forma mixti, ignorat componere illud mixtum, sed alchimistæ sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet ex hoc, quia unaquæque res in specie, habet formam suam specificam, ad quã sequuntur uirtutes & proprietates & operationes determinatæ, per quam formam ab omni alia specie separatur, & forma hæc sequitur determinatum modum mixtionis & proportionis & digestionis in debitis mensuris elementorum, quia ratione materiæ & quantitatis ac qualitatis materiæ species non separatur à specie, sed ratione formæ sequatur ut dictum est. Minor patet, quia hæc sunt nota soli naturæ,

non solum in metallis & eorum componentibus, sed in omnibus naturalibus, modo autem confuso & cõi, sunt quoque modo longinquo, nota arti. Talis autem cognitio non est sufficiens ut ars uere sequatur naturam, hanc rationem ponit Geber & eius solutionem in summa perfecti magisterij.

Ratio III.

ITEM quicunque ignorat proprium instrumẽtum naturæ quo mediante agit in materiam ad introductionem formæ in aliquo mixto ignorat efficere istud mixtum sed alchimistæ sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet cum nullum agens siue naturale siue artificiale agat sine instrumẽtis proprijs & determinatis. Minor nota est, quia natura in generatione cuiuscunque rei agit cum calore digerente & alterante modificato, tanquam cum instrumento sicut natura cuiuscunque rei exigit siue sit res habẽs calorem in actu ut in animalibus perfectis, siue in potẽtia ut in rebus alijs. Vnde in generatione auri & argenti & aliorum metallorum, agit in cauernis terræ profundissimis, cum calore quodam suauissimo & temperatissimo per mineras multiplicato, digerente alterante subtiliante & inspissante. Talis autem calor penitus ignoratur à nobis, quoniam non est calor solis, neque ignis absolute sed calor ex ijs miro modo mixtus & à natura confusus.

Ratio IIII.

ITEM illud ad cuius generationem non sufficit uita hominis, non potest fieri per artem, sed ad generationem metallorum non sufficit uita &c. Maior est nota quia omnis generatio & corruptio determinato tempore mensuratur, unaquæque enim res habet tempus præfinitum in generatione ad receptionem formæ propriæ, per quam recipit esse completũ.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

inor patet tempus enim generationis auri secundum na=ram ponitur apud alchimistas esse in millibus annorum, si t ponit Geber in summa sua & Rasis in libro perfecti ma=sterij. Cum igitur nullus hominum tale spacium attingere ssit, immo uix ferè centum annorum attingit, fatuum ui tur dicere q per artem alchimiæ fit uerum aurum & ar=entum. Et si ad hæc respondere uellent, quòd abbreuiant empus, quia quod natura facit in millibus annorum, cum alore suaui & temperato, nos facimus in uno mense, aut empore breuiori aut longiori, cum calore ignis forti, quia antum facit forte agens in breui tempore quantum debile agens in longo, & quia ars imitatur naturam & eius ope=ra accelerat & festinat, dicimus quòd impossibile est quòd hoc faciant & specialiter in metallis, quoniam metalla sunt ex fumis subtilissimis resolutis ab argento uiuo cum substan=tia sulphuris, à calore humidò & sicco temperato in cauer=nis terræ profundissimis habentibus humiditatem quæ super oẽs est humiditates quæ à siccitate terrea tenuissima occulta tẽperatur & inspissatur, calor autem temperatus illos fumos conuoluendo resoluens sublimans & inspissans usque ad locũ alicuius refrigerij illam humiditatem conseruat digerit subti liat & inspissat quæ est causa metallicæ fusionis, & sic in fi ne conuertitur in metallum. Si ergo tempus decoctionis ab=breuiare uoluerint in illa materia. ergo per excessum calo=ris, ignis, ergo dissipabunt humiditatem quæ est necessario causa metallicæ fusionis, ergo non generabitur forma specifi ca metalli, quare solutio nihil ualet.

Ratio V.

ITEM ubi deficit locus proprius generationis rei, defi=cit eius generatio, sed in arte alchimiæ est sic, ergo &c. Ma=

lor patet, quia sicut locus facit ad conseruationem rei, & ad generationem. Vnde dixit Porphyrius, quòd locus principium generationis sicut et pater. Et Plato, muniuit natura naturans loca terræ uirtutibus, ut in eis sigillentur proprietates diuersæ. Vt in plantis & rebus alijs, quales merentur secundum genus suum, etc. Et hoc est uerum inducendo in singulis tam in animalibus, quàm uegetabilibus, & mineralibus: propterea non ubiq; locorũ generantur uegetabilia quælibet, nec mineralia quælibet, neque animalia quælibet nec similiter habitant propter diuersam naturã locorũ, sicut disposuit natura naturans præcepto & ordinatione gloriosi Dei. Minor ex habitis nota est, & experientia, quia suas decoctiones & digestiones & mutationes faciunt in locis extraneis ab intentione naturæ. scilicet in uasis uitreis lapideis, metallicis, & figulosis: natura autem in synu terræ proprio, & occulto ipsa efficit.

Ratio VI.

ITEM effectus qui sunt naturæ solius, non possunt fieri ab arte, sed generatio metallorum est effectus naturæ solius, ergo &c. Maior est nota quia generatio, & corruptio sunt à principio intrinseco. principium autem intrinsecum est natura, quæ efficit formas substantiales in rebus. ars autem est principium extrinsecum quæ solum in superficie operatur per motum alterationis. Similiter quia natura generat res per mixtionem elementorum, talis autem mixtio est solum ex operæ Dei benedicti & summi & operæ naturæ, ut dicit Galenus primo de complexionibus. Minor patet cum metalla fiant à principio intrinseco, scilicet à natura per generationem & corruptionem mediante mixtione.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Ratio VII.

ITEM Si id quod magis uidetur inesse non inest, nec id quod minus. Sed in debilibus mixtionibus uidetur quòd ars magis possit sequi naturam & non potest, ergo multo minus in fortibus. Maior patet per locum à maiore. Minor est sensui manifesta, quia per facilem uel difficilem generationem & corruptionem rei arguimus fortem et debilem mixtionem eius, ut equus, piscis & omne uiuens facile corrumpi possunt: ergo sunt facilis mixtionis, aurum autem & argentum de difficili: ergo sunt fortis mixtionis. cum ergo in generatione equi et piscis quæ sunt debilis mixtionis, non possit sequi ars naturam, ergo nec in generatione eorum quæ sunt fortis mixtionis ut auri & argenti. hanc rationem & eius solutionem ponit Geber.

Ratio VIII.

ITEM impossibile est unam speciem in aliam transmutare, sed metalla differunt specie. ergo &c. Maior est nota per philosophum quarto metheororum. Minor similiter patet, quia enim non habent easdem proprietates & operationes, ergo per consequens nec formas, conueniunt enim solum in genere, quod est esse metallum sicut homo & equus conueniunt in hoc genere, quòd est esse animal: sed per proprias differentias unum ab altero separatur. sicut ergo ex homine non fit equus, nec econuerso, sic ex metallo uno non fit aliud, nec econuerso. hanc rationem etiam ponit Geber & eius solutionem.

Ratio IX.

ITEM quicunque ignorat prima principia mouentia ad generationem & introductionem formæ in aliquo mixto, ignorat efficere illud mixtum: sed alchimistæ sunt huiusmodi

ergo etc. Maior est nota, quia principia mouentia ad generationem et introductionem formæ sunt stellæ et corpora supercelestia per motum & lucem, ut uult philosophus libro cœli & mundi, & libro de causis proprietatum elementorum, ipsa enim sunt, quæ primo mouent mota ab intelligentijs, ad naturam generationis, & corruptionis perficiendam, ad conseruationem specierum, & ab hijs datur forma, & perfectio, & hoc fit in instanti, scilicet cum uenerit una stella, uel plures ad situm determinatum in firmamento, & ex influentia tali determinata introducitur forma in instanti & momento. Minor patet ex confessione.eorum & absque confessione,ignorāt enim determinatos situs et aspectus stellarū, à quibus datur forma auri & argenti in materia determinata, ergo hæc ars friuola est,& uana.hanc etiam rationem tangit Geber in sua summa, & soluit.

Ratio X.

ITEM sicut se habet ars ad naturam ita artificialia ad naturalia, sed ars non est idem quod natura nec potest esse, ergo artificialia non erunt idem quòd naturalia nec esse possunt, ergo aurum artificiale, & naturale non est idem. Maior est nota. Minor patet, quia natura informat compositum in instanti. Ars autem successiue, & natura presupponit, materiam, ars autem facit eam, ut dicitur secundo physicorum. Similiter etiam, quia omne artificiatum est opus desideratum & uoluntarium sicut eligibile et uolitum, ut patet ex sexto metaphysicæ, & uariatur idem opus pluribus modis iuxta uoluntatem artificis, natura autem est ordinaria & unius modi semper. aurum ergo artificiale,non erit idem quod naturale.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Ratio XI.

ITEM Geber. Facilius est res destruere, quàm construere, sed aurum destruere uix possumus, ut ipsius forma substantialis corrumpatur, ergo nō poterit tam cito construi ut dicunt, maior & minor notæ sunt ad sensum.

Ratio XII.

ITEM ab experientia etiam hoc patet, quia mos antiquorum philosophorum est sine inuidia sciētias discipulis suis et posteris alijs in scripturis tractare uel oretenus docere, sed nullum antiquorum philosophorum in arte ista reperimus fecisse hoc, ergo uidetur quòd ipsam ignorauerint, ergo uidetur, quod hæc ars non sit possibilis. Videmus enim in alijs scientijs ununquemque philosophorum antiquorum uisum esse, quicquid sciuerit in aliqua scientia uere tradere, quia philosophi desiderant in scientia sibi reliquos similari. Vnde philosophus primo methaphisicæ, signum scientis est posse docere, quia igitur solum cartas antiquas & fabulas extraneas poeticas, & derisoria quædam ficta & uerba plena ambagibus inuenimus in quibus mendacia pura, & errores sicut in operatione uidetur apparenter. Ideo satis patet ex hoc hanc artem non esse ueram, immo quod deterius est, eorum sequaces adhuc errores super illos multiplicant cotidie & in infinitum extendunt hanc rationem tangit Geber & soluit.

Ratio XIII.

ITEM ad oculum nos uidemus, quòd tam diu est à sapientibus antiquis & philosophis. cum summa industria perquisita, & non inuenta, quòd si eius inuentio esset possibilis iam diu adinuenta esset. Similiter à regibus, & principibus infinitum thesaurum possidentibus & magnorum philo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

sophorum copiam habentibus est inquisita, & non inuenta quamuis eam desiderauerint, & expensas plurimas interposuerint sicut omnibus apparet ergo inanis uidetur ars ista. Istam rationem & eius solutionem ponit Geber.

Ratio XIIII.

ITEM *adhuc fortius ex datis eorum, dicunt enim quòd est lapis unus solus in arte maiori qui fit albus & rubeus secundum quòd ipsi uolunt præparare, qui metalla mollia indurat, ut Saturnum & Iouem conuertendo in aurum, & argentum & metalla dura mollificat, ut æs & ferrum conuertendo in aurum & argentum, & argentum uiuum coagulat conuertendo in aurum & argentum. Sed contra eos sic arguitur: impossibile est alicuius rei duas operationes esse contrarias per se, sed hic lapis est solus unus. ergo etc. Maior apparet ex hoc, quia cum uniuscuiusque rei, sit forma unica tantum & unica perfectio per se, sic similiter erit unica operatio procedens per se ab illa forma, ut patet ex secundo de generatione, & corruptione. sed si sint duæ operationes contrariæ procedentes ab una forma oportebit necessario, quòd una illarum operationum procedat ab illa forma per se & primo, alia autem per accidens et secundario, quia impossibile est duo contraria eidem æqualiter inesse. Minor patet. cum enim, secundum eos hic lapis sit unicus, unica etiam erit eius forma & per consiquens unica eius operatio per se & primo ab ipso procedet, quomodo ergo esse poterit, ꝙ quædā metalla mollificet, et quædā induret per se et primo, sed nō uidetur hoc esse posse ergo uidetur ꝙ unū faciat per se et aliud per accidens, et sic quoddā nō erit uerum aurum uel argentum postquā mutatum est per accidens siue quod mollificatum est siue quod induratum est. Videmus enim quòd*

qua non habet potentiam infrigidandi & calefaciendi per se t primo, nec ignis similiter, sed unũ per se et primo & aliud er accidens. uel oportebit eos ponere, ꝙ sint duo lapides in ar e alchimiæ, quorum unus indurat per se, et colorat, & al er per se mollificat, et colorat, quod est contra eos, quia di- unt eum esse tantum unum. Et similiter quia qualis diuersi as esset lapidum inter se, talis etiam erit diuersitas forma- rum introductarum ab eis in metallis, ergo non erit eadem forma introducta in hoc auro, et in illo, nec in argento hoc & in illo. De mutatione autem colorum quòd fiat primo al bus post rubeus, & quòd alijs coloribus multiplicibus colore- tur secundũ ꝙ uolunt præparare concedimus utiq;, quia bene scimus possibile esse res maxime minerales liquefactiuas per decoctionem, & ad inuicem mixtionem posse mutari de co- lore in colorem, sed facere illas duas operationes contrarias. hoc impossibile reputandum, quare sequitur ꝙ ars sit nulla.

Ratio XV.

ITEM si id quod magis uidetur inesse, & non inest, neque illud quod minus. sed magis uidetur quòd ars alchi- miæ possit reperiri in rebus propinquis substantiæ auri & argenti et non reperitur, ergo nec in remotis reperietur, ergo nec in remotissimis, ergo nusquã. Maior nota est per locum à maiori. Minor patet, quia res propinquæ auri et argẽti sunt quæ sunt eiusdem materiæ & naturæ cum eis, quod cogno- scitur ex hoc quòd sunt eorum principia uel ex eisdem princi- pijs, & quia omne simile ingreditur magis in simile per mi- xtionem & liquefactionem quàm in extraneum. Ideo inue- nimus res quasdam minerales quæ dicuntur spiritus metallo- rum, ex quibus metalla generata sunt tanquam ex princi- pijs, & in ipsis ingredi, ut sunt argentum uiuum, &

ſulphur. Ex quibus metalla omnia originem traxerunt, ſicut patet quarto metheororum, & per alchimiſtas eſt etiam auripigmentum & ſal armoniacum ſpiritus, ſed auripigmentum eſt de natura ſulphuris, ſal uero armoniacum de natura ſalis & ſicut ſapo metallorum à quibuſdam dicitur quamuis non ſit de ſubſtantia eorum. Sunt autem & alij ſpiritus ſecundarij ſcilicet marcaſita, magneſia, & tutia. ſed magneſia & marcaſita ſunt ſpiritus à natura commixta de ſulphure, & argento uiuo. Tutia autem eſt fumus metallorũ ſubtilis reſolutus ab eis, quæ omnia ſunt aut principia metallorũ aut ex eiſdem principijs præter quàm ſal armoniacũ.

Sunt ergo ſeptem alchimici ſpiritus, ſcilicet quatuor principales uidelicet argen. ui. et ſul. auripigmentum & ſal armo. et tres ſecundarij & cõpoſiti, ſcilicet marcaſita, magneſia & tucia, Sulphur tamen & ar. ui. ſunt ſicut elementa et primum tenent principatum. Ex dictis ergo nil aliud uolumus, niſi ꝙ ſola metalla & ſpiritus, ſunt operi neceſſaria quia unum in aliud ingreditur & ſeinuicem combibunt, & miſcentur in conflatione, & ſunt adinuicem ſicut principia & principiata, quòd ipſa ſola in materia & natura propinquitatem habere uidentur, ergo aut ex metallis ipſis aut ſpiritibus hunc lapidem colligere neceſſe eſt, aut per eorum mixtionem, aut omnium, aut plurium uel uno ſolo. Sed ex ipſis metallis hoc impoſſibile uidetur, quia ſecundum Philoſophos alchimiæ hic lapis habet ſe ad metalla, ſicut forma ad materiam, & ſicut anima ad corpus, ergo oportet ipſum eſſe ſubſtantiæ ſubtiliſſimæ, cum ergo metalla ſint ſubſtantiæ groſſæ per totum non uidetur ex eis poſſe elici. Ideo dicit Geber in ſumma ſua, capitulo de præparatione ſaturni. Redeuntes igitur in nos ipſos, noſmet torquentes in

...ense cogitationum meditationis afflictionibus. Respeximus ...perfectione corpora diminuta in profundo suæ naturæ fe... existere & nil in eis fulgidum inueniri, cum in eis secun... ...um naturam non sit. Ideóq; ex illis substantiam fulgidam ...ici non contingit &c. Similiter nec ex corporibus perfectis, ...ilicet auro & argento, quia ꝙ in ultimo perfectum est non ...zet perfici, et similiter etiam quia non sunt ad finem alium ...rdinata. Et si dicant quòd hæc corpora calcinant, & sol...unt, distillant, & coagulant, & multas alias præpara...iones faciant. Ita ꝙ istud ꝙ est corporale et grossum fit spiri...uale et subtile et post alterant metalla cum ingressu eorum, & faciunt uerum aurum & argentum. Dicimus ꝙ eo...rum experientia est firmissime contra eos, quia quale sit ...pus eorum ignis declarat, quæcunque enim alterauerunt ...per ignis uiolentiam & rerum urentium examinationes eua...nescunt, & non permanent, fantasticæ ergo sunt alterata.

Similiter nec per spiritus hoc fieri uidetur, quia per experientiam inueniunt spiritus posse figere & non figere, quamuis eorum natura sit fugitiua ab igne, sed ipsos non fixos uiderunt corporibus inutiliter adhærere, quia in igne non perseuerant, immo fugiunt paulatim ab eis & ipsa corpora relinquunt immunda magis quàm prius & quoniam eleuant corpora secum in fumum & euanescunt simul. Ipsos autem fixos non est possibile ingredi, quia aut non funduntur cum sint sicut terra lapidea uel saxum, & non ingrediuntur, nec miscentur, & per consequens non alterant, aut funduntur fusione uitrificatoria, sicut omnis res ultimæ combusta & incinerata, quæ post per fortem ignem fit uitrum. Et nullum uitrificatum ingreditur metalla, quoniam fusio metallica fit per conseruationē humiditatis naturalis argen. ui. in metal

lo. fusio autẽ uitrificatoria fit ex ultima consumptione radi
lis humiditatis uniuscuiuq; rei adustilis, quæ ex adustione in
neratur. Et ideo ferè ex cinere uniuscuiusq; rei fieri potest u
trum, propter quod nos uidemus, ꝙ cum stagnum & plũbu
fuerint calcinata per ignem & combusta, ꝗ post ad igne
congruum conuertuntur in uitrum, sicut faciunt qui uitri
ficant uasa figuli. Et ideo impossibile est quòd tale uitrum
nec etiam aliquod aliud reuertatur in metallum, nec in fusi
nem metallicam, cum sit consumpta radicalis humiditas ar
ui. quæ erat causa metallicæ fusionis secundum partem, &
secundum aliam partem derelictam sit conuersa in humidi-
tatem uitream. Ex quibus etiam dictis patere potest, q
sermo quorundam idiotarum, ignorantium principia natu-
ræ, dicentium quòd uitrum potest fieri malleabile sicut me-
tallum, est inanis. Nam illa eadem humiditas quæ est cau-
sa metallicæ fusionis est etiam causa malleationis & extensio
nis sub malleo per omnem dimensionem. cum igitur in uitro
& re quacunque uitrificata illa talis humiditas non repe-
riatur, aut consumpta sit tunc, sicut impossibilis est fusio me
tallica in eis ita & malleatio, & quia impossibilis est redi-
ctio uitri & uitrificatæ rei ad substantiam metallicam, sic
etiam ad malleationem. Nullæ enim res in mundo habet hu
miditatem talem ut metalla: aut si habent, habent eam indi-
gestam, ut elementa metallorum, aut alio modo terminatam
per suas formas, ut marchasita, antimonium et alia similia,
quoniam diuersitas formarum facit illam eandem humidi-
tatem diuersimode terminatam, & diuersimode passibilem.
Et hoc accidit propter diuersam proportionem mixtionis, &
diuersam habitudinem, quæ est in mensuris mixtionis suorũ
elementorum propinquorum componentium prout reguntur

à cœlestibus

cœlestibus, quamuis elementa sint eadem. Similiter hoc [...]tet per aliud, quia sicut proprietates & propriæ passiones [...]ecierum non reperiuntur extra species suas, sic proprie[...]tes & propriæ passiones generum non reperiuntur extra [...]nera sua. Cum ergo extensio per omnem dimensionem, [...]b mallei percussione sit propria passio huius generis, quod est [...]etallum, quia soli metallo proprie conuenit, ergo alicui al[...]ri rei de mundo non conueniet. Aut si conuenit uitro ita [...]rtificiose præparato, ut dicunt, oportebit eos necessario confi[...]ri illud uitrum esse metallum, & sub aliqua specie metal[...], scilicet quòd sit aurum aut ferrum, aut æs aut aliquod alio[...]um, quod est omnino falsum, aut oportebit eos dicere quòd [...]æc non sit propria passio metalli, quod similiter est falsum & penitus contra sensum. Similiter, quia ex proprijs passio[...]nibus metalli est, quòd in conflatione omnia adinuicem com[...]miscentur propter eorum similitudinem in materia propin[...]qua. Vitrum autem & quælibet res uitrificata, non misce[...]tur in conflatione metalli, sed supernatat sicut oleum, & omnis pinguedo aquæ, ergo hoc uitrum artificiosum non com[...]miscebitur, sed supernatabit. quòd si commisceretur, non di[...]ceretur uitrum, sed metallum & esset in numero alicuius metallorum, quod est omnino falsum. Similiter si aliquod aliud, quàm metallum esset dignum habere hanc proprie[...]tatem & propriam passionem dictam, dignius esset illud, quod eadem humiditate participat, quàm quòd aliena si[...]cut est marchasita, magnesia, tutia, antimoninm, sed hæc non habent, ergo multo minus uitrum, & quælibet res ui[...]trificata, cum sit expoliata humiditate tali. Et propter hanc singularem, & specialem humiditatem sic digestam, quæ est causa malleationis, & liquefactionis accidit, ut lapidi

nigro confricando metalla abradendo adhæreant, quòd no potest accidere marchasitæ, et nec sibi similibus, quanto igitu minus uitro. Et propter eandem causam ex quadam similitu dine in substantia humiditiatis fit ut ar. ui. metallis adhære omnibus: marchasitæ autem, & sibi similibus non, quanto ergo minus uitro siue artificiosum sit, siue non. Omn similiter uitrum, & uitrificatum scinditur, comminuitur, & frangitur, cum post ignitionem subito in aere frigido infri gidatur uel aqua, nullum autem metallorum hac passion participat propter causam dictam. Omnis præterea imag siue sit exclusa siue exarata fieri potest in frigidis metallis, & calidis, & per sculpturam, & per incisionem, in uitro au tem non: nisi sit ignitum uel liquefactum, & hoc tantum per sculpturam, quòd est propter humidum diuersum in tal passione recipienda. Soli ergo metallo & omni semper, hæc passio propria malleandi inesse uidetur. Diuersificantur ta men metalla inter se in malleatione, fusione, et ignitione ac re liquis passionibus, propter diuersitatem suæ digestionis, & sulphuris mixtionem. Vitra autem inter se diuersificantur in cita & tarda fusione, & perspicuitate & opacitate, & coloratione diuersa, secundum magis et minus, & alijs suis passionibus, propter diuersitatem cinerum ex diuersis mate-rijs adustorum. Similiter metalla quando liquefacta sunt, sunt de natura argen.ui. & sicut lapides supernatant ar.ui. sic similiter supernatant metallis liquefactis & non cedunt, sed uitrum liquefactum cedit eis propter sui uiscositatem te-nacem, & alienam. Non est tamen aliquid liquabile præter metalla, quod hanc habeat nisi uitrum ignitum, & lique-factum propter uiscositatem suam actualem magnam, infri gidatum autem non, propter ipsius actualem priuationem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

metallo enim infrigidato aut ignito, ualde maior ineſt uiſco ſitas, quàm liquefacto: propterea in malleatione ipſius, ex=tenduntur partes, in liquefactione autem ſeparantur, ſi ex=pandantur. In uitro autem eſt econuerſo. Quicunque er=go operans fecerit opus uitrificatum aliquod caſuale. Ab ip=ſo manum ſuſpendat, & ſibi finem imponat. Sic ergo patet, quod ſpiritus uitrificati non ingrediuntur, ergo non alterant. Similiter igitur per ipſorum commixtionem ex dictis cauſis hoc fieri non poſſe uidetur. Cum igitur in ſubſtantia magis conſimili & affini metallorum ſubſtantiæ hæc ars reperiri non uideatur, ergo per conſequens nec in remota, ergo nec in remotiſſima, ergo nunquam, quare etc.

Ratio XVI.

ITEM uidentur dicere, ſe non generare metalla de no uo, ſed ſolum quæ imperfecta ſunt perficere, dicentes per=fecta ſolum aurum et argentum, reliqua autem imperfecta. Dicimus hoc eſſe non poſſe. Quoniam omnis materia, quæ habet eſſe in aliqua rerum naturalium permanente eſt com=pleta per ſuam formam ſubſtantialem, ſed materia ſtagni, plumbi, æris, & ferri habet eſſe in eis, eorum eſſe ſic perma nente, ſicut materia auri & argenti: ergo materia comple ta eſt in eis per ſuam formã ſubſtantialem ſicut materia au=ri & argenti. Maior eſt nota, quia ea quæ ſunt in motu ad aliquam formam non permanent in natura, niſi quando ſunt in fine motus, in quo acquirũt formam ſuam ſubſtantia lem completiuam: potius enim corrumpuntur & cito, quàm permaneant. Propterea non permanent abortiui fœtus, quia nondum habent formam completiuam, aut quia organo=rum non habent complementum deſeruientium ſuæ formæ. Similiter in ſeminibus abortiuis, hoc idem ſe habet, quia nec

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

permanent, nec speciem multiplicant cum careant ipsa, similiter & in aliis. Minor nota est ad sensum. Videmus enim stagnum, & plumbum, & reliqua per se habere permanentiam in natura, sicut aurum & argentum per se. hoc autem non esset nisi essent completa per suam formam substantialem. falsum ergo dicunt hæc metalla esse perfecta, & alia imperfecta, & ex hoc hæc esse conuertibilia in illa & ordinata ad illa. Non ergo magis erit ordinatum, nec magis conuertibile stagnum in aurum, quàm econuerso.

Ratio XVII.

ITEM quæcunque multiplicantur à natura in sua specie per continuam generationum & perseuerantiam, sunt completa per suam formam substantialem, sed metalla ista, quæ dicuntur imperfecta, sunt huiusmodi sicut etiam aurum & argentnm. ergo &c. Maior nota est, quia nullæ res naturales de mundo aliter à natura multiplicantur nisi cõpleantur per suam formam substãtialem. Minor patet ad sensum. Non igitur hæc dicentur imperfecta metalla, alia uero perfecta, sed potius hæc nobilia & illa ignobilia. Ignobilia autem non sic nobilitantur, ut dicunt. non enim uidemus capram nobilitari in equum, nec equum in hominem. ergo nec illa metalla ignobilia, sic notabilitabuntur, ut dicunt, non ergo uertentur hæc metalla in illa. Propterea, quia hæc sunt imperfecta, illa uero perfecta, sicut dicunt. Vide solutionem huius, & habebis ueritatem.

Ratio XVIII.

ITEM quæcunque non disponuntur eadem ultima dispositione, non possunt habere eandem formam substantialem & specificam, sed aurum & argentum alchimicum, non disponuntur, eadem ultima dispositione, ut naturale.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

go &c. Maior patet, quia forma substantialis seu specifi- est quæ ultimo adueniens rei disponit rem ultima dispositione et ipsam complet. Vbi ergo non erit eadem ultima di- ositio, non erit eadem forma substantialis & specifica. er- o nec eadem species. Minor patet ad oculum, quia fundit etalla ad ignem, & imponitⁿ suas medicinas exteriores in- ormantes ultimo, hoc autem non facit natura.

Ratio XIX.

ITEM quoruncunque generationes non sunt eædem, psa non sunt eadem, & quoruncunque ipsæ sunt eædem, & ipsa eadem, ut dicit Philosophus 7. thopicorum. Sed ge- neratio auri & argenti à natura, & ab arte non est eadem. ergo nec generata erunt eadem. Similiter & de corruptione idem est argumētū. ergo ars alchimiæ non est uera, sed phantastica. Maior & minor sunt per se manifestæ.

Ratio XX.

ITEM de entibus à fortuna non potest esse ueritas. nec scientia, sed alchimia est huiusmodi, ergo &c. Maior patet per Philosophum primo posteriorum, qui dicit, quòd omnis scientia est de necessarijs & perpetuis, & incorruptibilibus, & impossibilibus aliter se habere, talis autem non uidetur alchimia. Similiter si ueræ naturam sequitur, hoc erit semper uel frequenter, quia naturalia sunt, ut dicitur secundo physicorum. Minor patet, quia raro, immo rarissimæ accidit hoc, ut ipsi confitentur, scilicet, quòd artifex imitetur uere naturam, quæ autem raro contingunt fortuita sunt ut probatur secundo Physicorum, ergo etc.

Ratio XXI.

ITEM Aristoteles in fine 4. mehecrorum, secundum translationem ueterem alchimiam esse ueram, expresse ne-

gat, sed eam esse sophisticam et fantasticam affirmant, quamuis quidam dicant illa uerba fuisse Auicen. qui ipsa addidit quòd non credimus, Auicen. in principio suæ epistolæ, quam fecit de hac arte, ad Asten de Recia philosophum allegat de hac contradictione dicens sic. Et fuit sententia, quam affirmant alchimiam profitentes una rerum, quibus ille scilicet Aristoteles qui ad bonitatem, & scientiam operatur, plurimum contradixit & illorum sententiam annihilauit &c. Sequuntur uerba Aristotelis in forma propria.

VNDE sic inquit philosophus ad literam. Sciant aũt semper alchimistæ, species uere permutari non posse.] *id est formas substantiales rerũ manente re.* [sed similia illis facere possunt.] *id est in accidentibus cõmunibus.* [& tingere.] *id est colorare.* [rubeum.] *id est æs.* [citrino] *id est colore simili auro.* [ut uideatur aurum.] *id est ad aspectum.* [& album.] *id est argentum stagnum uel plumbum.* [tingere colore.] *id est citrino.* [quo uolunt, donec multum sit simile auro, uel æri.] *id est ad uisum in accidentibus communibus.* [Possunt quoque plumbi immundicias abstergere.] *ut uideatur aurum, uel argentum.* [ueruntamen semper erit plumbum.] *id est ut prius erat in forma.* [& si uideatur argentum sed optinebunt In eo.] *id est plumbo sic mutato.* [qualitates alienæ.] *id est similes qualitatibus auri uel argenti.* [ut errent homines in eo, ut qui accipiunt salem.] *id est communem.* [& salem armoniacum.] *quia uidentur idem & non sunt.*

[Cæterum q̃ differentia specifica.] *id est substan=lis.* [aliquo tollatur ingenio.] *id est alchi=æ.* [non credo possibile.] *si forma prima substãtialis non corrũpatur.* [& non est q̃ una com=lexio.] *id est forma substantialis sequens comple=xionem.* [uertatur in aliam.] *id est formam.* [quia ista sensibilia.] *id est accidentia sensibilia.* [non sunt differentiæ.] *id est formæ substantia=s.* [quibus permutatur species.] *id est forma.* [sed sunt accidentia & proprietates.] *id est quæ sensu apparent.* [differentiæ uero eorum.] *id est formæ substantiales constituentes speciẽ.* [non sunt co=gnitæ.] *quia non possunt sentiri.* [Cum uero non sit differentia cognita.] *scilicet sensu.* [quo modo sciri potest utrum tollatur, uel ne?] *id est nullo modo quia non sentitur.* [uel quomodo tol=li possit? Sed expoliatio.] *id est ablatio.* [ac=cidentium, ut uaporis.] *id est quia illa sunt acci=dentia, quæ sentiuntur.* [coloris ponderis uel sal=tem diminutio non est impossibilis.] *id est occul=tatio accidentiũ.* [quia contra hoc ratio non con=stat. Cæterũ proportio cõpositionis.] *id est pro=portio mixtionis ad quam sequitur forma substantialis.* [istarum substantiarum non erit in omnibus ea=dem.] *sed solũ similis.* [hæc igitur in illam per=mutari non poterit.] *id est uere secundum formam, sed solum apparenter.*] nisi forte in primam reducan=tur materiam.] *id est nudam à prima forma sub qua erat, & ab omni alia.* [tunc, in aliud q̃ prius erant permutentur. Hoc autem.] *id est reductio in*

primam materiam & nudam.] per solam liquefa-ctionem non fit, sed accidunt eis ex hoc.] id e liquefactione. [res quædã extraneæ, &c.] id e apparentes et sophisticæ. Vel sic & rectius. Metalla non pos sunt permutari in aurum nisi prius reducãtur in primã ma teriã, tunc in illud quod prius non erant permutari poterunt. Reductio autem eorum in primam materiam non potest fie-ri per solam illorum liquefactionem. Sed necesse est ex hoc, ut accidant eis res quædam extraneæ à natura metallorum. & sic ista ratio esset pro arte.

TAMEN per hæc uerba philosophus uisus est et conatus artem alchimiæ non posse esse secundum ueritatem puram et certam, sed solum secundum fantasiam et deceptionẽ. Et sic ex dictis suis quinque elicimus rationes. Quarum prima sumitur ex parte accidentium communium & est.

Ratio I. Arist. Et XXI. in ordine.

QVICVNQVE mutat res secundum accidentia so-lum, non mutat eas uere de specie in speciem, sed alchimistæ sic mutant metalla adinuicem, ergo &c. Maior nota est, quia differentia specierum adinuicem est secundum formam sed differentia secundum accidentia est indiuiduorum in eadem specie. Minorem probat, metalla enim differunt specie adinui cem quia non habent easdem formas, sed habent quædam si-milia accidentia in colore & pondere & alijs accidentibus. talis autem mutatio in accidentibus est alteratio & non transmutatio, unde quamuis abstergant immunditias plum bi & ipsum colorant ut uideatur aurum uel argentum: ta-men secundum formam substantialem est plumbum ut prius, quia in eo sunt qualitates alienæ introductæ & non forma alia substantialis, & propter hæc accidentia alienantur ho-

mines aspicientes & errant, & dicunt ipsum esse aurum uel argentum cum tamen in rei ueritate non sit, sicut qui aspiciunt salem communem & salem armoniacum, quia enim utrunque habet naturam salis et communicat in genere salis, credunt ab hoc esse idem, cum tamen differunt specie.

Ratio II. Arist. Et XXII. in ordine.

SECVNDA ratio sumitur ex parte corruptionis formæ præexistentis. Et est talis. Quicunque non transmutat rem per corruptionem formæ substantialis & specificæ præexistentis, non transmutat eam in aliam speciem sed alchimistæ hoc non faciunt, ergo &c. Ista ratio ferè reducitur ad aliam, scilicet primam & probatur Maior & Minor sicut in prædicta.

Ratio III. Arist. Et XXIII. in ordine.

TERTIA ratio sumitur ex parte nostri iudicij, scilicet quòd non possumus uere cognoscere, utrum sint uere transmutata in aliam speciem, uel non, & est talis. Illud quod est nobis ignotum in aliqua re non potest sciri utrũ per aliquod artificium potest tolli uel non, uel quomodo tolli possit ab illa re, sed differentiæ specificæ metallorum sunt huiusmodi, ergo &c. Maior nota est, quia de ignotis existẽtibus non potest haberi scientia uel ars, neque modus ad introducendum uel corrumpendum ea in re. Minor similiter patet, quia differentiæ specificæ in rebus naturalibus metallicis sunt ignotæ nobis, non solum in metallis, sed etiam in omnibus rebus naturalibus, præterquam forsan in homine. quæ autem sunt nobis nota, in eis sunt accidentia & proprietates & passiones solum, quia subiacent sensibus nostris. ideo hic corrumpere possumus & alia introducere, ideo non possumus uere cognoscere & iudicare in metallis mutatis, utrum uere sint

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

mutata in aurum uel non, quoniã unusquisque bene indicat de ijs, quæ cognoscit, et eorũ est bonus iudex, ut patet 1. ethi.

Ratio IIII. Arist. Et XXIIII. in ordine.

QVARTA ratio sumitur ex parte mixtionis & proportionis miscibilium in composito, & est talis. Quæcunque non habent eandem proportionem mixtionis & miscibiliũ in composito, non possunt eadem esse in specie, sed metalla mutata per alchimiam sunt huiusmodi, ergo etc. Maior est nota, quia determinata proportio mixtionis & miscibilium in mixto adinuicem, disponunt mixtum ad talem formam determinatam, sequentem illam determinatam proportionem & non ad aliam per quam different ab alijs. Minorem supponit probatam ex prius dictis. Cũ igitur tali ignorantia, quomodo efficiet ars hæc uerum aurum & argentum?

Ratio V. Arist. Et XXV. in ordine.

QVINTA ratio sumitur ex parte materiæ primæ, mediante qua fit omnis generatio & corruptio & transmutatio de specie in speciem & est talis. Omne quod transmutatur de specie in speciem debet reduci in materiam primam, id est, nudam à forma prima, ut illa ad quam disposita erat introducatur sed alchimistæ non sic faciunt, ergo &c. Maior est nota, quia reducendo rem in suam materiam primam fit generatio & corruptio, & non aliter, quia talis motus est ad formam substantialem, & hic etiam motus qui est ad formam substantialem proprie dicitur mutatio, & nõ motus, ut probatur quinto physicorum. In alteratione aũt & augmentatione & diminutione est proprie motus, ut ibi dicitur. Propterea generatio est de non subiecto in subiectũ et corruptio econuerso, & sunt ambo in oppositione contradictoria. Reliqui autem motus sunt de subiecto in subiectũ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

in contraria oppoſitione minor patet ad oculum.
on enim reducunt metalla in materiam primam, ergo nec
nerant, nec corrumpunt ſed ſolum alterant. Liquefaciunt
im metallum ad ignem, & ipſo metallo ſic liquefacto exi=
nte, proijciunt ſuas quaſdam medicinas prius per artem
chimiæ factas alterantes ipſum, ut ſimiletur auro uel ar=
ento. Per ſolam enim liquefactionem non reducitur in ma
riam primam, ſed accidunt res quædam extraneæ et phan=
ſticæ, ergo quia non faciunt primo metallum nudum à for
a prima, quomodo poterit in aliam ſpeciem tranſmutari u
ullo modo. Et ſi uellent dicere, quòd ſuas medicinas
ſuum lapidem phyſicum faciunt proprie per generationé
corruptionem & proportionem mixtionis & miſcibilium
eterminatam, & cum hoc tranſmutant metalla de ſpecie
n ſpeciem, Dicimus quòd quàuis faciunt ſuas medicinas per
enerationem & corruptionem & proportionem mixtionis
mixtorum determinatam & tranſmutent ſpeciem in ſpe
iem: tamen per proiectionem ipſarum ſuper metalla confla=
a in igne, non accidit corruptio & generatio metalli, ergo
er conſequens nec mutatio ſpeciei in ſpeciem, ſed alteratio ſo
a, quoniam non expoliant materiam nec denudant, à for=
na prima ſub qua erat, ergo aut oportebit ponere duas for=
mas ſubſtantiales in eadem materia quod eſt impoſſibile, aut
oportebit ponere hanc introductam accidentalem, ergo eſt idé
metallum ut prius. Vel poſſumus aliter formare hanc ra
tionem ultimam, quia poſſent dicere quòd philoſophus non ac
cipit ibi materiam primam, prout eſt ſubiectum generatio=
nis & corruptionis, ſed intelligit materiam primam, id eſt,
propinquam, ad ſuſceptionem formæ in aliqua ſpecie, unde
materia prima hominis eſt ſperma & ſanguis menſtruus ſi=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

militer & in alijs, quamuis ut plurimū, materiæ propinquæ sint nobis ignotæ. Arguemus ergo sic. Nulla res potest transmutari in aliam speciem nisi reducatur in materiā primam ex qua generatur illa res. sed alchimistæ non sic faciūt, ergo etc. Maior est nota, deficiente enim materia prima propinqua alicui rei, deficit & generatio illius rei, quia non introducuntur formæ, nisi de potentia materiæ determinatæ. Minor patet per ipsos, quia materia propinqua & principiū auri & argenti, & aliorum etiam metallorum est argentum uiuum & sulphur, ut patet ex quarto metheororū & per omnes philosophos alchimiæ, sed ipsi per solam liquefactionē, non reducunt nec reducere possunt, illa quæ transmutare intendunt in argentum uiuum & sulphur. ergo nunquam uere transmutant metalla adinuicem sed sophystice, nam sicut si ex aliqua re debet fieri homo ut ex carnibus & oleribus quæ comeduntur & ex alijs cibis, oportet quòd prius fiant sanguis & ex sanguine sperma etc. Ita si aliqua metalla debent fieri aurum & argentum, oportet quòd prius fiant arg. ui. & sul. Et hæc ratio nō sic uidetur consona dictis philosophi ut prima. Vel possumus dicere quòd accipit pro materia prima quattuor elementa, quoniam omne mixtum generatur ex eis, & in ipsis est omne mixtum in potentia confusa, cum sint materia prima mixtorum omnium & hoc modo ex quolibet fit quodlibet & potest formari ratio & probari præmisse ut in ratione præcedenti dictum est, quamuis hæc ratio non uideatur consonare dictis philosophi. Et si adhuc uellent dicere metalla non differre specie, sed solum per accidentia quædam. Vt plures eorum extimant etiam sicut sanū & ægrum, per solum motum alterationis unum fit aliud unde sicut homo æger per solum motum alterationis fit sanus,

psque motu generationis & corruptionis. Ita metalla ægra
er solam alterationem & accidentium communium muta-
onem & ægritudinem in ipsis facientium remotionem, sa-
antur & perficiuntur & remanent aurum & argentum
erum. Dicimus quòd posito hoc in magnum incidunt in
nnueniens, scilicet quia oportet eos ponere omnia metalla esse
urum actu, quod est impossibile. Et ratio est quia quæ-
unque differunt, solum secundum accidentia habent necessa
io eandem formam substantialem actu, si ergo ita est ut di
unt, oportet eos necessario concedere seu confiteri omnia me-
alla ægra habere eandem formam substantialem actu cum
uro & argento, ergo plumbum & æs & metalla reliqua
unt actu aurum & argentum. Et quia quæcunque ha-
ent, eandem penitus formam substantialem actu, habent
asdem proprietates & passiones actu cum proprietas & pro
ria passio immediate procedat à forma substantiali. Ideo
portet quòd omnia metalla habeant easdem proprietates &
passiones actu cum auro, siue sint actiuæ siue passiuæ. Sed
hoc non habent, quia neque tollerant examinationes ignis o-
mnes ut aurum, neque cor confortant ut aurum, ergo ipsa
necessario differunt specie & non accidente solum, oportet
ergo quòd per motum generationis & corruptionis transmu
tent & non solum alterationis. sed hic non faciunt, ergo
fantasticæ transmutant. Et si adhuc ipsi uellent dicere con
fitentur, quòd omnia metalla sunt actu aurum, & habent
formam substantialem auri actu, non tamen est necesse, ut
habeant easdem passiones & proprietates actu cũ auro, quia
ægritudo eorum hoc occultat. Sicut uerbi gratia . Si quis
enim homo laboret epylepsia uel apoplexia, aut mania, aut
phrenesi planum est, ꝙ nõ potest exercere operationes hominis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Similiter mulier cum patitur suffocationem matricis aut sin copen, omnes tamen habent formam substantialem homini actu, non tamen proprietates & passiones hominis haben actu, nec eas exercere possunt, nec actiuas nec passiuas. Simili modo sic dicimus, posse esse in metallis ægris, quoniam sunt actu aurum & habent formam substantialem auri actu sed eorum ægritudo, ipsorum proprietates & passiones occultat, ut non in actu appareant operationes auri & argenti. Et ideo sicut homo eger adhibita medicina per alterationem solam fit sanus & manet idem homo formaliter ut prius. sic & in metallis per artem alchimiæ posse fieri est existimandū. Dicimus eos loqui ut mente captos et ueritaté naturalium penitus ignorare, quia talem differentiam non possunt habere metalla adinuicem. Et ratio huius est. Quæcunque habent eandem formam substantialem, actu peruenerunt, in sui generatione ad terminum motus, in quo acquiritur forma. sed metalla reliqua præter aurum, & argétum non peruenerunt ad illum terminum motus, ad quem peruenit aurum & argentum, ergo non habent actu formam auri & argenti. Maior est nota, quia non acquiritur nec generatur, forma substantialis in aliqua re, nisi in termino motus, in toto enim motu præcedunt dispositiones habilitantes ad formam suscipiendam, & in termino generatur forma, ergo non possunt alicui inesse proprietates & propriæ passiones, quæ sequuntur formam aliquam nisi rei quæ fuit in termino motus. Non enim potest aliquid habere proprietates & proprias passiones hominis, nisi sit informatum forma hominis. Similiter & in alys. Minor patet ad sensum quoniam terminus motus est in expoliatione sulphuris ab argento uiuo, facta digestione. hæc autem inest soli auro

& argento. Immo proprie & per se auro soli, sicut ostende tur. Cum igitur cætera metalla nondum sint expoliata ab ipso, ergo nondum peruenerunt ad illum terminum motus, quamuis sint in continua potentia ordinaria ad ipsum, ergo non possunt inesse nec occultare in eis proprietates & proprie passiones auri & argenti propterea, quia sint ægra. Sed homo sanus & æger fuerunt, & sunt in termino motus & acquisiuerunt formam per quam sunt homines. ideo habent proprietates & proprias passiones, quæ possunt inesse homini siue per se siue per accidens insunt eis, & possunt manifestari & occultari in eis, non autem sic in metallis. Falsum ergo dicunt quidam sapientes naturales talia in superficie considerantes. s. quòd alchimistæ operantur, sicut periti medicorum, qui dant ægro medicinas digestiuas & purgantes humores corruptos, & postea medicinam confortatiuam & fiunt sani, quia secus est in ijs & in illis. Sic igitur ars ista & operatio eius friuola & uana ac impossibilis uidetur, quia siue ponant metalla omnia differre specie adinuicem siue accidente, hæ rationes ponunt tam artem, quàm eius operationẽ impossibilem. Aliæ adhuc rationes adduci possent, sed quia dictæ sufficere uidentur, ideo silemus eas.

Sequuntur affirmationes & probationes dictæ artis alchimiæ.

d ICTA autem ars probatur esse uera triplici modo. Primo ex suis ueris autoribus. Secundo firmissimis rationibus. Tertio à simili & exẽplis manifestis. Cum ergo uideatur unicuique intelligenti, & usum rationis habenti, quòd testificatio sapientum in suis

artibus & scientijs, sit magna probatio ad sententiandum ueritates obscuras & difficiles. Propterea dicitur in dialecticis, unicuique experto in sua arte credendum est. Vnde Aristoteles decimo ethicorum. Consonare utique rationibus uidentur sapientum opiniones. Probatur quinimmo, ueritas huius artis, autoribus primo multis, quia reperimus antiquos philosophos famosos, quæ in alijs artibus & scientijs scripserunt & ueritatem tradere conati sunt in hac arte libros composuisse affirmantes & docentes quòd ars hæc sit uerissima & sequela naturæ. & regulas naturam in materia propria, ad finem à natura intentum, quem natura attingere nunquam posset, & hoc uno modo tantum, ut dicetur. Vnde Hermes in suis secretis dicit. Verum sine mendacio certum & uerissimum quod est superius, est sicut quod est inferius, & quod inferius est sicut quòd est superius, ad perpetrãda miracula unius rei &c. Et Morienus. Si autem ea quæ tibi dixero & testimonia antiquorum recte inspexeris bene & aperte cognosces nos omnes in uno conuenire & omnia quæ diximus uera proferre &c. Et omnes breuiter hoc idem uolunt. Et sunt sicut Hermes termegistus pater & propheta philosophorum. Pythagoras, Anaxagoras, Socrates, Plato, Democritus, Aristotiles, Zeno, Heraclytus, Diogenes, Lucas, Hypocrates, Hamec, Thebit, Geber, Rasis, Haly, Morienus, Theophylus, Permenides, Mellissus, Empedocles, Abohaly, Abinceni, Homerus, Ptolomeus, Virgilius, Ouidius & alij quàm plurimi philosophi & huius ueritatis amatores, quorum nomina ualde prolixum & tædiosum esset scribere. Et eorum plurium libros uidimus, & iuxta posse nostrum modicum & ingenium studuimus quãuis operationi & labori fuerimus raro dediti. Voluimus enim

m libris eorum mente uigili studere prius & eos imagina
ter uoluere & reuoluere die ac nocte cum instantia, ut
uelam ueram ipsorum figuratam, & radicem habere pos
tus, ut sciremus circa quid & quo operentur secūdum rō=
m & non secūdū fortunam & casum si Deus uoluerit. Vn
Hermes in secundo. Fili quicquid audis ratiocinare, non
im puto te ratione esse priuatum &c. Ideo Rasis libro per
cti magisterij hortans nos ad tale studiū dicit. Rogo itaq;
fili. ut incessabili lectione philosophiæ libros scruteris, ut
eius filius esse, & huius archani magisterij habere saga=
ā merearis. Qui.n.in legendis libris deses extiterit in præpa
andis rebus promptus esse non poterit, quia non potest de le=
i eius in practica, manus clarescere, nisi cuius mens prius
n theorica maceratur. Illæ nāque ad operationes securus ac=
edit in cuius mentis enigmate plures operationū imagines, ua
riæq; resultant &c. Et Geber in proœmio summæ suæ.
Labora utique fili studere in uoluminibus nostris, & ea sæ=
pissime in mente tua reuolue, ut intentionem ex loquela no=
stra ueram acquiras &c. Vnde Galenus talem inquisitio=
nem ostendens, dicit sexto de ingenio sanitatis. Oportet ut pri
mo secundum rationem considerandа considerentur, deinde
cum experimento certificentur, ut ratio per experimētum con
firmetur. Et idem in secundo eiusdem. Virtus rationis, ex=
perimenti uirtutem ostendit & ordinat. Et sicut uera ratio
experimentum decorat, sic mala ratio eum dedecorat.
Est autem magna probatio in aliqua obscura scientia & ma
xime quando est obscure tradita inducere autorū nomina &
autoritates antiquorum philosophorum in illa. Ideo philoso=
phus in ethicorum secundo. In obscuris oportet apertis testi=
monijs uti. Et Morienus. Omnis enim res usque dum

per ſuum effectum eſſe dignoſcatur, multorum teſtimonio u rior comprobatur. Et ſecundum Raſim in 70. Antiqui philoſophi ſunt quibus innitendum eſt. Vnde Abohaly, id eſt, Auicenna in medicina libro quarto capitulo de febribus rariſſime euenientibus, quæ dicũtur quintanæ, ſextanæ etc. dicit. Et non oportet, ut negentur ægritudines quas non contingit uidere niſi in tempore quodam et regione quadam: nam hoc genus non comprehenditur &c. Neminem igitur ſapientem in naturalibus cõcedere neceſſe eſt artem alchimiæ, non eſſe ueram, quamuis eam ignoret: ſufficit enim habere teſtes tales ut Hermetem, Hypocratẽ &c. & quàm plures alios. Cauſæ enim quàm plures ſunt, quare ſcientes eam occultãt. Et quia non uident homines in partibus in quibus ſunt, nec audiunt, à longinquis alios habentes ipſam iudicant, quòd uana ſit. Iſti enim tales ſunt tanquam puer à principio natiuitatis uſque ad ſenectutem in domo incluſus non putans mundi latitudinem extendi ultra domũ in qua concluſus eſt, uel ultra quàm oculus ſuus, non poſſit conſpicere. Et ob hoc, Auicenna in primis uerbis ſui tractatus quem fecit ad Aſten de Recia tangẽs quomodo Ariſtotiles in fine decimi metheororum contradixit alchimiſtæ illorum ſententiam annihilando, ſubiungit. Mihi uero excuſatio non fuit in arte mea, quando ſcirem intentionem ambarum ſectarum. Conſideraui libros affirmantium artem & inueni eos uacuos rationibus, quæ ſunt apud omnem artem, & reperi plurimũ eius quod in eis continetur alienationis ſimile, id eſt, ſimilitudini & figuræ. Poſtea aſpexi in libris contradicentium eis & reperi contradictionem debilem & ratiocinationem leuem, qua ars non deſtruitur. Dicit uacuas rationibus, hoc dicit, quia omnis ars & ſcientia habetur per ſuas demoſtrationes expreſ

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

siue per sensum siue intellectum: sed alchimia non utitur demõstrationibus aliquo illorum modorum, quoniam nõ procedur nec probat, ut aliæ, neque exprimit eas quas habet ut ... æ, sed magis occultat, cuius causæ superius tactæ sunt.

Postquam probauit artem primo ex suis ueracissimis autoribus, nunc probat illam rationibus & principaliter duabus.

SECVNDO probatur. Rationibus & principaliter duabus, quamuis sit ualde difficile hanc artem per rationes demõstrare. Vnde philosophus primo Topicorum. Quædam sunt problemata de quibus sunt contrarij syllogismi probabiles ad utranque partem, dubitationem tamen habent utrum sic sit, uel non sit. Propter rationes utriusque partis uerisimiles. Et quædam sunt problemata, de quibus non habemus rationem propter difficultatem &c. Et alchimia est de illis. Modo dico, quòd sicut in cæteris scientijs operatiuis, earum ueritas esse probatur, sic & in hac sufficiet, cum hæc sit in earũ serie. Vnde philosophus primo Topicorum & tertio. Quando utitur hypothesi si demonstrauerimus sic se habere in alijs & in proposito demonstrationem fecimus. Sicut ergo in scientijs operatiuis uolẽdo probare ueritatem alicuius sensitiui, nos probamus per demonstrationem sensitiuam solum, ostendendo ueritatem medij ad sensum & non ad intellectum, simili modo oportet nos facere in hac. Vnde philosophus primo posteriorum. Sicut in demonstrationibus uniuersalibus medium demonstratur ad intellectum, ita in particularibus medium monstratur ad sensum. Sicut ergo de obiecto intellectus, non possu-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

mus iudicare per ſenſum, ſic nec econuerſo ut patet in eoden Et ſicut elicitur ex uerbis eius ſecundo cœli & mundi contr illos qui dicunt, terram moueri circulariter, & terram eſ in cœlo unam ex ſtellis, & locum ignis eſſe in centro, qui in ſenſibilibus debemus iudicare per ſenſum, ergo qui han artem ab intellectu non eſſe ueram arguunt, nihil probant Quod ſi eis ſenſibile deficiat, cuius cauſam ſupra oſtendimus hoc non probat artem non eſſe ueram ſufficienter. Imm magis probat contrarium, cum imperfectorum alteratione uerſus perfecta uideant. Vnde de his iudicijs ſenſus & intellectus philoſophus decimoſeptimo de animalibus de generatione apum dicit, quòd ex ratione probauit, generationem apum talem eſſe ex accidentibus quæ nunc uidentur circa ipſas, non tamen accidentia ſufficienter accepta ſunt, quòd ſi ſumantur tunc ſenſui magis quàm rationi credendum eſt. Amplius dicimus quòd probare & ſyllogizare hanc artem eſſe ueram apud ignotos incredulos & inſenſatos eſt, ſicut ſyllogizare de coloribus figuris & motibus apud cæcos, & de ſonis & uocibus apud ſurdos. quantumcunque enim eis in ijs probes quid uerum non confitebitur aliquis, quia medium non ſentit nec intelligit, ergo nec iudicare nec confiteri poteſt. Vnde philoſophus primo ethicorum. Vnuſquiſque bene iudicat de ijs quæ cognoſcit, & eorum eſt bonus iudex. Et in primo Topicorum, qui enim ſentit, aliquomodo iudicat. Et in eodem, qui negat niuem eſſe albam indiget ſenſu: unde idem in principio poſteriorum dicit. Omnis doctrina & omnis diſciplina intellectiua ex præexiſtenti fit cognitione. Ideo idem in eodem capitulo dicit. Si enim aliquis ſenſus deficit, neceſſe eſt illam ſcientiam deficere, quæ per illum ſenſum acquiritur. Similiter & in reliquis ſenſibus eſt inducere.

untamen ſicut cæcis deficit uirtus uiſiua ratione organi
editi & obiectum eſt præſens. Ita hic eſt econuerſo. Pro-
rea ergo cum hic obiectum non ſentiunt, cum tamen ſit
ibile indicant hanc artem non eſſe ueram. Talibus autē
c artem ueram eſſe non probamus, niſi prius credant.
o philoſophus primo posteriorū. Oportet diſcentem cre-
re. Et ideo primo Topicorum. Non eſt cum omni diſpu
ndum, nec contra quemlibet exercitandum. Ideo dixit Py
agoras in turba philoſophorum. Si enim elementa ueraci-
r ſciretis, hæc non negaretis. Rurſus ſi quis in ſcientia me
icinæ quæ eſt operatiua uelit probare aliquam medicinam
articularem in ſua ſpecie talem in humano corpore curare
gritudinem, aut talem efficere operationem, per demonſtra-
ionem ſenſitiuam ſolum procedet, cuius ueritatem ſolum
xperimentum certificat. Experimentum autem fecit artem
t dicit philoſophus ſecundo poſteriorum & primo metaphy
icæ. Verbi gratia. Aliquis patitur ſuperabundantiam co
leræ rubeæ in uenis ſtomachi & hepatis, eius autem cura ſe
cundum rationem, poſt digeſtionem, eſt euacuatio. Vo-
lens autem probare, quod ſit aliqua medicina faciens hanc ope
rationē, arguam ſic neceſſario. Omne quod habet euacua
re choleram ſuperabundantem in uenis ſtomachi & hepatis
poſt digeſtionem, habet ſanare patientem, ſed reubarbarum
& ſcamonea ſunt huiuſmodi, ergo &c. Maior nota eſt, cū
euacuatio illius choleræ iam digerente ſit eius uera ſanatio,
quia ipſa facta eſt horribilis & odioſa naturæ. Minor au-
tem non poteſt probari niſi experimento & experimētum nō
probatur nec cognoſcitur, niſi per ſenſum & proprie per ſen
ſum uiſus, ſcilicet uidendo ad oculum utrum ſic ſit uel non.
unde Hamec in commento ſtollicarum. Non peruenitur ad

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ſcientiam rei niſi per uiſionem rei. Et Auicenna in tracta-tu ſuo. Nos quidem ſciuimus illud ante experimentum cũ ratiocinatione quam uerificauit experimentum. Similiter ſi quis uelit probare, quòd hermodactili attrahũt et euacuãt phlegma à iuncturis, & quòd lapis iudaicus franget, & educit lapides renum, & lapis ſpongiæ, lapides ueſicæ, & quòd lapis lazuli & lapis armenus euacuant melancholiam, & ſcamonea choleram, & æs uſtum aquam, & quòd apiũ noceat prægnantibus & pueris & epilepticis. Et quòd lepus marinus comeſtus inducat phthiſim, & piper calefaciat, & lactuca infrigidet & colocynthis & abſinthium ſunt amara & mel ſit dulce & napellus uenenum, & magnes attrahat ferrum & charabe paleas, & arſenicum dealbat æs, & tutia citrinat & multa talia. Non niſi per experimentũ probabit, quoniam ueritas quæ conſiſtit in medio rationis, debet oſtendi per ſenſum neceſſario. eodẽmodo eſt in Geometria, Aſtronomia, Muſica, Perſpectiua & in cæteris ſcientijs quarum finis tendit ad practicam & operationem. Similiter igitur mõ per hypotheſim arguemus in alchimia penitus ſic. Omne quod habet tranſmutare metalla imperfecta & incõpleta ad perfecta & completa, habet efficere aurum & argentum, ſed lapis de quo dicunt philoſophi eſt huiuſmodi, ergo &c. Maior patet, quia ſint tantum duo metalla perfecta, ſcilicet aurum & argentũ, ſicut in mundo ſunt duo luminaria perfecta, ſcilicet ſol & luna. reliqua uero metalla imperfecta ſint & incompleta, tunc quicunque reducit illa de imperfectione & incomplexione, ad perfectionem & complexionem conuertet in aurum & argentum. Minor probari non poteſt, niſi experimento. & experimentum non cognoſcitur, niſi per ſenſum ut ſuperius eſt declaratum. Et in hoc

roprie est finis artis & complementum & confessio ueritatis ipsius. Ideo bene dicit egregius Aristoteles tertio cœli & mundi. Scilicet necesse est ut iudicemus super quasdam res ex complemento ipsarum & earum finem, & non ex earum principijs, nam omni scientiæ est complemētum & finis, quòd est, quia complementum artis & complementum naturæ, est per rem sensibilem cadentem sub uisu &c. Et huic, concordat quod dicit Galenus tertio de crisi, scilicet quòd uerificatio in unaquaque arte & ipsius affirmatio fit ex operationibus eius, et ipsius inuentione. Et processio ex eius principijs &c. Ex quibus patet, quòd hæc ars & omnis ferè alia, non potest probari ex suis principijs, sed ex operationibus. Vnde Auicenna in tractatu suo. Testatur autem ad credendam meditationem experimentum. Et philosophus decimo ethicorum. In operabilibus ex operibus indicatur. Et Rasis in lumine luminum. Nam quod diximus, eius experimentum ueritatem indicat.

CIRCA præsentem literam. Ex quibus patet &c. Notandum quòd ars ista est ministrans naturæ & eam consequens. Ideo duplicia sunt eius principia, scilicet naturalia & artificialia. Naturalia sunt quatuor elementorum causæ, metallorum cum suis annexis, & hæc principia recipit credita à scientia sibi superiori, sed exquisite discutit ea, ut possit sequi naturam. Principiorum uero artificialium, quædam dicuntur modi operationum quibus artifex applicatur ad magisterium ut intentum perficiat: qui sunt octo secundum Geber, scilicet Sublimatio, Discensio, Distillatio, Calcinatio, Solutio, Coagulatio, Fixio & Ceratio, absque annexis suis. Quædam sunt non proprie principia sicut probationes & iudicia ostendentia ueritatem uel falsitatem dictorum princi-

piorum, eiusque quod operatum est ex eis, scilicet utrum si idem aurum penitus cum minerali uel non, & sunt nouem, scilicet Cinericium, Cementum, Ignitio, Fusio, Expositio su per uapores acutos, Extinctio, Commixtio rei adurentis. Reductio post calcinationem & susceptio argenti uiui facilis uel difficilis, de quibus omnibus Geber in summa sua perfecti magisterij. Est autem & principium unum aliud ab ijs excelsum & diuinum, quod est sicut clauis & nexus illorum, sine quo non potest perfici opus hoc, quod supra omnem rationem debet cadere in intellectum, ante principium operationis & ultimo in sensu. Et hoc est quod induxit Platonem inuestigando philosophiam, incipere ab intellectu & finire in sensu, & iterum redire & reflectere ad intellectum uia circulari, cuius contrarium fecit Aristotiles. Vnde Auicenna non potens hoc principium firmare per naturales rationes, sicut nec unquam aliquis alter naturalis philosophus, dixit capitulo de substantia fixa, quòd experimentum destruit formam specificã eius. Et uult dicere, quòd fixum destruit formam specificam uolatilis, ut non fugiat. Et capitulo de compositione medicinæ dicit, quòd cum aquæ permiscentur, & commiscentur uehementer. deinde exsiccantur, & coagulantur, & conglutinantur ita, quòd si uicerit summa uolatilis summam fixi uolabit cum ea, & si non uicerit figetur cum ea. Et uult dicere ꝙ uolatile potest uolare cum fixo et perditur opus, & fixum potest retinere uolatile & perficitur opus, quòd est mirabile ualde. Idem in eodẽ dicit sic. Et sciuimus per principia plurima scientiæ naturalis, ꝙ possibile est, ut res & substantiæ, quarum radix est terra & aqua, resoluantur & currentes fiant. Deinde sciuimus per canones alios. s. nõ naturales

alchimicos, & diuinos, quòd ista elixiria prædicta cum
soluuntur, non prohibetur resolutio ab operationibus suis
alicalibus omnino, immo remanet nobis de uirtutibus earũ
quòd uolumus. Testatur autem ad credendam meditationem
experimentum etc. Principium autem hoc præcipue tradi-
tum est totum sub figura, & allegoria propter ultimam dif
ficultatem eius et inuestigationem supra rationem. Ex cuius
ignorantia prædicta principia nil prosunt, quia ueritatem
ei & aliorum in experimento ostendit & sensu & in expe-
rimento patet ueritas principiorum hæc de prima ratione.

RATIO secunda est hæc. In quocunque reperiuntur
proprietates & passiones & operationes omnes specificæ alicu
ius rei, illud est idem penitus, quòd illa res: sed in auro &
argento per alchimiam generato, reperiuntur omnia hæc,
quæ in auro & argento minerali, ergo etc. Maior huius
rationis uerificatur, quæ differentiæ specificæ rerum siue for-
mæ substantiales sunt nobis ignotæ, ut patet ex 4. meteo. in
fine. & ex primo de anima, nec cognoscimus eas nisi per pro
prietates, & proprias passiones, & proprietates, & passio
nes, per operationes & accidentia. Et ideo quales sunt opera
tiones & accidentia in rebus, tales iudicamus proprietates,
& passiones. ergo & per consequens formas, quia omnis
cognitio nostra incipit à sensu, ut patet primo physicorum.
& primo posteriorum, & primo metaphisicæ. Vnde philoso
phus primo de anima uolens nos inducere, ex hoc in cognitio
nem animæ & aliarũ formarum, dicit sic accidentia magnã
partem conferunt ad cognoscendum, quod quid est. id est dif
finitionem & formam substantialem, quod quid est, talis
aut cognitio, scilicet accidentium est per sensum, quia sola
accidentia sunt obiecta sensuum. Et ideo Philosophus 4. me

teo. arguens ex operationibus rerum, & accidentibus su per ipsas formas dicit sic, quod enim facit operationes ocu est oculus, quod uero non, non est oculus, sed imago ocu li, & serra lignea non est serra, sed imago serræ &c. V *de dico, quòd optimum genus inquisitionis & certissimum est cognitio rei per accidentia propria, quia tunc per causam uniuscuiusque rei propria, res cognoscitur, cum de accide tibus eius proprijs minime dubitatur.* Neq; *est hoc in metal lis difficile, cum non sint diuersæ substantiæ adinuicem, sed ho mogenea per totum.* Minor *patet sic, quia quicunque uul cognoscere aurum & argentum secundum eorum formam specificam, cognoscet per eorum proprietates & passiones, et accidentia, & operationes siue sint actiuæ siue passiuæ.* Mo*do de proprietatibus auri, est esse metallum coloris citrini ful gentis ad ignem fusibile, sub malleo per omnem dimensio= nem extensibile, substantiæ homogeneæ & ponderosæ ual= de, & substinere iudicium ignis absque mutatione & dimi nutione sui per cinericium & cementum, & confortare cor. neque plus cognitum est de cognitionibus auri in toto mun= do per philosophos, & fossores minerarū metallorum per ex perientiam sic confirmant.* In *quocunque ergo metallo per alchimiam transmutato reperiemus omnis proprietatates & accidentia, & operationes, necessario arguemus ipsum es= se aurum, & si aliqua illarum conditionum quæ dicta est deficiat, non erit aurum.* Quia *ergo aurum alchimicum ha= bet omnia prædicta, ideo iudicamus ipsum esse aurum neces sario. experimentum autem secundū philosophos testificatur hic ut dictum est secundum sensum.* Quod *si non est idem aurum cum minerali, oportebit necessario eos ponere easdem proprietates omnes in specie, manare à contrarijs formis, quod*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

penitus impossibile. oportet igitur quod sint idem. De confortatione autem cordis, quod facit aurum minerale sicut unt medici, quia quidam idiotæ dicunt, quòd aurum al imicum cor non confortat. Plato in 3. stollicarum expresse contra eos. Et similiter in commento ibidem Hamec. Et militer Haly in suis secretis. Et Aristo. in suo libello de secre secreto. ca. de lapidibus pretiosis etc. Sunt etiam aliæ ratio s ad probandum artem esse ueram, de quibus post dicetur, uando dicetur de principijs, & de generatione metallorum, generali, & in speciali, & eorum transmutatione.

Tertio probatur eius ueritas exemplis & similitudinibus.

VNC uero à simili probemus. Quibusdam enim placet, & satisfacit magis audire similia, proportionabilia, cum rationes syllogisticas intellige e non possunt. Et similiter difficile est syllogizare. Vnde hilosophus 9. metaphisicæ, non oportet cuiuslibet terminos uærere sed proportionale conspicere. Hæc autem similitu lo, & proportio reperitur tam in animatis, quàm in ue getabilibus, & minerabilibus & etiam elementis, & à na ura sola, & cum auxilio artis. Natura enim generat ranas in nubibus, aut in puluere asperso pluuia per putrefa ctionem, ex ultima dispostitione materiæ ad hoc propinqua. Et refert Auicennas, quòd uitulus in nubibus generatus est cum tonitruis, & cecidit cum pluuia semiuiuus. Et dicit quod natura in talibus facit subitas generationes. Cum ministra tione etiā artis facit similia naturalibus, Vt ex basilicon con trito & debite ministrato & putrefacto scorpiones gene

rantur. Et ex elixatura anatis ad serenum cooperta buffones. Et ex uitulo strangulato apes, cum putrescit humiditas illa per ebullitionem à calore extraneo. Et uespæ ex carne asini, & scarabæi ex carnibus equi & locustæ de carnibus muli. Et planum est, quòd hæc talia omnino sunt similia illis, quæ à sola natura processerunt, quãuis locus sit alius, & materia alia, et dispositiones aliæ. Sed proportiones miscibilium ultimas, & dispositiones ultimas in tali materia et tali loco credimus esse omnino easdẽ cum ijs, quæ à sola natura generata sunt uirtute corporũ cœlestium, quãuis præcedentia sint ualde diuersa, propter diuersitatem materiæ, ergo & formas easdem credimus. Aristoteles tamen 6. de animalibus est contra hoc, qui dicit, quòd sunt idem solum secundum genus, & similitudinem, & non secundum formam. Et in 15. de animalibus dicit idẽ. Et similiter 7. meta. Vnde Auerrois, in commento ibidem dicit, mures generatos ex putrefactione non esse idem in specie cum generatis ex propagatione, quia dicit propagando conseruari non possunt in specie. Sed nos dicimus formicas, muscas, araneas, & alia pluria generata ex putrefactione, quæ post ouando per propagationem conseruantur in specie sibi simili. Aut ergo erunt eadem specie cum illis, quod credimus, aut eadem accidentia, & operationes manabunt à contrarijs formis, quod est impossibile. Similiter natura non faceret in eis membra generationis frustra. In uegetabilibus etiam hoc patet. Natura enim generat ex putrefactiote portulacas, bletas, caules, parietariam & cucurbitas, & alia plura genera uegetabilium. Et illa etiam eadem ex proprijs seminibus, & faciunt flores & folia & semina eadem, & conseruantur in specie sibi simili per semina eadem. & hoc patet per Galie-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

um in primo alimentorum, capitulo de fœniculo, qui dicit, ;, & spontaneum quidem, quoniam nascitur hoc sicut & netum, sed etiam seminantur ipsa per hortos. Vnde dicimus quòd quædam sunt, quæ per solam propagationem generant, ut homo, uipera, cetus & palma: quædam per lam putrefactioné, ut pediculus, pulex, gramen, uermes rrestres, et similia imperfecta: quædã quæ utroque modo, ut ures et portulacæ etc. Sicut ergo in animatis anima uegetabili utroquemodo generatis, pœnitus arguimus esse eadem becie, quia eodem modo utraque possunt conseruari in esse, c & in animatis anima sensibili penitus arguemus, quòd tum accidit propter ultimam dispositionem, & proportioem agentis, & patientis. Vnde dicit philosophus primo de egetabilibus, quòd natura transmutat calamentum in ne̊tam, et triticum in siliginem, et linũ in scilem, idest lolium & malas in bonas, & econuerso, ut illa quæ fuit translantata. de Persia in Aegyptum. & ideo dicit ibi, quòd i quibusdam malis seminibus proueniunt bonæ plantæ, & conuerso, sed non de facili, & hoc etiam in animali coningit multoties, ut ibi dicit, & diuersitas regionum hoc quàm maxime operatur.

IN mineralibus etiam hoc est planum, quamuis non in omnibus. generat enim natura in nubibus, quãdoq; sagittas lapideas, et ferreas cum tonitruis terribilibus. Vnde philo sophus iuxta finem, quarti meteororum, sic dicit ad literam. Sæpe etiam fiunt lapides ex igne, cum extinguitur.i. uapore igneo, scilicet in nube, et sæpe contingit corpora ferrea et la pidea cadere, cũ coruscationibus, ut uapor igneus, quia ignis frigidus, et siccus est in extinctione sua. Et in Persia cadunt cum corruscationibus corpora ærea, ut æs ustum, uel

similia sagittis hamatis, id est barbatis, et non possunt lique fieri per ignem, sed euaporant in fumum, uiriditati attinentem. donec residuum sit cinis. Cecidit quoque apud Vergen frustum ferri 150. atronarum, quod præ duritia sua ferè erat infrangibile, missa est tamen pars eius regi Corasceni, qui cum præcepisset enses inde fieri erat infabricabile. Dicunt tamen Arabes, quòd enses Alemanici, qui optimi sunt de tali ferro fiunt (dicit hic enses tales ex tali ferro fieri) secundum uulgos Arabes quia uulgus absq; ratione loquitur. Cum autem cecidit massa illa, resilijt aliquotiens à terra, ut pila, eratque composita ex minimus frustilis cohærentibus ad inuicem, ad quantitatem granorum millij magnorum. Simile huic rei euenit apud Tepastrem, sic ergo etiam fiunt lapides. eorum siquidem generatio uel erit subito, propter magnum calorem accidentem luto uiscoso, aut paulatim propter multum temporis etc. In quibus uerbis philosophus insinuat, quòd natura facit generationes similes, sed aliquando subitas, aliquando paulatinas, & in diuersa materia, & diuersimode. Idem in eodem. Sunt autẽ certa loca super quæ aquæ effusæ uertuntur in lapides diuersorum colorum, suntq; aquæ, quæ seorsum acceptæ non gelantur, quæ si prope alueum suum fundantur, congelantur et fiunt lapides. scimus ergo, quòd in terra illa est uis mineralis, quæ congelat aquas etc. Idem ibidem dicit, quòd sunt quædam uegetabilia, & quædam animalia, quæ conuertuntur in lapides uirtute, quadam minerali lapidificatiua. & hæc transmutatio corporum animalium uegetabilium in lapides est æque propinqua, sicut aquarum transmutatio, & quædam fiunt tardius, & quædam citius, secundum potentiam actiuorum, & resistentiam passiuorum. Idem ibidem dicit, quod est

us in Arabia, qui omnia corpora ibi exiſtentia colorat co
ſuo. Panis quoque Coraſceni in lapidem mutatus eſt, re
nſit tamen ei color ſuus, ſuntq; talia mira, quia raro
nt uel accidunt, cæterum cauſæ eorum manifeſtæ ſunt etc.
t talia extranea facit natura, in paucis locis minerarum
traneis & ſunt ualde miranda. Multa etiam in ſcripturis
limus, & oretenus audiuimus de mineris diuerſis in qui-
s quaſi incredibilia fiunt omnino. Similiter in elemẽtis hoc
m patet. Ex concuſſione enim quorundam lapidum cum
alibe generamus ſubito ex aere ignem, & ex aquæ ebulli-
ne aerem, & ex condenſatione aeris aquam, & ex reſer-
ation e aquæ terram, & connectuntur, & ſunt eadem pe-
itus cum naturalibus ſuis ſolis. Quæcunque tamen exem-
laria hic adducta ſunt de tranſmutationibus rerum, non
leo, ut omnino proportionalia ſint adducta ſunt, quoniam
xempla ponimus, non ut ſemper uera ſint, ſed ut ſentiat, qui
diſcit, ut dicitur primo priorum. Sed hoc ideo ut ſit ſatiſ-
actio quibuſdam in ſuperficie ſpeculantibus, & non in pro-
undo, oſtendendo opera miranda naturæ, & tranſmutatio
nes extraneas, ut adhuc uelut longe diſtantes imaginentur
hanc artem poſſibilem. Quibus autem mens, & diſcretio
medullitus, & profunditus eſt euigilans, talia exempla, &
poportionabilia puerilia ſunt, neque omnino, ut in pluribus
in eadem ſpecie, cum ſibi ſimilibus collocata, in quibuſdam au
tem forte ſic. Et hæc probatio exemplariorũ æque prodeſt al
chimiſtis, & ſophiſtis, immo ſophiſtis magis, quoniam
diuerſas materias. propter hæc ſubycere poſſunt. Huic quo-
que lapidi nihil omnino ſimile uidetur poſſe adduci, ſed ſolum
ſecundum partem. Et quod magis ſimile uidetur eſt de gene
ratione atramentorum. Et ſimiliter fumus reſolutus ali-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

gnis, cum comburũtur. hic enim fumus est tanquam spiritus
qui resoluitur ad aerem cum toto corpore suo, sed si inueni
corpus aliquod solidum cui appodietur, retinetur ibi à su
corpore occulto, super illud corpus aliud, & induratur & f
gitur & fit fuligo. Ita quòd spiritus, dum fugit ignem c
uertit corpus ad suam naturam & corpus cum permanet c
uertit spiritum ad suam naturã. Et hoc idem simile patet, d
generatione tartari in uasis boni uini. hæc igitur exẽpla nõ in
conuenienter apposita sunt. licet in hoc non potest aliquid o=
mnino simile adduci, sed solum in parte, quia ipse lapis est
quid proprium in se & orphanum & unicum ab omnibus se
paratum. Nota circa istam literam. Et similiter fu=
mus resolutus &c. Nota quòd omniũ inanimatorum quæ
generantur æqualiter est uapor siccus uel humidus uel uterq;
ut patet primo meteororum, & quarto. Omnis autem
uapor est de genere spirituum, id est, uolantium. Ex uapori=
bus autem siccis generantur res siccæ et ex humidis humidæ,
sed ex eorum digestione, commixtione & proportione existen
te diuersa in habitudinibus & mensuris eorum, accidit diuer
sitas generatorum omnium secundum exigentiam naturæ
cuiuslibet speciei. Et sicut ipsi uapores, tam sicci, quam hu=
midi habent in actu semper naturã ascendendi et uolandi, sic
habent in potentia naturam standi & permanendi. Ex
prædictis ergo satis patet. quòd si alchimista præparauerit
naturæ materiam suam & in organo proprio & ignem suũ
& gradus suos & tempus congruum & inuenit naturam
manibus & uigilanter inspiciat signa colorum omnium,
ita quòd circunstantiæ omnes in suis horis absque aliquo de
fectu concurrant generabit, quod narrant philosophi, si
Deus uoluerit, & natura coniunget quantitates componen

tium

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

m determinatas diuino iudicio absque consideratione arti
s aliqua, quoniam cognitio talium prodest, ad speculatio-
m solam, ad operationem uero minime & poterit cum
: transmutare omne metallum ut dictum est ita, quòd á
iris naturalibus in nullo declinare comperiat. Et si-
um sensatum inducens nos credere debere hoc est, quia ui
mus metalla imperfecta alterari per artem á quibusdam
bus suis generis, & extranei, quamuis non transmutantur,
tia enim alterat æs in colorem auri, auripigmentum au-
m seu arsenicum in albedinem argenti quamuis comburat,
r fumus saturni congelat argentum uiuum. De extraneis
utem dicimus, quòd cortex mali granati conuertit ferrum
chalibem, et fumus capillorum citrinat argentum. Quia
rgo ad alterationem expectamus transmutationem, cum
er hæc extranea non possit fieri. quia eorum alteratio non
rofundatur usque ad occulta corporis, tunc cum uideamus
lterationem aliquantulũ profundari á suis similibus, absq;
ræparatione aliqua eorum, ut similentur auro & argen-
o, non debet quisquam dubitari quin sit propinqua potentia
n ijs uel alijs ita ut ars ducat in actum, & perfectionem
psam scilicet potentiam. Cum ergo ex generatis ex utroque
apore conseruantibus naturam uaporum, & spirituum,
cilicet ex argen.ui. & sulphure, natura generat corpora me
tallorum omnium, propterea quòd in illis spiritibus sunt
omnia corpora in potentia, potuit natura illam potentiam du
cere ad actum, quia natura secundum ordinem præponit po
tentias actibus; & sic ex potentia non fixi, facit fixum, &
econuerso, & ex mundo facit mundum, & ex immundo
immundum & ex immundo extrahit mundum, & ipsum
retinet. Ars ergo post contemplationem omnium istorum se

quitur naturam, & recipit ſpiritus naturæ immundos ipſos ſublimando ſubleuat & mundat, ſicut natura, et tu uolendo fugere ab igne, ars miniſtrat naturæ, & natu conuertit, ea in corpora munda, fixa & de cætero natu corporum dominabitur naturæ ſpirituum in æternum p hoc ingenium mirabile. Sunt etiam mineralia, quæ genera tur, & perficiuntur ſecundum ſubſtantiam in qua ſunt ab reſolutione in fumum. Et ars ſimiliter perficit metalla in a rum. Propter quod generata, in quibus permanet actu, tura uolandi prima, ſemper uolant, ſecundum natura ſuam, ut ar. ui. marchaſita, & camphora. In quibus au tem occultata eſt natura uolandi, & manifeſtata natu ſtandi, & permanendi ſemper permanent, ſecundum na ram ſuam, ut aurum, antimomum, marmor, alumen, ſa & tartarum. In quibus autem utraque natura perman mixta, dominans uirtute dominatur alteri, ut patet in mi tione corporum, & ſpirituum, cum enim uices ſpirituum dominantur, trahunt ſecum corpora ad uolatum. Et cum u ces corporum dominantur, retinent ſecum ſpiritus, & figu tur cum eis. In ſpiritibus enim ſunt corpora in potentia, & in corporibus ſunt ſpiritus in potentia. Et hæc eſt cauſa qua re natura facit corpora ex ſpiritibus, & econuerſo, propte quod quæcunque reſoluuntur à corporibus metallorum in fu mum apud ignem, non habēt naturam corporum, quorum ſunt, ſed magis ſpirituum. Et quilibet ſpiritus, qui ingredi tur corpora acquiſiuit ſimilem naturam corporibus, ideo in mineris metallorum reperiuutur ſui ſpiritus, ſed non econ uerſo, quia in poſteriori includitur prius, ſed non econuerſo.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Sequitur determinatio generalis, ostendens etiam causas & modos difficultatis istius quæstionis. Et solutio quæstionis cum elucidatione.

IN hac admirabili, excellenti, et diuina, et occultissima arte quæstio quæ de ipsa fit. s. utrũ sit, omnino apparens, et existens, aut solum apparens, et non existens est ualde difficilis, cuius difficultatis causæ uidentur. Non etiã est facilis apud nos. Eã tamen, quia pro & contra disputauimus exquisite, elucidemus etiam ipsam, & enucleemus modo conuenienti, eiusque ueritatem determinando. Non modicum autem admirandum occurrit, quòd nulla ars nec scientia probat suum subiectum esse, nec probare potest, sed de ipso præsupponit, quia est & quid significat, ut dicitur primo posteriorum, & similiter 11. metaphy. a philosopho. Vnde philosophus 2. physicorum, ostendens quòd ea quæ nota sunt non debent probari, sed præsupponit, dicit, quòd ridiculum est probare naturam esse. Ideo dicimus, & in artibus quasi autem sola ista eget hoc. Et est subiectum eius. hoc scilicet transmutatio metallorum omnium in uerum aurum & argentum per ingenium artis. Considerat enim metalla & sibi similia, etiam non solum in se, & in relatione ad sua principia, & suas causas, & proprias passiones, & transmutationes eorum à natura in suis mineris in uerũ aurum & argentum, ut liber de mineralibus. sed etiam prout transmutantur à natura similiter extra mineras per artis ingenium, & ministrationem. Vnde ars hæc quærit propter difficultatem inquisitionis eius, & ignorantiam hominum coacta, de subiecto suo si est & quid est siue quid significat,

& hoc habito utrum sit uerum uel non, quia talis erit i
similiter. Ideo bene dicitur 2. posteriorum, scilicet, q
quando medium est sensibile, & non sentimus quærim
Nam impossibile est scire, quid est, ignorantes si est.
ibidem dicitur. Et quia diffinitio est forma diffiniti ut, di
tur 7. metahphysicæ. Ideo eius gratia expositorie, nos s
Alchimiam diffinimus. Alchimia est scientia, q
metallorum, principia, causæ, proprietates, & passiones om
nium radicitus cognoscuntur, & quæ imperfecta, & inco
pleta, mixta & corrupta sunt, in uerum aurum transmut
tur. Ex qua diffinitione subtiliter colligi potest, quòd prop
tionatur, & subalternatur hæc scientia libro de minera
bus naturalis philosophiæ, sicut scientia medicinæ libro de
nitate, & de ægritudine naturalis philosophiæ. Nam sic
medicina contrahit genus, & subiectum commune illius a
corpus humanum tantum, tam theoricæ, quàm practicæ
Sic et hæc cõtrahit genus subiectum cõmune istius ad metall
tantum tam theoricæ quam practicæ. Ideo hæc scientia e
operatiua, sicut & medicina, & forma naturalis in subie
cto naturali introducta à natura per ministrationẽ artis, u
in illa, et agens naturale, scilicet ignis modo debito ministr
tus seu approximatus, quamuis agens artificiale, scilicet uo
luntas, illud regat, modificet, & coaptet in suis proprijs or
ganis cum sedulitate usque ad tempus prorsus stabilitum, &
præfinitum. Veruntamen medicina diuersas partes habet
scilicet theoricæ, quæ est speculationis omnium principiorum
medicinæ: aliam practicæ, scilicet conseruatiuam sanitatis,
et curationis ægritudinis. hæc autem non habet nisi curatiuã,
id est completiuam. Et differt ualde hæc curatiua ab illa,
quia illa manente eadem forma substantiali, sanitatem indu

t ita quòd utitur solo motu alterationis & purgationi. hæc utem transmutat, & curat & sanat, & formam nouam ubstantialem inducit, & non eguit hæc parte conseruatiua t illa, quia metalla non sunt sic disposita ut uiuentia, nec ic formata in forma una. Amplius difficultates huius quæstionis in duobus comprehenduntur generibus. Primo speculationis propter sapientes diuersa rationis intuitu oppinantes, et maxime, quia hæc quæstio ab antiquo semper habuit rationes ad destruendum quàm plures, ad construendum autem nullius quasi dedit iuuamen, nisi forte auctoritatibus, et exemplis. Vidimus ergo magnos philosophos ac sapientes contraria de hac adinuicem oppinari, & ubi discordant sapientes, necessario magna arguitur difficultas in illius rei cognitione, sicut elicitur ex uerbis philosophi, primo de anima, & sicut dicit Galenus in commemto primi amphorismorum.

Secundo practicæ hæc quæstio manet difficilis, scilicet in experientia & operatione. Nam cuiuscunque artis ueritas & experientia ad oculum debet uideri. Vnde philosophus tertio cœli & mundi, dicit quòd complementum artis, & complementum naturæ est per rem sensibilem cadentem sub uisu.

Tunc per sensum uisus iudicamus in operibus artis & naturæ, quia ergo pura ueritas non uidetur in operibus huius artis, sed sophistica solum sunt, quæ quotidie uidentur, et phantastica. Ideo arguunt ab effectu ipsam non esse ueram. Et quia uident alterationes magnas & fortes uersus aurum & argentum non completas. Arguunt ex hoc alij eas non posse complieri, & per consequens artem ueram esse non posse. Si enim nulla alteratio in eis fieri uideretur, tunc nulla esset quæstio. Compellitur tamen necessario uterque pars confiteri alterationes prædictas fieri posse. Vnde quasi dicere pos

sumus, quòd dicit philosophus primo physicorum, scilicet qu omnes antiqui absque ratione principia naturæ contraria ta quam ab ipsa ueritate coacti posuerunt, quamuis ignorare principia ipsa, & quibus contrarietas inesset. Sic eodē mo cogūtur ambæ partes ponere has alterationes in metallis fi ri posse, quamuis transmutationem alterationes sequente ultimas ignorent fere omnis. Non enim diceretur ars si so phistica esset tantum, quoniam ars imitatur naturam, & sicut natura non est sophistica in operibus suis, sic nec ars cum igitur alchimia ponatur in numero artium, non uideb tur sophistica. Et cū artista ipsius non reperiatur aliquis, e go nec ars erit, cum sint sicut relatiua, ideo diuersi diuers sentiunt. Non tamen est standū utrique iudicio aliquorū con traria iudicantium, quia oportet alterum iudicium esse cor= ruptum, scilicet ex parte sensus, uel intellectus, & illius iu dicio non est acquiescendum, ut dicit philosophus 11. meta= physicæ. Si ergo quæstio istius artis est ita difficilis, quid di= cemus de ipsius inuentione & inuestigatione reperienda? posi to, quòd sit uera.

DICO ergo quòd ars alchimiæ, est omnino apparens & existens & naturam imitans, faciens penitus idem aurum & argentum sicut est minerale, quod enim à minerali de= ficit in aliquo non est idem cum eo, & hæc in capitulis se= quentibus ostendemus aperte secundum quod est possibile apud uolantes intelligere. Et rationes omnes tam Aristotelis quàm aliorum euidentissime destruemus, & ostendemus eas ueritatem aliquam non continere, sed apparentiā solam quan uis difficilem. Vnde dicitur 7. ethicorum. Si enim soluātur difficilia, & assumantur probabilia ostensum utique erit suf ficienter. Et in eodem non solum oportet uerū dicere sed cau

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

m falsi assignare hoc enim confert ad fidé. Secũdo in ipsius peratione est insudandum, sed solum ab habente ingenium llidum, sublime & perspicuum & ualde profundum. Et uia contra negantes sua principia non potest quis disputa= e, ut patet ex primo physicorum. Contra hoc autem confi= entes principia, & propter ignorantiam concludentes falsa isputari potest, ut patet ibidem. Et sicut ex bonis seminibus riuntur mali fructus, & sic ex ueris principijs concludun= ur falsa. Ideo contra confitentes principia & concluden= es ex eis falsa, dirigimus nostram disputationem et quæstio nis solutionem.

Hic ponit modum suum procedendi in determi natione huius quæstionis.

u ERVNTAMEN ad istius quæstionis uerita tis cognitioné. Primo sequemur auctoritaté et uer ba antiquorum philosophorum in hac arte famoso rum, ut introitus fiat apertus ijs qui hoc ignorant & reli= quis, ostendendo semper quomodo intelligimus eos & du= bia plura, mouendo quæ cum hac quæstione insurgunt, & recte soluendo. & rationes nostras assignando semper, quæ ad quodcunque quod dicimus credere nos inducunt. Secun dario autem, scilicet in solutione ultimæ rationis philosophi roborabimus omnia, dicta prius rationibus, naturalibus tunc ueridicis penitus inhærentes. Amplius ut uerum fatear dico, quòd quicunque ueritatem alicuius artis uel scientiæ, aut ali cuius difficultatis in illa radicitus uidere intendit, debet co= gnoscere terminos in illa arte, & differentias proprias, & quid dicatur per nomen. Si enim hoc ignorauerit radicem

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

& ueritatem quam quærit, aut disputare intendit, nullo m
do perpendet, sed arguet ex extraneis & ignotis & para
gizabit seipsum, & in hac ignorantia stabit & quiescet. Se
impossibile est ex ignotis peruenire ad notā, ideo uidimu
quàm plures sapientes huius artis terminos ignorantes han
quæstionem, inuestigare uolentes, arguentes ex extrane
hanc artem non esse ueram, tunc in fine concludunt & d
terminant ignotum. Ex quibus uerbis patet, quòd qui ign
rat terminos proprios huius artis, & differentias ignorat ip
sius disputationem & ueritatem & nihil arguit. Vnde dic
tur primo elementorum, scilicet quòd imperiti uelut long
distantes speculantur. Cogitur ergo necessario hanc quæstio-
nem disputare ad intellectum intendentes ut terminos, huiu
artis immisceat quæstioni, quibus ignotis ignoratur disputa
tio eius & ueritas & procedit tanquam cæcus ad colores, et
sicut carens potentia ad obiectum potentiæ. Vnde dicitur 2.
posteriorum, impossibile est scire differentias ad unumquodq;,
non cognoscentem unumquodq;, hoc autem in unaquaq; ar
te & scientia singulariter inducendo est notum ad intellectū,
& planum ad sensum. Et quia terminis huius artis apud plu
rimos ualde extranei sunt & ignoti, ideo post declarentur.
Ideo etiam hæc quæstio necessario, multam requirit dilatatio
nem sermonis. Quia igitur aliqualiter ex eius terminis no-
uimus, & plures libros magnorum philosophorum antiquo
rum uidimus, & studuimus. determinabimus ipsam, ut
promisimus.

ALCHIMIA est scientia ut supra etc. ad expositio-
nem & notitiam huius diffinitionis est notandum, quòd per
hoc, quòd dicitur scientia, datur intelligi genus suum cui sub
ijcitur, quia sicut medicina est scientia, sic & ista. Per hoc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

autē ꝙ dicitur Metallorū datur intelligi, ꝙ non de omnibus mineralibus tractat, sed solū de metallis primo et per se. Per hoc autem ꝙ dicit. Principia, causæ, proprietates et passiones. Per principia enim inteelligit causam efficientē & finalē quæ sunt causæ extrinsecæ. Nam efficienti proprie debetur ratio principij, quia mouet rem in esse. similiter fini debetur ratio principij, quia est causa causarum & imponit necessitatem ijs, quæ sunt ad finem ut tenet 2. physicorum. Per causas autem intelligit materiam & formam, quia sunt causæ intrinsecæ, & de substantia rei & elementa rei. Per proprietates autem intelligit proprias operationes metallorū in agendo, sicut in auro confortare cor. et præseruare à corruptione. Per passiones autē intelligit proprias operationes in patiēdo, sicut in aur o pati ignem absque aliqua sui læsione & mutatione, & diminutione, & sicut in ferro non liquefieri ad ignem. Et sciendum, quia propriæ differentiæ rerum sunt nobis ignotæ, loco differentiarum nos assignamus in diffinitionibns proprietates & passiones, & sic facimus descriptiones & non diffinitiones. Per hoc autem quòd dicit, ut imperfecta, & incompleta etc. datur intelligi tota finalis intentio istius scientiæ per quod scitur quis est finis & quæ materia huius scientiæ. Ad cuius expositionem notandnm est ꝙ nullum agens naturale ab actione in materia sua cessat. Nec separatur nisi cum introductione formæ in illa materia, ergo donec agens est coniunctum materiæ, uel agit in materiā & res est imperfecta, quoniā perfectio rei non est nisi per introductionem formæ. Cum igitur in metallis omnibus argentum uiuum subyciatur loco materiæ, sulphur uero loco agentis & introducentis formam in illa materia, ergo nullum metallum est completum & perfectum, nisi à quo se-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

paratum est sulphur, & quia solum aurum est expoliatum omnino ab ipso, ideo solum aurum est perfectum & formatum secundum primam, & ueram intentionem naturæ. Et quia alia metalla omnia habent admixtionem sulphuris in materia, ergo ipsa non sunt formata, ergo nec completa. Dicuntur ergo omnia alia metalla ab auro incompleta, seu imperfecta, quia nondum adepta sunt formam, qua perficiuntur, & dicuntur incompleta, quia nondum peruenerunt ad finem, in quo complentur. Et dicuntur incompleta mixta, quia agens adhuc est immixtum materiæ & non separatum. Et dicuntur corrupta, quia hoc agens, id est, sulphur est unam ex magnis causis corruptionis metallorum quia per ipsum inficiuntur, denigrantur, euaporant & comburuntur, et ob hoc solum aurum ab istis passionibus est immune tam in igne quàm extra ignem. Quicunque ergo nititur transformare reliqua metalla in aurum, oportet necessario quòd hoc faciat, cum ipsorum expolliatione ab illo sulphure & non aliter, si uult ueræ sequi naturam, tunc enim fiunt aurum penitus, & tunc sunt perfecta completa simplicia & non corrupta. Et fit hoc in instanti per solum lapidem philosophorum, qui generatur per ingenium artis ualde extraneũ & profundum (dixit transmutentur) quia non sufficit alteratio sola, sed oportet quòd alterationem sequatur transmutatio, ut generetur forma auri. Consueuerunt, autem alchimistæ aliter diffinire ut Morienus & Lilium. Alchimia est ars ministralis septem metallorum essentiam continens, qualiterq; formæ eorum à diminutione ad complementum deducantur, ostendens. Item Lilium. Alchimia est substantia corporea ex uno & per unum composita, pretiosiora adinuicem per operationem, co

nitionem & effectum coniungens, & eadem naturali com- nixtione ingenui melioris naturaliter conuertens. Et sicut hoc nomen medicina est equiuocum ad scientiam medicinæ et ad instrumentum suum & sicut dupliciter diffinitur: sic et hoc nomen alchimia. prima ergo istarum diffinitionum & nostra est eius prout est scientia. Secunda autem prout est in strumentum, scilicet ipsum elixir siue lapis philosophorũ com plens & perficiens.

Postquam posuit duos modos difficultatis hu- ius artis nunc ponit & ostendit omnes modos difficultatis eius.

AMPLIVS difficultates huius quæstionis &c.

A Circa istam literam, nota omnes modos & cau- sas difficultatis huius artis. Dicimus ergo primo quòd non est mirandum apud aliquem sapientum, qui ter- minos philosophiæ huius artis nouit, si non appareat aliquis hanc artem actu habens. Sed potius mirandum est, quomo- modo quis possit peruenire ad ipsam. huius enim artis inquisi tio & ueritas & experientia aliarum rerum omnium inqui sitione, fortior difficilior & occultior & longioris temporis esse uidetur.

Prima causa difficultatis.

QVIA non solum hæc operatio per uiam naturæ pro- cedit immo uerissimæ asserendo, ars ipsa & eius inquisitio et regimen operationis cum complemento supra naturam existit per modum miraculi, quoniam diuinis operibus supra natu- ram existentibus huius artis finis similatur omnino, sicut di- xit Hermes. Vnde Barsenus in libro qui dicitur turba philo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

sophorum in uerbis suis insinuans difficultatem huius artis innuit, quòd regimen eius est maius quòd ratione percipiatur nisi inspiratione diuina &c. Est enim thesaurus Dei maximus & remuneratio. Et Rosinus. Nullomodo possunt studentes ea quæ philosophi ambigua posuerunt, à uero sequestrare nisi Deo inspirante uel aliquo docente. Rasis in lumine luminum. Ex hoc ergo inquantum diuina uoluerit reuelare clementia perpendes. Et Hermes. Nullo modo ratio & intellectus aliud percipiunt, quàm rubiginis sublimationem. Et senior, nil occultauerūt præter præparationem quia est difficilior rerum, unde si inuenerunt rem, non habuerunt præparationem, & res non perficitur nisi cum præparatione. Et Mundus, regendi nanque ignorantia non nulli errauerunt. Et Morienus. Quicunque hanc artem sectatur, cæteras & præcipue dialecticam scire conuenit, quoniam philosophi huius non nisi sub inuolucro & figura locuti sunt. Et Theophilus in turba philosophorum. Nemo nouit quòd philosophi in suis libris narrauerunt, absque lectionum & tentationum frequentatione, ac sapientum inquisitione, quod enim posuerunt sublimius & obscurius est, quàm quòd sciri potest. Et Barseus iterum in eodem. Qui curuat dorsum suum in libris nostris legendis, eisq; uacat, & non est uanis implicitus cogitationibus, Deumq; precatur, in regno regnabit indeficiente quousque morietur. Et Rosinus. Qui autem in hac arte ingrediuntur intellectu carentes, & notitia eorum quæ philosophi in suis libris descripserunt multipliciter errant &c. Eius ergo modus essendi, tractandi, & intelligendi, & studendi, & regendi arguit in hac arte ultimam difficultatem & obscuritatem.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Secunda causa difficultatis.

SIMILITER ex diuersitate eorum qui circa ipsam hodie operantur, arguitur difficultas, quoniam uarijs & diuersis modis & circa res diuersas & extraneas, eos hodie operari uidemus, & utroque modo attribuitur error arti. Vnde Galenus in commento regiminis acutorum iuxta principium ait. Ex diuersitate quæ est inter illos quæ exercent aliquam artium quæcunque fuerit, dubitat homo necessario. Ita quòd fecit eam hæsitare, quod non est de ipsa scientia sed error, conuenientia autem eorum in ea est significatio magna super scientiam illam.

Tertia causa difficultatis.

SIMILITER ratione insuetudinis arguitur difficultas, quia rarissime reperitur aliquis actualiter per experientiam ipsam habens. Vnde philosophus sexto Topicorum. Omne quod insuetum est obscurum est &c.

Quarta causa difficultatis.

SIMILITER ratione uerborũ suorum quibus unusquisque sibi ipsi contradicere uidetur & alijs. Vt non perpendat quilibet legens id quod dicunt, ex hoc fortis arguitur difficultas. Vnde Rasis in lumine luminum. In alchimicorum libro perfectum insinuaui fermentum annotatione planum, in inquirendo facile, quod non esse fermentum in eodem asserui, sed qui discretione uiget, & sapientia floret si nostri sermonis interiora, perscrutari uoluerit, tam ipsius locum quàm exordium se inuenisse gaudebit. Idem ẽt in eodem. Quod si aliquid in libro duodecim aquarum transuerse acceperis, tu dum operatus fueris ab ordine non declines &c.

Quinta causa difficultatis.

SIMILITER ratione pretij arguitur difficultas arte, quia quandoque dicunt hūc lapidem nullius pretij ac uilissimi, ut Geber, Morienus & Haly, & quòd in uia proiectum inuenitur, & in stercore. Et quandoque dicunt absque multis sumptibus non potest homo peruenire ad artis complementum, & quòd natura pretiosissima est et charissima. Vnde dicit Zeno in turba philosophorum. Lapis quem quæritis palam uilissimo uenditur pretio. Et Barsen in eodem, quod enim quæritis non est parui pretij. Et Zeno Iterum in eodem philosophi etiam fecerunt in hac arte uulgus errare, cum dixerunt quòd natura uilis est quæ paucore uenundatur. Et dixerunt naturam omnibus naturis esse pretiosiorem, quare insipientes in suis libris fefellerunt. Scitote ergo quòd ars duabus eget naturis, non enim fit pretiosum absque uili, nec uile absque pretioso &c. Et Daucus. Caue ne in hoc magisterio quicquam expendas & maxime in auri magisterio.

PATET ex dictis & dicendis, quòd omnia nomina huius lapidis sunt ficta, ad hoc ut indigne quærentes errent. Vnde Rosinus. scias quòd philosophi nunquam merum & uerum uerbum posuerunt quanquam plurima cum eo falsa ponerent, & simulatis nominibus illa transfigurarent, quare neminem inuenimus uerum merum posuisse à falso denudatum excepto Hermete cum inquit. Scitote, nulla tinctura uerax fit unquam nisi ex lapide rubeo. Quia ergo cum uno uero multa falsa & extranea commiscent, & regimen in operatione & terminum & reliqua uariant & multiplicāt, solus uir excellentis ingenij potentis intelligere figuras & analogias ueterum cum diuturna inquisitione & labore magno

& prolixo animæ & corporis, cum multiplici fallacia præcedente & admiratione deceptorum suorum operum & difficiente plurima poterit adipisci. Quomodo ergo libros ipsorũ superficialiter & secundum sonum literæ tãtum cõsiderantes & prima fronte accedentes ad operationem ipsius ueritatem & profunditatem attinget? Vnde Rasis insinuans dicit libro perfecti magisterij. Hi.n. septem spiritus super ignem non perseuerant, sed deficiunt paulatim & ab eo fugiunt & euolant nisi ad ipsum, quibusdam inenodabilibus uinculis & artificiosis ingenijs uel gummis indissolubiliter constringantur, quæ diuturna constantia, subtili meditatione indefessa simul instantia & operatione, quæ post multiplices laborũ fallacias, & operationum diuersa sophismata est philosophia perfectissimæ consecuta & eorum arcana suis reliquit filijs &c.

Sexta causa difficultatis.

SIMILITER ratione transumptionis eius & æquiuocationis & allegoriæ, & methaphoræ, maxima accidit difficultas. Ipsa enim sic tota tradita est, ut expresse patet in libris philosophorum. Et quòd in talibus traditionibus sit difficultas, ostendit philosophus sexto Topicorum qui dicit. Contingit enim in nominibus secundum translationem dictis ueritatem calumniari. Et in octauo eiusdem dicit, quòd propositio difficile probabilis est, quia utitur nominibus obscuris, siue simpliciter, seu multipliciter dicantur. Aut quia nõ fuerit notũ, si principaliter uel secũdũ translationẽ de diffinito dicatur, &c. Immo ꝙ difficilius & obscurius est ipsa tradita est secũdũ nomina inusitata, et hæc traditio adhuc est peior trãslatione ut tenet in sexto. Vnde dicitur ibidẽ quædam sunt quæ nõ dicuntur secũdũ translationem nec secundũ æquiuocationem & sunt peiora translatione, ut lex est mensura

uel imago eorum quæ naturaliter iusta sunt. Et ideo sunt iora translatione quia translatio facit notum per similitudi eius quod dicitur, nomina autem inusitata non. Ideo diffic lis est eius inquisitio & per consequẽs operatio, immo ipsi et uolentes exponere exponunt ignotum per aliud ignotum, a per ignotius, qui modus exponendi uel intelligendi est pessi mus, ut ibi patet. Non est ergo mirandum si in hac scien tia studentes & operantes errent ualde, quia non possunt d terminate asserere certam & determinatam intentionẽ fuis se philosophorum hanc uel illam nisi cum actu habent, han artem uel sunt iuxta. Videtur ergo mihi eius adeptio, quas impossibilis nisi aut per uocem uiuentem, aut per inspirationem diuinam, quamuis interpretationem multarum figurarum quis bene & uere cognoscat.

Septima causa difficultatis.

SIMILITER ratione modi tractandi & tradendi hanc artem plurima accidit difficultas: quia omnis ars & scientia procedit, rhetoricæ præter ista, quia omnis alia docet, ordinata per capitula, principia sua & terminos cũ diffinitione & expositione nominum, & instrumenta, quibus peruenitur in cognitionem & notitiam, conclusionum ipsius & sui operis in quibus est finis, & nititur omnia omnibus modis docere & explanare quibuslibet iuxta posse. Sola autem ista facit contrarium, quia absque notitia principiorum suorum & terminorum & instrumentorum, aggreditur tradere esse suum & opus suum, intermiscendo, modo hæc, modo illa & diminute tradendo & superabundanter & sine ordine et præpostero ordine, quia incipiẽdo à fine suo absq; expositione finis, & nititur omnia obscure tradere et occultare quãtum põt. Vnde Anaxagoras in turba philosophorũ dicit.

Scitote

itote quòd inuidi in hoc opere perfectionem,priusquam ini=
um narrauerunt. Et Rosinus. Scito quòd philosophi non
fuerunt in suorum operum initio medietate uel fine,nisi ar
mum occultum. Vnde nunquam celare destiterunt &c.

Octaua causa difficultatis.

SIMILITER ratione uasis decoctionis, uidetur no
s non modica difficultas, quia quamuis doceant, plura ua
facere,& diuersa propter diuersas operationes quas faciũt,
men unum solum uas est in quo omnes operationes fiunt in
na decoctione. quodquidem uas est unum tantum, tam ex
arte materiæ, quàm figuræ, quàm numeri, sicut patet in
asis generationis animaliũ perfectorum. Ideo dicit Lilium.
cias quòd non nisi unicum uas huic nostræ operationi attri=
uunt. Similiter omnes hoc idem sentiunt. Omne autem
as cum cooperculo suo,aut cum cooperculis suis dicitur unũ
as ex suis partibus constitutum. Difficile tamen ualde est
naginari hanc figuram uasis & compositionem.cum tamen
uis ueritati appropinquat, istius artis modus operandi ape=
it sibi hanc unitatem uasis inuariabilem.ante autem, quàm
ppropinquat ueritati est impossibile.

Nona causa difficultatis.

SIMILITER ratione pronosticationis super determi
natum tempus, diem & horam crisis natiuitatis & genera=
ionis huius lapidis, ars ista difficillima comprobatur.
Quoniam non est nisi unum tempus determinatum ortus ipsi
us, in cuius ortu obseruatur tota natura, & elementorum
implicium depuratorum coniunctio & radix totius operis,
& pondera sapientum, quibus ignoratis totum magisterium
gnoratur. Vnde Haly in suo libro secretorum. Qui hũc
apidem honoratum cum germinauerit, non inueniet, non

surget alius loco suo &c. Et qui nesciuerit & non certi cabitur quando nascetur, iam parauit se morti & pec niam suam perditioni &c. Vnde Thebit loquens ad Ham interrogatiue sicut discipulus ad magistrum in procœmio s licæ Platonis dicit. Scientia nanque tuæ philosophiæ est in nita & opus est determinatum & termino & tempore te minato. Et Rasis in libro 70. præceptorum libro primo, s licet diuinitatis. Alia habēt ordinem, quorum quædam a dunt super a ia. Lapis uero philosophorum semper est secu dum unum terminum & secundum quem nunquam tra scendit & secundum unam habitudinem. Item secundu eundem in libro 70. præceptorum. Ad hoc ut quis sciat c uertere argentum in aurum sunt pondera & termini, qu præparator studeat scire, cum enim sciet pondera, sci totum magisterium, & qui ignorauerit pondera, non labo ret in ys nostris libris. Philosophi enim nihil suarum rerun posuerunt nec secundum hoc, nec aliud occultauerunt nis hoc &c. Et ideo philosophus quarto physicorum & secund cœli & mundi, uult quòd determinatum sit tempus cuilibe actioni naturali in quo Minori, uel Maiori compleri non potest illa actio. Et Galenus secundo de diebus criticis dicit. Quòd motus & opera naturæ, adhærent semper uia uni & ordini uni. Hunc autem terminum temporis philosophi scientes, concorditer in eorum uerbis uariauerunt ad errorem idiotarum. Vnde quidam ponunt hunc terminū uno anno. Vt Rosinus & Plato in suis stollicis. Et scias quòd pauciores dies præparationis, est circuitus & reuolutio luminaris maioris. Rasis autem ponit, in nouem mensibus in libro trium uerborum. Aliꝫ in diebus septem. Aliꝫ in 40. Aliꝫ in octuaginta, quidam aliꝫs modis infinitis.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ũ tamen in rei ueritate non ſit niſi unus terminus propterea
uia ſola una eſt decoctio à principio uſque ad finem, ſicut
atet de generatione infantis & pulli. Sub tempore autem
oncluditur ſecretum ignis, quod eſt maximum in arte.
Ad hanc autem diem criſis & partus & ortus lapidis quæ
ſt terminus totius conſumationis operis, cognoſcendã, opor
et diem præcognoſcere indicãtem, cum ipſa ſit ſicut ſignum,
& indicata ſicut ſignatum, & habeant adinuicem quandã
naturalem colligantiam determinatam & ordinatam. Sicut
tiam patet in febribus putridis, in quibus oportet medicum
ſcire dies indicationis & dies criticas indicatas ab illis, ut re-
cte regat infirmum. Et ſicut in generatione fœtus, quia
quando ſcimus tempus motus eius, ſcimus & tempus partus
& non aliter. Sed hic multo fortius, prædictis enim non
permiſcetur uoluntas, niſi uniuerſaliter per accidens. Huic
autem uoluntas neceſſario permiſcetur, cum totius operis cõ
plementum ſit à uoluntate regente naturam, quæ ſi tunc nõ
affuit, annihilatur opus. Has autem dies indicatiuas &
præſertim criticas, nunquam narrare præſumpſerunt per ſe
& pure, immo ſemper miſtice, tanquam ab indignis celare
cupientes. Ibi enim eſt operis perfectio & eius annihilatio,
quoniam in ipſa die immo hora oriuntur elementa ſimpli-
cia, depurata ab omnibus coinquinamentis, quæ egent ſtatim
compoſitione, antequam euolent ab igne & conuertantur in
terram, id eſt, fixionem & non prius nec poſterius.
Cognitio autem huius compoſitionis reddit totam artis ope-
rationem uigilem & difficillimam cum ipſa ſit diuina & in-
credibilis, & quaſi impoſſibilis credatur & iudicetur.

Decima cauſa difficultatis.

SIMILITER ratione materiæ ex qua fit hic lapis,

ars uidetur difficilis. ipſi enim loquentes metaphorice ut du ceruicis ſeducant ignaros. nominant quaslibet res de mund docentes ex eis diuerſis modis operationum, poſſe fieri la dem philoſophorum. Ita quòd quidam in arſenico, quida in ſulphure, quidam in argento uiuo, quidam in ſanguin quidam in ouo, quidam in capillis, quidem in ſtercore et & ſic in alijs rebus infinitis intentionem & opus ſuum appl cant. Et adhuc, in eadem re diuerſi ſunt adinuicem, d uerſimode operantur & ſimpliciter & commixte.

Sed tamen in rei ueritate materia ex qua fit hic lapis eſt tan tum unica, nec poteſt in aliqua alia re de mundo hic pro pinqua potentia inueniri, & eſt illud quod magis ſimile e auro, eſt autem illud ex quo generatum eſt, & eſt argen tum uiuum ſolum purum, ſine alicuius rei commixtione, ſ cut infra probabimus in ſuis locis expreſſe. Quia ergo m teria huius lapidis eſt unica tantum, ſed in arte, magiſterioq alchimiæ, eſt infinitis nominibus uariata, & modus operan di eſt ſolum unus, ſed à philoſophis multipliciter uariatus. Ideo non eſt mirandum, ſi ars eſt difficilis & operationes er rent ualde. Quia ergo non niſi unica res reperitur, quæ ſit origo & materia metallorum & de ipſorũ ſubſtantia, ut diximus, ideo ſola una materia erit alchimiæ. Quia ma teria alchimiæ eſt ſolum illud quod eſt materia naturæ, ali ter enim ars non poterit imitari naturam, & ipſa eſt mate ria metallorum. Eget tamen hæc materia cum ſit perfecta mixtione cum eis per liquefactionem ut unum fiant omnino abſque diuerſitate ſicut eſt ſubſtantia auri. Similiter cum forma ſubſtantialis cuiuſcunque rei extrahatur de potentia ſuæ materiæ propinquæ, & non ex extranea, tunc cum ſit tantum materia una propinqua auri, ex qua ipſum facit na

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

-tra, ergo & ars illa, unicam materiam tantum recipiet -ecessario, si ueram formam auri generare debet.

SIMILITER ratione materiæ &c. Notandum est -cundum Aristotilem primo posteriorum, quando compa-at demonstrationem uniuersalem ad particularem quæ sit -otior, quòd quanto aliud magis diuiditur in partes, ma-is infinito propinquat, & ideo minus scibile, ergo quanto -inus diuiditur in partes, magis finito propinquat. Et ideo -agis scibile. Cum ergo de essentia uniuersalis sit esse unum -n multis & de multis ut in eodem dicitur, De essentia au-ē particularis sit esse multa, ergo ꝙ uniuersale est, unū est -& magis scibile & econuerso. Quamobrem cum ars al-chimiæ per omnem modum sit tantum una, absque plurali-tate, ergo maxime est finita & uniuersalis, & maxime sci-bilis de se, ergo cognita hac unitate & uniuersalitate, co-gnoscetur omnis pluralitas certitudinaliter quæ ponitur sibi -ubiecta. Ars ergo alchimiæ de se esset facilis, immo facilli-ma, si esset simpliciter sine allegoria tradita. Quia ergo so-phistæ pluralitatem & diuersitatem materiæ, scilicet generis subiecti huic supponunt arti recedentes ab unitate & mixtio-nes uarias ex eis, & operationes in infinitum extendunt & multiplicant, quod est contra intentionem naturæ, ergo ab -hac unitate & ab hoc uniuersali maxime recedunt, & per consequens de hac arte minime sciunt. Vnitas ergo est cau-sa pluralitatis & scientiæ eius, non autem econuerso.

Quomodo hæc ars sit tantum unica, non solum quo ad materiam, sed per omnem modum. Et consequenter uide de unitate lapidis philosophorum, tam quoad materiam, tam etiam quo ad modum operandi secũdum ultimatam eius dispositionem, & quòd nil extranei intrat, quod non sit de sua natura.

EST autem ars hæc unica, non solum quo ad materiam, sed secundum omnem modum. Ita quò omnia quæ sunt in hac arte necessaria quocunque modo tradita sint, semper reducuntur ad unum, tanquam ad genus suum, non recipiens diuersitatem. Signum autem huius unitatis prædictæ est, quia omnes philosophi huius artis quocunque modo extraneo, & figuratiuo loquantur, mutuo se intelligunt, quasi una lingua & loquela extranea ab omnibus alijs. & nota solis eis sibi inuicem loquerentur, quod nullo modo esse posset, si ars hæc esset multiplex & uaria & diuersa, siue ex parte materiæ siue modi agendi & operationis. Quomodo enim aliter in omnibus quæ dicunt se mutuo intelligere possent? Quemadmodum græci mutuo se intelligunt, & arabes se, & latini se per unitatem loquelæ ad rem eandem, non autem græci, arabes, nec econuerso propter uariationem ab unitate, sic & in proposito esse uidetur. Vnde Rasis in lumine luminum. Diuersi diuersas nominando protulere sententias, nusquam tamen aberrasse uidentur. Vnde dicit Senior. Sapientes non sunt diuersi in intellectu sed in nominibus & similitudinibus, & per omnia idem intelligunt. Item dicit Lilium. Vna uia, una re, una dispositione, uno actu totum magisterium termi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

...itur. Et Alphidius. Non indiges nisi una re.s.aqua, & ...na actione scilicet coquere. Et non est nisi unum uas ad al... ...um & rubeum simul faciendum. Et Mahometh. Vnum ...as in albo & rubeo, & unus ignis, & unum tempus de... ...rminatum in albo & rubeo. Ad idem Morienus. Licet ...pientes sua nomina & dicta mutarent, tamen semper in... ...elligere uoluerunt rem unam, dispositionem unam, & ...iam unam. Idem in eodem. Sapientes hanc rem cogno... ...uerunt & eam rem esse unam sæpius probauerunt.

...t Geber in summa sua. In rerum multiplicitate ars nostra ...on perficitur, est enim lapis unus, medicina una in qua to... ...um magisterium consistit, cui non addimus rem extraneã ...liquã, nec minuimus, nisi quia in præparatione superflua re... ...mouemus. Et Rasis in lumine luminum. Album, item & rubeum, ex radice una nullo alterius generis interueniẽ... ...te, pullulat, nam seipsum dissoluit & copulat, & seipsum ...albescit & robore decorat, seipsum croceum facit & nigrũ. Præterea seipsum desponsat, & seipso concipit, quousque o... peris finem acceleret. Idem in libro trium uerborum. Huic lapidi nullus est similis in mundo qui seipsum imprægnat, et de seipso concipit & seipsum parturit. Et Salomon filius Da... uid. Nemo habet in sulphure nisi unum iter. Et Senior. Natura cognoscit naturam & natura congaudet naturæ, & tamen non est nisi unica natura & genus unum & substan... tia una & essentia una. Et Mundus in turba philosopho... rum. Natura natura lætatur, natura naturam superat, & natura naturam continet, & tamen non sunt diuersæ naturæ, nec plures, uerum una sola, habens in se suas res quibus cæteris rebus imminuit. Et Haly in suis secretis. Scias frater, quòd hoc officium est unus lapis, super quem

non intrat garip.i.aliquid aliud, & cum eo operantur sapientes & de eo exit quod quærunt, & non commiscetur eo aliquid, nec in eius parte, nec in toto, & uocatur oriens mundi & oritur sicut germinantia. Et Hercules Rex sapiens. Hoc autem magisterium ex una sola prima radice procedit & post modum in plures res expanditur & iterum in unum reuertitur. Vnde subtiliter inspiciendo philosophis semper dicunt unum, & circa ipsum uersantur, & illud unum idem repetunt sub diuersis uerbis. & talis diuersitas & multitudo facit errare ualde. Vnde philosophus quinto topicorum. Conturbat autem audientẽ quod frequenter dicitur. Et Costes in turba philosophorum. Nimius sermo intellectus errorem augmentat.

Instantia contra dictam unitatem.

SED Videtur quòd plures uiæ sint ad hoc & non una sola. Nam dicit Geber capitulo de natura sulphuris. Qui etiam ipsum, scilicet sulphur in præparatione, commiscere & amicari corporibus nouit, sciet unum de secretis naturæ maximum & unam uiam perfectionis, cum multæ sint uiæ ad unum effectum, & unum intentum &c. Et dicit Rasis in libro perfecti magisterij, loquens de corporibus, & spiritibus & eorum purgatione & compositione diuersa & multiplici, quàm prius narrauit & diuersis uijs. Ego autem nouissime dico, quòd unumquodq; prædictorum corporum & spirituum si præparatione perfecta fuerit præparatum, album uel rubeum est elixir per se solum &c. ergo plures uiæ perfectionis & plures materiæ possunt esse in hac arte.

ET nos respondemus ut prius, quod sola una uia est & una materia de unitate materiæ, satis patuit et patebit infra. Ad id aũt quod dicit Rasis, dicimus, quod in subiecto realiter loquẽdo spiritus & corpora sunt idem, sed solum secundum rationem & differunt sicut infra patebit. Ideo siue corpus, siue spiritus sit, quod perfecte præparatur, est elixir per se solum. De pluralitate autem uiarum dicimus sicut prius. Nam sicut patet de nutrimento & nutribili, quòd una sola uia est & una ultima dispositio, ut nutribile nutriat, sed multæ dispositiones præcedentes hanc siue uiæ sunt ex diuersitate alterationum præcedentium, & quasi infinite ad illam, quæ tamen & si multæ & diuersæ sunt adinuicem, nunquam tamen secundum ordinem propter finem adinuicem uariantur. Et ideo una sola uia, & principio usque ad finem est per se. Sic eodem modo, hic est, quia intentio & finis, & modus est unus solus, & ideo una uia sola ad ipsum, sed quia multæ dispositiones sunt necessario præcedentes hanc ultimam, ideo dici possunt multæ uiæ, sed sunt habentes ordinem, & colligantiam naturalem ad illam unam finalem, & ideo nunquam uariantur, nec diuersificantur ab inuicem. Immo Geber hanc unitatem affirmans, dicit sic cap. de differentijs omnium medicinarum. Tertij autem ordinis medicinam appello, omnem præparationem, quæ quando corporibus aduenit, omnem corruptionem cum proiectione sua tollit, & cum omnis complementi differentia perficit. hæc autem est una sola, & ideo per illam excusamur à laboris inuentione decem medicinarum etc. Et dicit similiter de medicinis tertij ordinis. Est autem huius tertij ordinis medicina duplex lunaris, scilicet et solaris, est tamen in essentia una, & modo agẽdi similiter. Et ideo à nostris ueteribus medicina uni

ca nuncupatur etc. Et Pytagoras in turba philosophorum Aliam gubernationem ponamus, quæ non est alia radice uerum nomine. Et Florus in eodem. Natura enim una est, qua si quis errat peritum tendit ac uitam amittit. Hanc ergo unam habeatis naturã, alienam uero dimittite. Idem in eodem huius artis fundamentum, propter quod multi pariere, unum est. Et in eodem. Pluribus autem rebus non indigetis nisi una re, quæ scilicet habet patrem, & matrem, et eius pater & mater eam nutriunt atque pascunt, neque ipsa a patre, atque matre aliquo modo differre potest etc. Quia ergo res siue materia ista est tantum una, tam ad tincturã albam, quàm ad rubeam, & dispositio ultimata una, & uia una, & uas unũ, & terminus & finis unus, & modus operandi unus & omnia unum, & pluribus modis, & quasi infinitis tradita, tunc planum est quòd pluribus modis quasi infinitis ab unitate & ueritate & tramite directo artificem deuiare continget. Cum enim omnia hæc sint & reuertantur in unum in operatione, tamen in principijs huius artis & magisterij quæ sunt modi operationum, quibus artifex applicatur ad hoc magisterium, multipliciter loquuntur, & deceptorie. Ita ut nunc dicant rem debere solui, nunc sublimari, nunc descendi, nunc distillari, nunc coagulari, nunc cerari, nunc fixari, nunc calcinari, & sic si qui modi operationum sint alij, quas tamen operationes omnes faciunt simul & semel in uno uase. Deuiantes autem distinguunt, & separant opus ab opere, & uariant, & multiplicant & quod facile est fit difficile, & impossibile. Vnde Rasis in libro trium uerborum dicit. Scias quòd in solo igne sine aliqua separatione possunt fieri omnes distillationes & sublimationes & calcinationes, & dealuationes, & rubificationes, &

mortes ipsius mercurij mortui, & fusiones cum omnibus resolutionibus & congellationibus sicut debent esse &c. Et Morienus. In una dispositione mutantur omnes colores, sed quanto ignis magis eius colores innouat, tantum plura nomina sibi imponunt. Vnde Pytagoras in turba philosophorum. Quicquid dixerunt philosophi in libris suis, decoque assa, funde, descende, reitera &c. non est nisi una operatio in igne. Item Barseus in eodem. Oportet uos opus coquere, assare, calefacere, dealbare, terere, rigare & tingere etc. hæc ergo plura nomina sunt quorum regimen unum est. Et Rasis libro 30. uerborũ uerbo 21. Regimen enim est unũ et operatrix una. operatio uero et transmutatio nõ sunt una. Possunt etiam ijs adaptari uerba philosophi 2. cœli, & mundi, qui dicit, ꝙ rectificationes rei unius fœliciores & læuiores sunt rectificationibus rerum multarum. & rectificationes rei simul sunt faciliores & fœliciores rectificationibus eius multotiens, & quando res recipitur operatione una uel operationibus est facilior. quæ autem accipitur operationibus uehementior est, & difficilior. Similiter quòd bene fit uno modo fit, ut dicit philosophus 2. ethicorum.

Distinctio prima ostendens ꝙ hæc ars sit naturalis & diuina, & quòd per ipsam philosophi antiqui fuerũt uates de futuris miraculis diuinis.

a

AMPLIVS ars hæc cogens nos tum propter difficultatem eius tum propter insuetudinẽ dilatare sermones. Dicimus, quòd ipsa partim est naturalis, & partim diuina siue supra naturam. Si enim consideretur

ex parte proiectionis lapidis super imperfecta metalla, qu perficit omnino ea in aurum, sicut facit natura, siue un pars super 100. siue super 1000. proijciatur, sic est naturali Si autẽ consideretur ex parte digestionis, & generationis, & germinationis et ortus lapidis, hoc est dupliciter, quia au ex parte sublimationis in cuius fine germinatur anima can dida mediante spiritu, et cum spiritu ipso simul euolans ad cœlum inde euolant. Et hic est lapis patens & manifestus & isto etiam modo est naturalis. Germinatio enim uel aliud est, quàm redictio rei ad id quod erat, tempore præfinito. & hoc est naturale, & hoc apudnos est satis mirabile quamuis non apud philosophos. Aut ex parte fixionis & permanentiæ animæ & spiritus in fine sublimationis, & hoc fit per adiectionem lapidis occulti, qui sensu non comprehenditur, sed intellectu solum per inspirationem, uel reuelationem diuinam, aut per doctrinam scientis. Vnde Plato in stollicis. Cognosce illud ad quod peruenisti, deinde considera per intellectum quæ acquisiuisti. Et dixit Alexander. duo sunt in hac arte ordines, scilicet aspectus oculo, Intellectusque corde. & hic lapis occultus est qui proprie dicitur donum dei, et hic est lapis diuinus occultus, sine cuius commixtione lapidi annihilatur alchimia, cum ipse sit ipsa alchimia, & perditur opus eadem hora. Et hic lapis diuinus est cor & tinctura auri quæsita à philosophis. De quo dixit Hermes necesse est, ut in fine mundi cœlum & terra coniungantur, quod uerbum est propheticum. Et de hoc dixit Rasis in lumine luminũ. Occulti lapidis natura, eiusq; dissolutio omnino agnoscenda est, ea nisi ad unguem cognita fuerit ab opere cessandum moneo. Pitagoras in turba philosophorum. hoc autem deus celauit. Apollo. sine mundus

leuasteretur. Et hoc modo alchimia est supra naturam, et est diuina, & in hoc lapide est tota difficultas istius artis. Neque potest assignari sufficiēs ratio naturalis, quare hoc ita esse possit, & sic cum intellectus non possit hoc comprehendere nec satis facere sibi ipsi, sed oportet ipsum credere sicut in miraculosis rebus diuinis. Ita ut fundamentū fidei Christianæ, quod supra naturam existit, à non credentibus primo existimetur uerum omnino, quoniam finis eius miraculose, & supra naturam completur. ideo tunc solus deus est operator quiescēte natura artifice. Et propterea antiqui philosophi eius artis in quibusdam futuris hanc artem diuinam scribendo quoquomodo prophetauerunt. Vnde dicit Rasis in quadam epistola. Cum hoc autem, scilicet lapide rubeo magnificauerunt se philosophi super omnes alios & uaticinati sunt futura. Specialiter autem & non solum generaliter prophetauerunt. Ita quòd cognouerunt diem iudicij & consumationis seculi debere uenire, & mortuorum resurrectionem in ipsa. In qua unaquæq; anima suo primo corpori coniungetur, & de cætero ab inuicem nō separabuntur in perpetuum. Et erit tunc, omne corpus glorificatū ad incorruptibilitatē translatū & ad luciditatem & subtilitatem ferè incredibilem, & penetrabit omne solidum quia eius natura tunc erit natura spiritus sicut & corporis. Reliqua autem damnanda resurgent ut illa, quo ad perpetuitatem & incorruptibilitatem. Passibilia tamen erunt & cum tenebris & obscuritatibus, & oppositione illis. Vnde Bonellus in turba philosophorum. Omnia uiuunt & moriuntur nutu dei, & est natura cui cum humiditas accidit, & cum ea permittitur per noctes, tunc similis uidetur mortuo, & tunc res illa igne indiget, quousque illius corporis spiritus extrahatur & per noctes dimitta-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

tur ut homo in cumulo ſuo, et puluis fiat, ijs peractis, deus reddet ei animam ſuam & ſpiritum, ac infirmitate ablata confortatur illa res, & poſt coruſcationem emendatur, quemadmodum homo poſt reſurrectioné fortior fit & iunior, quam fuerat in hoc mundo. Et dicit Milneſcindus. Creator animarum cum has mortificat creaturas, poſtquam ſequeſtrat animas à corporibus reddet eis animas ſuas ut iudicet & remuneret ſimiliter oportet nos ijs adulatione uti animabus etc. Et Hermes in primo. Porro niſi iudicij diem timerem, huius ſcientiæ nil patefacerem, nec ulli prophetarem etc. Quia igitur uiderunt diem nouiſſimam in hac arte, ſcilicet germinationé & natiuitatem huius lapidis miraculoſam potius, quàm rationalé, quia fit cõiunctio animæ beatificandæ cum ſuo primo corpore mediãte ſpiritu et eorum perduratio in æternum glorioſa. Ideo ex hoc iudicauerunt diem iudicij domini, nouiſſimam huius ſeculi debere uenire, quæ erit ſupra naturam et miraculoſa. Ideo Paytagoras in turba philoſophorum dicit, intelligite omnes ſapientes, quòd omne quod ex una eſſentia deus creauit, non moritur niſi in die iudicij. Similiter per hanc artem cognouerunt, & iudicauerunt antiqui philoſophi huius artis uirginem debere concipere, et parere, quia apud eos hic lapis concipit, & impregnatur à ſeipſo, & parit ſeipſum. Vnde eſt conceptio ſimilis conceptioni uirginis, quæ abſque uiro concepit, quod eſſe non poteſt, niſi miraculoſe, ſcilicet per diuinam gratiam. Et in partu huius lapidis fit partus ſimilis partui uirginis, quia poſt partum permanet uirgo, ut prius ante conceptum, quod etiam eſſe non poteſt niſi diuino miraculo mediante. Quia igitur uiderũt conceptionem, impregnationem, & partum et nutricationé huius lapidis ita miraculoſam, iudicauerunt mu

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

trem uirginem debere concipere absque uiro & impregna-
& parere miraculose & manere uirginem, ut prius.
nde Alphidius. hic lapis in uijs proiectus est in nubibus exal
tus, in aere habitat, in flumine pascitur & in cacumini-
us montium quiescit, cuius mater uirgo est, cuius pater foe-
ninam nescit. Adhuc etiam nouerunt quòd deus fieri debe-
at homo, quia in die nouissima huius artis, in qua est ope
is complementum, generans, & generatum fiunt omnino
num: & senex, & puer, & pater & filius fiunt omnino
num. Ita quòd omnia uetera fiunt noua. Vnde quia hanc
em ita miraculose uiderunt, indicauerunt etiam creatorẽ
um creatura fieri debere unum. quia igitur creatori nulla
reatura uniri potest, nisi homo solus, cum sit ad imaginem
& similitudinem creatoris factus, ratione animæ intellectiuæ
iudicauerũt deũ cum homine fieri debere unum, & hoc fa-
ctum fuit in Christo Iesu, & uirgine matre eius. Vnde
Balgus in turba philosophorum dicit. O quàm miræ naturæ
quæ animam senis in iuuenile corpus transformauerunt
ac pater filius factus est. Benedictus ergo sit deus creator opti
mus etc. Similiter Plato scribens in alchimicis. Scripsit euan
gelium, quod post eum per tempora longa ualde scripsit San
ctus Ioannes Euangelista, & compleuit. Scripsit enim Pla-
to. In principio erat uerbum continuo usque ad locum illũ.
Fuit homo missus à deo etc. Sicut recitat Sanctus Augusti-
nus in octauo confessionũ. Et ostendit deus hoc exemplum
miraculosum philosophis in hoc lapide. Vt ostenderet poten-
tiam suam, ut ipsi scirent & cognoscerent eum, opera quæ
supra naturam consistunt, quæ noster intellectus non potest
comprehedere posse efficere, quando uult. Vnde Morie-
nus. Scias, quòd hoc magisterium non est, nisi secretum se

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

cretorum dei altissimi, & magni, ipse enim hoc magisterium suis prophetisuel philosophis commendauit quorum animas in paradiso collocauit etc. Circa illam literam. Et hoc modo alchimia etc.

NOTANDVM quòd operationes naturales in quibus natura sola non uidetur sufficiens sicut in alijs, sed quasi modo quodam mirabili, & diuino fieri uidentur deberet reduci ad potentiam diuinam regẽtem eas supra naturam rei, cum naturalis ratio sufficiens ibi deficiat. Vnde Auicen. in 3. fen 21. cap. 2. scilicet de generatione embrionis dicit sic. Et quando separatur fœtus aperitur matrix aperitione tali, cuius similem efficere non ualet in suo simili. Et necessarium est ut separentur iuncturæ quædam & sustententur adiutorio dei excelsi, post illud redeunt in proximo ad continuationem naturalem, & est operatio illa de fortibus operationibus naturalibus. & formatiua quidem appropriata est cum re continuata à creatore, ut sit præparatiua non cessans comprehendere cum augmento fœtus quæ non comprehenditur, et hoc est de secretis dei. Sit ergo deus exaltatus, qui est rex uerax et benedictus etc. Ista sunt uerba Auicen. Dico ergo quòd natura non separat aliquas iuncturas corporis propter necessitatem aliquam, nisi hanc, scilicet femorum tempore partus, neque aliquas separatas restaurare potest, nisi hanc solam cum tempore, quod est mirabile ualde, sed sola chirurgia illas alias restaurat, ergo expresse uidetur, ꝙ diuina potentia immisceat se secrete huic tali operationi naturali, et regat naturam supra conditionem naturæ, quasi modo supra naturam, cum ultra naturam rei hic talis operatio fieri uideatur. natura enim rei de se hoc pati non posse uidetur, & ratio est quia si alio tempore fiat separatio illius iuncture

non

non potest reddi ad dispositionem naturalem nisi per opus chirurgiæ, sicut nec aliæ iuncturæ. Sic eodem modo dicimus in hoc opere diuino, quòd nec ex parte naturæ tantum, nec artis ministrantis, iuuantis naturam, uidetur hic talis compositio lapidis in fine operis fieri posse. Vt super ignem perpetuo perseueret, sed potius in diuina potentia reseruari uidetur hoc, mediante cognitione artificis. Ergo quàm difficile, quàm occultum, quàm mirabile, quàm arduum est extimandũ, hũc punctũ artificem attingere posse. De hoc autẽ mirabile uerbum dixit Socrates, scilicet quòd uirtus supra uirtutes existens, est res impossibiles redigere ad possibilem facilitatem præclare. Recte ergo dicendum hoc opus esse diuinum & secretum diuinum & supra naturam & sicut fortissima informat supra nostrum intellectum & ultra nostrã cognitionem quasi supra naturam, sic & in hoc opere accidere uidetur. Et tantum de prima distinctione.

Sequitur secunda distinctio. In qua ostendetur quomodo hæc ars inuenta sit, & quibus data & quibus non, & quare sic obscure scripserunt eam philosophi.

NVNC dicimus & uere firmamus quòd nullus antiquorum à primo homine usque ad ultimum potuisset, secretum istius artis diuinum adinuenire suo ingenio naturali secundum rationem naturalem solã nec secundum experientiam, cum ipsum supra rationem & experientiam consistat, ut quid diuinum occultum. Sed Deus gloriosus gratiarum largitor optimus, ipsum suis fidelibus sapientibus eum timentibus eum apparuit, & propala-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

uit. Vnde Alfidius. Non ignores fili mi quòd filijs Adæ rationabilibus, Deus hunc ſcientiæ theſaurum aperuit, demum pauperibus propriam eſſe uoluit. Et Raſis in libro trium uerborum, hoc eſt donum Dei. Vnde Ariſtoteles in libro de ſecretis ſecretorum ad Alexandrum dicit, capitulo de medicina magna & ſecreta philoſophorum. Dignum itaque eſt ut ſcias medicinam magnam quæ dicitur gloria inæſtimabilis & theſaurus philoſophorum. Ego uero ſiquidem nunquam percepi nec ueraciter noui quis eam inuenerit, quidam enim dicunt ꝙ Adam fuit eius inuentor. Alij quòd Eſculapius etc. Quidam autem affirmant, quòd Enoch nouit hoc ſecretum per uiſionem. Volunt etiam dicere quòd iſte Enoch fuit magnus Hermogenes, id eſt, Hermes quem græci multum laudant & commendant & ei attribuunt oẽm ſcientiam ſecretam & cœleſtem &c. Ideo in eodem, in epiſtola quam ſcribit in principio, reſpondens Alexandro, dicit præterea quòd interrogaſti & ſcire deſideras, eſt arcanum tale quòd uix humana pectora poterunt tollerare, quomodo ergo immortalibus pellibus poterit depingi? Ad illud itaque quod te decet quærere mihi licitum eſt tractare, & me oportet & teneor ex debito, reſpondere ſicut tu teneris ex debito tuæ diſcretionis, non exigere amplius ex hoc ſecreto quàm tibi tradam in hoc libro &c. Et quamuis dicunt aliqui hunc librum non fuiſſe Ariſtotelis, cum non redoleat eloquentiam eius, ut in naturalibus & metaphyſicis, tamen quia fama teſtatur eius fuiſſe, & quia materia libri magis eſt narratoria quàm inquiſitiua, ita quòd ſtilus facilis fuit utilior. Et quia inuenimus auctoritates eius huius libri allegatas, à Ioanne Meſue capitulo de ægritudinibus oculorum & ab Haly in libro ſuo de ſecretis ſecretorum, ideo credimus ipſum fuiſſe ſuum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Item Hermes in principio libri ſeptem tractatuum. Huius autem artis ſcientiam ab unius tantum Dei habeo inſpiratione. Amplius ſciendum quòd cum mos philoſophorum ſit, non inuidere, quoniam ſcientis eſt docere poſſe. Ideo hoc arcanum diuinum, à Deo primis philoſophantibus reuelatũ poſteris tradiderunt in ſcripturis, timore & præcepto Dei coacti & quia arcana, præſertim hoc non quibuslibet, ſed ſolis ſapientibus dignis à Deo dilectis ſunt reuelanda. Ideo ſolis illis ſcripſerunt. Si enim omnibus indifferenter hoc ſcripſiſſent arcanum, ſicut in alijs ſcientijs omnibus plano ſermone et ordine, omnem ipſius modum & circonſtantias omnes quibus peruenitur ad ipſum abſque figura & enigmate reuelaſſent. Ergo uolentes hoc ſolis aperire prædictis & ab inſipientibus occultare tradiderũt ſermonibus obſcuris illis & obſcuriſſimis iſtis. Neque potuiſſent philoſophantes ſequentes aliter ad eius notitiam perueniſſe. Vnde Morienus. Si ſapientes, qui poſt illos fuerunt, de qualitate uaſis in quo conficitur, expõnes ſuas non inueniſſent, nunquam ad eius notitiã peruenire potuiſſent. Vnde idem. Allegorizauerunt dicta ſua ſuper uulgus, non ſunt tamen mentiti, ſed locuti ſecundum quòd bonum uidebatur eis & ſecundum hoc quòd adin uicem ſe intelligerent ut alios lateret hoc &c. Vnde Geber in ſumma ſua capitulo de negantibus artem à datis, dicit ſic. Hæc enim ars occulto ſermone non eget omnino neque penitus manifeſto, trademus ergo ipſam ſermone tali quòd prudentes latere non accidet, hic autem mediocribus profundiſſimus erit, fatuis autem per utroſque terminos miſerabiliter concludet in hac una & eadem traditione noſtra. Idem in eodem capitulo de adminiſtratione ſolaris medicinæ. Sed ſi quidem hanc ſcientiam Palliamus nõ miretur doctrinæ filius,

non enim illi palliamus sed malis & improbis, & eam tali sermone tradidimus, quem latere insipientes necessario accidet, & eo ad illius inuentionis perquisitionem prudentes alliciet. Filij igitur doctrinæ perquirite & hoc excellentissimū Dei donum, uobis solis seruatum inuenietis. Filij insipientis nequitiæ & maliuolæ prauitatis immensæ ab hac scientia fugite, quia uobis inimica est & aduersaria, & uos in miseriam paupertatis constituet, quoniam uobis penitus hoc Dei donum est occultum & à diuina prouidentia denegatum omnino. Idem in eodem capitulo ultimo. Nō enim tradimus scientiam nostram sermonis continuatione, sed eam seminauimus in diuersis capitulis, & hoc ideo quoniam tam quidem probi, quàm improbi si continue tradita fuisset, eam usurpassent indigne &c. Idem in eodem. Solum ergo prudentes ad artem allicimus, per ingenia à nobis tradita uiam inuestigationis eisdem exposuimus. Non autem eam inuentam nisi solis nobis scripsimus, sed inuestigationis modum et modorum ingenia &c. Et Alexander. Scias quòd hunc meum librū, nullis nisi philosophis posui. Et Rasis in libello ludorum. Non enim fecimus libros nostros, nisi nobis & filijs nostris & quisquis sit, qui peruenerit ad intelligendū eos, erit ex nobis, & qui non peruenerit erit contrarius nobis. Idem in lumine luminum. Si enim omnia prout se habent, uellem enodare, nullus ultro prudentiæ esset locus, cū insipiens sapienti æquaretur. Neque sub lunari circulo quisquam mortalium paupertate nouerca inediarum ulterius defleret angustias.

Vnde secundum Hermetem in principio. Scitote filij quòd philosophi non inuident morigerosis, neque legitimis nec sapientibus: ueruntamen ignaris & uitiosis à lege & benignitate priuatis, ne mali potentes fiant, quoniam penitus indigni

sunt sapientia. Vnde deprecor uos filios philosophorum ut nemini fatuo uel ignaro, uel cuiquam ad hoc inepto huius scientiæ quicquam narretis. Et Alphidius. Philosophi autem timentes Deum, non adeo illud pretiosum habuerunt, quin alijs philosophis arcanũ lapidis patefacere uellent. Ideoq; patens opus lapidis alijs in lucem non posuerunt, timentes, ne luce manifesta totus mundus uergeret in occasum, metendi, seminandi, plantandi, & agriculturæ periret exercitium, quomodo propalare nolentes posuerunt, in scripturis & figuris & ænigmatibus uelata tenuerunt, maluerunt enim suam scientiam sic abscondere, quàm per eam patefactam mundi conditionem delere. Rosinus. Scito quòd non inuidiæ causa hanc artem philosophi celauerunt, ne alij ditarentur, uerum timuerunt ne quis deuastator, aut malefactor hoc habito illicita ageret & abhominabilia, & esset ad suum detrimentum. Idem in eodem. Dei nanque iudicium est, hanc rem scientibus modum inuenire, ne mali percipientes hoc, ad prophana agenda fiant promptiores, & de eorum peccatis reddituri sint philosophi rationes. Et Pythagoras hoc autẽ Deus celauit Apollo ne mundus deuastaretur, & sic de alijs philosophis. Patet ex ijs quòd nõ est scientia hæc, pro quolibet, nec scripta pro quibuslibet. Plato prohibuit ne scientia omni loco & omni demonstretur discipulo in libro de proportione & proportionalitate. Huius scienntiæ significationis hæc uerba protulit. Si quis scientiam demonstrauerit in loco ubi cupiditas & timor uincunt inquirendi uoluntatem, & extimauerit eam ab inquisitoribus recipi, semetipsum deludet. Rationabiliter etiam philosophi eam obscure & difficulter ipsam scripsere, ut unusquisque sapiens cum summa diligentia studere nitatur, ut cum ipsam inuenerit magis

diligat & charam teneat & gratias innumerabiles agat altissimo largitori. Vnde Rosinus. Voluerunt enim philosophi ut suis in libris perscrutationes frequentissime inuestigent. Et Barseus in turba philosophorum. Iubeo ergo uos frequenter legere & super ijs quæ narrauimus meditari &c. Idem ibidem. Heu uobis qualiter uultis habere hanc nobilissimam oblationem lecto semel libro uel primo regimine experto. Et Rasis in libro septuaginta præceptorum. Liber librum aperit, & sermo sermonem explicat. Item in libro perfecti magisterij. Vnde cũ de huius rei experientia nemo possit per se prima fronte esse discretus, tibi suadendum prouidi, ut actione incepta ab ipsa non cesses, si prima uice non recte fueris operatus, secundo, tertio & etiã amplius si opus fuerit reiterando, quousque quod appetis perfectissime deprehendas. Neque te ab hac re labor manuum, rerum'ue impensa demoueat, quia cum instantia uinces & cum patiẽtia superabis, & ad id Deo duce deuenies, quod optasti, & de manuum labore mercedem & lucrum de rerum sumptibus rehabebis. Sic igitur propter dictas causas hanc artẽ taliter philosophi tradiderunt.

MODERNI ferè omnes alterationes solas absque transmutatione facere curãtes (propterea quia hebetãt) finem hunc ordinatum attingere nunquã possunt, aut pluribus alijs modis & rebus hoc idem posse perficere putãt, aut alterãt metal la pluribus modis, & pluribus rebus tã similibus quàm extraneis, ut uideantur aurum & argentum. Cumq; non appareat alicui nisi opus sophysticum, merito omnes tales sophystæ iudicabuntur. Non tamẽ ob hoc sophystica dicetur, nec error iste est ipsius artis, sed artificis deficientis à comprehensione ipsius ueritatis, quia sicut res se habet ad esse, ita

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

id cognosci, ut dicitur secundo metaphysicæ, ergo cum esse rei sit tantum unum, & cognitio erit tantum una, ergo et ueritas erit tantum una. Deuiantes ergo ab unitate & ueritate rei, pluribus modis & quasi infinitis errare contingit: propter suam igitur ignorantiam & errores, credunt artem stam interimere.

Nota hic alchimiæ operationem & experientiam, quomodo eget continua operatione manuum, quasi & intuitu uisus in suis horis determinatis, ut scilicet artifex mundet elementa & ipsa mundata uideat & coniungat, etc.

CIRCA *dicta notandum quòd in hac gloriosissima arte ualde est necessaria operatio manuum & intuitus uisus.* Operatio *manuum propter auferenda superflua quæ natura seperat & mundificat toto tempore digestionis & sublimationis per ignem continuo, absque interuallis magnis iuuando naturam, quia ipsa sola & si superflua separet non tamen continuo, nisi iuuetur, nec illa superflua etiam auferre potest, sed solus artifex.* Vnde dixit *Socrates inquirite frigus lunæ & inuenietis calorem solis, & utantur manus uestræ operibus ut onera uobis alleuientur.* Et Geber *in sua summa.* Et *qui non habuerit sua completa organa non poterit ad huius operis complementum per se deuenire ut si cæcus fuerit uel in extremis truncatus &c. Sine manibus enim est impossibile quenquam per se deuenire ad hanc summā prudentiam.* Intuitus *etiam uisus est ne-*

cessarius omnino, præsertim tamen in fine decoctionis & sublimationis ut ablatis omnibus superfluis uideat artifex candorem mirabilem & terribilẽ & statim inueniat sibi requiem post hanc consummationem laboris. tunc enim infrigidando Lunam Sol occultatur in intimis eius, & oriens coniungitur occidenti & cœlum terræ secundum antiquos & spiritudale cum corporali. Vnde dicitur in turba philosophorum. Scitote quòd uos non tingitis purpureum colorem nisi ferro. Et Hermes in secundo. Cuius enim natura fuerit calida si frigus ei euenerit, non ei nocebit. Et Auicenna. Scias quòd si euaporaueris totum tunc bene operatus es in cõpositione sed errasti in calce, infrigida ipsum &c. Tunc enim manifestatur occultum & occultatur manifestum infrigidãdo. Et hæc infrigidatio fit cum requie, in qua requie nulla est operatio manuum, cum sit finis operis. De qua dicit Morienus. Hæc est dispõ illa quæ manibus perfici ñõ põt etc. Et dicit Pythagoras in turba philosophorũ. Scitote ꝙ res quã multipliciter narrauerunt philosophi, suum absque igne socium consequitur, prout lapis magnetis consequitur ferrum, & multos facit apparere colores etc. Quasi dicat, ꝙ nõ egemus plus igne sed ferro componimus spiritus & corpora. Prima operatio quæ fit cum manibus, est primus gradus operis quæ fit per sublimationẽ & mundationem. Secunda uero operatio, quæ fit cũ requie et absque labore aliquo est secũdus gradus operis, quæ fit per fixionẽ & permanentiã eius quod sublimatum, & mundatũ est, quia tunc agens cum introducit formam, imponit finem operi, & quiescit & delectatur. Nam delectatio magis est in requie quam in motu. 7. ethicorum. Ex habitis igitur habere possumus, quòd nemo ad finem & complementum huius gloriosæ artis occulte, ac-

cedet, per ſolum ſtudium & librorum copiam, ſed oportet ipſum habere ingenium naturaliter profundiſſimum & excelſum ut diſcernere ſciat figuras & analogias uerorum in ſuis ſignificationibus, neceſſarijs uarijs et multiplicibus. Prima figura enim unius et eiuſdē uerbi erit in uno loco unius ſignificationis & in alio loco contrariæ, ut dicit Raſis in lumine luminum, ubi loquitur de elementis. Vnde Morienus. Sunt autem libri huius artis ſub figura compoſiti omnes, quorum pars maior multum obſcura uidetur neque uere niſi à ſuis cōpoſitoribus intelligi poſſunt, & qui per eius inquiſitionem libros circuit, tarde ipſam reperiet. Vnde Geber cap. ultimo. ſummæ ſuæ ubi dicit. Non deſperet igitur doctrinæ filius, quia ſi illam quæret, illam inueniet, non doctrinæ, ſed proprij motus indagatione naturæ, quoniam qui per ſe, & ſuæ bonitatis induſtria ſcientiam quæret illam inueniet. qui uero per librorum inſequutionem quæſierit tardiſſime perueniet ad hanc artem pretioſiſſimam, quoniam nobis ſolis artem per nos ſolos inueſtigatā tradidimus & non alijs, ueriſſimam tamen & omnino certam, quia ars iuuatur ingenio & ingenium ab arte ſimiliter. Et Lilium. hic fideli memoriæ commendaui potius, quàm ſcripturæ. Et ideo in ijs potius eſt uiſio quàm ſcriptura quærenda. Et expoſitor in luminæ luminum in ſequendo & cognoſcendo naturam per te ipſum inuenies, quia à philoſophis non perpendes determinatum modum ſolutionis corporum. Ideo dicit Auicen. Nobis itaque neceſſarium eſt ut operationem hanc per nos ipſos inueniamus. Idem in eodem. Iſtæ res fuerunt nobis notæ ante experimentum cum cogitatione ſubtili, uehementi, & longa. Vnde Geber in cap. de præparatione Saturni. conqueritur et lamentatur de difficultate quàm habuit in acquiren

do hanc artem dicens. Propter hoc igitur & nos similiter in stuporem adducti multi temporis spatio sub desperationis umbraculo delituimus. Redeuntes igitur in nos ipsos, nosmet torquentes immense cogitationum meditationis afflixionibus respeximus corpora etc. Ideo capitulo de modo administrationis solaris medicinæ. Et in hoc ordine completur archanum prætiosissimum, quod est super omne huius mundi scientiarum archanum archanorum & thesaurus incomparabilis, et tu quidem exerciteris ad illud cum laboris instantia maxima & cum diuturnitate meditationis in mense, cum illa enim inuenies & sine illa non. Postquam autem inquisitor inuestigauerit quantum potest, tunc subijciat se operationi inuestigato prius. Et cũ errauit cognoscat errores suos. tam magnum enim quid est, cognoscere errores suos in operatione, ꝙ aliter non potest aliquis attingere ueritatem, nec ipsam inuestigare, ergo cum errauerit redeat ad inuestigationem iterum & post operetur iterum, nunquam tamen renuendo ac uilipendendo inuestigationem, quia operando detegentur errores inuestigati prius et ueritati appropinquabit & non aliter & totiens operetur & inuestiget, quousque operis finem attingat deo uolente. Sicut enim dubitans potest inuestigare ueritatem dubitati & non aliquis alter, ita per inuestigationem operans & errans reinuestigando potest ueritatem inuenire. Vnde Rasis in libro 70. præceptorum libro ultimo. Vsus alleuiabit tibi hoc opus et ostendet tibi mirabilia suarum operationum, sed ille qui non habet usum, aggrauabitur in hoc opere. Et ita accidit omni homini qui ingreditur ad hoc magisterium donec utatur eo. Item idem libro perfecti magistery. Meditatio enim sine experientia nihil ualet, sed experientia absque meditatione perficit, unde plus est ex=

erientia quam meditatio perquirenda. Quod si qua fal t & sophistica in hac arte occurrant, tractabitur, de eis in rte illa necessario, ut cognoscantur, & euitentur, quia ontrariorum eadem est disciplina. Ita quòd discreta ueritate rosequatur ueritas, & falsitas refutetur, non enim potest quis uerum prosequi, nisi cognita falsitate, & aliter non otest fieri perfecta doctrina, quæ ergo hic dicuntur de plura itatibus et diuersitatibus à philosophis uidetur quod sophisticū & falsum est, cum hæc ars sit unica solum, ut hic ostensum st. Quæ uero nullam ueritatem habent, sed solum ap=parentiam & phantasiam sicut ars lapidum preciosorum ar ificialium, non dicentur omnino artes & scientiæ nisi abusi ue, quia principia falsa sunt, ergo non naturalia: deficiunt enim ibi illa duo principia naturæ, scilicet materia determi=nata propinqua, & præcisus modus agendi qui ex intentio=ne naturæ consistit in illa materia. unde non habitis natu ræ principijs impossibile est artem sequi naturam, ergo sumūt alia principia deuia ab intentione principiorum naturæ, er=go faciunt alia opera diuersa ab intentione naturæ, & sophi stica, quia quorum principia sunt diuersa & opera erunt di uersa. Sumunt enim in arte illa uitrum aut christallum quod ingeniose fundunt & ingeniose colorant ab extraneis rebus exterioribus. Naturales enim lapides preciosi non sunt facti fusibiles à natura, ab arte autem sic uiolando naturam, & reducendo eos ad substantiam & formam uitri, et tunc non sunt, quod prius erant, & similiter natura introducit colo=res & diuersitates colorum de potentia materiæ ab intrinse=co, artifices autem ab extrinseco dant, neque sumit natura pro materia uitrū sicut isti, sed materiam quādam ex qua=tuor elementis commixtam quam ignoramus præcise. Quæ

ambo principia si sciremus adhuc deficeremus in generatione illorum lapidum, scilicet quia nullo modo possemus imitari naturam uere, et causa est, quia non sunt res liquabiles, prout sunt metalla. Item non possumus imitari naturam in ijs, quorum materiam propinquam habemus, & ignoramus modum agendi ut in generatione marchasitæ, tutiæ & antimonij quorum materia est argentum uiuum & sulphur, multum minus in ijs lapidibus, in quibus ignoramus utrũq; etc.

Nota quia Bonus fuit coetaneus Raymundi Lulli, ideo non uidit ipsum de compositione lapidum preciosorum.

Distinctio tertia ostendẽs, quòd hæc ars est certior alijs scientijs, & quòd est nobilis, breuis & leuis.

VRSVS dicimus hanc artem esse omnibus certiorem, quia philosophi ipsius omnes concordant in unum, tam in parte speculatiua, quam in practica, nec in aliquo sibi inuicem contradicunt. Nec uariant oppiniones secundum rei ueritatem nec uerba, sed solum secundum apparentiam propter causas dictas superius. Ita quòd totalis conuenientia omnium eorum ad unum & idẽ, ostendit eam esse omnibus certiorem & ueriorem. In omnibus enim alijs tam artibus quàm scientijs uariantur oppiniones plerunque quantum ad id de quo quærunt et diuersificantur & contrariantur quandoque tam in speculatiuis partibus, quàm in practicis. Similiter tota operatio huius artis uera, & certa, cum sit unica tantum potest doceri & addisci in die una, immo in hora una ab aliquo sciente, absque inuestigatione & scientia, quòd in nulla scientia nec arte contingit Non tamen diceremus ipsum talem alchimistam, cum igno-

aret principia & causas & intellectum figurarum & sermonum allegoricorũ. Sicut enim turpe esset, aliquem ignarũ docere hanc operationem perfectam, sic irrationabile esset, ipsum dicere alchimistam propter operationem solam quam sciret. Vnde philosophus 2. ethicorum. Non quicunque facit gramaticalia uel musicalia est grammaticus uel musicus. Scientia enim hæc extollit intellectum ad diuina et super naturam: & hoc in operatione uerificatur, quod non fit in illo sic solum docto, & ideo certissima est & unica & occulta & cœlestis &c. Vnde Alexander. Demonstraui arcanum cœlesteq; patefeci, scientiarum difficile atque absconditum illuminaui, perfectamq; scientiam, & regendi modum certificaui. Alias tamen certitudines scientiarum ad inuicem, scilicet quæ sit certior & quæ non assignat philosophus primo posteriorum, quæ quamuis sint ueraces non tamen faciunt directe ad hoc propositum. Et hanc certitudinem ostendens Hermes in principio secretorũ suorũ dicit sic. Verum sine mendacio certum certissimũ uerissimum, quod est superius est sicut quod est inferius, et quod est inferius, est sicut quod est superius ad perpetrãdum miracula rei unius etc. Amplius animaduertendum est hanc scientiam omnibus tam speculatiuis, quam practicis, excepta lege in qua est salus animæ per diuinam reuelationẽ ostensa nobiliorem esse. Ferè enim omnis qui addiscunt tam in artibus quàm scientijs quibuscunque, faciunt propter aurum & argentum acquirendum, quia cum ijs omnia necessaria acquiruntur. Ita quòd non addiscunt scientias uel artes propter seipsas. s. propter inquisitionẽ ueritatis quæ est intrinseca rei, sed propter extrinsecum, quod tamen acquiritur cum labore animæ & corporis plurimo, & dolo, & seruitute & obedientia, & quandoque cum toto hoc, non

acquiritur. Hæc autem propter seipsam adiscitur, quia i ea est intrinsecum aurum et argentum & non extrinsecum & ueritatis inquisitio & semper acquiritur. Et commiscetur hæc scientia omnibus & amicatur. hæc etiam per se separatur ab eis. Et quia est de nobili subiecto, & cui omnia obediunt, & quòd omnia suppeditat, ipsa est nobilis ualde. Et quia modus eius tradendi & inuestigandi est figuratiuus, & diuinus totus, dicetur nobilis ualde. Et quia finis operationis eius est supra rationem, dicetur nobilior. Cum ergo omne quod est nobile & propter se, magis sit eligendum, et concupiscendum, quàm quòd est propter aliud, & per accidens. Ideo quo ad hoc, hæc scientia omnis alias superat. Vnde Hermes in 2.7. tractatuum. Scias fili quòd omnes sapientiæ, quæ in mundo sunt, huic necesse sapientiæ subditæ sunt hæc nanque in mirabilibus archanis, quæ in ijs sunt elementis, finita est & consecuta. Et idem in libro primo. Omnium bonorum clauem uobis philosophorum librum nuncupaui, & idem in suis secretis. Sic quæ habebis gloriam claritatis totius mundi. Idem in libro de 15. stellis, & 15. herbis, & 15. lapidibus, dicit. Quatuor sunt scientiarum scientiæ nobiles scilicet astrologia, physica, magica, & alchimia. Immo etiam alchimia propter nobilitatem suam non patitur applicari alicui nisi eius filius sit & hæres, sicut intellectus non patitur alicui applicari animæ nisi animæ humanæ. Vnde benedictus Rasis libro perfecti magisterij dicit. Si enim alius quàm eius filius, hoc attentare præsumpserit, ut indignus penitus repulsam patietur, et se opus & impensas amisisse merito deplorabit. Ideo Morienus. Hæc est scientia quæ inter alias maxime inquiri debet, cum per ipsam ad aliam magis admirabilem peruenire possumus. Et quia ista scientia sic al=

issima & nobilissima est. Ideo apud unumquemque sapien
um sagacissime inquiri debet quamuis rarissimi sint, qui ip
ius finem & complementum attingant. Vnde philosophus
o de animalibus. Magis concupiscimus scire modicum de re
us honorabilibus & altissimis etiam si topice illud sciamus,
quàm scire multum per certitudinem de rebus minus nobi-
libus. Et idem insinuat primo de anima. Ipsa etiam ingeniū
nobilitat & sublimat, & à captiuitate naturæ animam
& corpus liberat. Vnde Morienus laudans finem eius dicit.
Vtilitas huius artis duplex est, nā et animā dū ratione sit feli
ci iocunditate decòrat, et corpus à paupertate et seruitute li-
berat. Et Plato iuxta finem stollicarum dicit. Et
qui cognouit propositum nostrum, & intentionem nostram
iam est philosophus & ditatus est, & qui non cognouit di-
cta nostra est in laqueis naturæ. Hæc autem est lucerna sa-
pientis in uita sua sicut lumen lucens. Filij autem naturæ in
loco tenebroso uexantur, quibus non lucet lucerna, cum sint
uacui ea. Et Morienus iterum. Vniuersi enim qui huius artis
expertes sunt, quoquomodo miseriæ genere mendici sunt, ꝙ
enim faciunt, faciunt ut habeant res abunde, quas tamen si-
ne hac arte adipisci non possunt.

CVM autem hæc ars sit unica. Et philosophi unum tan
tummodo uolunt, & in illo omnis se mutuo intelligunt.
Cuius unitatis gratia ipsa est certior alijs & ueraciter leuis
& breuis.

SCRIPSERVNT enim philosophi hoc cum uersu-
tijs parabolarum, unum dicentes & aliud intelligentes ut fa
tuos seducant & à uero sequestrent. Et ij non intelligentes
operantur iuxta sonum scripturæ tantum, & in fine nil ue
ritatis inueniunt, & mirantur & post credentes bene agere

has receptiones mutant, & in infinitum multiplicant & e tendunt, philoſophi tamen unum tantummodo uolunt & i illo omnes mutuo ſe intelligunt. Cum hæc ars ſit unica ſolum ut prius oſtenſum eſt, & etiam certior alijs ut hic dicetur Et uere dico ſicut opinor, quòd ſi totam hanc artem &c

: ET uere dico ſicut opinor, quòd ſi totam hanc artem cum omnibus neceſſarijs practicæ tradere uellent, relinquendo omnes figuras, quòd in octo uel duodecim lineis ſcriber ipſam poſſent. Et quare nõ fecerũt ſupra lucide ſatis enituit. Vnde uerſus.

Hæc ars eſt cara, breuis, atque leuis, quoque rara:
Ars unam poſcit rem, quam quiuis bene noſcit.
Hanc aptant plura rem, res hæc eſt tamen una,
Illi nec ſimilis eſt, & precio quoque uilis,
Nec contemnenda, nam perficit illa ſtupenda.
Hanc tu fixare debes & in igne domare
Sic, quòd conſcendat, & rurſus ad infima tendat.
Diſſipa rem captam prius hanc per rem ſatis aptam
Leuiter extractam, ſic maſſam contere factam
Aſpera re, lenis quia uaſis fit in amenis.
Omnia coniungit ſi funditur, omnia fundit.
Et cum ſit fixum non ſuſcipit hæc niſi fixum,
Regnare preſſos facit atque recumbere feſſos.
Hæc res aptatur ſi deſiccata rigatur.
Hæc res ſiccatur ſi cum rebus aſſociatur. Aliter ſic.
Hæc res ſiccatur ſi cum rebis aſſociatur
: Quid enim ſit rebis, uide in practica huius artis.

Quarta

*uarta distinctio ostendens errorem desiderantium re=
cte operari, qui est in fine operis, scilicet in composi=
tione elementorum. Et quid principium ope=
ris & quid finis eius, & quòd hæc ars
non est pro omnibus sapientibus.*

C VM *naturalia & eorum causæ sint difficilia ad
inuestigandum, & sciendum, ergo quæ sunt su=
pra naturã erũt difficillima, cum in eis cãs penitus
noremus.* Omnis enim res dicitur difficilis ad sciendum
opter paucitatem cognitionis causarum ipsius, aut quia non
bet causas, & tunc non debet inquirere eas. ut dicitur 10.
animalibus. Ex parte ergo qua ars ista ẽ naturalis et simi
er dubitatiua est difficilis, ergo ex parte qua est diuina, est
fficillima. Propter, quod non est mirandum de difficulta=
inuentionis ueritatis eius, apud desiderantes ipsam, et ope
antes in ipsa, quia non sufficit ratio ad ipsius inuestigatio=
em, sed oportet credere finem eius sic esse posse & fidem pe
itus adhibere. Neque in hoc prodest fortuna, sed gratia Dei
ationi coniuncta, aut gratia diuinæ reuelationis sola, non
nim est res secundum fortunam aut casum procedens et eue
iens seu adueniens.

PROPTER hoc igitur quàm plures antiqui sapien=
es, solummodo naturaliter operantes primam partem ope=
ationis compleuerunt directe, sed secundam partem cum
it supra naturam, ignorantes & non credentes, sine qua pri
na permanere non potest, prætermiserunt & uacui à proposi
o remanserunt. Non enim permanet prima pars nisi allige=
ur secundæ in eadem hora, quia hæc secunda est clauis to=
ius operis. Vnde dicit Balgus in turba philosophorum. Vi

di enim tempore nostro quendam qui elementa sciebat que admodum & ego. Deinde medens hanc erexit dispositione ad cuius lætitiam non peruenit propter tristitiam suam in r gendo, & impatientiam nimiamq; festinationem ad propo tum &c. Et dicit Gregorius in eodem. Vidi enim te pore meo quendam qui hoc incepit opus & ueritatis natura est operatus, rubore autem aliquantulum morante. Puta uit, se errasse & sic dimisit opus &c. Isti duo qui sic erra runt sciebant elementa simplicia artis & depurata & ipsori adinuicem mixtionem & signa apparitionis ipsorum, & o: mnia necessaria huic arti, neque deficiebat eis aliud, nisi co: gnitio certa determinatæ diei, immo horæ ortus & partus la: pidis in qua fieri debet coniunctio elementorum simplicium & finis totius operis. propterea igitur quia non fuerunt at: tenti in uisione hora illa, euanuit totum opus de manibus eo rum. Lapis enim tunc ortus est candidus et uolans ab igne, propter perseuerantiam ignis & euanescit in fumum simul cum lapide fixo, cum summa uolatilis tunc superet summã fixi. Sed si per ingenium artis, tunc summa fixi superet summam uolatilis, quod fit per compositionem elemento: rum simplicium adinuicem, retinebit lapis fixus uolatilem & permanebunt inuicem in æternum & non aliter. & hæc est tota fortitudo alchimiæ & ipsa alchimia quæ Deo glorioso et non naturæ soli nec arti pertinere uidetur. Vnde Geber in summa sua. Ars nostra in potentia Dei reseruatur, qui cui uult eam largitur & subtrahit, qui est gloriosus & subli: mis in omni iustitia & bonitate repletus &c. Et iterum idẽ ibidem. Miserrimus enim & infelicissimus est quem Deus post operis sui atque laboris finem in ueritatem denegat con: spicere & uitæ suæ spatium semper in mœrorem concludit

r terminat &c. Vnde Alexander in epiſtola ſua. Mun
is maior creatus eſt ex naturis quatuor, diuerſis & con=
arijs, ſcilicet appetitiua, digeſtiua, retentiua, & expulſi=
a ſiue mundificatiua, eſt quoque uis altera, ſcilicet ab eis,
ta, quæ uires has coniungit quatuor, quas tibi narraui
tque deſcripſi, & eſt ſicut clauis ad arcam quam ſi ab eis
rimas, tota diſſoluitur cum ſit nexus eius lateraq; eius con
nens &c. Et Lucas in turba philoſophorum. Ego notifico
obis, omnia quæ Deus creauit ex quatuor eſſe naturis, id
ſt, quatuor elementis, & quæ ex eis creata ſunt, ad eas
euertuntur in quibus naturæ generantur & moriuntur,
rout Deus prædeſtinauit. Quæ teſtimonia confirmat
c Alphidius. Scias fili quòd ex uitio ſuæ creationis om=
ia corrumpuntur. unde tam homo quàm omnis creatu=
a ex accidenti ad corruptionem tendit. Ideo idem ibidem,
mnis enim creatura poteſt augeri quouſque perficiatur, cum
utem ad finem perfectionis deuenerit in detrimentum dimi=
utionis tendit uel deſcendit per eiuſmodi uiam, iter ſuum
irigunt quæ in mundo ſunt uniuerſa. Eget igitur lapis
ſte in ortu ſuo auxilio artificis, ut ſit tunc uigilans & oc=
ulta fide uideat, quòd igitur nuntiauit, & cum uoluntate
ociata naturæ perficiat ipſum retinendo & non ultra eat.
Vnde dixit Morienus. Vide ne hanc radicem prætereas, nec
liquam eius quæras mutationem, quoniam neque proficuũ
neque bonum tibi quæſitum inuenire poteris. Sicut uerbi
gratia. Fœtus à principio conceptionis in utero, perficitur
continuo uſque ad tempus partus & tempore natiuitatis per=
fectus eſt de ſe, & ſi tunc non egreditur, ſuffocatur & mo=
ritur, quia tunc eget auxilio expulſiuæ uirtutis, & cum
ortus eſt tunc eget ultimo perfici, quia motus ambulationis

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

deficit ei cognitio & loquela & fortitudo, ut dicit Miluesc
dus. Eodēmō quādo hic lapis oritur est perfectus per se s
deficit ei tinctura & fixio stans et coniunctio matrimonialis
Ideo eget auxilio artificis extrahentis tunc statim ipsum com
plentis eum ut dictum est. Hoc idem est in auibus quand
in ouo generatæ sunt, perfectæ enim sunt de se, quòd si tun
non egrediantur soffocantur & moriuntur, & si egredian
tur perficiuntur ultimæ & non aliter. Ideo hic lapis ita oc
cultus est, quòd à nemine inueniri potest, nisi Deo uolente,
cognoscentibus ipsum tempore suo. Et hoc est quod dixit Her
mes in quarto, scilicet intelligite filij sapientum quòd hic la
pis pretiosissimus est, & clamat protege me & ego protegā
te. Largiri mihi ius meum, ut te adiuuem, sol enim meus
& radij mei intimi sunt in me &c. Et in primo eiusdem di
cit. Scito quòd uultur supra montem existens in cacumine cla
mat, uoce magna inquiens. Ego sum albus citrinus & ru-
beus &c. Vnde Parmenides bene consulit nobis in turba phi-
losophorum dicens. Notis omnibus conditionibus lapidis &
naturis in hoc opere manus uestras imponite, si uero uerita-
tis naturas ignoretis, nolite huic appropinquari, quia to-
tum noxium est & infortunium & tristitia. Et Rasis in lu
mine luminum. Occulti lapidis natura eiusq; dissolutio o-
mnino cognoscenda est, ea enim nisi ad unguem cognita fue
rit, ab opere cessandum moneo. Idem in libro triginta præ-
ceptorum. Nihil enim est huius nostræ scientiæ radix, nisi
cognitio & cautelæ erroris bonitas. Idem in lumine luminū.
Cauendum etiam summopere moneo, ne unquam id ag-
gredi præsumas elementorum admixtione incognita. Et hæc
pars operis est, quæ est supra naturā, quæ terrena cum cœle-
stibus coniungit, quam dicunt diuinam, cœlestem, speciosam,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

rabilem, pulcherrimam, difficillimam, cum eius inuen-
in diuina potentia reseruetur. Vnde dixit Hermes in prin
pio libri septem tractatuum. Huius autem artis scientiam
unius tantum Dei habeo inspiratione.

PROPTER hoc igitur quàm plures &c.
otandum quòd philosophi antiqui appellauerunt primam
rtem operis, principium operis. Principium autem ope
s appellauerunt lapidis natiuitatem & germinationem, &
oc fit in die complementi decoctionis, & digestionis, & subli
ationis perfectæ, non autem appellauerunt principium ope
is ut quidam in superficie principium digestionis usque ad
mplementum digestionis, sed ipsam digestionem iam per-
ctam & ipsum digestum iam perfectum, ut patet subti-
ter enucleanti uerba eorum. Finem autem & complemen
um totius operis, appellauerunt, retentionem lapidis iam
igesti. Si igitur principium fuerit inuariabile & imper-
mutabile, quicquid fuerit de essentia principij & pertine-
it substantialiter ad principium, erit inuariabile & imper-
mutabile. Si autem principium recipit uariationem & per
mutationem quicquid erit de essentia principij & pertinebit
substantialiter ad principium uariabitur & permutabitur.
Vnde philosophus 11. & 18. de animalibus ostendens quòd te-
sticuli sunt una particula principalis nostri corporis, dicit ꝙ
principio modicum permutato multa simul permutari consue
uerunt eorum quæ sunt circa illud principium. Et primo cœ
li & mundi, quòd paruus error in principio maximus est in
fine. Et primo physicorum dicit. Vno inconuenienti dato
plura sequentur. Quapropter si principium alchimiæ fue-
rit inuariabile & steterit impermutabile quæcunque pertine-
bunt ad illud principium erunt necessario inuariabilia & im

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

permutabilia. Si autem permutetur & illa necessario permutabuntur. Et si in illo principio fiet error in fine & toto opere necessario erit. Et isto inconuenienti facto, quicquid fiet post erit inconueniens, ideo penitus cauendum est & præcauendum á permutatione aliqua huius principij, & sic nec error nec incōueniēs aliquod adesse poterit. Cum igitur principium recipiat perfectionem & complementum propter attingere finem suum, & amplectetur & econuerso, ergo oportet quòd illud principium includatur in suo fine. Finis autem est fixio principij immediate & absque mora. Vnde dicit Morienus. Oportet quòd finis restituatur super suum principium, & principium super suum finem, & hoc est compositum quòd sic perpetuabitur, nutu Dei, & non aliter. Est autem totius operis initium dealbatio, rubor autem perfectio, ut dicitur in turba philosophorum. Et est rubedo in albedine, quemadmodum minium in cerussa, ita quòd finis & principium sunt simul eadem hora. De hoc autem tali principio, dixit Rasis in lumine luminum. Nunquam igitur spiritui in corpora patebit ingressus, quousque eadem munda & purgata subiaceant, hæc autem præcipua & dignior & bene attendenda istius negocij radix & principium &c. Et dicit Lilium. Dealbatio semper expectanda est quæ huius operis dicitur initium & firmamentum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

[S]equitur distinctio quinta ostendens hunc lapidem similari omnibus rebus mundi. Et quòd diuersis nominibus nominatur. Et quòd philosophi huius scientiæ tetigerunt, eam cum omnibus alijs scientijs &c.

A NTIQVISSIMI *philosophorum uiderunt hunc lapidem in ortu & sublimatione sua & coniunctione elementorum eius, omnibus rebus mundi [t]am realibus quàm intellectualibus & earum accidentibus, [p]osse in similitudinibus conuenire. unde quæcunque dici aut [t]ractari possunt, tam de cœlestibus superioribus quàm de ter[r]estribus & inferioribus, tam de corporalibus quàm incor[p]oralibus, de corruptibilibus & incorruptibilibus, de uisibi[l]ibus & inuisibilibus, de spiritu, anima & corpore & ipso[r]um unione & seiunctione, item de mundi creatione & eius [p]rincipio & fine & de elementis omnibus & eorum qualita[t]ibus, tam primis quàm secundis, & de eorum confusione in materia prima & eorum distinctione, & eorum proprie[t]atibus & passionibus omnibus, tam de elementatis omnibus tam animalibus quàm uegetabilibus & mineralibus, de generatione & corruptione, de uita & morte, de uirtutibus & uitijs, de unitate & multitudine, de actu & potentia de conceptione & partu, de masculo & femina, de puero & sene, de forti & debili, de uictore & uicto, de pace & bello, de albis & rubeis, & quibuslibet coloribus, de paradiso & eius celsitudine & claritate, pulchritudine & gloria, de inferno & abysso. Et breuiter de ijs quæ sunt & de ijs quæ non sunt, & de quibus loqui licet et de quibus loqui non licet, omnia dici de hoc lapide uenerando.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

QVOD si fidem nostram christianam non offenderet neque legem auderem dicere, quosdam antiquorum prophetarum hanc habuisse (si fas esset) artem. Vt Moysen, Dauid, Salomonem, & quosdam alios & similiter Ioannẽ euãgelistam & eam dictis domini intermiscuerunt & occultauerunt sicut perpenderunt sapientes. Vnde Rosinus. Deus tribuit recte Moysi &c. Item de hoc quòd hæc in libro Malachiæ prophetæ dicit Alphidius. Huius autem rei purgãdæ per prophetam bene prædictum esse legimus. Tota die sedebit conflans & purgabit argentum & purgabit filios Leui, qua purgatione peracta erit cœlum nouum & terra noua & uidebit omnis caro salutare suum cum se cognouerit ab omni corruptione mundatam & ad pristinam sanitatem in qua cõdita fuit redire &c. Ideo in libris philosophorum plures prophetarum uidimus allegatos &c. Qui in suo principali proposito hanc artem intermiscuerunt. Item legimus in libro Auicennæ de circulo animæ, Ioannem euangelistã de numero philosophorum huius artis. Ista enim scientia est diuina & supra naturam, & cum alia diuina & reliquis patitur mistice implicari. Non autem fuerunt antiqui prophetæ hanc artem prosecuti propter aurum & argentum habendum, nec propter bonum utile & delectabile, sed propter honestum quia dilexerunt rem propter seipsam. Et ideo quia uiderunt inquisitionem eius & inuentionem per suos terminos miraculosam & supra naturam, ideo diuinam & misticam, quo circa terminos eius cum suis diuinis intermiscere potuerunt & uoluerunt principali proposito & indice manente, cum ipsorum termini sint diuini & mistici. Rationi hoc principali proposito derogare uidetur, nec remouere intellectum ipsorum ab inquisitione ipsorum, unde philosophi huius

ientiæ seu artis, tetigerunt scientiam huius lapidis in omni us suis scientijs & operibus mistice loquendo. Ita quòd scien a ista nihil dimisit quin ad se traheret, & sibi compone= et. Neque est hoc incongruum, quoniam omnia quæ sunt, & quæ non sunt ars ista diuina sibi pro terminis assumit. & loquitur de omnibus secundum analogiam, in suis libris t omnes aliæ de ipsa. Hoc idem patet tam in philosophia, uàm in physica seu medicina, quam etiam astrologia, & uàm geomantia &c. Vt dicit Balgus in turba philosopho= um, & Morienus. Et hoc confirmat Albumasar in suo roductorio iudiciorum. Loquens de imaginibus cœli, se= undum antiquos etc.

CIRCA hanc distinctionem nota quòd sicut prius est sse rerum & ueritas secundum naturam, quàm earum si= nilitudo & allegoria sic scientiæ & artes prius tractare de ent esse & ueritates rerum. secundario autem similitudines & allegorias quoniam ueritas nil aliud est quàm adæquatio ntellectus ad rē. Similitudo autem et allegoria sunt sicut fig mētum in accidentibus rerum siue sint, siue non sint facta ıb intellectu solo. Maxime ergo fefellerunt antiqui philoso= hi ante Aristotelem, quia uolentes tradere cognitionem ue itatis rerum & alijs cōmunicare semper sub allegoria & imilitudine loquebantur. Cunctis cognitio non inquirat ropriās causas rerum prout requirunt res. Solus autem Ari stote. uidetur incepisse à traditione proprie ueritatis rerū quē Alexander, philosophus Auerrois, & Auicennas & plures aly secuti sunt, philosophus tamen docet loqui metaphoricæ similitudinarie, seu allegorice in 3. rethoricæ, sed hoc requi= rebat ars illa & modus eius & hoc non est reprehensibile. Sic & hic.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ITEM *sicut res se habent ad esse, ita se habent ad intelligi, & cognosci, & per consequens ad significari. Ex hoc triplex modus in rebus repertus est, scilicet modus essendi modus intelligendi, & modus significandi. Et quia ueritas nihil aliud est, quàm adæquatio intellectus ad res ipsas. Disputantes autem non sunt ferentes res ad disputandum, Sed nominibus utuntur pro rebus spetialiter notis. Sed ignorantes uirtutes uerborum paralogizant, ut dicitur primo elenchorum. Distinguere ergo nomina multiplicia est utile ad manifestandum propositum, & syllogizare ad rem, & non ad nomen ut dicitur primo topicorum, & deberet interrogans & respondens ferre intellectum ad idem, ut ibidem dicitur adhærendum est. ergo rebus per se, & nō nominibus.*

EX *dictis ergo uere patere potest, ꝙ istius lapidis infinita nomina consurgere necesse est quæ omnia sunt uera apud philosophos alchimiæ quamuis ficta sint id est similitudines. Vnde Rasis in lumine luminum. Hæc enim quæ dicimus ad imagines referuntur. Et idem primo 70. præceptorum. Hæc omnia quæ dicimus sunt typica quæ subtiles in hac arte intelligere debēt. Pythagoras in turba philosophorum. Sitote quòd res quam multipliciter narrauerunt philosophi, suum absque igne socium consequitur prout magnes consequitur ferrum, quam ubique inueniunt, quæ est lapis & non lapis, uilis & preciosa, obscura, celata, et à quolibet nota, unius nominis & multorum nominum. Alphidius. in eo enim omnis similitudo & omnis descriptio inuenta est omniū animaliū genera & lapidum sunt in ipso, naturis coloribus omnibus & odoribus, operibus est similis, cui nil est simile in actione in descriptione, in transitu, in dominatione etc. Et Miluescindus. Si spirituale nuncupes probabile quid agis, si corporale uerum dicis, si cœ*

ste non mentiris, si terrenũ certum refertur etc. Morienus. go ueritatem uobis dico . quòd nihil aliud huius artis operatores in errorem detrusit nisi uarietas & nominum multitudo &c. Dicit Lilium. Nostri lapidis tot sunt nomina, quot sunt res uel rerum uocabula. Et Alphidius. n hoc opere est parabolarum diuersitas & nominum, & ictionum ut ab imperitis celent & intelligentiæ capitibus aperiant & demonstrent. Et Morienus. Sapientes huius artis dispositiones alia de causa non multiplicauerunt nisi ut sapientes in hoc magisterio instruerent, & insipientes penitus excæcarent

AMPLIVS notandum, ꝙ quãuis nomina huius lapidis infinita ficta sunt, non est mirandum quoniam hic lapis orphanus proprio nomine caret, nec proprium nomen aliquod habere potest, nisi lapis philosophorum, quibus notus solummodo existit. Ergo cum hoc nomen in ipsius cognitione non sit sufficiens, attribuerunt ei nomina aliarum rerum omniũ, ut per tales similitudines sapientes deuenire possint in cognitionẽ ipsius. Propterea ergo omnia eius nomina uera sunt apud philosophos & nota solum eis, quia intelligunt, quid significãt. Quamuis enim materia ex qua fit lapis sit tantum una, et ipse lapis tantũ unus, tamen secundũ diuersos colores & uarietates quæ in decoctione apparẽt et ortu eius et coniunctione in magisterio diuersa nomina imponunt ad beneplacitum. Similiter uulgus hoc idem facit, quia imponit nomina diuersa uni rei per diuersas formas accidentales. Nam ex auro et argento fit anulus, ciphus, armilla, nummus, corona, & tamen omnia suut aurum & argentũ. Similiter & in alijs metallis & in cera & ligno argilla & uitro quæ tamen omnia secundum materiam, & formam naturalem sunt idem

& unius nominis, & ratione accidentium multorum nominum sic & lapis plura habet nomina. propter sua accidentia quæ tamen omnia sunt nota philosophis solis, cum sit res ipsorum & non aliorum. Et cum uulgus procedat prouerbialiter, & figuratiue in sermonibus suis, sciticet unum dicens, & aliud occulte intelligens, ut sapiens uulgus ab insipienti discernat, quod occultum est, quanto magis hæc ars diuina hoc facere debet præsertim, cum ipsa sit secretum secretorum dei altissimi, & magni, ut dicunt philosophi huius artis, quemadmodum Aristoteles figuratiue tradidit hoc secretum Alexandro loquens secum exemplis, enigmatibus et signis, timens ne hoc arcanum diuinum deueniret ad potestatem infidelium & arrogantium quos deus indignos iudicat, & ne ipse Aristoteles esset transgressor diuinæ gratiæ, & fraudator cœlestis secreti & occultæ reuelationis. hac de causa figuratiue locutus fuit ad Alexandrum in epistola libri secretorum.

Præmissis distinctionibus & declarationibus multis quæ non modicum ualent ad propositæ quæstionis elucidationem maiorem restat, nunc soluere rationes, ad contrariã partẽ quæstionis adductas. Cum quæstionibus quibusdam incidentibus & notabilibus congruis.

¶ QVONIAM quidem dispositiones præcedunt, habitus et habilitant ad formas tam intelligibiles, quàm reales, ideo præmisimus dispositiones quam plures, per quas potest sapiens amator horum, bene credere,

r diſponere ſenſum & intellectum ſuum ad habitus, & rmas excipiendas quas diximus. Quapropter de cætero odum habituandi, & informandi cum quibuſdam alijs di oſitionibus. Iuxta ſapientum doctrinam, & noſtram nar emus. Incipiendo prius à ſolutionibus rationum dictarũ à rincipio ſcilicet ignorantium hanc ſcientiam glorioſam & olantium eam interimere.

Solutio rationum V.

AD argumenta ergo quinque prima, patet ex di- ctis & dicendis ſolutio. Quoniam quamuis per artem alchi niæ uelimus ſequi naturam, hoc eſt in opere, ſcilicet facien lo ex ſimilibus principijs metallorum, idem aurum, quod pſa facit, ſed non in modo operationis ſeu operis, quia ratio e modi operis ars, facit ex illis principijs lapidem ſuum, cum quo omnia metalla conuertit in aurum. Sed ſi metalla uellet enerare de nouo, tunc ars coacta eſſet ſequi naturam in mo lo operis, etiam & in quantitate elementorum, & propor ione & mixtione & calore & tempore & loco, tunc ars ſſet impoſſibilis & cognitio talium non poteſt haberi certitu linaliter, ſed ſolum ſecundum coniecturam, quæ cognitio confert ſpeculanti, operanti uero minime. Veruntamen ars prius inueſtigat. omnẽ operationem naturæ, et omnem mo- dum operationis, & materiam determinatam & reliqua ſi ne quorum inueſtigatione ars nunquã poſſet naturam ſequi. Et quia natura in ſuis mineris transformat omnia imperfe- cta metalla in aurum paulatim digerendo & expoliando ip- ſa in fine à ſulphure corrumpente, quod ipſa decoxit & in tali expoliatione obſeruat natura quantitates & proportio- nes in menſuris elementorum determinatas ad generationem auri, quæ quantitates et proportiones mixtionis ſunt notæ ſoli

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

naturæ. Ideo ars hæc subtilissime inuestigans expoliat ipsa similiter ut natura, sed cum alio calore, scilicet liquefaciente & in breui tempore ualde, scilicet in momento, & alio loco & tempore quia quocunque tempore, quocunque loco, &, quocunque calore expoliantur in perfecta metalla omnia à sulphure corrumpente statim perficiuntur in aurum. & in hac expoliatione natura æquat quantitates elementorum & eorum proportiones in mixtione & mixto uolunntate diuina, quamuis hæc ignoremus, quia nec necesse est nos hoc scire nec possumus scire. Et sic ars sequitur naturam in principijs, quia sic operatur ars, penitus ministrando naturæ sicut sola natura tam in generando physicum lapidem, quàm in perficiendo metalla, quia solus lapis philosophorum cum sic sit expoliatus & habeat naturam perficientis & informantis poterit ipsa expoliare & perficere & informare in liquefactione. Quod totum adhuc lucidius explanabitur infra in capitulis de generationibus metallorũ. Ad illud autẽ quod ipsi dicũt de ȧbbreuiatione temporis in decoctione per excessum caloris exasperantem, quia dissipabitur, humiditas metallica & destruetur florma specifica metalli. Dicimus quòd eorum intentio & imaginatio à tramite ueritatis omnino declinat, quoniam nolumus ponere metalla imperfecta in igne ignitionis aut liquefactionis, & sic seruare quousque digerantur, & perficiantur in aurum, quia fatuum est hoc dicere & imaginari & est impossibile sicut probant. Sed ipsis liquefactis ad ignem immediate ponimus lapidem, secundũ iusta pondera ipsa perficientẽ, cum ipse sit forma ipsorum informans ipsa, & in momento perfecta sunt in aurum cum conseruatione popriæ humiditatis & sic perpetuantur in igne. neque etiam ipsa naturæ principia uolumus con

rtere in aurum, nec in metallum aliud per talem ignem
m sit impossibile, sed in igne sufficienti ad liquefactionē, con
uamus ea in sua humitate auferendo superflua, quousque
neretur lapis quem quærimus uolatilis, cui iungimus lapi=
m fixum rubeum, & hoc est possibile.

QVONIAM quidem etc. Notandum est q̄
cidit quibusdam sapientibus in sillogizando: ut faciant syl
gismos sophisticos fortes & sibi ipsis & alijs, & quandoq;
ntra istud quod opinantur ita quòd ipsi nescientes soluere
ant in dubio ligati, de quibus dicit philosophus 7. ethico.
: ad literam. Sophisticus sermo est mentiens dubitatio. pro=
ter inopinabilia enim uelle arguere, ut sapientes sint, cum
on attingant factus syllogismus dubitatio fit, ligata enim est
iens etc. Quia ergo cum plures nesciunt soluere argumen
t iam dicta & eis similia cum sint magnæ apparentiæ, pro
ter sophisticationes latentes, eo quòd habent terminos & ser
iones huic arti pertinentes. Ideo nescientes soluere, eorum
iens manet ligata, etiam si credant oppositum. Posuimus
rgo in antedictis sermones notos & ueros, & similiter in
:quentibus, ut possint soluere omnia dicta contra quæstionem
ropositam, secundum solutionem possibilem. Et si qua simi
iter alia arguerentur, ita ut eorum mens nunquam de cæ=
:ero sit ligata. Soluimus autem omnia ordinate ut patebit
n sequentibus. Adhuc similiter decipiuntur quia uniuersali=
er solum considerant et arguunt, non descendendo ad particu
aria. Vnde Philosophus primo politicorum. Considerantes
oarticulariter magis ueritatem discernunt, uniuersaliter enim
licentes seipsos decipiunt. Et in 6. ethicorum. Neque enim
prudentia est uniuersalium solum, sed oportet etiam singu=
aria cognoscere. Si enim sciat quis quoniam leues carnes be=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ne digeſtibiles & ſanæ. quales autem leues ignorat, non faciet ſanitatem, ſed ſciens, quoniam quæ uolatilium leues & ſanæ, faciet magis etc. Et in primo poſteriorum. Conſiderantes uniuerſale multotiens neſciunt quædam ſingularium propter id quod non intendunt. Et in ſecundo eiuſdem æquiuocationes magis latent in uniuerſalibus, quàm in ſingularibus 2. ethicorum. In ijs enim quæ circa operationes ſermones uniuerſales quidem communiores: ſunt particulares autem ueriores.

Solutio rationis VI.

AD ſextum argumentum dicimus, quòd in opere huius artis eſt conſiderare duo, ſcilicet naturam agentem & artem miniſtrantem. Si conſideremus ex parte naturæ agentis dicimus, quòd totum opus eſt naturale, quia natura eſt illa quæ digerendo ſeu decoquendo appetit, retinet, digerit, & expellit, & permiſcet & corrumpit, & generat & informat præcepto dei benedicti & glorioſi ſuo tempore lapidem antedictum, & cum hoc lapide natura informat metalla per ipſarum commixtionem. Si autem conſideremus ex parte miniſtrationis, tunc opus hoc eſt artificiale, non quia ars generet & corrumpat, & informet, ſed quia miniſtrat naturæ operanti totũ hoc. Natura enim ſola non poteſt in talibus per ſe, niſi ars miniſtret ſibi. propterea eo modo quo ars miniſtrat naturæ, eo modo operatur natura, quia ſi bene bene, ſi autem male male. Tota igitur operatio ratione generationis, & mixtionis eſt naturalis. Ratione autem miniſtrationis eſt artificialis, ſicut patet in decoctione ciborum.

Solutio rationis VII.

AD rationem ſeptimam. Dicimus, quòd illorum ratio non cõcludit, quia forma quæ eſt perfectio rei eſt duplex

ſcilicet

licet una ipſius mixti inquantũ mixtum. Alia ipſius mixti n inquantum mixtum ſed inquantum animatum ſiue ſit ima introducta de potentia materiæ ab occultis naturæ, ſi: ſit data ab extrinſeco, ſcilicet ab eſſentia quinta uel à pri o motore ſicut ueteres diuerſimode ſunt opinati. Diuer ficauit enim Deus rerum perfectiones multipliciter quo am in quibus compoſitio quæ ſecundum naturam fuit debi in illis maiorem, & nobiliorem perfectionem ponit, ſcili t, quæ eſt ſecundum animam: in inanimatis autem econuer . Et ideo nos ignoramus formare leonem, capram, & ominem non ratione mixtionis cum ſit debilis in eis ſed ma is ratione formæ nobilis, quæ ſubiacere non poteſt actibus oſtris. Similiter quamuis quorundam mineralium, uegeta ilium et animatorum ſiue ſint fortis mixtionis ſiue debilis, ge erationem facere ſciamus, tamen eorum formas ſpecificas gnoramus omnino, ſed ad generationem auri cognoſcimus uam formam ſpecificam ſeparatam à materia perfectibili, & modum perfectionis, & unionis omnino ſequendo natu ram. Similiter quia non fit recta comparatio mixtionis for is ad nobilem, ſed fortis ad debilem & nobilis ad ignobilem, uia recta comparatio eſt in uniuocis, ut dicitur 7. phyſico rum. Similiter quia inanimatorum ad animata in hoc non ſt proportio. Similiter quia non eſt proportio eius cuius ma eria propinqua determinata inuenitur, ad illud cuius ma teria non inuenitur ſiue ſit eiuſdem propinqui generis ſiue non. Similiter quia non reperitur in illis, nec in aliquibus de mundo aliquid quod egeat perfici, ſicut in ijs ſolis, quare ratio non concludit.

Solutio ratonis VIII.

AD octauam rationem, dixerunt quidam quòd non con

cludit, quia metalla non differunt ad inuicem specie, sed accidente solum, quos reprobauimus supra in argumentis philosophi. Dixerunt alij quòd ratio simpliciter est falsa, quia generatio & corruptio est indiuiduorum diuersarum specierum: poterunt enim ad inuicem transmutari. Sed quamuis isti sufficienter dicere uideantur, non tamen sic est, quia quidam modus est in metallis diuersus mutationis speciei in speciem. Propterea istius rationis solutio sufficiens cum solutione ultimæ rationis philosophi infra patebit.

Solutio rationis IX.

AD nonam rationem dicitur, quòd uerum est, quòd per motum & lucem corporum super cœlestium, & per eorum determinatos situs & aspectus introducuntur formæ in inferioribus, sed non est necesse nos ea scire, nec possumus scire nisi in genere quodam confuso, scilicet ex parte solis in quibusdam qui est causa quatuor temporum anni, quia certis temporibus fiunt seminationes, et messes, & plantationes, & in quibusdam animalibus, ut equis, & asinis, & accipitribus, & falconibus, periodis certis solaribus fiunt coniunctiones ad coitum, & generationem, in quibusdam autem omni tempore fiunt hæc indifferenter, ut in homine et columbis, & gallinis. Vnde si uolumus generare uermem ex carnibus putridis non consideramus situm quéquam stellarum, sed solum dispositiones aeris circunscribentis, & alias putrefactionis causas. Similiter si oua sub fimo aut simili loco ad pullorum generationem ponamus, quocunque tempore dabitur forma suo loco & tempore præfinito à cœlestibus absque consideratione nostra in hoc. Eadem in generatione calcis, & uitrioli, & salis, & uzifur, & cerussæ, & minij, & zimar. Similiter in compositione theriacæ, et aliarum confe-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

num & quocunque tempore et quacunque hora possunt
, hæc uirtus enim cœlestis est ualde communis ad omnia
recipit determinationem & per uirtutes & dispositiones
um, quæ sunt subiectum eius in rebus elemētatis et elemen
, quia sic operantur uirtutes cœlestes in tota natura gene
bilium & corruptibilium, continuo secundum materiam
dispositam, aut proprie, aut communiter. Vnde di-
Lilium. Opus hoc non causatur à motu superiorum,
ia omni tempore fieri potest. Et Rasis in 70. in libro
rehensionis. Tempus non operatur in hoc aliquid, quia si
npus operaretur in eo esset uile apud gentes etc. Si igitur
hoc magisterio, omnia contingentia suo tempore recte con
rrant, introducetur forma sua sub debito situ, & aspectu
llarum tempore præfinito in materia, absque consideratio
in hoc aliqua. Vnde dixit Plato, quòd secundum meri-
m materiæ infunduntur uirtutes cœlestes, quæ res naturæ
erantur &c. Sed in rebus in quibus infunditur forma ac
dentalis noua, & occulta à cœlestibus, ut est in arte ima-
inum oportet necessario, ut sciamus, & custodiamus deter-
inatos situs & aspectus corporum cœlestium. tempore pro
rio, quia à solis illis imprimitur forma talis & tali tempo-
e & non alio, sicut patet in libris astrologiæ, de electioni-
us horarum imaginum & bellorum & edificiorum & iti-
ere etc. quia igitur alchimiæ ars non est talis, ergo non re-
uiritur talis cognitio.

Solutio rationis X.

AD rationem decimam dicimus, quia formarum aliæ
unt naturales, aliæ artificiales. Et naturalium quædam
unt substantiales & introducuntur in instanti omnes à natu
ra, præcedentibus dispositionibus, habilitantibus ad eas, siue

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

concurrat ibi administratio artis aliqua ad disponendum ue non, & istæ sunt formæ substantiales quæ sunt princip operandi in omni re, & istas dicit dialecticus formas spe ficas siue differentias constituentes speciem & per ipsas qua bet res habet esse. Quædam autem sunt formæ accidenta quæ si immediate manant & fluunt à formis substantialib introducuntur in instanti cum formis specialibus à natur cum sint sicut propriæ passiones subiectorum & istæ sunt fo mæ, cum quibus quælibet res proprie operatur. Si auten non immediate manant & fluunt, tunc introducuntur su cessiue in tempore ut est color, odor, & sapor, & figur talis determinata sequens suam formam substantialem, qu rum quædam sunt propriæ, ex tota specie sua, ut color pau nis & figura elephantis, quædam communes ut color equi & gallinæ, & odor uiolæ. Artificiales autem formæ omne sunt accidentales & non sunt aliud quàm figuræ rerum introductæ per artem siue sint iuxta uoluntatem artificis, ut figura domus & nauis & nummi siue sint à casu aliquo, ut patet in figuris fragmentorum lapidum quorum quædam remanent in facto esse, ut forma domus, quædam non, sed sunt in solo fieri, ut patet in arte saltandi, & cantandi, & omnes istæ introducuntur successiue in tempore, ut patet ex septimo metaphysicæ, propter quod dixit philosophus ibidem quòd artificialia ratione materiæ ponũtur in genere substantiæ, ratione formæ ponuntur in genere accidentis.

Cum igitur generatio lapidis philosophorũ sit à natura mediante agente naturali scilicet igne cum colore suo naturali, & odore & figura naturali quæ sunt formæ accidentales sequentes suam formam substantialem determinatam, sed tamen cum administratione artis, quæ ministrauit sibi mate=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

riam debitam naturalem in organis artificialibus, ergo ne ssario forma eius erit naturalis & substantialis, quæ sub= antialis forma, cognoscitur per suas formas naturales acci entales proprias, sicut & omnis alia de mundo. Et quam= is ministratio & modus ministrationis materiæ, sit uolun= arius, tamen forma quæ in instanti generatur est natura= is. Non igitur poterit dici forma illius lapidis artificialis, ut quidam fatue imaginantur. Eodem modo intelligendum de auro per istum lapidem generato, cuius forma introduci= tur in instanti, ut patuit, & non successiue, sed dispositio nes præcedentes bene inducuntur successiue. Nota unū notabile, quare formæ dicuntur naturales, in duplici dif= ferentia &c.

CIRCA decimam rationem & eius solutionem eluci= dandam, est præterea notandum, quòd formæ naturales di cuntur. Aut ad quarum introductionem natura sola præ= parat sibi materiam & introducit formam ut in homine, palma marmore etc. Aut quia ars præparat materiam natu ræ, non ultima præparatione & ipsi porrigit, & natura præparat, & disponit sibi ipsi usque ad ultimum cum auxi lio artis, & post introducit formam ut patet in generatione uzifur, cerussæ & theriacarum ac omnium compositorum. Formæ enim istorum sunt naturales ministrante arte, quia in talibus natura non potest sibi præparare materiam, nec componere, sed ars præparat naturæ materiam & natura disponit & introducit formam, quod enim præparat alteri materiam ad formam non dat formam, quod autem sibi præparat, & disponit sic quia idem agens disponit ad for= mā et dat formā. Sunt autem quædam formæ naturales ac cidentales quæ introducuntur à natura sola præter artē, et à

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

natura per administrationem artis, ut sanitas, quoniam omnium harum principium agens est intrinsecum quod est natura. Formæ autem artificiales absolute dicuntur accidentales, ad quarum introductionem natura præparat materiam remote secundũ magis et minus. Nunquã autẽ posset natura introducere formam cum deficiat principium extrinsecum in hac operatione. Ars autem potens recipit à natura hanc materiam & eam præparat, & disponit dispositione propinqua, & introducit successiue formam sicut est forma domus nauis, & anuli. Satis enim posset ars porrigere naturæ ligna, lapides, cementum & clauos, quòd tamen nunquam sciret domum construere nec nauim, sed ars hæc recipit à natura, & sibi ipsi disponit, & formam artificialem facit ex iis successiue. Propterea formæ naturales rerum substantiales non uariantur in sua specie, quamuis quædam accidentales sic, ratione regionum. Artificiales autem omnes, quàm pluribus modis uariantur, secundũ uoluntatẽ artificis uariando figuras. Similiter ars in artificialibus absolute semper seruat eandem materiam & formam eandem naturalẽ & uariat formas artificiales ad libitum. In naturalibus autem tam quibus ars ministrat, quàm in quibus non, non seruatur eadem materia, sed uariatur materia continuo, ut ad formam diuersam disponatur iuxta uariam dispositionẽ materiæ. Cum igitur lapis philosophorum generetur à natura ministrante arte, & diuina potentia uolente manifestare, dicetur ipse & sua forma & aurum alchimiæ, non artificiale, sed naturale penitus. Ars etiam est cum natura annexa, quia principium artis est natura, ut patet ex 2. physicorum, scilicet secundum quòd exit ex suo principio cœlesti cuius principium est intellectus practicus. Principium autem

naturæ est intelligentiæ, quia opus naturæ est opus intelligentiæ, & ipsa natura est opus & instrumentum eius. patet ergo quomodo ars hæc est naturalis, & similiter opera sua, & forma sua & quo non & forma sua.

Solutio rationis XI.

AD rationem undecimam quando dicunt quòd facilius est res destruere quã construere. Respondet Geber Ispanus in summa sua sic, ꝙ non concludunt de necessitate qua coarctemur ad non posse construi credere. Nam quod difficulter construitur, & difficulter destruitur. non autem est impossibile ipsum posse construi. Huius autem causam assignamus quia fortem habuit compositionem. Ideo difficiliorem resolutionem habet, ideoque difficulter destruitur. Et hoc est quod facit eos opinari impossibile esse eius constructionem. Et quia ignorant eius compositionem naturalem, ideo illius constructionem et destructionem artificialem ex cursu naturæ ignorant. Acceptauerunt tamen forte quòd sit fortis compositionis, sed quantæ fortitudinis compositionis sit non attentauerunt, hæc est responsio Gebri Ispani, hactenus philosophi præcipui & astrologi & Magici, & alchimici. Nos autem cum modici simus intellectus & ingenij nihil contradicimus tanto philosopho, nec contradicere præsumimus, nec audemus cum ipse sciuerit actu & opere hanc mirabilem scientiam. Nos autem quamuis propinqua potentia credamus, eadem semita ipsum deberemus sequi, propter magnam dilectionem & delectationem, quoniam delectatio perficit operationem ut dicitur 10. ethicorum. Et iterum in eodem. Coauget enim propriam operationem delectatio, & magis singula iudicant, & certius exquirunt cum delectatione operan=

tes etc. Sed tamen argumentum in ſua efficacia permanere uidetur. Ideo dicimus quòd conſtructio ſiue factio rei dupliciter cõſiderari poteſt. Vnomodo quãdo res conſtruitur ex ſuis primis principijs generationis, ut ſanguis exiſtens in uenis matricis gallinæ ad generationem pulli, ita quòd eſt in hoc principio motus. Alio modo quando res conſtruitur & præceſſerunt ferè omnes diſpoſitiones habilitantes ad formam, et eſt iuxta finem motus, ut ouum ex ſanguine illo generatum, ſub gallina per dies ſeptem fotum ſiue digeſtum ad generationem. Poteſt etiam tertius addi modus, quaſi medius harum exiſtens, ſcilicet ouum quod gallina peperit. Si primo modo accipiatur uel 3. uerum dicunt. Facilius enim eſt rem deſtruere, quando facta eſt, quàm ipſam conſtruere incipiendo à primis principijs generationis uel medijs. Et hoc modo non intelligitur hic. Si uero ultimo modo falſum dicunt. Vnaquæq; enim res naturalis quando fit, cum ipſa fuerit in ultima diſpoſitione, poſt quam immediatè ſequitur forma, facilius eſt ipſam conſtruere, quàm deſtruere quando facta eſt, quoniam ipſius conſtructio fit in inſtanti, ſed eius deſtructio quãdo facta eſt non poteſt fieri, niſi præcedant diſpoſitiones omnes & alterationes diſponentes ad corruptionem & ſic accipimus hic. Et ideo quia ars alchimiæ inuenit (hac ultima diſpoſitione diſpoſita) omnia metalla, perficit ipſa in inſtanti abſque aliquibus alterationibus præcedentibus ſola liquefactione præmiſſa, neque poteſt ea ita facile deſtruere quando facta ſunt aurum ſicut conſtruxit.

AD rationem duodecimam & tertiamdecimam patet ex prius dictis Solutio.

Solutio rationis XIIII.

AD rationem decimam quartam, quando dicunt quòd

impossibile est alicuius unius rei, duas contrarias operationes per se esse, dicimus quòd uerum est respectu eiusdem sed respectu diuersorum est possibile, & hæc diuersitas proprie nó est ex parte dantis, sed ex parte recipientis, quia omne quod recipitur in aliquo recipitur per modum rei recipientis & non per modum rei receptæ, ut dicitur septimo metaphysicæ quia agens non disponit materiá nisi prout est habilis ad dispositionem hanc uel illam, & post informat eam iuxta meritũ dispositionis, ideo uidemus de nutrimento & nutribili quòd in humano corpore diuersa cibaria ualde in unum sanguinê & in unum nutrimentum conuertũtur ab uno agente propter talem ipsorum dispositionem in materia & forma, ita ut cibaria dura mollificet & mollia induret, & ad medium reducat. Vnde Galenus tertio de complexionibus. Et omnes cibi calidi dum in digestione perseuerant, calefaciunt corpus: frigidi autem infrigidant, sed cum nutriunt, augent calorem naturalem inquanto secundum similitudinê unam &c. Et hoc ideo est quia quamuis nutrientia sint inter se ita diuersa in materia & in forma à principio, tamen in comparatione ad nutribile ab uno agente possunt informari una forma in fine. Propter quod dixit philosophus secundo de anima quòd nutribile nutritur à contrario & à simili, à contrario in principio, & à simili in fine. Et causa est, quia in fine expoliantur ab omnibus qualitatibus diuersis quibus differebant & contrariabantur & fiunt unum & idem in forma membri naturæ, tamen fit unum per se & aliud per accidens, nec sunt proprie & per se ordinata ad talem finem. Cum igitur metalla imperfecta dum subiacent digestioni naturæ, aut sunt de mineris effossa, sunt proprie & per se ordinata à natura ad unum finem, quamuis inter se sint

altera & diuersa, & induritiæ & mollitiæ, & accidentibus alys. Poterunt tamen ab uno agente multo melius informari secundum similitudinem unam in forma una quàm nutrientia diuersa, ita ut dura mollificentur & mollia indurentur, ut in medio perficiantur, sed non est illud quòd mollificatur, possit indurari, nec ecõuerso. Et iõ quod est molle nimis non eget mollificatione sed induratione, & quod est durum nimis econuerso. quòd totum per expoliationem solam fit in ys diuersis subiectis, tali diuersitate ad eundem finem ordinatis, nec tamen fit una mutatio per se & alia per accidens, sed ambæ per se cum operatio lapidis de se sit unica tantum: in dissimilibus autem à se nil operatur de ys, ideo ratio non ualet. Vnde Geber in capitulo de duplici medicina, scilicet alba & rubea, dicit quòd quatuor corpora imperfecta egent duplici medicina, scilicet alba & rubea, quorum duo egent eis indurantibus, scilicet Iupiter & Saturnus, alia uero duo mollificantibus, scilicet Mars & Venus, & argentum uiuum eget similiter duplici medicina coagulante & inspissante ipsum, scilicet una alba & alia rubea. Et ideo medicinæ corporum imperfectorum et argenti uiui sunt decem medicinæ & hoc intelligendum est in minori opere, quia in maiori opere non est nisi unica perficiens omnia ad album & ad rubeum. Et ideo subdit in eodem capitulo sic. uerũ utiq; cum diuturnitatis laboris instantia, & magnæ indagationis industria excusari uolumus, ab inuentionis labore harum decem medicinarum per unius medicinæ beneficium, & inuenimus inquisitione longa, necnon & laboriosa maxime & experientia certa medicinam unam, qua quidem durum mollescit, & molle induratur corpus, & fugitiuum figitur & illustratur fœdum splẽdore inenarrabili etiam eo qui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ſupra naturam conſiſtit &c. Nec apud quenquam ſapientum hæſitandum exiſtimo, ſi hic lapis unus exiſtẽs habeat has operationes oppoſitas, quoniam ſi recte conſiderauerit, cauſas duriciei metallorum, & molliciei & cauſas fuſionis & impedimentum fuſionis, & cauſas citæ fuſionis & tardæ, & cauſas fuſionis cum ignitione, & ſine ignitione. Et cauſas fixionis, id eſt, perſeuerantiæ ad pugnam ignis, & uolatilitatis in fumum ab igne. Et cauſas perfectionis metallorum & corruptionis, & cauſas diminutionis & ſuperfluitatis in ipſis, cognoſcet ſtatim quòd poſſibile eſt quod dictum eſt. Et ex qua re quibus rebus efficitur lapis ipſa. Poſtea particulariter tractabitur, hoc autem ſcire oportet & hic præſupponitur.

Solutio rationis. XV.

AD decimamquintam rationem. Ex nunc dictis & poſt dicendis patet ſolutio.

Solutio rationis. XVI.

AD decimumſextum argumentum quando dicunt. Metalla omnia perfecta eſſe in ſua ſpecie per ſuam formam ſubſtantialem, propterea quia ſic permanent in natura &c. Dicimus quòd res quæ permanent in natura ſic ſe habent ſicut dicunt. Sed aduertendum quòd quædam ſunt res quæ permanent in natura in ſua ſpecie quæ perficiuntur, quoquo modo per ſuam formam ſubſtantialem, ad quam eſt quidam terminus motus, ſed quædam ordinantur ad aliam ſubſtantialem formam ultimam, omnino complentem & perficientem poſt illam, ideo dicentur eſſe imperfecta, donec ſub illa forma prima permanent in relatione ad ultimam. Si autem non referantur ad hanc ultimam formam, ſed ſolum in ſe conſiderentur, ipſa ſunt perfecta in illa ſpecie per illã ſuã

formam substantialem, secundum quod exigit illa species, ideo uidemus in generatione ouorum esse quendam terminū motus in acquisitionem suæ formæ substantialis, qua sic permanent, sed quia sunt ordinata à natura non sic permanere sub illa forma, sed ad generationem Auis proprie, ubi fit acquisitio substãtialis formæ ultimæ, iō dicentur esse imperfecta sub forma ouis quãuis permanent: perfecta aūt, cum fuerit perfecta generatio Auis, perfecta, cum ibi sit finis ultimus. Similiter & de seminibus plantarum hoc idem patet, unde philosophus in libro de morte & uita dicit, quòd accidit imperfectis mors & corruptio, sicut ouis & seminibus plantarum sed assimilatim quidem & aliomodo quàm animalibus, ita quod dicit hæc imperfecta respectu finis, ad quem ultimo ordinantur. Omnia enim principia & elementa, ex quibus fit aliquod, & omnia inter media siue simplicia siue mixta, in quibus est aliquis terminus motus, habent formã suam substantialẽ perficientem in specie in qua sunt, scilicet in relatione ad ultimam formam ad quam ordinãtur, habet eas imperfectas, in quibus autem non est terminus stans sed continuus, manet forma substantialis prima, quousque forma substantialis ultima introducatur, quamuis formæ accidentales plures superueniant, & uarientur. Ex quibus uerbis patet, quomodo stagnum, plumbum, æs & ferrum sunt perfecta in sua specie, & quomodo non & quomodo nobilia & ignobilia. Eodẽmō in artificialibus inducendo hoc idem esse patet. Hanc autem multiplicitatem metallorū fecit natura propter finem non à casu sed ad commoditatem humanæ naturæ, diuersa enim opera facit ars ex aliquo illorum & ipsorum mixtione, quæ ex auro uel argento facere non posset. Sed aliæ res quæ non ordinantur à natura ad formam aliam

ſubſtantialem ſicut triticum, marchaſita & equus, dicuntur habere ſubſtantialem formam completiuam, abſolute, non referendo ad aliud nobile, aut etiam ignobile ad aliud referendo & de iſtis ſolis arguebat ratio.

Solutio rationis. XVII.

AD rationem decimamſeptimam, quando dicunt, Quæcunque multiplicantur à natura in ſua ſpecie, per continuam generationem &c. Patet ſolutio ex nunc dictis.

Solutio rationis. XVIII. Et XIX.

AD rationem decimamoctauam, & decimamnonam, fiet ſolutio in capitulis de generatione metallorum cum ſolutione ultimæ rationis philoſophi ſuo loco, quia ſolutio harum & illius haberi non poteſt niſi quibuſdam præcognitis.

Solutio rationis. XX.

AD uigeſimam, Quando arguitur de entibus à fortuna non poteſt eſſe ſcientia &c. Dicimus quòd ad hoc, quòd aliquid ſit à fortuna non ſufficit quòd raro accidat ſed quòd accidat à propoſito, id eſt præter intentionem, ut ſecundo phyſicorum, ideo cum alchimia non accidat: nec accidere ſic, ſiue inueſtigando eam per ſua principia, ſiue practicæ operando in ea non erit à fortuna, tamen poſſunt accidere errores in ipſa præter intentionem, ſed non ueritas uel perfectio, ſua enim ueritas & perfectio eſt ſemper & neceſſaria & perpetua & immutabilis & una tam ſecundum partem ſpeculatiuam, quàm ſecundum practicam, omnino ut ſuperius eſt oſtenſum, & de talibus ſunt artes & ſcientiæ, ut patet primo poſteriorum quàmuis artes ſint de ijs quæ aliquando contingunt aliter ſe habere, ut dicitur ſexto ethicorum. Quòd ſi accidat interdum artifici à propoſito error & fallacia, hoc non erit ex parte actis uel operis, ſed ratione admiculantium

& deficientium, aut accidentium tempore operis, ut ex fractura uasorum uel casu, uel à somno tempore non suo &c.

Sequuntur nunc solutiones ad quinque rationes Aristotelis.

a AD rationes autem philosophi nos nunc respondere oportet.

AD primam iam ex ante habitis patet solutio, quia alchimia transmutat metalla omnia transmutatione naturali ad substantiam & formam auri ut ostensum est & non solum alterat. Inquisiuit enim sagacissime alterationes metallorum & principiorum suorum proprias & ueras cũ transmutatione ipsorum uerissima, & alterationes sophysticas absque transmutatione etiam inquisiuit cum contrariorũ eadem sit disciplina, & illam ueram consecuta, & adepta est & illam quæ est sophystica dereliquit.

AD secundam rationem philosophi, iam patuit solutio cum prædicta & etiam infra patebit statim.

AD tertiam patuit solutio supra. Vbi ostẽdimus transmutationem metallorum esse omnino ueram ex parte nostri iudicij & nostræ cognitionis. Quia non est necesse ut cognoscamus eorum formam specificam nec præexistentem, nec introductam sicut nec in rebus alijs. Sed sufficit quòd cognoscamus eorum accadentia & proprietates & passiones quæ sequuntur formas, ita quòd in quocunque metallo transmutato reperientur omnes proprietates & passiones auri mineralis absque superabundantia & defectu, iudicabimus necessario ipsum habere formam auri mineralis. Nunquam enim Aristoteles uel aliquis antiquorum fuit, qui posset habere co

nitionem rerum per formas suas, nec unquam erit aliquis, quia non subiacent sensibus nostris, & hanc sententiam oste[n]dit philosophus quarto meteororum dicens. Quod enim facit operationes oculi est oculus, quòd uero non, non est oculus, ideo oculus lapideus uel cæreus, quia non facit operationes oculi non dicitur oculus sed imago oculi, & serra lignea non dicitur serra, sed imago serræ & similitudo &c. Dico tamen quòd inter cætera mixta, forma solius auri & lapidis philosophorum uidetur proprie nota propter perfectam notitiam, seu cognitionem materiæ propinquæ quæ subiacere potest accidentibus & oculis nostris, quæ si subiacere non posset ignota esset, & inoperabilis, sicut in alijs mixtis. Aliorum autem metallorum non est necesse, ut formas cognoscamus sed sufficit quòd ea cognoscamus esse in semita perfectionis ad aurum per proprietates & accidentia in materia propinqua prima & posse formari forma auri. Qui ignorat formam in sua materia, ignorat possibilitatem transmutationis eius, ergo & iudicium, quamuis iudicium sumatur, ab accidentibus & proprietatibus post ipsorum cognitionem. Cum ergo omnes proprietates & eædem sint penitus tam in auro minerali, quàm alchimico, quod cognoscitur per uisum ad omnem examinationem & probationem continuam tam in igne quàm extra ignem, ergo necessario iudicabimus utrunque aurum esse idem & eadem forma esse formatum.

AD quartam rationem philosophi responsum est similiter supra de proportione mixtionis & miscibilium in mixto in solutione primarum rationum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Ad quintam rationem Aristotelis. Prætermittenda sunt aliqua & aliarum non solutarum, & ui debitur de actu & potentia, de perfecto & imperfecto.

RATIONI autem philosophi quintæ siue ultimæ nunc, nos respondere oportet. Compellit enim philosophus per eam necessario alchimistas confiteri metalla omnia adinuicem differre specie & non solum accidente sicut quidam longe à uero imaginantur, quia oportet in eis fieri per generationem formam substantialem nouam complentem esse ipsorum, quæ est forma auri cum sint propinqua potentia ordinaria ad hoc. Aduertendum est quòd potentia habet se ad actum sicut non esse adesse, & sicut imperfectum ad perfectum, & sicut materia ad formam. Quia ex ente in potentia fit ens in actu, & ex non ente fit ens & ex imperfecto fit perfectum, & ex materia fit forma tam in naturalibus quàm in artificialibus, non autem econuerso. Vnde non dicimus quòd sperma sit in potentia sanguis, nec sanguis in potentia cibus, nec cibus in potentia quatuor elementa. Similiter nec quòd domus sit in potentia ligna, lapides, & cementum, neque quòd uestis sit in potentia lana uel linum, sed potius econuerso. Quia loquimur in uia & semita generationis rerum & perfectione ipsarum, & fit per motum secundum ordines graduales ad esse & perfectionem et actum seu finem. Finis autem motus perficit & complet eas, propterea denominatur res à termino motus .s. ad quem & non à principio motus.s. quo, quamuis in artificialibus sit potius econuerso. Cum materia & forma naturalis seruetur

eadem,

dem, & forma artificialis sola, siue figura uariatur. Ideo nominatur ab eo ex quo sunt, et ex eo proprie diffiniuntur. uapropter non omne illud ex quo fit aliquid, dicetur materia illius, & hoc in naturalibus, ut ex uiuo mortuum, & ex no acetum, ut dicitur octauo metaphysicæ. Eodem ergo ndo dicimus in generatione metallorum, quòd omnia se habent ad aurum, sicut potentia ad actũ, & sicut imperfectum perfectum, & sicut materia ad formam, & sicut non eẽ esse, Et hoc patet ex operibus naturæ in suis mineris, quia nnia digerendo paulatim conuertit in aurum ut infra ostẽmus, aurum autem non conuertit in aliquod illorum. Cũ go natura in fine denudat ea à forma illa transitoria sub a erant, ergo reducit ea in materiam primam, & perfi in aurum, ergo & ars sic necessario coacta facere, faciet, debet sequi naturam & sic facit.

AMPLIVS potentiam duplicem omne dicemus, quæ am est quæ est sicut dispositio ad formam, quæ tenet se ex arte priuationis, ut ex ignorante fit sciens. Et quædam est sius formæ iam adeptæ, ut sciens cum iam considerat. Prima potentia est triplex, scilicet propinqua, remota & remossima. Propinqua dicitur quæ approximata agenti una uel nodica mutatione facta recipit actum siue formã, ut dicitur iono metaphysicæ & secundo cœli & mundi. ut nutrimenum cum fuerit iuxta ultimam dispositionem ad nutribile. Remota autem dicitur, quæ pluribus eget mutationibus. Remotissima uero, in qua ulla quasi conuenientia inuenitur, rei quæ transmutatur, ad rem ad quam transmutatur, ut elenenta & germinatio granorum nutribilium, ad nutrimen um nostri corporis. Et de hac remota potentia & remotissima, dicit philosophus nono metaphysicæ quòd terra antequã

transmutetur in æs, non dicitur esse in potentia ad forma statuæ æreæ, nec arbores antequam sint incisæ & dolatæ a formam domus. Potentia autē formæ adeptæ dicitur actu ut patet ex secundo de anima, & est duplex, scilicet prius u habere scientiam & secundus ut considerare, & impossibil est deuenire in actum secundum, nisi præexistente primo. Est ergo secundum seriem primo potentia remotissima. Secū do remota. Tertio propinqua. Quarto actus primus qui es forma. Quinto actus secundus qui est habitus procedens forma. De qua forma dicitur secundo de anima quòd actu sunt priores potentijs. Et similiter nono metaphysicæ & eti dixit Aristoteles secundo cœli & mundi. Bonum completum est unum, quod non indiget operatione sua qua fiat bonum, & perfectio omnis rerum ut suscipiat complementum & ul timum & melior res est, quæ est propinquo complemento bo-no, & quæ facilius illam recipit bonitate &c. Verba hæc pos-sunt huic capitulo pulcherrime coaptari sic. Inter metal-la enim omnia est solum unum quod est bonum & comple-tum, scilicet aurum & ideo non indiget operatione aliqua ut fiat bonum & completum. Et quia perfectio omnis rei est ut suscipiat complementum & ultimum, ideo cum cæ-tera metalla sint, imperfecta & incompleta & non ultima, sed ad aurū, sicut ad ultimū ordinata necessario egent opera tione ut fiant bona perfecta completa & ultima, ergo fient aurum. Et quia res quæ est propinquior bono completo, & quæ facilius illam recipit bonitatem est melior, ideo argentū in primo gradu est melius alijs, æs secundo, & tertio stānum, quarto plumbum, ultimo ferrum: ut ex dictis in superioribus & inferioribus est, declaratum.

CVM *ergo secundum hanc semitam considauerimus*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

...cana naturæ in generatione metallorum. Ponemus aurum ...um habere actum primum & secundum, ergo formatum ...r ens & perfectum & completum & ultimum. Reliqua ...ité metalla ponemus esse in propinqua potentia, ad ipsum, ...go non formata nec entia actu, nec perfecta, nec completa, ...c ultima, Potentiam tamen remotam & remotissimã iam ...ansierunt. Si igitur sunt in propinqua potentia tali, non ...gent nisi modica mutatione & erunt in termino motus ad ...uem, siue in actu primo, & formata erunt forma auri ...ue hoc fiat operæ naturæ in suis mineris per tempus, siue ope ... artis in momento. Natura ergo denudando ea ab illa for...a reducit ea in materiam primã & perficit in forma auri ...t sic forma facit ars quia denudando materiã datur forma.

RVRSVS dicimus perfectum & imperfectum, tri...liciter in rebus dici uno modo in habentibus eãdem formam. ...lio modo in habentibus diuersas formas, tertio modo in or...inatis ad eandem formam. De primo modo dicimus, ...uòd cum perfectio rei sit per formam & nõ per materiam, ...unc quæcunque peruenerunt ad eandem formam, peruene...runt ad eandem perfectionem cũ sint in eodem termino mo...tus sed ratione earum quæ consequuntur ad formam et deser...uiunt formæ possunt dici perfecta uel imperfecta, ut homo habens organa completa potest dici perfectus, habens autem ea imperfecta & male disposita dicetur imperfectus & de tali perfectione uel imperfectione non est sermo in metallis.

De Secũdo modo dicimus quòd in habentibus diuersas formas per se distinctas & non adinuicem ordinatas, res habentes nobiliores formas aliis habent eis perfectiores, ut homo dicitur perfectior equo & equus asino, & de hac perfectione & imperfectione similiter non loquimur in metallis,

quamuis hunc modum quodammodo metallis adaptare possimus. De tertio modo dicimus quòd omne quod est in motu ad formam, ad quàm ultimo ordinatur, debet dici imperfectum, cum autem fuerit in fine motus debet dici perfectum, & de hac perfectione & imperfectione est loquendum in metallis. Cum igitur solum aurum iam peruenerit ad finem motus & sit formatum secundum primam & ueram intentionem naturæ, ipsum solum dicetur perfectum, & cum reliqua metalla sint in motu ad formam auri, dicentur imperfecta, quamuis habeant formas adinuicem diuersas, per quas permanent & terminantur, & sint perfecta quodammodo in sua specie. Attamen nō sunt in ultimo termino motus in quo est ultima perfectio. per quod patet quomodo sit dare gradus in formis secundum antiquos & quomodo non, & patet quòd non est dare in metallis nisi unam formam proprie, scilicet auri, quia sub forma illa transitoria non perficiuntur. Natura ergo in ultimo termino motus, denudat ea ab illa forma, & reducit in materiam primam & perficit in aurum & ibi est status. Eodem modo ars informando ea liquefacta, cum lapide suo necessario reducit ea in materiam primam & in momento perficiuntur.

Generationem autem metallorum imperfectorum à natura, non dicimus esse à casu superueniente naturæ, & à proposito propter causas impedientes, sicut quibusdam antiquis & modernis uisum est, et sicut nobis (propter iam dicta) uisum fuit. Sed generata sunt ex propria intentione naturæ, cum sint in uia & semita ad generationem auri. Ita quòd quidam iam extimauerunt, quòd natura non generat aurum nisi prout fit transitus per dispositiones & naturas & formas, metallorum imperfectorum. Et quia res casuales à propo-

...ꝝ accidentes,non permanent, nec in ſpecie multiplicantur, ...que ſpeciem cõſtituũt. Oportet ergo neceſſario dicere,quòd ...perfecta metalla fiant ex intentione naturæ, & non à ...ſu,propter cauſas impedientes & corrumpentes. Propter ...mplementum enim uniuerſi natura ſapiens præuidit, de ...neratione ipſorum arti, & conſtituit ea, ſicut medium ... tranſitum auri, quoniam diuerſa opera facit ars ex ali... ...o ex metallorum imperfectorum, uel ipſorum commixtio... ..., quæ non poſſet facere ex auro, propter quod quædam ...rum debili calore coagulauit, & fecit ea ſemidigeſta, ut ...aturnum & Iouem, & quædam ſuperfluo calore aduren... ... coagulauit,ut Martem & Venerem quædam calore ſatis ...mperato coagulauit,ut Lunam, quædam non coagulauit ...ropter penuriam caloris & carentiam & ſeparationem agẽ...s ſtudioſe,ut argentum uiuum ſiue mercurium, quædam ...agulauit cum omni temperamento, ut ſolem: unde dicere ...uaſi poſſumus, ꝙ ſicut ſecundũ rõnem naturalem,tota terra ...eberet eſſe cooperta aquis ſed natura operans, reſpiciens ad ...omplementum uniuerſi & commoditatem humanæ naturæ ... cæterorum animantium & uegetabilium,coacta fuit di...mittere quaſdam partes diſcoopertas. Sic cum omne metallũ ...x parte naturæ intendentis,deberet eſſe aurum, natura ope...rans,coacta propter humanã commoditatem alia generauit metalla, natura enim nil fecit fruſtra, nec ſuperfluum,ut ...licitur ſecundo phyſicorum. Et ſimiliter dicimus quòd ſicut natura generat, teſticulos in animalibus, non propter neceſ...ſitatem, ſed propter melius, ut dicitur decimoquinto de ani...malibus: Sic dicere poſſumus quòd natura generat metalla, imperfecta non propter neceſſitatem ſed propter melius cum ...mne quod facit natura, facit propter alterum iſtorum, ut

ibidem dicitur.

AB experientia autem in mineris acquisita expresse patet transmutationem metallorum imperfectorum continuo à natura fieri uersus aurum, & propterea sæpe reperiuntur mineræ. mixtæ minerarum enim fossores in quibusdam mineris stagni & plumbi reperiunt substantiam argenti puram in examinatione & purificatione, & in quibusdam mineris æris et ferri substantiam auri puram quamuis forte in mineris ferri hoc raro reperiatur propter sui magnum inquinamentum & elongationem ab auro, & in quibusdam mineris argenti reperiunt substantiam auri purissimam, ut in regno Seruiæ, id est, Rassiæ, quod est in Sclauonia & sunt sic simul à natura unita ut aurum non appareat sensu, immo uidetur totum argentum, sed per examen quod cum sulphure fit in igne seperant hoc ab illo. Ex quibus patet omnia metalla in transitu & uia esse ad aurum, & ideo iam pluris repertum est in partibus Alemaniæ et etiã alibi in minera, argentum imperfectum copiose quod est passum scatesim, id est, indigestionem ex indigentia caloris, & dicunt tunc & consulunt, qui de mineris sciunt, quòd sic dimittatur usque ad trigesimum aut plus, sic cognoscunt experti ut fiat optesis, id est completa digestio à calore mineræ & erit argẽtum uerũ. Propter quod dixit Geber in capitulo de natura solis, quòd à mineris æris manãt squamæ æris per fluxũ aquarum cum arenis & cessante fluxu aquarum squamæ illæ in arena coquuntur, & digeruntur per trigesimum ex solis calore & siccitate arenæ inter quas inuentum est aurum purissimum. Patet igitur experientia ueridica naturam continuo mutare alia metalla ad aurum, quia quamuis sint in quodam termino motus, tamen non sunt in ultimo, unde

asi sicut in generatione embrionis fit comparatio animæ ue tabilis ad sensibilem & sensibilis ad rationalem, quia illæ nt sicut dispositiones ad rationalem & non sicut formæ, sic militer imperfecta metalla ad aurum se habere uidentur, uamuis hic non sint permanentes gradus ut in metallis. eneratio quippe metallorum in mineris diuersimode à fosso= bus reperitur quamuis generatum semper sit unum, quan oque enim reperitur aurum generatum in lapide & cum pide corporatum quasi sit marchasita aurea, quandoque utem non corporatum cum lapide, sed quasi esset uena tran ens per lapidem & separata à substantia lapidis, quandoq; utem in arenis fluuiorum in similitudinem arenarum, non uòd ibi sit generatum ut quidam existimant cum ibi nō re= eriatur minera sulphuris & argenti uiui, sed aqua discurrēs er mineras aureas occultas & profundas, inde dissoluit eas & secum adducit. Aut etiam forte per mineras æreas, quas fluxu natura perficit in aurum lauando, depurando, & di erendo, propter quod reperimus in mineris aquas profundas iscurrentes & alibi fontes & fluuios quorum aquæ habent pores ferri, aut æris quod ostēdit aquas habuisse discursum er illas mineras. Inuenitur etiam simile aurum in partibus ndiæ in arenis aridis absque aquarum fluxu sicut dicitur. Ar entum autem neque aliud metallum unquam in fluuijs & renis sic dicitur repertum esse, nisi forte æs. Inuenitur au= em in mineris suis quandoque incorporatum cum lapide ut uideatur marchasita argentea & quandoque sicut uena in lapide, & quandoque sicut uena per terram transiens & est purius prædictis, & quandoque sicut pultes uiscosæ & illud est purissimum. Plumbum autem & stannum quandoq; cum lapidibus, quandoque cum terra incorporata inueniun

tur, & quandoque reperitur argẽtum uiuum currens cum eis, ut dicunt quidam. Inuenitur etiam æs sic cum lapidibus incorporatum, quasi sit marchasita ærea. Et similiter ferrum quæ omnia conterũtur cum fortissimis molis & calcinantur post purgantur per ignem & purificantur, & inuenerunt fossores sæpius ex eadem minera argento prius extracto aurum in ultimo. Et ibi est principium originis mineræ & deficit ibi uena argenti sicut in suo principio. Est autem quãdoque hoc aurum in lapide & est lapis habẽs foramen apertum spirantem ad lapidem superiorem in quo consecutiue erat argentum. Et ergo quasi ex eodem loco euaporauit materia eadem, sed natura puriorem partem saluat in origine & per euaporationem & sublimationem pars impurior ascendit, et diuersitas digestionis & depurationis operata est diuersam metalli speciem. Ex quibus omnibus iam dictis patet quæ & qualis & quanta sit differentia metallorum adinuicem tã in forma quàm in materia & accidente, & tam actu quàm potentia. Cum enim in materia tam propinqua quàm remota & mixtione & modo mixtionis, non nisi modicum distent tunc ipsorum differentia quamuis sit in forma ipsa, non proprie erit differentia specie sicut differẽtia hominis & equi. Sed eorum differentiæ magis proprie sumentur penes materiam et partes eius, scilicet secundum digestiuum & indigestum completum & incompletum cum illa sint eiusdem propinquæ materiæ penitus, sed indigesta & incompleta ad aurum ordinata. Et sicut non est necesse, quòd indigestum existens in semita & uia digestionis, continuo reuertatur ad principium digestionis. Ita neq; in materiam suam primam, id est proximam. Cum igitur imperfecta metalla sint in semita & uia digestionis continua, & cum indigesta sint

non erit necesse quòd reducantur ad principium digestionis, nec in materiam suam primam sed solū digestio continuetur, quousque fiant aurum. Sed in ijs quæ non habent hunc ordinem gradualem et potētiā naturalē, necessarium est ut in suam primam materiam reducantur. ut si ex boue uel tritico fieri debet homo necesse est ut corrumpantur, digerātur, & fiant materia prima hominis quæ est sperma, ex quo fit homo, Ideo ars non inquisiuit conuertere animalia nec uegetabilia, nec eorum partes, nec mineralia extranea in aurum, sicut neque natura, cum sit impossibile tam apud naturam, quam apud artem nisi in primam materiam, id est in propinquam materiam siue proximam reducantur prius. Ars igitur sequitur naturam in eo quod uult facere ut natura, & extollit naturam mirifice, non uiolando naturam sed ipsam iuuando. Distinctionibus igitur, & generationibus metallorum iam dictis et consideratis patet solutio quintæ rationis philosophi, quia natura denudando materiam metallorum imperfectorū à forma illa transitoria sub qua erat in mineris cum eodem instanti transformauit eam ad formā ad quam ordinata erat, scilicet auri & sic reducit metalla in materiam primam, id est nudam ab omni alia forma & sic transformat ea in aurum. Eodem modo ars facit, quāuis enim per liquefactionem non reducātur in materiam primam, tamen per appositionem, & ingressum & mixtionē lapidis philosophorum, qui est forma auri, fit expoliatio et denudatio materiæ à forma illa sub qua erant et ab omni alia & transformatio ad formam ad quam ordinata erant in eodem momento, scilicet auri, quia sine liquefactione metallorum non potest esse ingressus nec mixtio, neque transmutatio medicinæ transmutantis, & hoc modo reducuntur in

materiam primam: & transmutantur de specie in speciem, secundum ordinem naturæ per generationem et corruptioné. quandocunque enim forma submergitur, & materiæ immiscetur necessario fit nuda materia, & generatio & transformatio ad formam ordinatam finalem, quia non potest generari forma noua in re disposita, nisi per corruptionem præexistentis, non ergo erunt simul duæ formæ substantiales in eadem materia sed solum introducta nunc, nec ipsa est accidentalis, sed substantialis. Similiter si uelimus de Ioue, uel de Saturno facere uitrũ, oportet quod reducamus in materiã primam, non tamen ut perficiantur. Alia ergo reductio est in materiam primam perficiendo, quia retinent nomen generis primum et acceperunt nomen nouæ speciei ad quam ordinata erant. s. auri, & alia faciendo ex eis: scilicet uitrum etc. tunc perdunt nomen generis & nomen speciei similiter ad quam ordinata erant, & in qua prius erant reducuntur ergo in materiam primam per artem secundum ordinem naturalem successiuum sicut facit natura, & non sicut imaginantur.

ALIIS autem rationibus accipientibus materiam primam, id est propinquam in quatuor elementa sic respondemus & dicimus, ꝙ transmutatio unius rei in aliam potest summi dupliciter. Vnomodo prout res quæ trãsmutari debet, est in primo principio termini à quo incipit motus, & hoc est materia prima quæ est chaos & principium & elementum quatuor elementorum. Alio modo prout iam per alterationes multas, seu plurimas remota est à termino à quo & facta est in propinqua potentia ualde ad speciẽ ad quam transmutatur, ita ut modica mutatione facta generetur forma & illa magis dicitur materia propinqua, quæ secundum or

inem sequitur materiam primam, sicut dicimus quòd ele=
menta sunt materia prima hominis : Sed cibus ex elemẽtis est
ropinquior seu propinqua. Sanguis aũt ex cibis propinquior:
perma uerò ex sanguine propinquius, frustũ autẽ carnis ex
permate illo generatum est propinquissima materia. Si er=
go ratio accipit pro materia prima quatuor elementa sic nil
arguit contra nos, quia si ex elementis debet fieri homo, opor
tet necessario quòd per dispositiones transeat ordinatas quas
diximus. Sed si ex spermate debet fieri homo nõ est necesse ut
in primam materiam redigatur seu reducatur quæ est qua=
tuor elementa nec in sanguinem, nec cibum, quia esset retro=
cedere à forma disposita. Sed oportet ut continuetur dige=
stio quousque materia recipiat formam hominis. Sic si ex ele
mentis debet fieri aurum, oportet necessario ut per dispositio
nes transeant medias ordinatas, scilicet ut ex eis fiat aqua ui=
scosa grauis cum terra tenuissimâ sulphurea, quæ sit argen
tum uiuum. post hoc autem mediante & actione sulphuris
in eo fit aurum uel metallum aliud, quod post fiat aurum,
Si igitur hæc metalla imperfecta uolumus perficere in aurũ,
non est necesse ut in materiam primam reducantur. Simi
liter quia natura non operatur per illum modum in suis mi=
neris, ergo & ars cum sit sequela naturæ tenebit modum na=
turæ. Si autem ratio accipit pro materia prima materiam
propinquam, sic ratio magis oppositum arguit, quia qualis
est ordo & proportio elementorum ad sanguinem & sper=
ma ut fiat homo, talis etiam est ordo & proportio elemento
rum ad argentum uiuum & sulphur. Sicut ergo non est ne
cesse ut illa conuertantur in materiam primam quæ est qua
tuor elementa naturæ nec in ipsorũ intermedia, ut fiat homo.
Sic & in proposito, quia sicut natura in suis operibus non

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

intendit retrocedere, sed continuo appropinquare ad terminũ sic & ars et per sperma antedictum intelligo menstruum cum à spermate ad materiam spermatis conuertatur, ut sit materia embrionis. Considerando igitur materiam propinquam & remotam & remotissimam & potentias ad inuicem ordinatas, magis ista ratio arguit rem esse possibilem quam impossibilem. Metalla enim imperfecta, sunt sicut medium inter aurum & argentum ex parte una, & sulphur & argentum uiuum ex parte alia, cum aurum sit sicut finis & ista sint principia. Et quia medium est propinquius fini quã principium ideo imperfecta metalla sunt propinquiora auro, quam sua principia quæ sunt materia prima. Quocunque tamen modo materia prima accipiatur, oportet quòd in ipsam materiam primam, id est nudam metalla omnia si debeant transmutari in aurum, reducantur. Sola enim liquefactio metallorum, non reducit eam in materiam primam, id est nudum ut arguit ratio & bene. Sed ostendit aperte materiam ex qua sunt, quia omne metallum cum liquatum est ostendit naturam & accidentia argenti uiui. Vnde dicit philosophus quarto meteororum. Plumbum cum liquatur procul dubio est argentum uiuum. Dixit autem de plumbo potius, quàm de alijs, quia plumbum minus remotum est à materia argenti uiui quàm aliquod aliorum.

NOTANDVM quòd quamuis imperfecta metalla dicuntur sicut medium & transitus ad aurum, argentum uiuum autem sicut principium à quo incipit talis motus, hoc intelligendum est, quo ad naturam, quia quantum ad naturam alia dispositio & aliud tempus transitus est, scilicet ipsius argenti uiui ad aurum, & aliud tempus uniuscu-

ısque metallorum imperfectorum ut per finem digestio, & ımplementum fiant aurum. Sed quantum ad artem sunt usdem dispositionis & eiusdem temporis. Cum enim so-um argentum uiuum imperfectorum perficiatur ab elixir n aurum per prius expoliationem à sulphure corrumpente, t argentum uiuum uulgi non indigeat expoliatione aliqua, rgo oportet quòd per talem expoliationem istud redeat ad na urам istius. Ipsius nempe coagulatio non impedit identita tem suæ naturæ cum natura istius, quare eadem dispositio, & idem tempus erit perfectionis ipsorum, quoniam potentia & uirtus elixir multiplicata exuberans se per utrunque ex-tendit & perfundit seu diffundit in momento & perficit æqualiter communicando utrique digestionem per suam di-gestionem exuberantem & excedentem quam habet ita quòd in utrisque fiat digestio, et sic est finis huius quæstionis cum elucidatione debita. Deo gratias.

HANC *quæstionem prolixam sic solemniter & exqui site inuestigatã, uentilatam, disputatã, determinatam, robo ratã, cõposuit et ordinauit Magister Petrus Bonus Ferrarien sis physicus egregius sub anno à natiuitate domini nostri Iesu Christi M. CCCXXXVIII. qui tunc erat in ciuita-te Polæ stipendiatus in prouincia Histriæ. In qua inseruit, de cognitione speculatiua practica et operatione ipsius. Ita quòd quisque intelligat defendendo artem et antiquorũ auctoritati bus & rationibus inhærens et proprias sibi rationes adiun-gens. Rogo autem unumquemque intelligentem ad cuius manus peruenerit hæc preciosa margarita, ut communicet uiris intelligentibus ad hanc quæstionem uel artem esurienti-bus & naturalibus principijs eruditis: ab insipientibus autem pueris ipsam occultent, cum sint indigni.*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Visa autem ueritate istius artis, Nunc uidendum est sub qua parte philosophiæ contineatur, & in quo differant, quoue conueniant, ars & natura.

ENERALITER *quidem aliqua nunc prælibāda sunt. Sciendū primo, ꝙ Exercitia realia sunt in triplici gradu secundum philosophum 6. metaphysicæ, quia aut sunt coniuncta motui & materiæ, & de istis est scientia naturalis, aut coniuncta materiæ & separata á motu & de istis est mathematica, aut separata á motu & materia, & de istis est metaphysica, id est diuina. Sed de separatis á materia & coniunctis motui, non est scientia, cum tale ens reale sit omnino impossibile esse. Cum igitur scientia alchimiæ sit de ente reali, necessario erit sub aliqua illarum partium philosophiæ, sed non sub mathematica, quia scientia alchimiæ est de ente reali coniuncto motui & materiæ, neque sub metaphysica, id est diuina, quia non est de ente reali separato. A motu & materia, sicut sunt intelligentiæ etc. Oportet ergo necessario, ꝙ sub naturali philosophia ponatur, cum ipsa sit de ente reali coniuncto motui & materiæ. Similiter entia naturalia concernunt sibi materiā determinatam, ut simitas nasum, uisus oculum. & ideo sine sua materia siue subiecto non possunt intelligi. Entia autem mathematica non cernūt sibi materiam determinatā, ut linea, triangulus, & numerus, quia talia entia possunt esse in qualibet materia, propter quod possunt intelligi circunscripta qualibet materia. Entia autem metaphysica, id est*

uina cum careant materia nullam cernunt sibi materiam, uare sic spiritualiter intelliguntur.

AMPLIVS quòd omnes artes exordium, & originem contrahunt à scientijs & manant ab eis siue immediate, ue mediate. Scientiarum enim principium est intellectus, ilicet aut speculatiuus aut practicus. Artium quæ sunt de nte rationis principium est intellectus speculatiuus. Et siut principium naturæ est intelligentia. propter quod natu a semper est uerax & principia eius, & opera eius, cum sa oriantur ab intelligentia, & intelligentia ab esse diuino. quo ueritas omnis relucet, & à quo ueritas omnis manat um ipsum sit ipsa ueritas. Cum ergo naturam non possinus dicere falsam, nec sophisticam, ergo nec artem quæ est ius sequela, ergo alchimiam dicemus omnino ueram. Et icut principium naturæ est intelligentia. Ita principium ra ionis est intellectus, quia omnis ars & scientia est cum ra tione. igitur principium artis & scientiæ est intellectus. Et quia intellectus semper est uerorum. igitur omnis ars et scien tia est uerorum. Si ergo ponimus alchimiam de genere artium uel scientiarum, necessario ponemus ipsam esse uerorū

ITEM. ipsa enim subalternatur li. meteo. aut li. de mine. proprie et per se, et liber de mine. lib. meteo. et proprie 4. Si igitur scientia mineraliū est uera, ergo & scientia alchimiæ est uera omnino & eius partes sequentes eam, et sic de omnibus artibus et scientijs. Omnes enim artes & scientiæ subalter natæ quātuncūq; descendētes et infimæ sunt ueræ quia oriun tur ex principijs ueris, ergo & ars alchimiæ ob hoc est neces sario uera. Et si scientia subalternans est uera necessario et subalternatā dicemus ueram, principia enim et priora semper sunt causæ ueritatis, aut falsitatis posteriorū et ortorū à prin

cipijs & non econuerso, nam principia attestantur ortis & econuerso. Item quorum principia et præmisse et priora uera sunt, necessario & quæ secundum ordinē consequūtur, & quorum falsa, falsa etc. Principium autem huius artis, scilicet alchimiæ, uidetur esse intellectus uterque, scilicet speculatiuus primo, & practicus secundo. Pars enim quæ docet modum inuestigandi est speculatiua, sed pars quæ docet quod sit ministrandum naturæ, dicetur practica, seu operatiua, sicut patet ueraciter in scientia medicinæ. ratione autem formæ dicitur naturalis, quia sequitur naturam omnino, tam in forma substantiali quàm accidentali, uel in accidentalibus & secundū hoc dicetur ars ministrans naturæ, ergo naturalis & non mechanica, quia non est factiua. nec est de ente rationis, quia non est de ente intellectuali, sed reali sicut ars medicinæ, et uerius scientia secnndum Auicen.

CVM igitur ars alchimiæ, sit sub parte naturalis philosophiæ, cum libro de mineralibus subalternetur, oportet necessario, quòd cernat sibi materiam determinatam. Et quia intentio artis alchimiæ, est sequi naturam omnino, et per omnia, ut faciat idem aurum quòd ipsa, quæ & qualis erit materia apud naturam, erit & necessario apud artem, cum de potentia materiæ determinate extrahatur forma sua, & non de materia aliena, si autem fuerit materia non eadem, sed quodammodo similis secundum genus, ergo & generata non eadem sed similia secundum genus, & non secundum speciem & formam omnino. Cum ergo materia sit una & determinata omnino apud naturam, & non multiplex, ergo necessario illa una determinata materia & eadem erit similiter apud artem alchimiæ & non multiplex. Hæc autem materia est argentum uiuum, seccundum

omnes

[o]mnes philosophos tam naturales, quàm alchimistas, ergo [et] apud artem alchimiæ materia erit similiter argentum [ui]uum. Et quia materia non producit se ipsam in esse ad [ge]nerationem, & formam, sed ab agente proprio dirigi[tu]r, & informatur tunc necessario oportet, quòd illud ar[ge]n. ui. quòd est materia dirigatur, digeratur & informe[tu]r à suo agente proprio ad terminū intentum naturæ, quæ [es]t generatio metallorum & auri, & aliorum quorundam [qu]æ nunc relinquimus. Hoc autem agens est sulphur sibi in [p]roprijs mineris coniunctū, habens illud argentum uiuum à [p]ropria uirtute coagulare & digerere per calorem naturalē [m]ineralem secundum philosophos naturales. Ita ut in fine di[g]estionis necessario aliquod metallorum ex eo generetur, [&] ultimo aurum. Videtur ergo necessario, quòd illud idē [a]gens esse debeat apud artem coniunctum arg. ui. ut diri[g]at, digerat & informet illud argentum uiuum, ita ut in fi[n]e digestionis & complemento generet idem aurum omni[n]o, sicut facit natura ex eo, necessario ergo oportet, ꝙ idem [a]r. ui. et idem sulphur, quod subijcitur operationi naturæ, sub[i]ciatur ēt omnino operationi artis et non aliud, quantūcunq; [s]imile uideatur secundum genus & apparentiam, nisi. n. es[s]ent subiecta actibus nostris, impossibilis esset hæc ars omni[n]o. Veruntamen modus agendi & digerendi & informan di artis est diuersus à naturali, & similiter organum siue locus & tempus, sed æquipollent ad eundem ultimum finē. Propterea quod sicut natura generat aurum ex illa materia, sic ars formam auri eliciendo ex illa materia generat, cum qua forma oē metallum, cum sit sibi materia per conflatio nem conuertitur in purissimum compositum, scilicet aurum, omnis enim forma adueniens materiæ suæ dispositæ, informat

eam necessario, cum actus actiuorum sint in patiente dispposito. Qui ergo laborant in mineralibus extraneis, absque intentione naturæ, & in uegetabilibus & partibus suis & animalibus & partibus suis, & superfluitatibus, in uanum laborant: quia alterant alterationibus uanis & extraneis non disponentibus ad formā, quare non transformant, cū in talibus materiebus & agentibus nulla sit habitudo, nec proportio, nec dispositio per esse informans metalla imperfecta forma auri, nisi forte in primam materiam, id est, proximam redigantur. Dicere ergo plures materias posse subyci naturæ, & arti huic, esset quasi entia naturalia dicere, mathematica esse uel econuerso. quod est omnino inconueniens.

Sic ergo patet quòd ars ista est naturalis, & quare & quomodo & in principijs naturalibus et efficacibus est imitatrix naturæ, & eius sequela, & ex parte eiusdem materiæ, & eiusdem formæ omnino tam substantialis, quàm accidentalis cuiuscunque modi: propter quòd in examinationibus nullum iudicium ignis pertimescit, qualecunque sit illud, sed quiescit in eo & gaudet in ipso sine sui diminutione & mutatione aliqua sicut minerale purissimū & purificatum, quod in experientia uere patet, si enim deficeret in examine aliquo non esset idem cum minerali, propter quòd sicut in forma quæ est res diuina non est inuenta Hypocrisis, neque falsitas, neque malitia, sed pura ueritas in iudicio ignis, absque ulla iniquitate, sic in suo composito, cum compositum contrahat suum esse tale à forma sua tali. quare patet, quòd sit uera & naturalis & cui subalternetur.

Restat nunc determinare de principijs metallorum. Tam in generali quàm in particulari & de eorum generatione & transmutatione ad metalla omnia secundum naturam & de

monstrare quomodo & in quibus ars possit sequi naturam. ...um si quis in legendis libris deses extiterit in præparandis ...bus, promptus esse non poterit: liber nanque librum aperit, ... sermo sermonem explicat, quia quod in uno est diminu... ...m in alio est completum, non enim poterit in practicam le... ...ter assuescere, cuius mens in theorica renuit insudare, igno... ...tis enim principijs contingit & finẽ necessario ignorare.

...E PRINCIPIIS METALLORVM IN generali & de eorum generatione & transmutatione adinuicem secundum naturam, & ostendetur quomodo & quibus modis ars potest sequi naturam.

C VM omnis generatio sit ex conuenienti uniuoco, sicut dicit uenerabilis Aristoteles septimo metaphysicæ, & uideamus omnia metalla deducta ad speciem per coagulatio...em & per unum modum mixtionis & esse liquabilia & ...oagulabilia & simul miscibilia, & retinentia similiter no...men & speciem siue coagulata siue liquata: ideo eorum ma...eriam oportet nos ponere unam solam, scilicet humidum ...queum, quia non potest unum ex eisdem, & eodem mo...do commixtum pluribus secundum speciem differentibus esse ...conueniens. Tale autem humidum semper quærit terminũ ...alienum non quiescens in termino proprio, quia terminari ...termino alieno essentialiter & primo inest humido aqueo, id ...est, elemento aquæ, taliter autem terminari omnibus inest metallis dum liquata sunt ergo &c. Similiter quæcun...que à frigido congelantur abundant in sua materia prima

humido aqueo, ut dicitur quarto meteororum, talia autem sunt metalla, & eis similia. Et quia humidum aqueum facile euaporat ab igne, metalla autem suas conseruant humiditates etiam in magnis ignibus, ideo humiditates metallorum non simpliciter aqua, sed ut est passa cum alijs elementis. Vt autem natura aquæ in metallis permaneat cum durabilitate, ideo oportet ut sit uiscosa & unctuosa ut possit permanere, ut patet in humido nutritiuo animali. Et quia humidum uiscosum uidemus in pluribus inflammabile facile & ab igne non separari donec finiatur, tale autem humidũ non reperitur in metallis, ergo non uidetur solum humidũ uiscosum & unctuosum metallorum esse materiam. Sed ut est passum à terreis partibus.

VNDE *notandum quòd in generatioue metallorũ est duplex humiditas, una uiscosa extrinseca, quæ non uenit ad unionem totalem cum terrestribus partibus rei, & hæc inflammabilis & sulphurea, & alia est humiditas uiscosa intrinseca, & hæc una & similis est per totum cum partibus terreis & hæc non est inflammabilis sed incombustibilis, quia in suis partibus terreis tenuissimis adæquata & commixta est mixtione forti taliter, ut minimum unius sit idem factum cum minimo alterius, & unius plurimum cum plurimo alterius, & facta sunt à propria digestione argentum uiuum. Ideo pars humida non derelinquit partem siccam in igne nec econuerso. Sed aut cum tota sui substantia recedit ab igne, aut cum tota permanet, & hoc facit quòd pars humida nõ adhæret tangenti, quia partes terreæ ipsam ligant & temperant æqualiter, pars etiam sicca non terminatur termino proprio, quia partes aqueæ ipsam soluunt & æqualiter contemperant, ideo humidum & siccum æquantur in ipso.*

[E]ST ergo materia metallorum omnium prima, humi=[d]um uiscosum, incombustibile, subtile, incorporatum terrestri [su]btili, æqualiter & fortiter commixto per minima, in cauer=[ni]s terræ mineralibus. Materia autem proxima eorum est [a]rgentum uiuum generatum ex illorum forti commixtione. Sed cum materia non producit se ipsam in esse. ideo sagax [&] sapientissima natura adiunxit sibi agens proprium, sci=[li]cet sulphur, ut ipsam digerendo & coquendo in metalli for[m]am conuertat. Est enim sulphur quædam pinguedo ter=[r]æ in mineris proprijs generata per temperatam decoctionem [&] inspissata & indurata, & habet sulphur se ad argẽtum [u]iuum sicut masculus ad fœminam & sicut proprium agens [a]d propriam materiam. Et quoddam sulphur est liquabile de [s]ui natura, & quoddam non ideo quæcunque natura face=[r]e uoluit liquabilia, adiunxit eis sulphur liquabile, ut de poten[t]ia materiæ extrahat similem liquefactionem. Et hoc fuit causa liquefactionis metallorum in igne & coagulationis ex=tra ignem quamuis argentum uiuum de sui natura semper sit liquidum. Quæcunque autem uoluit natura, non liquabilia fieri, adiunxit sulphur non liquabile, tamen co=agulatum, ut in marchasita, magnesia, & antimonio, & sulphur in marchasita est non fixum & combustibile, in an=timonio autem fixum, & incombustibile. Est ergo materia prima propinqua & proxima & uniuoca metallo=rum omnium argentum uiuum non in natura sua, sed ut est ab agente proprio, scilicet sulphure liquabili in cauernis terræ mineralibus coagulatum, & cum ipso sulphure com=mixtum. Ergo materia hæc, aut omnino sibi consimilis, erit materia argenti, si generatio debeat fieri ex conuenienti & proximo. Oportet ergo necessario dicere illa duo simul cõmi=

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

xta esse principia tam artis quàm naturæ. Quia igitur su conueniunt in materia proxima & agente & modo mixtionis, ideo habent inter cætera mixta circularem generationem adinuicem, ut dixit Hermes, Rasis & alij philosophi. Sicut enim elementa parum distant à materia sua prima ex qua sunt, & ideo adinuicem circulariter generantur, sic & metalla, sed aliter. Quia generatio metallorum est omnino reciproca & conuersiua propter æqualem quasi suam perfectionem & paruam distantiam à materia sua prima, nec hoc magis ordinatur ad istud quàm econuerso. In metallis autem secus est, quia omnia de se sunt imperfecta præter solum aurum, scilicet in aliquo gradu imperfectionis: & ordinantur omnia ad aurum solum, sicut ad finem ultimum, ideo non reuertuntur postquam facta sunt aurum. Signum autem transmutationis eorum à natura in aurum est mixtio eorum in una minera & successiua mutatio. Si enim essent perfecta & completa ad naturam unam & completionem unam determinatam, scilicet ad illam in qua sunt, tunc proculdubio non essent conuertibilia ad aliam, nisi prius reducerentur in non metallum. Cum igitur primo & ultimo retineant nomen metalli, non egent nisi forma, qua nominentur nomine alterius metalli, scilicet auri, & hanc formam nouam & ultimam dat natura in mineris absque liquefactione, & ars extra mineras cum liquefactione.

Ex dictis nunc, & prius patet, quòd natura duplicem modum assumit in generatione auri, unum per se & primo, scilicet quia generat aurum in mineris proprijs & ex suis principijs. Alium per se, sed non primo, scilicet quia primo generat aliquod metallorum imperfectorum ex eisdem principijs in sua minera, & conuertit ultimo ipsum in aurum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

quitur ergo ars naturam in generatione auri secundo mo-
, scilicet quia generat ex imperfectis metallis aurum sicut
cit natura. Primo autem modo impossibile est artem sequi
turam &c.

NOTANDVM circa illam literam, ex dictis ergo
unc &c. Quòd secundum philosophum nono metaphysicæ,
uòd plures possunt esse materiæ eiusdem, scilicet mediata &
mmediata. Et sic duobus modis fit aliquid ex aliquo, scili-
t mediate & immediate, ueruntamen oportet quòd mate-
ia mediata ueniat ultimo ad immediatam. Vnde dicit ibi
uòd ad identitatem rerum producendarum requiritur iden
itas agentis & materiæ, quia si materiæ sint diuersæ inter
e necessario res quæ producuntur erunt diuersæ. Ideo ad
abendum perfectam notitiam cuiuscunque rei, oportet assi
gnare causas eius omnes proximas, & cognoscere. Cum
igitur in arte alchimiæ sit eadem materia tã mediata quàm
immediata, sicut apud naturam & reducat mediatam, ad
immediatam, sicut facit natura, & sit idem, scilicet secun-
dum eandem intentionem agens, quæ est expoliatio argenti
uiui totalis, post decoctionem completam, à sulphure corrũ-
pente, quod ipsum decoxit sicut facit natura, & sit eadem
forma, scilicet sulphur intrinsecum argenti uiui, introductũ
de potentia materiæ, sicut facit natura, quòd sit idem finis,
scilicet unio istius formæ cum materia ut fiat aurum, sicut
facit natura, cum forma & finis sint idem, tunc necessario
idem aurum, erit hoc & istud, quia quorum causæ sunt om-
nino eædem omnes, oportet necessario ipsa esse eadem.

Si quis callidus artifex sciret transmutare materias qualescun
que extraneas & mediatas, siue sint de numero mineralium
aliorum, aut uegetabilium, & plantarum, aut animaliũ,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

partium, aut superfluitatum, reducere ad materias proximas & immediatas auri, proculdubio posset facere uerum aurū. Sed quia hoc est impossibile, ideo talium operatio est inanis, quia non potest fieri generatio nisi ex conuenientibus & proximis & immediatis, ut dictum est. Hoc autem nullo modo potest ars efficere ex illis, etiam si uita eorum perpetuaretur. Et hoc insinuat Geber in fine capituli de medicinis primi ordinis, scilicet ꝙ omnis medicina alterans, aut est ex argento uiuo, aut sulphure, aut amborum commixtione, aut ex aliquibus habentibus naturam eorum. Quidam uero plures adinuenerunt medicinas. Sed unam ex duobus necessario euenire contingit, quia aut ex eisdem, aut eandem naturam habentibus, illos medicinam creare necesse est: aut medicinam componunt, quæ ei quod non est æquipollet cum alteratione sua, & quæ nec mundo prodest, nec mundi partibus, donec motor in sublimi naturæ mobili quieuerit incorruptus. Et capitulo de procreatione magnesiæ, tutiæ, & marchasitæ, ostendens, quòd sint composita ex sulphure & argento uiuo, propter alterationem in colore auri uel argenti quam faciunt in corporibus dicit. Quæcunque enim alterantur, uel per argenti uiui uirtutem uel sulphuris, aut horū similium necesse est alterari, quoniam hæc sola communicāt ad ipsa corpora in natura &c. Et quanta differentia est ultimæ dispositionis metallorum imperfectorum quando fiunt à natura in mineris aurum per se, sed non primo modo, ad dispositionem ultimam auri, quando fit à natura primo, tanta similiter est differētia ultimæ dispositionis naturæ utriusque modi auri secundum artem. Sed est eadem penitus cū naturali quæ est per se non primo. Vltima enim dispositio secundum naturam utriusque modi nihil aliud est, quàm ex-

oliatio argenti uiui per digestionem completam omnino à
ulphure corrumpente, quod ipsum decoxit & in eodem instã
i informat illud argentum uiuum forma auri. Et quia ars
odem modo operatur in expoliatione ista, tam in generando
apidem philosophicum, quàm in perficiendo metallo & com
lendo cum ipso. Ideo ultima dispositio cum informatione
ecundum naturam utriusque modi, quàm secundum ar=
em, est penitus eadem. Modus autem expoliandi quam=
uis diuersus sit, tamen non diuersificat rem in forma, quia
modus rei non est idem quòd ipsa res. Quia si natura non
transmutaret ipsa metalla imperfecta in aurum, forte quòd
ars non posset peruenire ad illud & sic ars uana esset uel
noua. Talis est generatio sanguinis in corpore humano
quia generatur per se & primo, & generatur etiã ex phleg
mate per se sed non primo, cũ phlegma sit sanguis indigestus
& uia media ad sanguinem.

Hic ponitur solutio rationis 18 & 19.

AMPLIUS dicimus quòd sicut impossibile est ꝙ natura sequatur artem in generatione lapidis al=chimici quia cum ipsum in argenti uiui similitudi nem generasset perficere non potuisset cum elementa coniun=gere nesciuisset. Ita econuerso est, impossibile enim est ut ars sequatur naturam in generatione auri, aliquo illorum mo=dorum penitus. Et hoc dico quantum ad dispositiones præce dentes & habilitantes ad ultimam dispositionem, quamuis ultima sit eadem penitus. Et sic eandem ultimam dispositio=nem uel consimilem dat ars & natura, sed aliter dispositiones præcedentes hãc ultimam, sunt enim diuersæ in arte & in na

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

tura. Et sic patet solutio 18. rationis, & nisi natura haberet hunc modum generādi aurum ut dictum est, ratio hæc quasi esset insolubilis propter generationem formarum. Et quia ars faceret, quòd natura non posset, nec uere posset solui nisi cum exemplis atramentorum. Similiter patet solutio rationis 19. quia generatio cuiuslibet auri secundum naturam, & huius auri secundum artem est eadem omnino, quæ generatio est in expoliatione sulphuris agentis & dirigentis & inquinantis omne metallum, generatio enim fit in fine actionis nouæ formæ, scilicet auri, secūdum dispositionem & legem datam à natura. Dispositiones autem præcedentes hanc ultimam quamuis sint diuersæ in arte & in natura, nō impediunt generationem eandem & formam, ita quòd quāuis sit generatio quodammodo æquiuoca quantum ad dispositiones præcedentes & habilitantes, tamen uniuoca est in fine. Et per hunc modum omnis generatio æquiuoca reducitur ad uniuocam si generet eandem formam, ut patet in nono metaphysicæ. Similiter & de corruptione dicendum est.
Et ideo si aliquis per aliam medicinam, siue per aliud elixir sciret sic metalla expoliare, generaret uerum aurum.

SED impossibile est quòd hoc fieri possit, nisi per hunc lapidem ut tota alchimia clamat, unde philosophus secundo physicorum dicit, non fiunt autem omnia ex unoquoque semine sed ex tali, & undecimo de animalibus dicit, Non erit autem ex quolibet semine quodlibet, sed istud erit ex semine isto & hoc ex hoc. In uanum ergo laborant in alio quàm in argento uiuo cum sulphure, sicut natura docuit.

VBI notandum quòd sulphur occultum in argento uiuo est dans formam auri, sed per uirtutem caloris auri mineralis & sulphuris extrinseci, ergo quodcunque aliud metallorū

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

colore aureo, cum tutia, aut sulphure extrinseco, aut cro- co ferri, aut chalcātho, aut quibuscunque alijs, siue simplici ter, siue commixte, sophistice colorant, & non dant formam auri.

ET nota ibi. Sed impossibile est &c. Alia enim nō sunt de intētione naturæ in generatione auri. propterea in mineris auri & metallorum nil eorum reperitur, & ideo quia tale aurum est sophysticum semper inficitur ab aere & igne igni tionis & pulueribus corrosiuis quibus fit cementum, aut si sustineat omnia hæc & cementum sicut istud quō fecit iam quidam ut audiuimus, de argento reducto ad pondus auri, dicimus quòd non habet molliciem ad malleum & flexionem, nec ignitionem auri, nec fusionem, nec sonum mutum auri, sed erit ut argenti. Nec bibit argentum uiuum facile ut au rum. Nec possunt cum eo deaurari metalla ut audiuimus ab illis. Ex quibus patet quòd cementum non est ultimum examen auri, sicut cōmuniter aliqui existimant. Nō omne er go istud quod alterat metalla imperfecta in simili colore, si- mili colori auri est potens facere aurum. Sed quod post ulti- mas operationes transmutat, unde Geber in capitulo de ponē tibus artem in aluminibus & salibus & corporibus & gem mis, dicit. Possibile tamen est in ijs omnibus alterationem ali- quam inueniri. Sed remota est ualde & maxime laboriosa. Et in eodem capitulo de ijs qui ponunt artem in uegetabili- bus, dicit. Qui autem in uegetabilibus eam ponunt, sed nō in eis, quoniā potius deficient à labore quàm laboratum per- fici sit possibile. Cum igitur lapis philosophorum post habi- tas alterationes transmutet, ipse solus faciet aurum, & hoc est rationabile, unde philosophus decimoquarto dicit. Omnia irrationabilia repugnant sibi ipsis & rationabilibus. Et 10.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ethicorum dicit, omnia uera uero consonant, falsum autem uero dissonat, uerum autem & ens, & unum, & bonum & pulchrum cõuertuntur. Vnde quarto metaphysicæ per locũ à contrarijs, falsum, & multiplex, & non ens, & malum, & turpe, adinuicem conuertuntur.

De principijs metallorum inspeciali, & de eorum generatione secundum intentionem naturæ. Et de signis generationis, ostendens quomodo ars debet eodem modo sequi naturam in similibus signis, & similibus principijs in generatione lapidis philosophorum.

IN quo toto naturæ secretum inseritur.

DICEMVS denuo, quòd quandocunque in aliquo uno inueniuntur duo composita ad constitutionem illius, & unum illorum componentium inuenitur sine alio, necesse est et reliquum componens sine reliquo inueniri. Sicut probat philosophus octauo physicorum, quæ mouentur & mouent, in quibus quia motum inuenitur sine mouente, oportuit etiam quòd mouens absque moto reperiretur. Ex quo patet quòd si à tali composito, unum componentium separaretur, necessarium est, quòd reliquum de reliquo si separetur, separetur seorsum. Quia igitur, natura ad generationem metallorum omnium, pro principijs recipit argentum uiuum cum sulphure mixtum, & generata simul in mineris eorum, cum bona digestione & liquefactione metallica, suaui, absque strepitu & stridore sint collecta, fide credimus & experti fuimus. Et non recipit argentum ui

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ium uulgi nec ſulphur eius ſicut oſtendit Geber capitulo de
rincipÿs naturalibus huius magiſterÿ. Et ipſa ſimul ſuauiſ-
ime ſublimando & conuoluendo & lauando decoquit &
ligerit, & in fine actionis elicit & ſeperat per ſe argentum
uiuum. ergo & ſulphur remanebit ſeparatum per ſe, & ſi-
ut tunc natura in inſtanti perficit & informat iſtud argen-
tum uiuum forma auri in quo argento uiuo tota naturæ in-
tentio per ſe fuit. Sic & ſulphur ſeorſum ſine aliquo regimi
ne derelinquit. Et ideo natura poſt cõpletam actionem abſq;
ſulphure ipſum fixerat & perficit, ex cuius remanentia ante
completam decoctionem ab auri ſubſtantia & forma degene
rat, & fit aliud metallum, aut iſtud ex eis commixtum ut
ſupra diximus. Patet ergo quæ ſit materia metallorũ apud
naturam, & quid agens & quis finis in agendo. Quia igi-
tur ars hæc in mineris metallorum non reperit aliquid, quod
ſit in natura argenti uiui, nec aliquid quod ſit in natura ſul-
phuris. Sed aliquid ex ÿs generatum aut commixtum & in
naturam terræ redactum. Et inuenit illorum mineras ſim-
plices ſeparatas abinuicem & à metallis. Ideo ars ſequens na
turam recipit eandem materiam, ut natura commixtam de
minera propria ſiue omnino ſimilem in mineris proprÿs exi-
ſtentem, & eſt ex eiſdem principÿs compoſita penitus ſicut
materia mineræ metallicæ cũ liquefactione ſuaui, abſque ſtre
pitu & ſtridore, quam natura de ſe ulterius non tranſmu-
tat, nec ad generationem metalli nec alterius rei, unde di-
xit Auicenna. inueni tantæ adhærentiæ liquefactionem & de
inde ſimilitudinẽ mineritatis, et in hac materia nullã natura
reliquit artem ſibi hæredem. Sicut ergo natura in fine
ſuæ actionis ſeparat argentum uiuum per ſe, & ipſum infor
mat in inſtanti forma auri & operi ſuo finem imponit, ſicut

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

cætera agentia naturalia & ſulphur remanet relictum ſeorſum poſtquam peregit totum opus naturæ. Sic & ars in ſua operatione omnino habere debebit. Cum igitur artifex in magiſterio decoctionis uiderit argentum uiuum de cõmixto ſeparatum, ergo ſulphur, quod decoxit eſt etiam ſulphur ſeparatum. Hoc enim eſt completæ & finalis decoctionis ſicut natura nos docuit. ergo neceſſario cogitur artifex, ut informet illud argentum uiuum forma lapidis philoſophorum & operi finem imponat ſicut facit natura, omnis enim materia recipit formam ſuo tempore prout eſt capax formæ & non prius, nec poſterius.

Nota quia hic totum naturæ & artis ſecretum inſeritur.

N O T A *circa illam literã præcedentem. Sicut ergo natura in fine etc. Notandum ꝙ oẽ, quod terminatur, aut terminatur termino proprio, ut eſt corpus terreſtre ſiccum, lapis, lignum &c. Quia ſeruant figuras ſuas ſtando in terminis proprijs, aut terminantur termino alieno, ut corpora aquea humida ſicut aqua & oleum, quia non ſeruant figuras ſuas ſed recipiunt alienas ratione diuerſi corporis continentis, ut probatur 4. meteororum. Propterea omne liquabile, cũ liquatur terminatur termino alieno, quia partes aquoſæ tunc uincunt, cum autem coagulantur, terminantur termino proprio, propter partes terreſtres uincentes tunc, quia fit conuerſio elementorum de contrario ad contrarium.*

Nota de argento uiuo &c.

C V M *ergo argentum uiuum oritur in magiſterio, tunc terminatur termino alieno propter partes aquoſas tunc uin=*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ntes. & si uelimus ipsum retinere, oportet necessario ut faciamus ipsum terminari termino proprio, ergo oportet nos coagulare ipsum cum suis partibus terrestribus nō cum alie is, ut sint uincentes aquosas.

Nota de conuersione elementorum.

ET tunc fit conuersio elementorum de contrario ad contrariū, ex aqua enim tunc fit terra ex aere ignis, suæ enim partes terrestres nihil aliud sunt, quàm aurum occultum philosophorum, siue corpus, siue fermentum, aut uenenum. Similiter cum digestio fuerit completa, patet illud per digestum completum. quia omne sulphur superfluum & corrūpens est separatū, tūc debet imponi finis operi necessario.

Nota de sulphure superfluo etc.

SVLPHVR enim superfluum erat duplex in principio digestionis scilicet subtilissimū, igneum & comburens & per euaporationem in sublimatione est diuisum & separatū. Aliud uero grossum terreum & feculentum, separatum in fundo uasis, super quam fecem stat substantia munda, æqualis & temperata uolare uolens. Nam sicut in digestione musti & sanguinis separatur superfluitas una subtilis et ignea, & alia terrestris, & quod remanet in medio est mundum æquale & temperatum: sic in hoc opere, & omnis superfluitas est contraria ei cuius est superfluitas, quare eget diuisione & separatione. hoc autem facit digestio siue decoctio, mensurata per artem, tunc enim debet retineri uolans, & termino proprio terminari, quòd tunc terminabatur termino alieno. Quod si hoc signum artifex non perpendat, uacuus à proposito & in desperatione sicut si non decoquatur complete, quousque fiat separatio argenti uiui à sulphure, opus remanet imperfectum & diminutum. Sicut rema-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

nent imperfecta metalla in comparatione ad aurum. Et hoc est argentum uiuum philosophorum, quod habetur solum de corporibus liquefactis & de sulphure & arsenico &c. Hoc est quod recipit coniunctionem cum uitro, id est, corpore suo, siue fermento, siue ueneno uel sale. hoc est, quod bibit uitrum sicut sitiens aquam frigidam ualde, hoc est, quod coniungitur Soli & Lunæ, hoc est, electrum naturæ. Et hoc est spiritus qui dicitur seruus fugitiuus, de quo dicit in lumine luminum expositor, beatus qui hunc seruum humilem coaptat, quia eius natura ad omnia se inclinat, cum totius naturæ sit ultimum, hoc est, lac uirginis. Non illud quod dicunt, de litargirio & alumine nisi analogice. hoc est, illud separatum à suo corpore, & coniunctum est suo corpori, de quo omnia mirabilia philosophis & poetæ & reliqui concinerunt. Et hoc credimus esse absconditum & miraculũ totius artis. Ex quibus liquide innotescit, quòd sit expoliatio argenti uiui à sulphure, de qua dicit Geber, capitulo de coagulatione argenti uiui, seu Mercurij. Cum igitur sulphuris proprietas sit cum argento uiuo, rubeum uel citrinum secundum mensuram suæ quantitatis creare colorem, eius ablationis proprietas erit argẽto uiuo albedinem dare per ignem. Ex quo patet quòd color qui apparet in fine completæ decoctionis est albedo, quia cum tunc oriatur, argentum uiuum purissimum cum suo sulphure decoctum & ab ipso omnino expoliatum, ergo oportet quòd color sit candidus, unde dixit Rasis in lumine luminum huius nouissima signa candor & christallina serenitas monstrat. Et Miluescindus. Nota quòd omnibus attente peractis & perceptis si albationem tamen ignoras, speratam amittis lætitiam, & Lilium. spiritus & anima, non uniuntur uero modo nisi in albo colore

lore

.. Idem. totius operis initium & fundamentum est albedo. ..m in turba philosophorum. Sciatis firmissime, quòd si pa ..m auri in confectione ponatur, exiet tinctura patens candi .. . Et Rasis in lumine luminum. Rubescere nanque cando..n signat. Rosinus. recta huius operis emendatio est albedo.

CIRCA istam literam. Ex quibus liquide &c. ..otandum quòd albedinis proprium est ab omnibus aliis colo..bus facile immutari & uinci per eorum compositionem. ..d tamen magis & minus, ita ut parua quantitas cuiuscun..ue coloris magnam partem immutet albi & nō econuerso, ..um in albo sit quædam puritas & simplicitas quæ non susti..et alterius commixtionem, ut patet apud pictores & tingen..es lanam & sericum. Est enim albedo elementū et fundamē..um omniū colorum. Similiter in saporibus hoc patet, quo..niam sapor insipidus cum sit simplex ut est in aqua, recipit im..mutationem omnium aliorum saporum & non econuerso se..cundum modum dictum. Similiter in odoribus hoc patet si..cut in aere & similibus. In metallis autem solis & eorum principijs est secus, quia modica quantitas argēti uiui dealbat multam quantitatem auri & æris & non econuerso, cum ex eis fit amalgama, ita ut in manifesto ostendant albedinem, argenti uiui in actu & in occulto seruent citrinitatem & rubedinem. Sulphur aūt quia non seruat colorem suum, nec aliud cui miscetur seruare permittit, propter suam adustionem relinquimus.

Nota digestionem argenti uiui.

CVM igitur per digestionem alchimicam ex principijs metallorum orietur argentum uiuum, apparebit albedo mera, & sincera, ac simplex in actu & manifesto & tunc debemus esse rati & firmi quòd sub illa albedine est citrinitas

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

auri et rubedo in occulto ut dicitur in turba philosophorum quia, donec uincit argentum uiuum, apparet albedo simplex, cum autem uincitur apparebit citrinitas & rubedo uincit autem dum fluxibile est, uincitur autem quando coagulatur. Coagulatur enim ab eo quòd est in seipso ad perfectionem et non ab alio, hoc autem est sulphur diuinum, quod est in ipso quod est album in actu propter potentiam & uirtutem argenti uiui dominantem & superantem tunc in colore, & est rubeum in potentia propinquissima quæ cum actu fiet semper dominabitur, & hæc est de natura solis & forma solis, & cor eius & flos auri, & arbor aurea, & aurum philosophorum, & est aqua sicca lapidea, & puluis siccus, & ignis & terra, & lapis rubeus, & secretum secretorum secũdum omnes philosophos. Sed argentum uiuum est de natura lunæ, & spiritus lunæ, & aqua humida, & puluis humidus & aer & anima & lapis albus, & aquila uolans et lac uirginis, mulier superba. Cum autem istæ duæ aquæ coniunguntur, coagulantur in albo colore, & fit electrum proprie qui est lapis commixtus ex auro & argento, cuius color est argenteus & albissimus tanquam nix, & tunc fit partus uirginis & identitas generantis & generati secundũ antiquos, & hæc est confectio alchimiæ, ex similibus & contrarijs, & in hoc fit pax & concordia elementorum, & perpetuitas scilicet in albo colore.

Nota duo secreta & quomodo ars est sublimior ipsa natura.

EX quibus dictis duo secreta reuelantur nobis in arte ista. Primum est modus operandi. Secundũ est materia circa quam quæ adeo secreta, quam-

satis exposita sint, attamē dicimus de primo, quòd uolen sequi naturam, omnino in generatione coloris auri actu visibilis & imponere tunc finem errant. Sed oportet quòd colore albo componant rubeum, & appareat actu totum rubum, propterea duo magisteria siue duæ decoctiones diuersæ sunt necessariæ in hac arte. In natura uero una sola. unde dixit Geber in procemio. Scias fili quòd in hoc errant artifices, quia naturam in omnibus proprietatum differentijs actionis, imitari desiderant, de secundo iterum dicimus, quòd cũ præter animam humanam, omnis forma alia cuiuscunque rei tam animalis quàm uegetabilis et mineralis introducatur ab intrinseco de potentia materiæ. Sola autem anima humana ab extrinseco & primo motore detur, hinc est quòd uolẽtes reliquis metallis dare formam auri, oportet necessario, ipsam dare ab intrinseco & de potentia materiæ illius circa quam operatur natura, si debet uere imitari naturam, tũc enim erit generatio ex conuenienti & proximo. Quia igitur natura recipit pro materia quod dictum est, ergo ars coacta erit recipere istud idem, propter quòd uidemus quòd argentum uiuum uulgi cum conueniat omnino cum illo argento uiuo philosophormu uniri & permisceri cum auro, unde philosophus quarto meteororum. Et quia argentum uiuum cũ corporibus metallicis commiscetur, iam est de illorum substantia &c. Reticuit autem de sulphure quia non sic uidetur de substantia illorum. Cui igitur metallorum magis commiscebitur sulphur, magis participabit naturam sulphuris: et cui magis argentum uiuum, magis participabit naturam argenti uiui. Sed cum sulphur nullo modo permisceatur auro, ergo solum argentum uiuum erit tota materia auri, cum hæc duo sola sint elementa ductibilium. Cum igitur lapis

philosophorum sit forma auri & debeat metalla reliqua informare, ergo ex solo argento uiuo ipsum generare est necesse. Sicut etiam forma alicuius rei est per se nobilior & in sublimiori gradu auro & argēto uiuo & sic simpliciter altior & sublimior est artis operatio quàm naturæ. Et hæc forma fuit illa quæ induxit philosophos antiquos ponere formas à materijs separatas & dari ab extrinseco. Sicut ponit philosophus quarto metaphysicæ, accusans Platonicos. Forma.n. quæ est eiusdem naturæ cum materia semper datur ab intrinseco quæ autem diuersæ naturæ ab extrinseco ut intellectus.

Nota quòd de forma & materia fit compositum, quæ materia est argentum uiuum & imperfecta metalla, compositum autem est aurum.

NOTA quòd in istius operis fine reperitur, aliquid quod est sicut forma per se, & cum alia sibi coniunguntur fit compositum, quod quidem est forma auri ueraciter. Et ideo informat metalla imperfecta forma auri & est forma uere separata à tali materia perfectibili, tamen hæc forma est fundata in materia cum ipsa sit corpulenta. Sed sicut forma sola nihil ualet, quia suas uirtutes & operationes manifestare non potest nisi coniungatur materiæ ut fiat compositum, quæ materia est argentum uiuum & imperfecta metalla, compositum autem est aurū. & hoc modo aurum nobilius est lapide.

EX dictis ergo liquidissime patet, quod semper superius dictum est. scilicet quòd sit solus unus lapis tam ad album quàm ad rubeum, omnia metalla perficiens in au=

um,ut tota alchimia clamat, nam cum forma omniũ indi-
iduorum eiusdem speciei sit tantum unica in specie, ita o-
rtet quòd forma omnis auri sit tantum unica, quia igi-
r omnia imperfecta metalla debẽt fieri aurũ per alchimiã,
rgo per unam formam solam, ergo per unum lapidem so-
um, omnis igitur alia forma est inutilis & sophistica.
mplius notandum quòd in mineris argenti uiui, nunquam
periitur sulphur nec econuerso: propter quod natura nun-
uam in aliquod aliud transmutat eum quoniam separatio
gentis & patientis facit necessario, ut non fiat actio &
assio, ergo nec generatio. Ars autem ipsa coniungens gene
rat usifur, aut aliud, in mineris etiam metallorum non re-
eritur argentum uiuum, nec sulphur in sua natura. Sed
uoddam tertium ex ijs ambobus commixtum & digestum,
btinens naturas uirtutes & proprietates ipsorum, ut ex eo
ossit generari unumquodq; metallorum secundum ipsius cõ-
ositionis diuersitatem & digestionis & loci. Quicunque
rgo ignorat radices minerarum, & simplices & compositas,
ignorat radices & principia naturæ, ergo & artis, non igi
tur adhæreat huic arti, nisi eam primitus inuestiget. Et hoc
nouit Auicenna in sua epistola capitulo de medicina sumpta
ex animalibus, comparans operationem artis figuratiuæ ad
operationẽ naturæ dicens. Et inuenimus aquam animalium,
hoc est, sicut argentum uiuum, quod est in mineralibus, &
olim ipsius, hoc fit sulphur & arsenicum, quod est in mi-
neralibus: & calcem eius. hæc sicut calx quæ est in minerali
bus, & elixir aggregatum ex eis, quod est sicut elixir, quod
est ex mineralibus, tamen hoc est largius & melius & abũ-
dantius operis & sublimius &c.

Epilogat & concludit, quæ dixit & quare philosophus negauerit hanc artem, & quando postmodum confessus est eam.

r ATIONEM autem nunc assignare uolentes cur ipsam alchimiam prius negauerit, ut multis uisum est, ipsum sic dixisse in fine quarti meteororum dicamus primo, enucleando illam literam, uidelicet: Et hæc forma fuit illa quæ induxit philosophos antiquos ponere formas à materijs separatas.

VBI nota quòd accusantur hic Platonici & Pythagorici & eorum sequaces per aliquos modernos, quòd ipsi posuerũt ideas, id est, formas separatas à materijs uelut si in aere permanerent & dari ab extrinseco & secundum meritum dispositionis materiæ, ideæ illæ infundunt formas, ideo diuersitas dispositionis materiæ exigit diuersitatem formæ. informantur: ergo materiæ & perficiuntur secundum suæ dispositionis diuersitatem hanc autem opinionem improbare nititur philosophus octauo metaphysicæ. Sed sciendum quòd Plato in suis dictis quasi semper fuit mysticus & figuratiuus, ita quòd sensus uerborum est alius à figura & significatione & sic etiam fuerunt alij philosophi huius artis, in istius enim operis fine inuenitur aliquid quòd est sicut forma per se, ut hic dicitur & cum coniungitur fit compositum &c. quod quidẽ est forma auri uerax, licet talis forma sic fundata in materia cum ipsa sit corpulenta. ad aliud ergo refertur intentio Aristotelis & ad aliud intentio Platonis & aliorum. Et ideo Aristoteles præcauens sibi de reprehensionibus, quas fecit contra Platonem & alios antiquos, dixit tertio metaphysicæ,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

uod reprehendit eos ſecundum literam et ſonum literæ: nũ-
quam autem uoluit eos reprehendere ſecundum ſenſum miſti-
cum & occultum & analogum, neque potuit. Sed quia in
ſenectute hoc archanum ei innotuit, eorum intentiones tunc
laudauit, & eorum dicta approbauit. Qui autem quærit
ſcire ueritatem alicuius rei particularis, non ponat eam uni
uerſalẽ, ne deſraudetur & ſit proteruus et ſeipſum decipiat:
ſed conformet mentem ſuam illi rei, eo modo quo ſe habet
res illa: ſic enim fiet inquiſitio ueritatis. Vnde Ariſtoteles cũ
iuuenis & ſicut uniuerſalis eſſet & nondum eſpertus, ſed ſo
la ratione motus probauit hanc artem non eſſe ueram, quã
tamen poſtea approbauit ſicut antiqui philoſophi & experti,
ſcientes hoc tam ratione diuina, quàm experientia humana
certa &c. In ſpeculatiuis enim ſolis magis diſcernimus ueri
tatem in uniuerſalibus quàm in ſingularibus, ut eſt ex pri-
mo poſteriorum. In operabilibus autem econuerſo. unde dici
tur primo Politicorum: Conſiderantes particulariter, magis
ueritatem diſcernunt: uniuerſaliter enim dicentes ſolum, ſe
ipſos decipiunt. Cum igitur hæc ſcientia ſit operatiua &
ſingularis habita cognitione uniuerſalium ſuorum, oportet de
uenire ad ſingularia in operatione, & tunc diſcernere ueri-
tatem & iudicare, & non prius. iudicare enim in operabili
bus ſecundum uniuerſalia & errare contingit. ſecundum par
ticularia autem non. unde dicitur ſexto ethicorum. ſingula-
rium eſt prudentia quæ fiunt cognita experientia. Et quia
prudentia non eſt in iuuentute, ut dicitur ſexto ethicorum,
ſed in ſenectute, cum ipſa in longa experientia uerſetur tem
poris, ideo etiam philoſophus cum iuuenis & ſicut uniuerſa-
lis eſſet intentus in inquiſitione philoſophiæ & cognitione ex-
perientiæ carens huius artis, ſola ratione motus hanc artem

esse ueram opinatiue negat. Antiqui autem philosophi & experti scientes hoc tam ratione diuina quàm experientia certa, sententiauerunt & iudicauerunt hanc artem penitus esse ueram & sequentem naturam, unde philosophus effectus senex eam subtilissime inquisiuit, & per antiquorum dicta & ipsam cum ratione possibili perpendit ueram, & ipsam experientia habuit & oculis uidit & manibus tetigit &c. & ideo scripsit eam Alexandro regi discipulo suo in suo libro de secretis secretorum capitulo de lapidibus preciosis, eodem modo quo antiqui philosophi alij scripserunt, sed occulto, figurato & uelato sermone, immo totus ille liber est uelatus & mysticus. quare patet &c.

SEQVVNTVR RATIONES PRINCIPAles probantes artem alchimiæ esse ueram aliter quàm supra, & quòd aurum lapidis est purius & perfectius ipso naturali.

SED OPORTET antequam has rationes aggrediamur, ut quæratur primo & determinetur utrum aurum & argentum, quæ fiunt per lapidem philosophorũ, sint eiusdem perfectionis cum illis, quæ fiunt ab ipsa natura: uel alterius sint perfectionis. Ad quod respondetur breuiter, quod aurum siue argentum, quæ fiunt per lapidem, sunt puriora, meliora & perfectiora ipsis mineralibus. Et rõ est, quoniã aurũ alchimicum est omni sulphurea superfluitate mundatum. minerale autem quodcunque sit istud habet sulphuris alicuius adhærentis commixtionem, & hæc causa est, denigrat enim, quare sulphur ingreditur & adurit ipsum & ob hoc in igne minuitur. Cum autem illud sulphur per ingenium artis aufertur, remanet purũ, simile quasi auro, & de cætero non minuitur, cum sulphur adurens non ingreditur in ipsum, aurum autem alchimicum est æquale minerali, quod iam ad ultimam perfectionem deuenit, ut est aurum obrizon. i. abradians, scilicet purissimum. Dixi autem, quòd iam ad ultimam perfectionem deuenit, propter aurum ab illius colore remissum, hoc enim tale & si habeat formam perfectam auri, tamen accidentia sequentia formam, ut color totalis non sunt, omnino completa in ipso, & quia natura in illo perfecto posuit ultimos terminos, seu gradus perfectionis, ultra quos non potest esse

transitus: ideo similiter ars ultra transcendere non conetur, cum sit impossibile, est ergo utrunque æque perfectum, quamuis possit ars suum colorare eodem colore magis intenso quàm natura suum & minus sicut uult. Sed quia hoc esset deuiare à recto tramite naturæ & intentione ipsius perfecta & non est simile operi naturæ, ideo ars colorat in gradu naturæ. Cognoscere igitur oportet hæc duo principia in natura, scilicet materiam determinatam propinquam & præcisum modum agendi qui ex intentione naturæ consistit, in illa materia, dirigit & extollit artem, ut consequatur omnino naturam & hoc proprie in liquabilibus mineralibus, ut dictum est, ignorans ergo principia naturæ non adhæreat huic arti, quoniam potius erit sophista quàm alchimista. hoc idem dit Geber in principio summæ suæ. Scias fili quod qui principia naturalia in se ipso ignorauerit &c.

NVNC ad rationes principales accedamus & ad eius confirmationes ad ostendendum artem alchimiæ esse ueram & prima ratio talis est.

OMNE indigestum ordinatum ad digestionem, & omne impurum habile ad purificationem potest complete digeri & depurari, sed metallorum imperfectorum quædam sunt indigesta & impura, ut Iupiter & Saturnus & quædam impura tantum, ut Venus & Mars, & sunt habilia ad digestionem & purificationem completam, ergo ipsa possunt, digeri & purificari complete, sed complete digestum & purificatum est esse aurum & argentum & proprie aurum ergo ipsa possunt conuerti in aurum & argentum. Maior patet per philosophum, quarto meteororũ, capitulo de digestione, optesi & epsesi, qui dicit quòd cum indigestionem patiuntur, scilicet Molensim, quæ contrariatur epsesi &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

atesin, quæ contrariatur optesi, est ex indigestione caloris: & si calor digestiuus sufficiens exhibeatur, coquuntur & digeruntur complete. Finis enim digestionis est natura, ut ibi dicitur, id est generatio formæ in materia, ut in fine digestionis. Et cum in omni digestione sit aliqua superfluitas, oportet quòd per digestionem fiat separatio eius: quia calor homogenea congregat, & segregat etherogenea, ut ibidem dicitur & secundo de generatione & corruptione. calor etiã digerens res indigestas, generat speciem nouam propter quod dicit philosophus quarto meteororum, quòd simplex generatio & simplex permutatio harum uirtutum, scilicet calidi & frigidi est opus digestionis, & generant, cum sunt uincentia materiam, id est humidum & siccum. Calor etiam exterior æquipollet naturali iuuando ipsum, ut complete digerat & citius & melius. unde dicit philosophus quarto meteororum. Quandocunque enim digeritur materia completur & fit, & principium completionis à calore proprio accidit, quamuis per aliquod extrinsecorũ adminiculantiũ cõpleatur, quemadmodum cibus partim digeritur per balnea & per alia similia, & principium est caliditas quæ in ipso est &c. Et dicit Auic. cap. de signis cõplexionũ, quòd cum calor naturalis fuerit debilis, sumendo res exteriores calefacientes iuuant ambo se inuicẽ in calefaciendo, propter quod uidemus in maturatione fructuum quòd deficiente calore exteriori, scilicet solis non maturantur fructus. Minor patet etiam, quia digestio & indigestio in metallis est optesis & scatesis, ut dicitur quarto meteororum capitulo de corporibus mineralibus. Optesin autem passum est aurum solum ex completa actione caloris. Reliqua autem metalla scatesin ex indigentia caloris non digerentis & non depurantis com

plete, ita quòd etiam argentum quoddam scatesim passum est in cōparatione ad aurū: Optesin aūt passum est aurum. Notandum quòd digestio epsesis & oppositum eius molensis dicitur elixatio & fit à calido & humido extrahendo de materia quæ digeritur, multum de humido naturali. Cum autem non completur hæc digestio dicitur Molensis. Sed digestio optesis, & eius oppositum, quæ est scatesis, dicitur assatio, & fit à calido & sicco cum consumatione humidi naturalis materiæ quæ digeritur, propter quod assa sunt humidiora humiditate naturali elixis, ut probatur quarto meteororum. Attende secundum Albertum Magnum quòd alterius est modi euaporatio humidi in elixis, & alterius in assatis. Cuius ratio, quia spiritu calido existente in aqua calida circunstante, aliquod elixabile, atrahit ad se humidum illius elixabilis, quod humidū in elixabili libenter exit, quoniam inuenit suum simile in circonstantijs humorositate. Oppositum est de humido assabili, quia inuenit siccum oppositum cū calore circonstante ipsum & sic remanet in profundo assabilis humiditas naturalis. Quòd si assatio rigida et aspera, seu fortis esset, humiditatem naturalem dissiparet cito &c. Si igitur calor digestionis optesis complete exhibeatur eis per artem, ut iuuet naturalem calorem digesta & depurata completæ erunt, ergo erunt aurum. Sed talis calor potest sic exhiberi, immo & locus etiam secundum philosophum, ibidem qui dicit sic. Et nihil differt siue in organis naturalibus siue etiam artificialibus. si autem propter eandem nimirum causam uniuersa erunt &c. Et post dicit. Optesis ergo & epsesis fiunt quidem arte etc. Sic igitur fit generatio metalli noui ex alio metallo, & trāsformatio per digestionem completam in organo artificiali.

uia quod incipit generare per digestionem debet complere
id per digestionem, quia idem agens disponit ad formam
dat formam. hoc autem est natura siue sola siue auxi-
ta per artem. Non autem est necesse quòd in eodem loco,
maxime in mineralibus liquabilibus ut patuit. Nonne ui
nus plumbum & aurum & metalla omnia generari in
neris à natura ex suis principijs quæ sunt sulphur & ar-
ntum uiuum? Sed necesse est primo congelationem istorũ
incipiorum adinuicem fieri ad generationem omnium me
lorum taliter, ut fiat ex eis quædam natura media, quæ
sicut uia & trãsitus à mollicie argenti uiui ad duriciem
etallorum malleabilem. Hæc autem media natura sic coa
lata & non depurata est, ex qua propter diuersam dige
onem & diuersam habitudinem & proportionem miscibi
im in quanto, quali, loco, & tempore, generatur omne me
llum diuersum propter finem diuersum, qui fines omnes
dinantur & terminantur ad unum in natura scilicet ad
rum. Ars ergo uolens sequi naturam ad talem finem in
irit, & inuenit hæc principia congelata à natura in hãc
turam mediam: & non depuratam, & conatur digere
& depurare talem materiam cum calore ignis ut ex ea
ciat formam auri, cum qua omnia metalla imperfecta
rficiat in aurum, cum ordinata sint à natura ad hunc fi
m. Et sicut differunt forma quam generat ars à composi
quod generat natura, quamuis ad unum finem ultimum
dinentur. Sic conueniens uidetur ut regimen artis diffe-
t à regimine naturæ, non in materia, sed in digestione
calore, & loco & tempore, & habitudine & proportio
miscibilium, uidetur ergo quòd digestio & locus & or-
s generationis metallorum, id est, formæ metallorum sci

licet auri tum alijs circunstantijs sit penitus possibilis apud artem. Si igitur digestio quem admodum dictum est, & locus siue organum artificiale, æquipollet naturali, ergo necessario quo ad locum & digestionem ars alchimiæ est possibilis. Et cum digestio compleatur à calore naturali intrinseco, et calor extrinsecus æquipollet naturali iuuando ipsum, ergo calor exterior in alchimia iuuabit naturalem ut complete digerat metalla quæ indigesta sunt, ergo ars est possibilis. Et quia philosophus secundo cœli & mundi dicit. Oportet igitur qui uult inquirere rem & de ea perscrutari ut contradicat sibi contradictione sana conuenienti aptationi rei quæsitæ. & potest hoc facere quando inquirit & scit omnes differentias illius generis &c. Vt si de metallis imperfectis quæratur, dicentes si imperfecta possumus perficere insequendo naturam utrum econuerso perfecta possumus facere imperfecta, & uidetur quòd sic. Nam si possumus formare res perfectas multo magis imperfectas maxime eiusdem generis, præsertim cum sint uia & semita & medium ad perfecta & non possit fieri transitus de extremo ad extremũ nisi per mediũ. Dicitur cum ars non intendit, nec possit generare aliquod metallorum de nouo omnino, sed solũ imperfecta perficere ministrando naturæ incongruum. & irrationale uidetur ut perfecta niteretur imperficere, quia neque natura hoc facit in suis mineris. Similiter nec unum imperfectum in aliud imperfectum, quia natura nõ facit hoc (nisi forte Saturnum in Iouem) quod tamen ignotum est, quia imperfecta sunt in uia & semita ad perfectionem & non econuerso, absque transitu aliquorum imperfectorum ad aliquod imperfectum primo. Item natura generat aurũ quandoque ex suis principijs absque transitu per dispositio-

nes & semitas alicuius alterius metallorum. Similiter generat idem aurum per dispositiones & semitas alicuius illorũ, tamen non uidetur mihi quòd ars possit sequi naturam realiter, scilicet quòd generet elixir tale quòd conuertat metallum aliquod in æs, aut Saturnum, aut Iouem, uel Martem, nisi secundum similitudinem quandam, quia non credo quòd possit occultare in argento uiuo sulphur taliter & tantum ad suum elixir componendum, quod talis conuersio permutatio fiat. Immiscere etiam partem sulphuris determinatam in eis, scilicet imperfectis, ita determinatam et tamen diuersam in quantitate & qualitate penitus ignoramus, sed non miscere absolute. Quamuis Geber dicit capitulo de sublimatione Mercurij et capitulo de coagulatione quòd accidit illa fieri per non rectam depurationem arg. ui. a sulphure. hoc autem usque nunc ignoro. Sed quia expoliatio arg. ui. à sulphure sibi commixto quod ipsum decoxit taliter est possibilis ita ut remaneat argentum uiuum purum solũ mortificatum. Ideo possibile est ut imitetur naturam in generando a, & b. Et quòd Geber dicit: quòd accidit illa imperfecta fieri propterea etiam dico quòd hoc est casualiter nobis ignorantibus, & non secundum nostram uoluntatem &c. Et sic patet quòd perfecta imperfici non possunt.

ET si dicatur nũc, Confitemur satis ꝙ per suum elixir, debes transmutare imperfecta ad perfecta sufficiẽter digesta in multo tempore uel in pauco, quoniam omnis digestio requirit sibi tempus sufficiens, sed quando ueniunt ad proiectionem eius super imperfecta liquefacta ut perficiantur. cũ hæc digestio digerens completiue imperfecta fiat in momento aut in parua hora ualde, non uidetur quòd sit tempus sufficiens talis digestionis complectiue imperfectorum, quare ta-

lis transmutatio nulla erit, sed erit forte alteratio similis
Et nos respondemus quòd digestio solius auri & elixir est
pleta, aliorum autem metallorum incõpleta & imperfec
in diuersis gradibus imperfectionis, & tamen digestio au
à digestione elixir, differt ualde, quoniam digestio auri
sicut compositi sufficiens sibi soli, propter quod si cum a
quo indigestorum commisceatur in conflatione non potest
gerere istud, nec de sua digestione sibi conferre, ut tran
formet illud in aurum, sed digestio elixir est sicut forma
& non solum sibi soli sufficiens, sed exuberans, ut diffun
di, extendi & multiplicari possit, per alia propter
quod si cum aliquo indigestorum commisceatur in cõflatio
ne, extendit suam digestionem exuberantem quam hab
usque ad terminũ certi numeri taliter, ut ex ambobus fia
unum compositum, scilicet aurum, sicut ex materia & fo
ma in momento uel parua hora ualde, non tamen in ta
proiectione fit digestio in momento, sed in sufficienti temp
re iam facta est in ipso elixir, quando ingeniose ad ign
decoquebatur, propter quod digestio exuberans seu abun-
dans ipsius elixir, & indigestio imperfectorum quæ dicun
tur semidigesta habent proportionem adinuicem in certi
numeris, & ponderibus, quibus obseruatis fit aurum pu-
rissimum in momento. Si enim de imperfectis deberet ex-
trahi forma sua, scilicet auri, egerent digestione omnino in
tempore sufficienti, sed hoc non est sic, immo forma dige-
sta, ut dictum est, associatur materiæ, & fit aurum pu-
rissimum, & ideo aurum alchimicum non plus habet de
potentia transmutandi, nec minus nisi sicut minerale, cum
sint comparia.

ET si de argento uiuo obijciatur, quòd non sit semidi-
gestum

-estum ut illa alia, sed omnino crudum & indigestum, quomodo ergo in tali momento perficietur ut illa? dicimus quòd tota perfectio consistit in solo argento uiuo, ut in determinatione, ostendetur expresse, quare cum imperfecta perficiuntur, expoliantur à sulphure corrumpente, & solum argentum uiuum ipsorum perficitur in aurum, in ipso momento, quare cum eorum argentum uiuum sic expoliatum, sit eiusdem naturæ cum isto & econuerso, & eodem momento recipiunt digestionem & perfectionem æqualiter, quia diffunditur & multiplicatur, per ipsum elixir, quod perficit & complet ea in eodem momento uel tempore æqualiter. Confirmatur sic. cognoscere causam materialē propinquam & determinatam, & modum agendi qui ex intentione naturæ consistit, est totalis causa imitandi naturā, ut faciamus eadem mineralia liquabilia, penitus ut natura. Hoc patet per philosophum quarto meteororū in exemplo de atramentis ubi ostenditur quòd ars potest imitari naturam, sic proportionaliter, quia in auro & argento quæ sunt liquabilia, sicut & atramenta & homogenea per totum ma-gis cognoscimus materiam determinatam propinquam, scilicet argentum uiuum cum sulphure congelatum, & modū agendi qui ex intentione naturæ consistit, quia cum calore suauissimo digerit & suauiter decoquit arg. ui. cum sulphure sibi commixto, & in fine motus separat de commixto sulphur & hoc proprie in auro, ergo similiter erit possibile ut imitemur naturam in generatione auri & argenti.

NOTA circa literam istam, & hoc patet per philosophum. Quià uolentes ostendere per simile quòd ars potest imitari naturam perficientem metalla imperfecta. Accipimus exemplum philosophi quarto meteororum capitulo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

de corporibus mineralibus de atramentis, natura enim in mi-
neris atramentorum generat atramenta in quibus est ui-
tus ferri uel æris innata, & quandoque in mineris illoru-
per modum stillicidij & gūmositatis, unde dicit ibidem.
atramenta conceperunt uim mineralem aliquorum corpo-
rum liquabilium, & quod ceperit uim ferream erit rubeum
uel croceum ut colcotar, quod autem ceperit, uim æream
erit uiride ut chalcanthum, aliquorum autem corporum ni-
hil. quorum causa, quia aqua mineralis per uenas mineræ
transiens, dissoluit, digerit & commiscet subtilitatem quā-
dam sulphureitatis eorum cum substātia subtili lapidum mi-
neræ cum quadam uirtute salsuginosa & aluminosa & fluit
& distillat inde paulatim, & ista inuicem per uirtutē mi-
neræ, commiscentur, alterantur & digeruntur & se inui-
cem alterant & alterantur quousque ex ipsis per processum
temporis, per coagulationem generetur atramentum in ter
mino motus, quia tota materia compositionis atramētorum
est ex substātia tenuissima sulphuris, salis & lapidum cum
uirtute aliquorum corporum liquabilium resoluta, ut dicit
philosophus. Et dico quòd ibi etiam est uirtus aluminosa quæ
in sapore manifeste patet cum ibi sit ponticitas. Ars aūt cū
ipsa sit imitatrix naturæ, ut dicitur secundo physicorum &
quarto meteororum. Assumit sibi substātiam æris, uel ferri,
& secundum ingenium artis ministrat naturæ, quemad-
modū expedit, & facit, ut sulphureitas aluminosa cum ru-
bedine aut uiriditate florescat, post soluit, distillat & conge-
lat & reiterat pluries ingeniose sicut uult, miscendo cum eis
quæcunque permiscet natura, ita quòd in termino motus ge
nerentur eadem atramenta omnino in proprietatibus, passio-
nibus & operationibus &c. sicut in alijs mineralibus atra-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ntis. Testatur autem nobis philosophus, ibidem qui dicit:
òd ista duo atramenta, scilicet chalcanthum & cholcothar
artem fieri & componi possunt. Similiter experientia al:
mistarum demonstrat nobis hoc per oculum. Similiter sci
us quòd in partibus Constantinopolis lapides cuiusdam mi=
ræ chalcinant, post in aqua soluunt & decoquunt in uasis
nec fiet alumen, quod dicitur alumē de rocha & de alop.
igitur ars ministrando natura generat tales res minerales,
ales sola natura in suis mineris omnino in breui tempore et
alio loco & præter determinatum modum quantitatis, cō
nentium & mixtionis & proportionis, quia hæc sunt no=
soli naturæ quæ metitur hæc omnia absque consideratione
tis, & ars cognoscit propinquam materiam, ex qua ope=
tur natura & modum agendi. Eodemmodo possibile erit
rti insequendo naturam in generatione auri & argenti,
uia cognoscit materiam propinquam & modum secundum
uem operatur in ipsis natura. Et si quæratur quare in sul:
hure & arsenico, cum sint mineralia liquabilia & cogno=
amus materiam, quia sunt pinguedo terræ, non etiam pos
umus imitari naturam. Respondemus per nunc dicta quia
nateriam propinquam & determinatam non cognoscemus,
ec inuenire possumus, nisi in genere & confuse ualde, sci=
icet quia sunt pinguedo terræ, & hoc non sufficit arti,
uia non qualiscunque pinguedo terræ, immo talis pingue=
lo appropriata & determinata ad hoc et non ad aliud. Mo
lum autem agendi satis cognoscimus et si materiam dictam
reperiremus, utique sciremus ea formare per artem et seque=
remur naturam secundum modum generationis atramento
rum sed non metallorum. Est autem potissima causa ut na:
tura non possit generare aliquid simile alteri, non reperire

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

materiam similem illi, ut dicit philosophus primo cœli et m
di, quando dicit cœlum est factum ex tota materia sua, n
est ex se extra se aliquid, & non potest fieri cœlum aliu
Modo dico ad propositum, quòd sicut carentia materiæ
potissima causa in aliqua re, ut non generetur alia sibi sim
lis. Ita & inuentio materiæ eiusdem, debet esse potissim
causa ut possit generari res alia similis illi, quia si opposit
in opposito & propositum in proposito, ut probatur quart
& sexto topicorum, & sicut est in natura, sic similite
etiam in arte, quia igitur ars reperit illam materiam ean
dem auri & argenti quæ est omnino materia naturæ, ergo
ex parte materiæ ars erit possibilis. Similiter etiam ex par-
te agentis, ut ostensum est in exemplo atramentorum, quia
ars approximat illi materiæ agens naturale, sed aliter quàm
natura, quia non ut aurum uel argentum uel aliud metal
lum generet, sed formam auri uel argenti tantum & solã
formam ex illa materia elicit ut in determinatione patebit,
ergo alio agente utitur scilicet igne, cum qua forma omnia
metalla imperfecta perficit in momento. Et quia eiusdem
est cognoscere materiam & formam ut dicitur secundo phy
sicorum & septimo metaphysicæ, neque est sermo propter
materiam tantum sed propter formam, ut probatur undeci-
mo de animalibus, quia non est inuenta materia nisi propter
formam, tam in artificialibus quàm in naturalibus & am
bo propter compositum & compositum propter operationem
ut dicitur secũdo, colliget. Ideo cũ ad alchimistam pertineat
considerare materiam auri & aliorum metallorum, ad eun
dem etiam spectabit considerare formam ipsorum & cogno
scere, quoniam si non cognosceret formam auri sicut & ma
teriam nunquam posset uere sequi naturam. quibus cognitis,

debitus modus agendi in debita materia est totalis causa generādi formam ex illa materia & dicitur solum forma quæ coniuncta metallis imperfectis, ut materiæ, statim fit compositum, id est, aurum. Item confirmatur possibili posito in esse nullum sequitur impossibile. Sed ars alchimiæ est possibilis, patet sic quia metalla imperfecta & argentum uiuum sunt in potentia propinqua ad aurum & argentum quo ad naturam & in propinquiori quo ad artem, ergo possibile est per artem & per naturam reduci in actum illum, aliter enim esset frusta talis potentia, quod totum declaratur in determinatione, ubi opera naturæ in mineralibus & eorum adinuicem transmutationibus occultis, cum instantia ueraciter inquiruntur.

Ratio II.

SECVNDO sic & principaliter, quorumcunque causæ propinquæ sunt similes eædem, & modus mixtionis idem. ipsa sunt uel esse possunt de facili idem. sed metallorum omnium causæ proprinquæ sunt huiusmodi, ergo &c. Maior patet per philosophum secundo cœli & mundi, qui dicit, quòd causæ similes eædem sunt similes similibus causatis, & in decimo de animalibus dicit, quæcunque habent easdem causas habent eadem accidentia. Minor patet inducendo per omne genus causarum, materia enim ipsorum est una, scilicet quæ dicta est, similiter agens est unum, scilicet sulphur, accensum calore suaui mixtum cum argento uiuo. Similiter forma est una, ad quam ordinantur, scilicet ad formam auri. Similiter finis est unus sicut & forma. Similiter conueniunt in modo mixtionis, propter quod funduntur ad ignē & inuicem permiscentur sola, & sub mallei percussione, per omnem dimensionem extenduntur, quod est magnum signū

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

& probabile quòd sint similia & adinuicē ordinata ad finem ultimum antedictum propter marchasita & sibi [illegible] lia, quamuis ex eisdem causis proximis sint, tamen quia [illegible] dus mixtionis est ualde diuersus prædictas nō sustinent p[illegible] siones, ideo non uidentur ordinata ad finem.

Ratio III.

TERTIO principaliter in ijs quæ habent symbolu[m] & conuenientiam in materia, facilis est adinuicem perm[u]tatio et transitus. Sed metalla sunt huiusmodi, ergo & [c.] sed conuenientius est, ut imperfecta permutatio fiat ad per fectum quàm econuerso, ergo &c. Maior patet per philo sophū secundo de generatione & curruptione, ubi ostendit quòd elementa quæ tantum in una qualitate contrariantu[r] & in alia conueniunt, facilius propter symbolum possunt cō uerti, quàm quæ in ambabus contrariantur, unde dicit q[uòd] facilius est unum quàm multa transmutare. Et causa trāsmutationis ipsorum adinuicem est, quia ualde modicum distant à prima materia ex qua generata sunt, cum materia prima recepit dimensionem & partitionem in ipsa quatuor elemēta, unde propinquitas ultima in materia prima, est maxima causa ut una res facile in aliam transmutetur. Minor satis patet quia metalla omnia sunt ex eadem materia prima propinqua quæ est sulphur & argentum uiuum, propterea sola in conflatione adinuicem commiscētur, unde qualis est proportio & symbolum elementorum adinuicem propter materiam primam ex qua constant in transmutatione, talis etiam est metallorum, unde dicit Hermes Trimegistus, quòd generatio & transmutatio & conuersio metallorum adinuicem, est sicut elementorum. Similiter locorum propinquitas, in quibus sunt, multum confert, ueruntamen

ec similitudo sic differt, quia elementum unum non est ad
liud ordinatum sicut imperfectum ad perfectum, quia
numquodque in sua specie est in ultima perfectione. Ideo
on transmutatur unum in aliud, ut perficiatur, sed ut per
etuetur, in mundo generatio & corruptio debita continua
& reciproca & similiter mixtorum. Sed secus est de metal
is, quia unum solum inter cætera metalla perfectum & cō
letum est, scilicet aurum ad quod omnia alia ordinantur,
anquam ad finem. Si igitur elementa sic adinuicem trans-
nutantur, propter conuenientiam & qualitatem & quia
parum distant á materia prima ex qua sunt, nec est unum
id aliud ordinatum sicut imperfectum ad perfectum, quā-
to magis hoc erit in metallis, in quibus est quasi totalis con-
uenientia? Sic enim conueniunt in materia quòd eorum ma
teria est eadem penitus et eodē modo digesta, siue sic maneāt
siue uersus aurum alterentur quòd non est sic in elementis.
Et perpenditur hoc uisu, quia in conflatione & ante & post
conflationem uidentur similia in sua materia prima & pro-
xima prædicta, ergo ualde conformia & habilia ad ulti-
mam formam, Similiter nullum mixtorum est, quòd ser-
uet naturam propriam materiæ suæ primæ & propinquæ
& accidentia & proprietates ab exordio eius usque ad infor
mationem, qualemcunque, nisi metalla sola, quòd patet in
liquefactione. In elementis autem, non sic: Magna enim
differentia eorum apparet in uisu, & auditu, & tactu, &
gustu, & odoratu: neque ante ipsorum mixtionem adinui
cem, nec in mixtione, nec post, neque ante transmutatio-
nem ipsorum habent similitudinem illam quam metalla ha-
bent, nec illo modo miscentur adinuicem, ideo non debet ha
bere tam bonam transmutationem adinuicem sicut metalla,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

eorum enim transmutatio est sicut de cōtrario in contrariū quia dominatum transfertur in dominans, metallorum autem est sicut imperfecti uersus ad perfectum. Quia ergo ars alchimiæ habet symbolum, & conuenientiam in metallis uidit, & uidit ea transmutari à natura, in suis mineris uersus aurum, & fieri aurum, ideo ars ingeniata est sequi naturam modo mirabili extra mineras, ut ea transmutet in tale aurum sicut facit natura sola. Causa autem forte quare ars imitatur naturam & econuerso, uidetur quòd sicut natura est opus intelligentiæ & ab ea dirigitur sicut à cognoscente, sic & ars est opus intellectus & ab eo dirigitur sicut à cognoscente, quare sic agit propter finem, sicut ergo intellectus imitatur intelligentiam & econuerso, sic ars imitatur naturam & econuerso, ita quòd ab arte refulget opus intelligentiæ & influxus & econuerso. In intelligentia enim & mente diuina sunt ideæ omnium naturalium, in intellectu autem ideæ omnium artificialium, quare cum intellectus recipiat ab intelligentia de ideis naturalium, & intelligentia ab intellectu, de ideis artificialium secundum quòd est possibile sequitur quòd ars imitatur naturam & econuerso & quòd ars aliqua perficiat quæ non potest natura & econuerso iuuando se.

Ratio IIII.

QVARTO arguitur sic, quicquid est in medio motus ad aliquam formam suscipiendam potest duci ad terminum motus nisi impediatur. Sed metalla imperfecta sunt huiusmodi, aurum autem in termino motus, ergo &c. Maior est nota, quia si existens in principio motus est in potentia ad terminum motus: multo magis quando est in medio motus, cum medium magis propinquum est extremis, quàm extre=

mum extremo. Vnde philosophus secundo & octauo metaphysicæ. Dicit quòd aliquid fit ex aliquo dupliciter, aut tanquam ex medio & imperfecto fit extremum & perfectum, ut ex puero uir, aut ex uno extremo ad extremum, ut ex aqua aer, ubi probabitur infra, ubi ostendetur arg. ui. & sulphur esse principia metallorũ omnium & existere in principio motus, aurum autem in termino motus, & reliqua metalla in medio, immo iuxta finem motus.

Ratio V.

QVINTO & ultimo arguitur sic, quicquid uel omne, quod est in potentia ordinaria ad aliquam formam, sicut ad finem potest duci ad finem illum, sed metalla imperfecta sic sunt in comparatione ad aurũ, ergo etc. Maior est nota, quia ad hoc ut aliqua res recipiat formam oportet quòd sit in potentia ordinaria ad eam, natura enim deducit res de potentia ad actum secundum ordinem, sic & ars. Minor probabitur in determinatione de generatione metallorum etc.

Sufficiant ergo nunc hæ rationes, affirmantes artem alchimiæ esse omnino ueram. Quia hucusque semper fuit consuetudo facere rationes ad hanc artem destruendam, ad construendum autem nemo consueuit, propter difficultatẽ prout prius uisum est, quam difficultatem aperuimus sufficienter & bene &c. hæc Bonus.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

TABVLA EORVM QVAE SEQVVNTVR.

I. Cap. IN quo quæritur ex qua materia fit lapis philosophorum, eandẽ materiam tractat Arnal. de Villa noua, uide eum & nota notanda. Etiam nota, quia alchimistæ uocant lapidem, omne illud, quod non euaporat ab igne, & idem uocant corpus & substãtiam. Illud uero, quòd euaporat ab igne: & quod dat colorem lapidi, ut sulphur & arg. ui. uocant spiritum & animam.

II. Cap. IN quo uidetur, an sulphur sit materia lapidis, ut quidam uidetur uelle. Nota ibi responsionem quia subtilis & bona concordans philosophos.

III. Cap. IN quo uide de elementis lapidis philosophorum & de eorum compositione.

IIII. Cap. DE fermento & eius conditionibus, proprietatibus & conuersione &c.

V. Cap. QVID sit theriaca, & quid dicatur uenenum in lapide philosophorum.

VI. Cap. QVID sic, coagulũ, quid lac, quid masculus & quid femina in lapide philosophorũ.

VII. Cap. IN quo comparat, generationem auri ex sulphure & argento uiuo, ad generationem fetus ex spermate & sanguine menstruo, et auis ex ouo. Et omnia ibi notanda, & inde de germinatione granorum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

frumenti.

VIII. Cap. ET est instantia pulchra & bona de ære et ferro, ex quibus non uidetur posse fieri aurum uel argentum per alchimiam uel lapidē philosophorum. Et soluit. Nota igitur solutionem quia est bona in practica & speculatiua.

SVNT autem hæc prædicta una cum quæstione superius determinata, fideliter & diligenter excerpta, ex tractatu Magistri Boni Lōbardi de Ferraria physici qui tractatus fuit collectus ex concordantijs omnium antiquorum philosophorum & est introductorius ad artem alchimiæ. Et secundum eundem uocatur pretiosa margarita nouella.

INQVIT enim magister Bonus, cum autem à principio introitus ad hanc artem incepissemus gustare aliquid, fuit statim nobis uisa facilis, sicut ferè omnibus accidit prima facie, qui intrant ad eam, & dubia ualde pauca et leuia quæ quasi spernebamus, occurrebant nobis. Sed cum ualde ulterius gustaremus percepimus ꝙ eramus decepti, & fueramus tanquam pueri lactantes, ignorantes masticationem durarū rerū & difficilium, & non potentes, & sic ut ēt iuuenes imprudentes, uolentes ambulare per semitas senum & sapientū credentes scire quod nesciunt, & senes & antiquos reputant ignorare. Conuersi igitur uidimus, quòd oportet senū cōsilio nos penitus adhærere & ab eo nō recedere. Et cū inspiceremus eornm dicta, tunc ceperunt emergi dubia plurima & difficilia & obscura quæ quotidie nos molestabant, ad solutiones inueniendas tam speculando quàm practicando. Sic.n. speramus, finē huius artis uerū attingere posse diuina bonitate & clementia præposita & sui gratia reuelante &c.

QVAERITVR EX QVA MATERIA FIT lapis philosophorum. Ad uidendum hoc, primo oportet scire materiam metallorum cum suis causis, proprietatibus & passionibus.

CAP. I.

DICIMVS ergo secundum sententiam quàm ponit Geber pollens ingenio mirabili & subtili in summa sua, tractatu de essentia & procreatione metallorum, quòd cum metalla materialiter composita sint ex sulphure & argento uiuo quamuis sulphur sit loco agẽtis, potius quàm loco materiæ, tunc ex eorum diuersitate adinuicem in eorum commixtione & digestione, diuersitates plurimas contingere necesse est, hæc autem diuersitas potius est ex parte sulphuris, quia reperitur album, liuidum, rubeum, croceum, uiride, nigrum, omne autem argentum uiuum omni argento uiuo est simile quantum est de se, quia semper est album, lucidum, liquidum, non adhærẽs tangenti, grauissimum, nunquam enim repertum est argentum uiuum alterius coloris & conditionis. Si autem metalla reciperent diuersitatem in substantia & colore, ratione argẽti uiui in suis mineris, tunc hanc eandem diuersitatem in argento uiuo uulgari fecisset sicut in sulphure uulgari, hoc autem nusquam uisum est. Quia si aliqua terreitas liuida aut nigra in ipso reperiatur, hoc est ex admixtione alicuius substantiæ plumbeæ aut sibi similis secum commixtæ, propterea sophystice quidem argentum uiuum fraudantes deci-

mam partem plumbi ei commiſcent quod per expreſſiones & ablutiones acres ſeparatur. Poteſt autem ſulphur cũ ſit proprium coagulamentum argenti uiui eſſe diuerſi coloris & fixum uel uolatile parum uel multum aut æquale, ſed argentum uiuum cum ſemper ſit album, & albedo ſit ſicut elementum colorum in quo uariantur omnes colores. Ideo argentum uiuum recipit à ſulphure omnem diuerſitatem colorum, & ex hoc omne metallum diuerſo colore coloratur, & generantur alia diuerſa ut eſt marchaſita, magneſia, antimonium & tutia, poteſt ſimiliter argentum uiuum fixum eſſe uel uolatile, parum uel multum aut æquale. Similiter etiam ex parte mineræ, poteſt omne diuerſitas quia munda uel immunda ſiue corrupta & caloris exaſperantis uel temperati ſecundum magis & minus. Ex iys ergo arguimus unumquodque metallorum ſecundum adhærentiam ſulphuris exterioris & argenti uiui ad ipſum facilem uel difficilem participaré parum aut multum de utriuſque illorum ſubſtantia, à ſolum unius ipſorum, quia uel aliud adhæret metallis niſi ſulphur uel argentum uiuum quæ ſunt ex ipſis cum ſint eiuſdem naturæ, niſi forte artifícioſe ualde. Dico autem adhærentiam quæ eſt per mixtionem propter conuenientiam in ſubiecto, quia omnis mixtio fit ratione ſimilitudinis, quæ acquiritur in digeſtione à natura quãuis prius fuerint diuerſa, propterea metallum cum metallo, & uitrum cum uitro, & ſibi ſimilibus miſcẽtur, hoc autem, non cum alio niſi forte laborioſe. Secundum hunc ergo gradum iudicandum eſt in metallis per eorum cũ eis adinuicem mixtionem, de hoc eſſe plus uel minus, uel unum ſolum ſecundum ſenſum, cum illa duo ſola ſint principia metallorum. Sunt enim hæc perfecta principia ex qui-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

bus sunt hæc, ut dicit philosophus quarto metaphysicæ, unde idem quarto meteororum in fine capitulo de corporibus mineralibus, dicit sic. Et ideo miscetur argentum uiuum cum istis corporibus quia est de illorum substātia &c. Et reticuit de sulphure, quia non sic uidetur de illorum substātia. Nota totum.

DICAMVS ergo quòd sulphur fixum tardat fusionem & liquefactionem in metallis & ipsam impedit, & propterea ubi eius quantitas multum superat quantitatem argenti uiui, quia ergo in ære eius quantitas non superat quantitatem argenti uiui sed quasi æquatur, ideo solum tardat fusionem in eo & quia in ferro quantitas eius multum superat quantitatem argenti uiui & ipsum inquinat, impedit fusionem ferri, ideo ferrum non funditur. Experientia autem hoc nobis demonstrat, quia cum uolumus facere sulphur fixū oportet ut ipsum prius calcinemus, calcinatum autem nullam dat fusionem, ergo ubicunque ponatur illam de se impediet. Sulphur autem non fixum accelerat fusiones cuius signum est, quia arsenicum quod est de natura sulphuris ferrum ignitum fundit, quòd autem arsenicum sit de natura sulphur dicit Geber & alchimistæ omnes. Et experientia etiam hoc demonstrat, quia fossores minerarum examinant argentum & æs ad ignem ut ea purificent ab immunditijs & ascendit tunc fumus sulphureus citrinus in odore sulphuris, quasi si colligatur seorsum & in uasis sublimationis ponatur ascendit & adhæret spondilibus uasis in substātia realgaris & est omnino idem realgar cum eo, quod fit de auripigmento de sua minera extracto. hanc experientiam manibus proprijs fecimus & oculis nostris uidimus. Quia ergo in ijs mineris inuenitur sic substātia auripigmenti mixta, ideo

iudicamus ipsum ex hoc et odore & substãtia sui habere materiam sulphuris. Et ex prædictis iudicamus in ære eẽ utrũque sulphur quia funditur sed cum difficultate. Similiter dicimus quòd sulphur fixum est causa duriciei metallorum, sicut patet in ære & ferro. Et est etiam causa fixionis metallorum, ut patet in eisdem. Et etiam causa ignitionis ut patet in eis. Sed sulphur non fixũ est causa fusionis sine ignitione & causa molliciei & causa uolandi ab igne sicut patet in Saturno & Ioue. Argentum autem uiuum, siue fixum, siue non fixum est causa metallicæ fusionis. Sed fixũ est causa duriciei & causa fusionis &c. Et causa ignitionis cum liquefactione, ut patet in ære auro & argento, funderetur etiam ferrum ratione sui argenti uiui fixi quod habet, sed sulphur fixum quod habet, ipsum ualde superat & impedit. Non fixum autem est causa molliciei & uolatilitatis ab igne & fusionis sine ignitione sicut in Saturno et Ioue. Ista enim ambo corpora semidigesta sunt & per coagulationem modicum remota à natura argenti uiui. Ex quibus patet ꝙ quæcunque corpora, tarde funduntur cito coagulantur, & econuerso.

DE adhærentia uero ipsorum ad metalla iudicamus ēt per sensum. Sulphur enim facile adhæret ferro & æri comburendo ipsa. Commiscetur autem argento facile, quia habet partes aliquas sulphuris adurentis, id est, non fixi sibi commixtas quæ per artificium facile separantur. Plũbo autem commiscetur facilè, quia multas habet partes sulphuris non fixi sibi commixtas. Stanno autem non facile propter multitudinem argenti uiui superantem quantitatem sulphuris, & quia suum sulphur est occultum profundum. Sed auro nullo modo adhæret nec ingreditur ipsum, quia non

conueniunt, sed sunt diuersæ naturæ. Sed argentum uiuum facilime cum auro commiscetur propter similitudinem in substantia, post aurum autem argento, post argentum stagno & plumbo, & hoc propter argentum uiuum indigestum in eis, & ideo tam cito funduntur immo quasi facilius adhæret eis, propter hoc. Post ipsa autem æs, cum difficultate recipit ipsum propter nimium sulphur eius. Vltimo autem ferrum, immo ferro non nisi per artificium adhærebit. Et iterum adhæret plumbo magis propter indigestionẽ, quàm propter quantitatis multitudinem argenti uiui, habet enim plumbum multum de sulphure sicut in sui resolutione per fumum ostenditur, seu perpenditur. Stagno autem propter utrunque adhæret, scilicet propter indigestionẽ & propter multitudinem argenti uiui. Sed argento propter multitudinem argenti uiui bene digesti & sui perfectionem. æri autem difficulter propter multitudinẽ sui sulphuris sordidi & fixi & non fixi. Ferro autem difficillime, scilicet non nisi per artem propter paucitatem argenti uiui & magnam copiam fixi sulphuris & sordidi & terrei. Ideo ferrum (dico terra de minera lapidum) conglutinat duo ferra candentia per malleationem propter similitudinem. Sed auro secũdum totum maxime adhæret, propter maximam copiam argenti uiui, quæ est in ipso & sui ultimam perfectionem & complementum intentum à natura: immo ipsum est totum argentum uiuum absque sulphure extrinseco.

EX habitis ergo expresse collige, quòd argentum uiuũ fixum fusibile est causa totalis perfectionis & ipsum non fixum est diminuens à perfectione & diminutum. Sulphur aũt siue fixũ, siue uolatile corruptionis est causa & imperfectionis dum remanet in metallo. Ergo hunc uenerabilem lapidem

pidem ex solo argento uiuo sine alicuius sulphuris extrinseci cõmixtione colligere necesse est. substantia enim auri hoc ad sensum ostendit, quòd nihil in mundo inuentum est amicabilius & similius & mixtibilius & unibilius ei quàm ipsum, tam absque conflatione quàm cum conflatione, propterea dicit Geber capitulo de natura argenti uiui, quod absque ipso nullum metallorum potest deaurari. Sulphur autem in ijs omnibus penitus ab auro est dissimile. Veridice ergo patet quanta conformitas, quanta similitudo, quanta identitas sit argenti uiui ad unumquodque metallorum & econuerso. Et si quis negat hoc indiget sensu uisus, quemadmodum qui negat niuem esse albam. Cum ergo per ingressum & commixtionem huius lapidis cum metallis in conflatione debeant metalla in aurum perfici, expresse patet solum argentum uiuum esse perfectiuum huius operis sine alicuius sulphuris uel alterius rei commixtione. Propter quod dixit Geber capitulo de procreatione auri. Quæcunque igitur alterare uolueris ad exemplum illius altera. Vnde Rasis in 70. præceptis scilicet in libro utilitatis dixit. Mercurius est radix omnis rei & ipse solus est præparandus, & erit ex eo tinctura bona & impressio uehemens & fortitudo. Et Alphidius. attende fili mi quòd omne sapientum opus & philosophorum in solo consistit argento uiuo. Et Geber in capitulo de procreatione Veneris. Studeas igitur in omnibus tuis operibus argentum uiuum in commixtione superare & si solum argentum uiuum perficere poteris perfectionis pretiosissimæ indagator eris, & eius perfectionis semita, quæ supra opus naturæ uincit lætaberis. mundare enim poteris intime ad quod natura, non peruenit &c. Ideo capitulo de principijs magisterij dicit, Consideratio au-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

tem rei quæ ultimo perficit est consideratio electionis puræ substantiæ argenti uiui, & est medicina quæ ex illius materia sumpsit originem & ex illa creata est &c. Item capitulo de quinque differentijs perfectionis. Per hoc igitur patet ex quibus medicina elicitur nostra, nam per ea elicitur quæ maximæ corporibus adiunguntur & amicabiliter eisdẽ adhærent alterantia. ideoq; cum in rebus cæteris exquirendis non inuenimus inuẽtione nostra rem aliam magis quàm argentum uiuum naturis corporũ amicari in natura sua. Vnde eis miscetur, & postea figitur igne lento per hoc opus nostrum in illo impendentes reperimus ipsum alterationum ueram esse medicinam in complemento cum alteratione uera, & peculiosa non modicæ &c. Idem sermone uniuersali de medicinis secundi ordinis. Probauimus nam ex nostris sermonibus, sulphur cuiuscunque generis perfectionis esse corruptiuum, argentum quippe uiuum perfectum in operæ naturæ, completis regiminibus, igitur & naturam imitãtes in quibus est possibile nos sequi operibus, & argentum similiter in huius magisterio uiuum assumimus in cuius perfectionis medicina lunari scilicet & solari &c. Idem in capitulo de procreatione Martis dicit. Laudetur igitur benedictus & gloriosus Deus altissimus qui creauit illud, scilicet argentum uiuum, & dedit ei substãtiam, et substãtiæ proprietates, quas non contingit ullam ex rebus possidere ut in ipsa possit inueniri hæc perfectio per magisterium aliquod, quod in illo propinqua potentia inuenimus, ipsum enim est quòd ignem superat, & ab eo non superatur sed amicabiliter in ipso quiescit gaudens eo &c. Et idem uoluit capitulo de coagulatione Mercurij per præcipitationem. Et quamuis ibi dicat, quòd hæc medicina elicitur de corporibus metalli-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

cis cum suo sulphure & arsenico præparatis & ex alijs solis similiter sulphure & arsenico, dicimus quòd nullum est, sed ipsius uerba ibi & alibi similia iuxta sonum literæ non intelliguntur, quia ibi latet anguis in hærba. Vnde dicit ipsæ capitulo ultimo ubi concludit. Et eam similiter occultauimus, ubi magis apertæ locuti sumus, non tamen sub ænigmatæ, sed sub plana sermonis seriæ &c. Et dicit Morienus, quòd si fumus albus non esset, id est, nisi nullatenus aurum purum alchimiæ fieri posset &c. Et ad quid plura de hoc Hermes enim & Senior & Plato & Alexander & quilibet philosophus in hac arte peritus hoc uelle uidetur. Et sensus uisus propter eius ultimam amicitiam in mixtione & inuicem unionem hoc credere nos inducat. Ex quibus noscitur quòd hic lapis unus, omnia metalla perficiendo & ad unum medium reducendo potest dura mollificare &c.

Instantia. An sulphur sit pars materialis Auri & lapidis philosophorum.

SED dices ex uerbis tuis sequi uidetur quòd sulphur possit esse pars materialis auri & lapidis philosophorum cum argento uiuo, quod negasti, nam sulphur mutatur & miscetur facile cum argento uiuo, ergo uidetur habere magnam conuenientiam, conformitatem & similitudinem cum eo, si gitur argentum uiuum probatur esse materia auri & lapidis philosophorum, quia super omnia conformitatem habet cum eo, scilicet auro in mixtione ergo similiter & sulphur, cum habeat magnam conformitatem cum argento uiuo in mixtione, præsertim cum sulphur sit sicut suum coagulum proprium, ut dicit philosophus

quarto meteororum. Qui dicit & proprium quidem argen ti uiui est quòd coaguletur ex uapore sulphuris, & fortassis hoc modo gelatur ut plumbum &c. Si quis ergo uoluerit coagulare argentum uiuum ut faciat aurum aut lapidem, oportet quòd hoc faciat cũ sulphure, ergo sicut mixtione sulphuris coagulatur argentum uiuum, ita ex eius ablatione reddetur currens & fluxibile ut prius, ergo absque commixtione sulphuris cum argento uiuo & eius permanentia cũ eo, non poterit generare aurum nec lapis philosophorum. Item cum aurum omne sit citrinum secundum magis & minus & lapis philosophorum rubicundissimus, & tinctura auri detur à sulphure, ut uult philosophus quarto meteororum & Geber, & Rasis, & omnis alchimista, ergo & sulphur necessario erit pars materialis eius, quoniam sulphur est tinctura & colorat argentum uiuum omni colore, quia argentum uiuum est album & non est uisum alterius coloris, ergo eadem causa erit pars materialis lapidis philosophorum. Et nos respondemus ut prius, scilicet quòd solum argentum uiuum est tota causa materialis & tota substantia lapidis philosophorum.

SED *est sciendum quòd argentum uiuum in sui prima creatione habet multas partes terreæ substantiæ sulphureæ albæ in actu subtilissimæ quæ sunt de substantia materiali ipsius sine quibus substantia argenti uiui constare non potest, quæ ipsum naturaliter albo colore colorant, sed in magisterio ipsum albo colore albificant, & rubificant sicut uolumus regendo naturam ipsius. Quòd autem argentum uiuum sit compositum patet per philosophum quarto meteororum. ostendentem compositionem eius qui dicit. argentum uiuum est, ut aqua quæ miscetur cum terra subtili nimium sulphu-*

rea mixtione forti donec non quiescat in superficie plana, & hoc est ex siccitate magna terrea quæ inest illi, & ideo non adhæret tangenti, estq; albedo eius ex claritate illius aquæ & ex albedine illius terræ subtilis &c. Et hoc idem innuit Geber capitulo de natura argenti uiui. Et propter hoc tale sulphur cum conueniat in generatione & communitate quadam cum sulphure extrinseco commiscetur cum argento uiuo & ipsum coagulat, & est utrunque sulphur non fixum, & unumquodque ipsorum coagulat & colorat argentum uiuũ. Sed cum argentum uiuum fuerit coagulatum & fixatum cũ solo suo sulphure intrinseco et coloratũ suo albo colore, uel rubeo in magisterio, tũc sulphur extrinsecũ non poterit de cætero in ipsum ingredi & commisceri, quia dissimilia facta sunt. Propterea non ingreditur in aurum, non igitur poterit esse materia uel pars materiæ lapidis, nec ipsum tingens, sicut nec in auro mineræ.

EX quibus secretum maximum panditur in hac arte, scilicet quòd argentum uiuum non coagulatur, coagulatione quæ fit per mixtionem, nec coloratur nisi cum sulphure, sed cum solo suo sulphure intrinseco ad perfectionem, cum extrinseco uero coagulatur & coloratur ad corruptionem. Quæcunque igitur coagulant argentum uiuum quocunque modo sit, coagulant per uirtutem sulphuris, ut uapor Saturni, atramentum & quæcunque talia, quia non posset esse, ꝙ duæ diuersæ res in substantia eundem effectum & eodem modo in aliud faciant, nisi per aliquid unũ idẽ cõe eis. Dico aũt coagulationem quæ est per mixtionem cum permanentia metallicæ fusionis. Propterea si aliqua alia ipsum coagulant siue mineralia siue uegetabilia siue animalia sunt extranea, & aliter coagulant, et colorãt, quia non proprie sed cõiter. Cũ igi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

tur ſulphur extrinſecum, quamuis ſit ſicut generans, non poſſit eſſe materia, nec pars materiæ auri, neque lapidis philoſophorum, concludimus quòd nec aliquid aliud de mundo niſi ſolum argentum uiuum. Propter quod patet ſolutio ad obiectum. Oportet ergo quòd per artificium quoddam occultiſſimum & diuinum ex ſolo argento uiuo generemus argentum uerum mediante ſulphuris actione extrinſeci ſibi à natura mixti & abſque illo ſulphure ipſum coagulemus, quoniam generans non poteſt eſſe pars materialis generati. Hoc enim tale erit facilis liquefactionis metallicæ & tenuiſſimæ in modum cauſæ & fixæ ſuper pugnam & aſperitatem ignis & complebit omne metallum in aurum ſubito ſequendo naturam. Cum enim in ſe concludat omnes differentias perfectionis abſque diminutione & ſuperfluitate, conuertet omnia in unum medium quod eſt aurum.

Capitulum ſecundum, in quo probat quòd ſulphur ſolum ſit materia lapidis philoſophorum & auri ſecundum antiquos philoſophos, & ſoluit.

a MPLIVS idonee ſatis hæſitabunt aliqui, tranſcurrentes libros philoſophorum in ſuperficie, ſcilicet, uidetur quòd magiſterium hoc ſit totum in ſolo ſulphure. dicit enim Roſinus ad Eutheſiam quòd ſulphur incombuſtibile quod aduerſus ignem pugnauit eſt quod quærunt philoſophi & in fine libri eiuſdem dicit. Certum igitur habeas, quòd nulla tinctura ſit unquam niſi per aquam ſulphuris mundam. Idem in eodem dicit quòd color pretioſus philoſophorum exit de ſulphure & nunquam poteſt ſulphur quod naturaliter fugit poſtea fugere. Item Salomon filius:

Dauid. prætulit enim Deus omnibus lapidibus ſulphur, ideo apud nos prætulit ipſum & apud ignaros uile eſt &c. Item Geber capitulo de natura ſulphuris per Deum altiſſimũ illud illuminat, omne corpus quoniam eſt alumen & tinctura &c. Item Bulus in turba philoſophorum, aqua munda ex ſolo eſt ſulphure non tamen ex ſolo uno ſulphure, uerum ex pluribus rebus quæ unum ſulphur facta ſunt. Item Anaxagoras in eodem. Scitote quòd huius operis perfectio eſt aqua ſulphuris. Item Pythagoras in eodẽ. Scitote ꝙ noſtra compoſitio nil aliud eſt quàm aqua ſulphuris, et ſulphuris munda aqua ex ſolo eſt ſulphure. Idem in eodem tota operis perfectio fit cum ſulphura ſulphuribus continentur. Et breuiter omnes philoſophi, hoc idem uelle uidentur.

AD hanc quæſtionem ut ſupra reſpondemus, ſcilicet ꝙ in ſolo argento uiuo eſt tota perfectio. Et quia ipſum habet in ſua compoſitione partes ſulphureas ſiccas, ipſum tingentes & colorantes albedine actu & rubedine in potentia. Ideo hoc ſulphur eſt ipſum perficiens & informans. Et quia non poteſt educere ſeipſum in eſſe, ideo natura commiſcuit ei ſulphur extrinſecum in ſuis mineris, ut ipſum decoquat & extrahat de potentia in actum. Et ars eodem modo ut natura operatur. Et quia humidum aqueum & ſiccum terreum ſulphureum, penitus in ipſo facta ſunt idem per omnem modum, ideo aut cum tota ſubſtantia in igne permanet, aut cum tota ſubſtantia recedit, quia pars unius aliam non derelinquet, ut dicit Geber. Vnde dicit philoſophus 4. meteororum materia ductibilium eſt ſubſtantia aquea mixta, cum ſubſtantia terrea mixtione forti. Neque poteſt unum ſeparari ab alio. Et congelatur ſubſtantia aquea illius cum frigore. Poſt actionem caloris in ipſum quæ eſt opteſis &c.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Et hoc ſulphur occultum fit manifeſtum in magiſterio artis cum maxima ſapientia. Sic igitur argentum uiuum, quod ſecundum ſe totum oſtendebat naturam argenti uiui in manifeſto prius, ita quando cum hoc ſuo ſulphure in fine magiſterij coagulatum eſt, cum totum in manifeſto oſtendat naturam ſulphuris, dicetur ſulphur. Et hoc eſt ſulphur quod coagulat ſuum argentum uiuum, quod eſt ignotum uulgo. De quo dicit Senior. Satis fecerunt ſapientes antiqui hominibus quando dixerunt. Sulphur noſtrū non eſt ſulphur uulgi, quia ſulph. uulgi cōburit cōbuſtione nigredinis & corruptionis & comburitur. Sed ſulphur ſapientum comburit, combuſtione albedinis & meliorationis &c. Et hoc ſulphur eſt quod albificat & rubificat & coagulat & perficit argentum uiuum in ſubſtantiam auri ſecundum naturam, aut lapidem philoſophorum & auri ſecundum artem.

HOC notandum eſt quòd cum omnis res compoſita ſit ex materia & forma & res habeat eſſe & denominationem & diffinitionem à forma, ergo quāto res magis habet de forma, tanto magis de entitate, ergo etiam magis de uirtute & operatione, cum ipſa conſequenter ad formam. Et cum forma ſit in genere qualitatis primo & per ſe, non autem à quantitate niſi per accidens, quoniam quantitas & paſſio attribuitur materiæ. Cum ergo in magno quanto eſt parum de operatione, ergo parum de uirtute, ergo & parum de entitate, ergo & parum de forma. Et cum in paruo quanto fuerit multum de operatione, ergo plurimum de uirtute, ergo plurimum de entitate, ergo & plurimum de forma. Forma enim recipit extenſionem ſubiecti in quo eſt & diuiſionem. Item dicitur in libro de cauſis propoſitione decimaſeptima, quòd omnis uirtus unita eſt fortior quàm uirtus multi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

plicata. Si ergo ita est, dicimus quòd sulphur rubeum lumi nosum occultum in argento uiuo cum sit forma auri est tingens & transformans omne genus metallorum in aurum. Propter quod talis tinctura potius attribuitur qualitati sulphuris, scilicet formæ, quàm quantitati. Propterea eius rubedo intensa trahit ad nigredinem, scilicet ad colorem hepatis uel aloes, ut dicitur libro trium uerborum. Ideo quãtitas magis sulphuris non est tingens aurum, neque elixir sicut illud modicum, quod est forma. siue qualitas argenti uiui in quo est. Cum ergo una pars ipsius informet & tingat mille partes cuiuslibet metalli in aurũ secundum philosophos, ergo oportet quòd habeat multum de uirtute, ergo multum de entitate, ergo multum de forma & hoc bene ostendit color eius in sua materia, immo ueraciter loquendo, ipsum est pura forma auri. Ideo potest extendi eius operatio propter rubedinem in magna quantitate cuiuslibet metallorum & tingere eam in citrinitatem auri & perficere. Ratio est quia cum in istis sulphur rubeum sit idem omnino cum suo argento uiuo, & econuerso, quamuis quandoque argentum uiuũ dicatur materia & sulphur suum forma. & habet perficere metalla, oportet quòd perficiat ea, inquantum habet naturam arg. ui. & calorem, scilicet quòd expolientur à sulphure extrinsecus adueniente & corrumpente & remaneant alba albedine argenti uiui cum abstersione sui coloris primi. Ergo oportet quòd in eodem momento, quo expoliantur & fiunt alba recipiant ab illo sulphure & rubedinem & citrinitatem auri & formam, nisi enim expoliarentur & dealbarentur non possent tingi & perfici. hæc autem tinctura est sulphur sapientum.

QVOD autem tales colores diuersi sic dari possint sic

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

patet: quia ex Saturno fit albissima cærusa quæ sine alicuius adiunctione per solum ignem citrinatur, & in fine rubescit per suum intrinsecum sulphur & dicitur minium. Et ideo Rasis in lumine luminum dicit quòd hoc opus operi miniario assimilatur, quia hic lapis cum germinat habet tincturam suam totam in seipso sicut minium. Et hoc proprie est sulphur philosophorum & lapis eorum & sulphur diuinum. Et hoc est sulphur occultum cum quo omnia deaurãtur & decorantur. Hoc est umbra solis & coagulum argenti uiui coagulans omne liquidum & in suam naturam conuertens. Hic est qui cum uolantibus uolat, & cũ quiescentibus quiescit, & omne quod est, propter suum robur, ad se conuertit & uincit, & est aurum philosophorum, quia omne cui iungitur conuertit in aurum. Hic est quæsitus à multis & inuentus à paucis. Hic est qui ab antiquis, quinta essentia nuncupatur, & est sal armoniacum & acetum philosophorum, & æs & corpus, & terra quæ dicitur mater elementorum, ad quam conuertuntur omnia elementa & hæc est arbor aurea de cuius fructu qui comederit non esuriet unquam. Hic est lapis omni pretio carens, qui absque aliquibus sumptibus inuenitur. Hic est in igne nutritus & generatus & in igne gaudet. Hic est qui omni nomine nominatur, in omni rei similatur de mundo, à philosophis minor mundus dicitur, quia sicut homo dicitur minor mundus quia in eo omnium rerum similitudo & participatio reperitur. Ita hoc sulphur dicitur minor mundus. Et hoc est sulphur, quod est perfectio & archanum philosophorum quod non inuenitur nisi ab eo qui ipsum noscit & accipit. Et hoc est sulphur secundum quod coniungitur primo sulphuri, ex quibus fit tertium sulphur de quo dici-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ur ſulphura ſulphuribus continentur. Et hoc eſt ſulphur, le quo auctoritates adductæ arguunt.

Nota de aqua & oleo ſulphuris.

AQVA autem ſulphuris uel oleum ſulphuris eſt argẽtum uiuum, de ſulphure compoſito extractum. Et eſt aqua uiua. Et hoc eſt quod proprie dicitur lac uirginis, & aqua ſincera cœleſtis & glorioſa. Et auis uolans, quæ ſubſtantialiter idem eſt cum ſulphur dicto. Sulphur autem uulgi eſt diuerſum ab ys & ſic patet ſolutio quæſtionis & argumentorum.

An ſulphur ſolum ſit tota materia auri, & nota bene.

a MPLIVS aduertendũ occurrit plurimum, ꝙ propter dictas auctoritates ſulphuris & alias ſimiles, quidam ignorantes metallorum principia & naturas dixerunt, quòd aurum eſt materia iter totum ex ſulphure citrino puriſſimo cum omni æqualitate in uentre terræ digeſto & habet ibi modicum de argento uiuo à quo recipit luciditatem & extenſionẽ ſub malleo, ſed à ſulphure recipit ſubſtantiam, colorem, fuſionem, & reliqua accidentia propria. Item quòd argentum uiuum nõ ingreditur ibi niſi ſicut temperans materiam ad extenſionem, eo modo ſcilicet quo frigiditas ingreditur in opus naturæ, quia inſtrumentum proprium naturæ eſt caliditas & non frigiditas. Propterea ſuas operatiões in ſulphure uulgi impẽdẽtes uacui ſemper à propoſito fuerunt. Declarantes autem hoc dicimus nõ ſolum ſecundum ueritatem huius ſcientiæ, ſed aſtrologiæ &

aliarum & omnium ueterum philosophantium quòd omnes antiqui philosophi posuerunt numerum metallorum. Iuxta numerum astrorum errantium cum metalla habeant etiam motum erraticum, & cum ipsa astra sint septem numero. Ita septem metalla reperierunt quæ attribuerunt ipsis, tanquam causis efficientibus & mouentibus ea, conueniunt enim sicut causæ superiores cum suis effectibus inferioribus. Vnde Saturno attribuitur plumbum. Ioui stannum. Marti ferrum. Soli aurum. Veneri æs. Lunæ argentum. Mercurio autem nullum metallum attribuerunt, cum non reperiantur, nisi dicta sex numero, scilicet quæ peruenerunt ad coagulationem, cum liquefactione & extensione.

Et ideo philosophi tunc reuersi sunt, ad materiam propriam ex qua metalla originem contraxerunt, cum ipsa materia sit eorum substantia & dixerũt omnes quòd erat argentum uiuum, quod attribuerunt Mercurio. Ita quòd coacti ab ipsa ueritate posuerunt materiam metallorum de numero metallorũ ut cõplerẽt eorũ numerũ iuxta numerũ planetarũ. Si igitur sulphur esset materia & substantia metallorum ex qua fiunt, tunc oẽs antiqui posuissent sulphur & non argentum uiuum. Nullus autem eorum hoc unquam posuit.

Ex quo patet etiam argentum uiuum esse originem, materiã & substantiam metallorum. Non autem sulphur.

NOTA circa istam literã præcedentem. Et ideo philosophi quòd Aristoteles secundo physicorum & septimo metaphysicæ improbat Platonicos & Pythagoricos & eorum sequaces antiquos, quia non cognouerunt de causis nisi materiam & omne aliud à materia erat accidens in materia, cũ sola materia esset substantia omnium rerum. Sed tamen est notandum quòd Aristoteles & alij sic improbantes nõ habue

runt antiquorum intentionem. Cognouerunt enim omnes causas alias à materia sicut & ipsi. Sed aliter tradiderũt de cognitione earum & ad aliud suam referentes intentionem, quia in hac arte ferè omnia locuti sunt mystice & in naturalibus & in alijs scientijs. Materia enim alchimiæ quæ dicitur prima materia & Chaos secundum antiquos in qua sunt omnia in confusione, figuratiue est argentum uiuum philosophorum per digestionem quandam propriam generatum, quæ est lapis eorum quæsitus, occultus sensui & manifestus intellectui quæ est forma & flos auri. Et quia ista materia est omnino necessaria, & debet esse necessario maxime cognoscibilis si materia formam auri debeat adipisci. Ideo oportuit eos maxime supra omnia tractare de materia, qua ferè & uere & infallibiliter cognita & forma auri immediate cognoscitur, similiter & finis immediate cognoscitur, cum forma sit idem quòd finis. Similiter & agens, cum natura sit agens cum calore sulphuris in ipso argento uiuo, prout ab arte regitur. Ita quòd cognita materia uere & absque defectu aliquo statim disponitur homo in ueram cognitionem aliarum causarum omnium & ipsa ignorata ignorantur aliæ causæ omnes necessario, non autem econuerso, propter quod oportuit eos maxime tractare de cognitione materiæ, non autem sic de alijs.

DIXERVNT etiam omnia alia à materia esse accidentia hoc, quamuis improprie ad rei ueritatem, quia cum materia fuerit orta ipsa de se est disposita ad receptionẽ formæ & inclinatur ad receptionem ipsius sicut imperfectũ ad id quo debet perfici, & per artificis scientiam fit ipsius informatio & per ignorantiam eius fit totius destructio. Et per hunc modum dixerunt formam esse accidens cũ ipsa pos-

ſit inhærere materiæ & non inhærere. Sed poſtquam adhæ ſit ipſa inſeparabiliter adhæret, & dicitur forma ſubſtantialis apud eos cum ipſa det eſſe materiæ & ſubſtãtiam proprie. Vnde ſi ipſorum uerba ſecundum eorum intentionem intelligantur unuſquiſque uidebit quòd ponunt formam eſſe ſubſtantiam rerum ſicut & materiam & ſimiliter accidens diuerſis reſpectibus, forma enim ſubſtantialis eſt principium eſſendi magis quàm materia cum ipſa ſit actus, materia uero potentia. Et quia ſecundum ueritatem formarum nominantur ſubſtantiæ rerum. Materia tamen alio modo poteſt dici magis ſubſtantia, ſcilicet inquantum principium ineſt unicuique rerum, & ex ea extrahuntur omnes formæ, & quia ipſa eſt quæ perpetuari habet in rebus, ut declarari habet ſecundo phyſicorum. Vnde dicit philoſophus undecimo de animalibus quòd materia eſt prior generatione & tempore forma autem ratione. Cum igitur forma quælibet exiſtens in materia extrahatur de potentia ſuæ materiæ & non econuerſo. Ideo ignorantes & præter rationem laborant illi qui uolũt extrahere formas de materia abſque cognitione materiæ, quia ex materia extranea non extrahitur forma propria quã deſiderant. Si quis ergo uelit cognoſcere formam auri oportet neceſſario ut prius cognoſcat materiam lapidis philoſophorum & per conſequens diſponitur in cognitionem formæ eius. Per quod patet quòd prima & principalis cognitio rerum incipit à materia, hæc enim primo ſubiacet ſenſui, cum ſuis accidentibus. Bene ergo dixerunt antiqui incipiẽdo à materia, tamen quia cognitio ex parte materiæ & ſi ſit prior, tamen eſt imperfecta & incerta, cognitio autem formæ in ſua materia cum ſit ultima eſt perfecta & certa & in ea ſtatus. Et hæc ſufficiant de materia lapidis philoſophorum.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

Capitulum tertium, In quo uidendum quæ sint elementa lapidis philosophorum & quomodo conueniant in auro & omnibus mixtis, & etiam in cœlestibus secundum antiquos philosophos huius artis.

Et quia diximus, quòd omnia elementa in lapide philosophorum sunt depuranda primo & post æqualiter miscenda & ponderanda & commiscendo ut compositum perpetuetur, ideo de ipsis narremus. Sunt quamplurimi hanc artem moderno tempore inquirentes & fuerunt antiquitus & semper erunt, & operantes in superficie iuxta sonum primum uerborum, quidam, ponunt ex partibus animalium, sicut sanguine, ouo, cerebro & spermate, aut superfluitatibus, ut capillis, stercore, urina, & sibi similibus, aut etiam ex uegetabilibus, sicut frumento & similibus alijs, præmissis putrefactionibus in fimo, per distillationes, distillant aquam limpidam per se, secundo oleũ albũ per se, quòd est aer, & fex, quæ est remanens in fundo est terra in qua est ignis, id est, tinctura uel post oleum album sequitur oleum citrinum uel rubeum, quod est ignis. Post calcinant terram totiens quousque figatur, & imbibunt, eam cum aquis & oleis albis pluries distillatis ad album, & cum oleo rubeo in fine ad rubeum diuidendo pondera eorũ & coniungendo sicut litera sonat, & dicunt, quòd per talem diuisionem talium elementorum & depurationem & coniunctionem fit fermentum uerum & elixir magnum et lapis philosophorum. Sed isti ab elementorum & ipsorum materia prima secundum alchimistas & operatione ipsorum sunt ualde remoti. Quia oportet quòd omnis forma extra-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

batur de potentia suæ materiæ propinqua, cum igitur nullum illorum sit nec esse possit materia auri nec ex eis generabitur forma auri, ergo nec lapis philosophorum, ergo neque elementa lapidis generabuntur ex eis. Omnis enim forma debet esse uniuoca & eiusdem generis cum sua materia ex qua fit & potentialiter in materia sua.

SED *isti ab elementorum &c. Notandum est quòd inuestigatio per quam deuenire possumus in cognitionem ueritatis cuiuslibet rei, sumitur necessario ab essentia & natura rei, & ab accidentibus proprijs ipsius, & non ab extraneis, & per consequens operatio in generatione ipsius si subiacere possit actibus nostris, ut inuestigatio in cognitione hominis sumitur ab essentia & natura hominis, non autem à natura ligni, & neque ab essentia lapidis &c. Si ergo ab extraneis quis uoluerit inuestigare ut cognoscat naturam rei et essentiā stabit in extraneis, ergo si operabitur in generatione illius rei extranea generabuntur. Quia qualis fuerit inuestigatio talis & cognitio, ergo & per consequens talis operatio & generatio. Cum ergo alchimia inuestigando inquirat transmutare oimnia metalla in aurū, ergo prius inuestigando habere oportet cognitionē auri et aliorum metallorū. Et hæc cognitio necessario erit à natura & essentia ipsorum & accidentibus proprijs, ergo & operatio & transmutatio sumetur similiter ex eisdem. Non ergo inuestigatio sumpta ab extraneis est necessaria nec utilis, cum non ducat nos in cognitionem rei per accidentia, sed potius in maiorem ignorantiam, ergo nec operatio sumetur ab ipsis cum non possit fieri recta operatio absque recta cognitione & inuestigatione præcedente, Tales enim sic operantes absque inuestigatione et cognitione fortuitu laborant sicut uident et audiunt alios*

operari

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

operari sed non sperent aliquo modo à fortuna iuuari in operibus suis. Et sciatis quòd cognitio essentiæ & naturæ rei sumitur à cognitione principiorum suorum, principia autem sumuntur, aut à per se notis, aut à superioribus scientijs: principia autem rei sunt causæ suæ propinquæ. Mirabile ergo uidetur & fatuum cum instantia, quomodo & quare conantur operari cum prædictis extraneis, cum per illa non sit cognitio neque inuestigatio aliqua causarum & principiorum auri, scilicet uel argenti hanc eandem sententiam inuestigandi in habenda cognitione ueritatis cuiuslibet rei, ostendit & affirmat philosophus in primo de anima, qui dicit, quælibet res debet inuestigari per sua principia, hanc etiam sententiam principiorum & elementorum cognoscendam ostendens Geber dicit de principijs &c. Cognoscere uero non est possibile transmutationes corporum uel ipsius argenti uiui. Nisi super mentem artificis primo ueniat uera cognitio eorum naturæ secundum suas radices prius, ergo corporum principia notificabimus &c. Hoc autem totum recipit ingenium & similitudinem per philosophum tertio metaphysicæ dicentem. Quod eadem sunt principia essendi & cognoscendi. Et in secundo eiusdem dicit. Quod sicut res se habent ad esse, sic ad intelligi & cognosci. Quapropter bene uidimus ꝙ in omnibus rebus reperiuntur tres modi, scilicet modi essendi, modi cognoscendi, seu intelligendi & modi significandi: qui tamen tres modi sunt unum & idem essentialiter: Sic quidem modus inuestigandi & cognoscendi elementa in auro & lapide philosophorum, patet uere. Nec de cætero egemus nisi inuestigatione modi operandi in eis, quæ inuestigatio fit respiciendo ad modum operationis naturæ et nō aliter. Oportet ergo sequi naturam in materia & principijs & ele

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

mentis ſimilibus, in modo autem operandi quantumcunqu poſſumus.

NOS ergo antiquorum ſententias occultas ex uerbi barbaris elicere uolentes de elementis dicimus quòd in omn mixto quatuor ad mixtionem conueniunt elementa, quorun duo ſunt incluſa ut ignis & aer, & duo includentia ut terra & aqua & ideo in omni mixto uidetur ſuperabundans terra & aqua. ignis autem & aer ſunt principia magis formalia & mouentia, alia uero magis materialia & quietem facientia & uirtus ignis & aeris proprie apparere non poſſunt, niſi in terra & aqua, ſicut nec uirtus formæ niſi in materia, quia ſicut forma eſt incluſa in materia ſic ignis et aer in terra & aqua. Vnde philoſophus decimoſeptimo de animalibus dicit & forma ignis non apparet per ſe omnino, quoniam ignis habet formam propriam & forma eius non apparet niſi in alio corpore &c. Item Raſis in 70. libro reprehenſionis, omne compoſitum componitur ex quatuor naturis duabus manifeſtis & duabus occultis. Cum igitur incluſa ſiunt fortia, includentia uero debilia, tunc mixtum facile corrumpitur, quia principia formalia exhalãt per quæ datur forma, color, ſapor, odor & ſimilia & materalia remanent, non tamen ex toto deſerunt illa hæc. Si autem econuerſo non facile corrumpitur mixtum, quia propter fortitudinem includentium incluſa non facile reſoluuntur. Si autẽ ambo debilia tunc totum mixtum facile corrumpitur, quia una pars elementi nõ põt aliam retinere ut patet in camphora. Cumq; in fortitudine elementa æquantur ſecundum omnem modum poſſibilem natura tunc inuicem pariter continentur, & pars minima cuiuſque temperatur, ligatur & retinetur à ſua compare & contraria æqualiter. Ita ut hu-

midum & ſiccum ſint æqualia in uirtutibus & calidum & frigidum, & fiunt omnino unum abſque diuerſitate & tunc perpetuatur mixtum, cum ibi non ſit repugnantia elementorum componentium, nec contrarietas ſed identitas & ſimilitudo totalis.

DE elementis igitur ſecūdū alchimiſtas dicimus, quod elementa in hac arte ſunt humidum & ſiccum, id eſt, aqua & terra & in aqua eſt aer & in terra ignis, ueruntamen primum elementum & radicale de quo elementa omnia alia originem contraxerunt, eſt humiditas ſiue aqua, id eſt, liquefactio, aut ſecundum alios eſt terra, ſed quicquid ſit ad idem uertitur. Et de hoc Empedocles & quidam antiqui dixerunt quòd ſolum unum elementum eſt genere alterationi & permutationi & quòd omnia generata ſunt ex ſpiſſitudine unius elementi, quia quando inſpiſſatur aqua tunc cum qualitates terræ uincant qualitates aquæ ex aqua fit terra, ergo tunc quatuor elementa conueniunt, & faciunt mixtū ſecundum eos: quos philoſophus redarguit in libro de ſenſu & ſenſato, dicentes quòd omnia facta ſunt ex aqua. Vnde dixit Morienus & Hermes quòd ex groſſitie aquæ terra concreatur & alij antiqui quòd terra natat ſuper aquas & eſt ſuper aquas fundata. Et quia aqua & terra adæquantur in pondere & uirtutibus & aer adæquatur aquæ & ignis terræ, et ſic mixtum fit perpetuans, ergo neceſſario quatuor elementa conueniunt æqualiter in compoſitione lapidis philoſophorum & auri. Signum huius eſt quia cera dum liquefacta eſt ipſa tota dicitur aqua ſecūdum eos ratione humiditatis fluxibilis, dum autem coagulata eſt ipſa tota dicitur terra ratione ſiccitatis quia quolibet æqualiter ponderat. Vnde Alexander in fine ſuæ epiſtolæ dixit. Scias quòd philoſophi om-

ne calidum ignem uocauerunt, & omne fluxibile aquam, & omne coagulatum terrã uel lapidem &c. Et neque aqua nec aliquod elementum simplex confert nobis aliquid utile in arte nisi omnia diuisa & depurata inuicem coniungantur & æquentur perpetue: ergo necessario cum generata erit aqua munda & candida oportet quòd ei terram coniungamus, eadem hora & coniunctis illis duobus omnia quatuor coniuncta erunt, & tunc perfectum est opus. Et si non coniungantur tũc aqua resoluitur in fumum cum terra & per consequens alia elementa propter uim et perseuerantiã ignis. Et opus annihilatur, propter quod oportet artificem cognoscere elementa simplicia penitus, antequam ipsorum compositionem incipiat ut sciat ea recte componere ad constitutionem compositi. Vnde dicitur in lumine luminum. Oportet antequam inhumentur elementa ut simul cognoscatur pondus cuiuslibet & eius similitudo & de coniunctione non est sperandum aliter. Item ibidem. Si uis elementa miscere necesse est, ut elementorum cognoscat naturas & componas contrarium cum contrario &c. Similiter in cæteris artibus & sciẽtijs oportet primo habere ueram cognitionem simplicium quæ dicuntur elementa antequam deueniatur in certam et determinatam compositionem ipsorum, quia simplicia non considerantur per se sed inquantum ex eis fit suum compositum. Vnde Alexander in suis secretis dicit. elementa simplicia nihil prosunt, cum autem complexa sunt mirabilium & altissimarum operationum, sic de alijs philosophis. Vnde conuerte elementa & quòd quæris inuenies: conuertere autem elementa est facere humidum siccum & fugiens fixũ. Item Aristoteles in secretis secretorum id idem loquitur de cõuersione elementorum. Sciatis quòd omnia elementa tunc

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

conuertuntur in terram actualiter & elementa alia sunt & remanent cum ea in potentia & uirtute. Propter quod dixit Hermes terra est elementū & de terra omnia facta sunt & ad terram conuertūtur. Moyses. terra est mater elementorum, omnia de terra procedunt & ad terram conuertuntur. Sic recitat Morienus. Hæc autem terra est, corpus & fermentum, per quam omnia alia elementa perpetuantur cum ea. Secundum hunc ergo modum in compositione lapidis philosophorum & in auro conueniunt quatuor elementa. æquātur enim ibi omnia elementa æquatione uera, secundum omnem modum possibilitatis naturæ. Vnde Rasis in libro perfecti magisterij loquens de corpore & spiritu, prout sunt principia & elementa lapidis philosophorum ratione qualitatum contrariarum temperatarum in eis dicit sic. Cū uero alternatim modo congruo desponsantur, generatur ab eis substantia temperata, quam non potest ignis uiolentia superare, nec terræ feculentia uitiare, nec aquæ limositas condemnare nec contactus aeris obumbrare &c. Et ideo aurū & lapis philosophorum non corrumpuntur, in igne quantumcunque stent in igne, ipsa enim generata sunt in igne: & sicut locus ad generationem rei sic & ad conseruationem eius, quia omnis res ferè tam uegetabilis quàm mineralis et similiter animalis in loco proprio generationis melius quàm alibi conseruatur: quia igitur lapis philosophorum & similiter aurum præsertim alchimicum sunt generata in igne, ergo proprius locus conseruationis & melior erit ignis, quia inter ea actio non fit nec passio corruptiua, quia quandocunque agens tantum potest in agendo, quantum patiens in patiendo, & econuerso tunc perpetuatur patiens per actionem agentis, quia ergo lapis philosophorum tantum potest

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

contra ignem in patiendo quantum ignis in agendo, ergo est perpetuus in igne, patitur enim passione quæ est salus & perfectio, non autem passione quæ abijcit à substantia.

EX quibus directe patet ueritas & intellectus antiquorum philosophorum de generatione corporum cœlestium quam posuerunt ex elementis & ipsa esse incorruptibilia. Posuerunt enim cœlum & cœlestia sic mixta & ideo incorruptibilia facta, quoniam principia materialia non possunt à formalibus separari, nec econuerso cum in eis non fiat actio & passio propter æqualitatem in uirtutibus actiuis & passiuis: & ideo natura sagax secundum eos posuit ignem, seu sphærã ignis iuxta cœlestia ad conseruationem ipsorum cum sit maxime actiuus. Qualiter ergo est proportio illius ignis materialis ad lapidem philosophorum & aurum, talis est proportio ignis elementi in sphæra sua ad cœlestia corpora. Sicut igitur hæc in hoc igne conseruantur in esse suo absque corruptione aliqua, sic & illa, scilicet cœlestia in illo igne, & tales res gaudent igne, ut dixit Alexander: Veruntamen cœlestia sic à solo Deo processerunt iussu Dei. Lapis autem philosophorum & ipsorum aurum, à Deo non solo sed à natura etiam, non tamen à natura sola, sed ut est ab artificis uoluntate directa iussu Dei: quoniam natura sola non potest nec scit in ijs æquare elementa in uirtutibus, ut perpetuentur in mixto, nisi prout est ab artificis uoluntate directa. Et per hunc modum etiam, scilicet uoluntatis diuinæ, cœlestia corpora incorruptibilia sunt, ut dicit Plato. Et sic patet quomodo ars iuuat naturam, ideo non possumus sequi naturam in modo sui operis, sed sic in opere. Ex quo patet quòd nostra uoluntas cum sapientia ingreditur opus hoc, sicut complens & perficiens, & præparans, quia uo-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

[uol]untas cum ſapientia cognoſcit naturam & opera eius & ipſam ſequitur & gubernat propter eundem finem, ut ſuperius dictum eſt.

IVXTA dicta. Sunt ergo omnia elementa numero quatuor, ratione quatuor qualitatum primarum: & ſunt conuertibilia ad inuicem quia quodlibet eſt in quolibet, potentia & uirtute, propter quod reciproce continuo generantur & corrumpuntur. in ſubſtantia autem ab exordio mundi unum ſolum eſt elementum quod eſt materia prima, ex cuius diuiſione propter repugnantiam quatuor qualitatum, generata ſunt quatuor elementa quæ erant ibi in potentia. Similiter in huius lapidis ortu ſunt quatuor elementa in potentia in uno quod eſt materia prima quæ inenarrabili artificio diuiduntur & complectuntur. Cenſemus porrò hunc lapidem eſſe perpetuum & incorruptibilem ſuper ignem, non ſolum propter adæquationem quatuor elementorum in uiribus ſuis, ſed & propter coniunctionem quinti elementi cum illis, quia ſicut maior mundus ex quatuor elementis corruptibilibus eſt compoſitus & uno incorruptibili quod dicitur quinta eſſentia. Sic & ars, diuina uirtute quatuor elementa lapidis corruptibilia nexu & nodo unius incorruptibilis, quod quinta eſſentia dicitur in hoc minori mundo indiſſolubiliter copulauit, quod etiam quintum dicitur elementum. ideo dixit Auicenna, hoc eſſe unum quinque elementorum: unde Alexander dicit. Initium huius artis ex quatuor eſt uiribus peragentibus, ſcilicet appetitiua, retentiua, digeſtiua & expulſiua ſiue mundificatiua & quinta, ſcilicet anima, ſeu uita ſtans, ortus & lumen clariſſimum propter quod dicit eá non eſſe calidam, nec frigidam, nec humidam, nec ſiccam. Eſt autem hæc quinta eſſentia ſulphur diuinum incorruptibi-

le, quo compositum incorruptibile perpetuo perseuerat. Et sicut humidum & siccum sunt elementa huius artis secundũ modum quem diximus, sic etiam anima spiritus & corpus, cum sint unum & idem tum humido & sicco & econuerso. Eodem fixum & uolatile sunt elementa. Similiter etiam candidum & rubicundum. Ad hoc etiam sulphur & argentũ uiuum, similiter aurum & argentum uiuum: quoniam eadem est sententia omnium & quia inter omnia elementa quatuor sola terra est fixa & ars alchimiæ uult suum lapidem esse fixum, ideo oportet necessario quòd in fine operis cõuertantur omnia elementa in terram, id est, fixionem secũdum philosophos. Quæ igitur dixerunt antiqui philosophi ante Aristo. de elementis & post ipsum in hac arte & de elementatis & ipsorum generatione ex uno solo elemento, aut duobus, aut tribus, aut quatuor, & ipsorum corruptibilitate, & perpetuitate secundum allegoriam dixerunt.

De fermento, & modis, & conditionibus, & proprietatibus & conuersione quam facit, secundum philosophos huius artis dicemus.

CAP. IIII.

DE fermento ergo sine quo ars alchimiæ perfici & compleri non potest, philosophi occultissime & uelatis sermonibus certauerunt, quoniam ipsum est de secretissimis terminis huius artis. sicut ergo intelligimus dis seramus nunc. Apud philosophos fermentum dupliciter uidetur dici. uno modo ipse lapis ex suis elementis compositus & completus in comparatione ad metalla. Alio modo illud quod

est perficiens lapidem & ipsum complens. De primo modo dicimus, quòd sicut fermentum pastæ uincit pastam & ad se conuertit semper, sic & hic lapis, conuertit ad se metalla reliqua. Et sicut una pars fermenti pastæ habet conuertere infinitas partes pastæ uicissim & non conuerti, sic & hic lapis habet conuertere plurimas partes metallorum ad se & non conuerti. Et sicut pasta alteratur & conuertitur ab eo quod suæ naturæ est & quòd sumpsit originem ex ea, nec conuertitur à re extranea. Simili modo metalla alterantur & conuertuntur ab eo quod suæ naturæ est & quod sumpsit originem ex eis & non ab alia re extranea. Et sicut pasta non alterat nec conuertit aliam pastam ad se, nisi prius alteretur & recipiat uirtutem quandam additam per quam recipit potentiam alterandi & conuertendi aliam pastam ad se, simili modo hic lapis non alterat, nec conuertit metalla ad se, nisi prius alteretur & conuertatur & recipiat uirtutem quandam additam per quam habeat potentiam alterandi & conuertendi metalla ad se, unde dicitur in turba philosophorũ, quòd non alterat nisi prius alteretur, nec colorat nisi prius coloretur, nec mutat nisi prius mutetur. Et sicut fermentũ recipit illam uirtutem alterandi, conuertendi & transmutandi aliam pastam à calore quodam occulto ibi decoquente per caliditatem aeris continentis & digerente & extrahente in actu de potentia materiæ quod erat ibi in potentia, per quã uirtutem conuertit aliam pastam in potentia existentem omnino ad se, simili modo hic lapis recipit uirtutem alterandi, conuertendi & transmutandi omnia metalla à calore quodã, scilicet artis decoquente digerente & extrahente in actu de potentia materiæ, uirtutem illam per quam metalla omnia ad se conuertit, quoniam sine calore non est digestio nec ope

ratio nec motus, ut dicit Theophilus. Veruntamen est sciendum quòd est diuersitas magna in hoc fermento & illo. Nã pastæ per talem decoctionem nihil aufertur, quando fermentatur cum in ea nihil sit superfluum, sed in hoc oportet, ut per decoctionem demantur partes superfluæ corrumpentes sicut facit natura in decoctione auri, quibus demptis dirigitur lapis & recipit tunc uirtutem alterandi, conuertendi & trãsmutandi ex se solo non ex alio sicut patet in pasta per ingenium ualde extraneum & profundum artis ministrantis. Vnde Rasis libro perfecti magisterij dicit quòd omnia sunt in idipsum, scilicet calidum, frigidum, durum, molle, humidũ, siccum, graue, leue, asperum & lene &c. Et Auicenna in fine sui tractatus, hoc elixir tingitur tinctura sua & submergitur oleo suo et figitur calce sua etc. Sicut igitur fermẽtũ massæ fit ex massa & oẽm aliam massam ad se conuertit sic & fermentum metallorum fit ex eadem substantia metallorum & omnia metalla ad se conuertit, & cum metalla sint generata ex sulphure & argento uiuo, ergo & hoc fermẽtum generabitur ex eisdem & cum hoc fermentum conuertere debeat omnia metalla in aurũ, & aurum sit ex solo argento uiuo purissimo absque permanentia sulphuris generatum, ut infra probabitur, ergo ex solo argento uiuo, hoc fermentum siue lapis fieri debet per alchimiam.

EX quibus liquide patet, quòd hoc fermentum siue lapis duplici de causa potest dici fermentum. Prima quia sicut fermentũ massæ non fit nisi ex simili substantia nõ extranea per quam omnem massam ad se conuertit, simili modo & hic fit ex substantia metallorum & non ex re extranea. Secunda causa quia sicut fermentum massæ remanet idem quod prius .s. cum uirtute conuertendi addita omnem mas=

iam conuertit ad se, sic & hoc. Ex quo patet quòd argentum uiuum fermentatum & ad materiam fermenti conuersum, conuertet ad se omne liquabile sui generis, scilicet omne metallum cum sint similis liquefactionis sicut ipsum argentum uiuum. Et cum ipsius generatio proprie secundum materiam sit ex argento uiuo solo sicut est aurum, ergo omnia conuertet in aurum.

SED aduertendum occurrit, quòd conuersio metallorum per ipsum ad substantiam auri, est non conuertere omnino ad se sicut fermentum pastã conuertit. Et ratio est, quia tunc sequeretur quòd per ipsius conuersionem nunquam haberemus aurum, nec aliud metallum, quia sicut tota pasta conuertitur ad naturam fermenti & fit fermentum, & sic metalla omnia fierent, lapis ille siue fermentum: de hac autem conuersione non curat alchimia. Sed ego imaginor quòd conuersio metallorum, per ipsum sit reductio ipsorum ad quoddam medium, scilicet in substantia, in colore, in digestione & in fusione & in sonoritate, & per hanc talem conuersionem fient aurum. In substantia quidem quia cum aurum habeat substantiam mediam in duritie & mollitie inter omnia metalla propter eius summam perfectionem. Ita hic lapis conuertit & reducit, omnia metalla ad substantiam mediam sicut est illa substãtia auri. In colore uero quia quædam sunt nigra, ut Saturnus & Mars, quædam rubea ut Venus, quædam liuida alba ut Iupiter, quædam alba albedine uera ut Luna, quædam crocea ut Sol & hic color est medius omnium, ad quem hoc fermentum conuertit. In digestione uero, non omnis digestio fit per calidum, calidum autem comburens generat Venerem & Martem, diminutum autem Saturnum & Iouem. Temperatum autem

generauit Lunam & Solem, sed magis proprie Solem. Vnde Rasis libro septuaginta præceptorum libro primo. Melius quod est in lapide est digestio & digestio quidem est æqualitas & applicatio ad complementum. In fusione uero, quia Venus funditur cum difficultate, Mars autem non nisi cum difficultate, & ingenio, Iupiter autem & Saturnus facile, Sol autem, & Luna medio modo. Ad hoc autem medium conuertuntur per dictum fermentum. In sonoritate uero, quia quædam sunt muta in sono ut Iupiter & Saturnus, quædam in sono acuta, ut Mars & Venus, & Luna, Sol autem tenet medium. Ad quod per hunc lapidem reducuntur. Sed in pondere & extensione sub malleo omnia præcellit propter suam ultimam perfectionem. Quia ultima subtiliatio partium metallorum & suorum principiorum & uniformitas in substantia est causa magni ponderis & aliarum conditionum, contrarium autem contrarij. Reductio autē talis fit per ipsorum commixtionem secundum determinata pondera. Et quamuis lapis hic conuertat, quodammodo tamen etiam conuertitur & patitur. in omni enim mixtione fit actio & passio mixtorum adinuicem & mutatio in quoddam tertium, quamuis aliquod eorum prædominetur, secundum diuersam ipsorum proportionem, ut patet primo perigeneseos.

FERMENTVM autem secundo modo dictum est illud quod est lapidem perficiens, & ipsum complens sine quo lapis philosophorū constare non potest & hoc proprie est fermentum. In quo tota artis est difficultas.

FERMENTVM autem &c. Nota quòd fermentum dicitur quasi à feruore, quia feruere, ebullire. & crescere facit pastam & habet substantiam unam per totum similem

& habet uirtutem uictricem & dominantem occultam & conuersiuam pastæ in sui similitudinem, rectificando enim educit eam ad statum digniorē & meliorē: Vnde Hermes, dicas quòd fermentum pastæ non fit nisi ex sua natura, ita similiter & fermentum auri &c. Relinquitur quòd fermentum compositum est ex diuersis uirtutibus occultis in una substantia. Ad propositum. Cum ergo corpus quòd est occultū in argento uiuo philosophorum per alchimiam generato habeat substantiam unam per totum similem & conuertet in sui similitudinem totum illud argentum uiuum dictum cum ei miscetur per uoluntatem artificis & faciat ipsum feruere, bullire & excrescere secundum similitudinem quandam per uirtutem suam occultam uictricem dominantem & conuertentem ipsum corrumpendo, id est, mortificando rectificando & reducendo ad statum digniorem & meliorem, ideo digne nominatum est illud corpus fermentum. Argentum enim uiuum de se nihil ualet, cum autem cum illo suo corpore occulto mortificatur, retinetur cum eo semper & uita uiuit incorruptibili in æternum & cum suum corpus sit de natura solis, oportet quòd totum illud cōuertat in naturam Solis & totum fiat fermentum conuertens omnia in Solem.

HOC autem fermentum est occultum sensui, sed intellectu & rationi manifestum, & est corpus retinens animā, & tunc animas suas uires demonstrat cum suo corpori est unita, quas sine unione monstrare non potest.
Cum ergo animam candidam ortam artifex uisu perpenderit, suo corpori eodem momento coniungat: non enim potest anima sine suo corpore detineri, talis autem unio fit mediante spiritu, quia anima non potest uitam habere in corpore suo nec perseuerantiam nisi per spiritum & talis unio &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

coniunctio est finis operis. Neque est intelligendum quòd hoc scilicet corpus cui coniungitur, sit aliquid nouum & extraneum quod addatur, nisi quod erat occultum fit manifestum & econuerso sicut patet in cera liquefacta quando coagulatur: ita quòd uirtus corporis tam fortis est quòd anima de cætero in æternum separari non potest. Vnde dicitur in turba philosophorum quòd corpus habet maiorem uim fratribus suis, id est, anima & spiritu: & dicit Plato in stollicis. Non retinetur res nisi à fortiori illa. Vnde sicut pasta absque suo fermento intrinseco fermentum non potest. Ita sine hoc corpore spirituali occulto lapis non potest fermentari, nec perfici nec compleri. Quamuis in rei ueritate ipse lapis secundum se totum, secundum corpus, secundum animã & secundum spiritum semper sit idem secundum rem. Sed secundum diuersas relationes & intentiones philosophorum dicunt ipsum esse nunc hoc, nunc illud. Et hoc uoluit Plato quando dixit quòd materia fluit in infinitum nisi forma sistat fluxum, oportet enim quòd corpus retineat animam ne ipsa fluat. Et sic intellexit Rosinus, & antiqui primi quando dixerunt, omne corpus quod animam inuenit, facile ipsam occupat. Et de hoc prophetauit Plato quasi diem iudicij qui dixit in quarto stollicarum & Hamec in cõmento scilicet. Oportet quòd coniungatur anima cum suo primo corpore de quo fuit & non cum alio, quod nisi feceris deficies à proposito sicut plures ignorantium eo quòd ignorant hoc secretum. Et ideo Rasis in lumine luminum appellat hoc corpus spirituale occultum, quod est fermentum formã. Cum dicit, non ingrediendi uero causa est, quia ipsum corpus est forma, spiritus uero materia &c. Et uere & subtiliter loquitur, quia sicut materia non habet esse sine forma

sed totum esse suum & dependentia est à forma. Ita anima mediante spiritu, non potest esse in ipso lapide, nisi per corpus, quia eorum esse, & perfectio dependet à corpore. Ideo corpus est uinculum et forma eorum quamuis sint idē. Similiter igitur patet quòd corpus sit forma quia illud quod disponit rem ultima dispositione & ipsum complet est forma specifica eius, sed corpus est huiusmodi ut diximus ergo etc. Similiter cum omne compositum sit ex materia & forma, & ipse spiritus met sit materia, ergo corpus erit forma. Similiter cum fixum sit informās tam lapidem quàm aurū, & sit de natura corporis. Mercurius autem sit qui figitur & informatur, & sic de natura spiritus, ergo corpus est forma. Et iterum, quia quod est principium totalis cognitionis alicuius rei, est forma specifica eius sed ipsum corpus sic est ut diximus ergo &c. Ideo notanter dixit Plato in primo stollicarum. Cognitio corporum ad qualitatum, principium eorum est, ex eo quòd facit opus facile &c.

HOC ergo corpus est, quod est forma & fermentum & perfectio & tinctura quam philosophi quæsierunt, & est sol & aurum philosophorum: quod est album in actu et rubeum in potentia & album est imperfectum & perficitur rubedine & non alio ut dicitur in turba philosophorum. Et hoc est quod dixit Rosinus scilicet sol albus est apparitione, rubens uero experimento. Et Anaxagoras dixit. Solem esse lapidem rubeum ardentem, anima autem cui iungitur sol spiritu mediante, est alba & est de natura lunæ & dicitur argentum uiuum philosophorum. Et ideo nunc patet ueritas eius quod dixit Hermes scilicet quòd sine rubeo lapide nulla fit uerax tinctura. Et patet ueritas eius quòd dixit Morienus, scilicet quòd ad effectum non perueniunt, donec

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

sol & luna in unum corpus redigantur, quod ante Dei præceptum euenire non potest. Et patet etiam quomodo sine sole ars alchimiæ non perficitur nec completur, quoniam ipse est uerum fermentum tam solis quàm lunæ. Et patet etiam ueritas eius quod dicit Rasis in lumine luminum, scilicet rubicundus seruus candidam ducit uxorem. Et similiter ueritas eius quod dicit alibi. Nisi quis ruborem cũ candore adijciat etiam ad ruboris fulgorem accedere non potest. Et patet similiter quomodo duplex est aurum, unũ album aliud rubeum. De quibus dicit Rosinus. Tu uero nisi aurum in aurum ponas uel habes. Et de hoc auro albo dicit Rasis libro perfecti magisterij quòd ipsum est corpus neutrum quia nec ægrum nec sanum & hoc aurum album est argentum uiuum. De quo dicit Geber capitulo de argento uiuo, quòd nullum metallorum submergitur in ipso nisi sol & quod est medium coniungendi tincturas. Et iterum de hoc sole & argento uiuo dicit capitulo de natura solis. Cum ipso similiter commiscentur spiritus & figuntur per ipsum maximo ingenio, quòd non peruenit ad artificem duræ ceruicis &c. quæ uerba uidentur plana, sed sunt ualde deceptoria. Et ꝙ hoc sit uere fermentum uidetur uelle Hermes in 7. qui dicit. Et notandum quòd fermentum confectionem dealbat, combustionem inhibet, tincturam continet, ne fugiant corpora lenificat, & se inuicem ingredi facit & coniungi, quod finis est operum &c. Et Morienus fermentum auri aurum est sicut fermentum pastæ pasta est.

EX quibus omnibus liquide patet quomodo sol & luna sunt eiusdem naturæ, & quòd luna præcedit solem, & ordinatur ad ipsum, & quomodo sol est occultus in luna & quomodo de uentre lunæ sol extrahitur. Ideo dixit Senior

quòd

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

quòd sol est oriens in luna crescente. Et Zeno in turba philosophorum. Scitote omnes huius artis inuestigatores, quòd nisi dealbetis nõ potestis rubeum facere, eo quòd duæ naturæ, nihil aliud sunt quàm rubeum & album & de albo fit rubeum & album. Item Dardanus in eodem: sciatis firmissime quòd si parum auri in compositione ponatur exiet tinctura patens candida. Item Alphidius in eodẽ: scitote quòd totius operis initiũ est dealbatio cui succedit rubor post quod est operis perfectio. Vnde dicit Lilium. Quia spiritus & anima, nunquam uniuntur uero modo nisi in albo colore, eædem enim sunt res quæ dealbant & rubificant intus & extra ut idem in eodem dicit. Et quia hoc totum, scilicet corpus & anima simul unita per spiritum est de pura natura auri, ergo quicquid conuertit, penitus conuertet ad naturam auri: quia quamuis hæc tota massa sit in fine primi magisterij & primi gradus alba propter naturam lunæ ibi tunc apparentem. Attamen quia Sol est ibi occultus & sicut dominans cum sit fermentum, facit illam massam in potentia propinquissima rubeam in secundo magisterio & gradu. In magisterio autem tertio quòd est gradus tertius & decoctio secunda & ultima, fermentum dominatur in actu & conuertit totam illam massam in naturam rubedinis actualẽ talem ut est in croco ut dicit Zeno & Rasis & Lilium &c. Amplius dicimus quòd hoc fermentum est istud forte & fortissimum, quod omnia uincit & ad se conuertit. Item relinquitur ex dictis quòd non ex aliqua alia re fit hoc fermentum quàm ex illa substantia de qua est aurum, & quia aurum est ex solo argento uiuo: & ultimus finis intentus est generare aurum quod enim est principium in intentione est ultimum in operis executione. Vnde Geber ubi loquitur de

numero decem medicinarum ponit quòd per hunc lapidem conuertitur argentum uiuum in aurum & omne metallum similiter, & sic omnis philosophus. Non autem intelligitur quòd fermentum hoc de quo loquuntur alchimistæ, quòd cõuertat alia in seipsum quemadmodum fermentum massæ cõuertit ad se continue in infinitum illud quòd est sui generis.

CORPVS igitur hoc &c. Notandum quòd antiqui philosophi huius artis appellauerunt corpus circa illud ꝙ secũdũ potentiã naturalẽ habet fixionẽ & permanentiam ad pugnam ignis, cum continua perseuerantia. Et super hoc habet potentiam retinendi secum in commixtione istud, quod non est corpus, & est de sui natura incorporeũ aũt siue non corpus siue animam, appellauerunt, omne istud quòd secundum sui potentiam naturalem non habet fixionem, nec permanentiã ad pugnam ignis, sed eleuatur & euolat ab igne & super hoc habet potentiam eleuandi in fumum corpus in eo occultum quod est de sui natura. Et hoc est anima. De qua quidam philosophorum dixerunt eam esse aerem, quidam ignem, quidam uaporem incorporalissimum, quidam substãtiam tenuissimam, quia secundum analogiam locuti sunt. Spiritum autem appellauerunt omne illud, quòd subtiliatũ uel solutum uel liquefactum ad ignem secundum sui potentiam, naturalem habet potentiam resoluendi corpus cum anima in uaporem, uel retinendi animam cum corpore ad pugnam ignis, ut non euaporent, quia spiritus cum æqualis fuerit facit corpus retinere animam, & cum fuerit fortis facit animã separari à corpore et manet cum corpore, quoniam sine spiritu, nec anima cum corpore manet, nec à corpore separat, cum ipsorum sit uinculum: una tamen & eadem res in substantia est habens omnes istas proprietates &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

operationes dum enim in liquefactione permanet ratione subtilitatis ditiur spiritus sine quo spiritu non potest fieri genetio animæ, & corporis, nec coniunctio animæ & corporis: unde in toto magisterio dominatur spiritus in actu usquequo generetur anima & corpus, dum autem uolare potest ab igne dicitur anima, dum autem manere potest in igne & perseuerare dicitur corpus. Si ergo tempore generationis: anima steterit in igne & seruauerunt uires eius per uim spiritus, tunc uolat ab igne & trahit secum corpus ad uolatũ & permanet operans uacuus à proposito, & expectat quòd iam uenit & iam recessit & nunquam de cætero est uenturum & uidetur mirabile ei. Si enim præualuerunt uires corporis tunc super uires animæ, per æqualitatem spiritus, conuersum de actu in habitum, tunc corpus retinet animam ne unquam habeat uim fugiendi ab igne & operans tunc habet propositum ut habuerunt antiqui tunc spiritus permanet cum eis semper, quandoque in actu, & quandoque in habitu: quod totum concipitur ex uerbis Platonis in turba philosophorum & in stollicis & ex uerbis Senioris, & Haly, & Rasis & aliorum omnium. Quia ergo hoc corpus perficit & retinet animam & dat esse sibi & toti operi, & anima in hoc corpore demostrat uires suas, & per spiritum fit hoc totum, ideo digne quamuis metaphorice dixerunt corpus formam esse unum. ergo & idem secundum substantias, quandoque dicitur spiritus, quandoque anima, quandoque corpus diuersis respectibus. Alia igitur est consideratio spiritus, animæ & corporis, quo ad philosophum alchimistam, & alia quo ad naturalem philosophum & metaphysicum, immo ualde diuersa subtiliter speculanti. Et sciatis similiter ꝙ spiritus procedit æqualiter ab utroque necessario.

SED dices quomodo intelligitur illud quòd Plato dici in quarto stollicarum, superfluum est apud operantes hanc scientiam, quia qui præparauit semel hoc opus ditatus est ab iteratione operis, hoc autem non uidetur illi qui non est peritus in ijs scientijs superioribus &c. Idem ibidem oportet ꝙ spiritus coniungatur cũ corpore de quo fuit principium operationis & diues fit operans per hunc effectum spiritus, sine hoc quòd iteret, opus. Velut qui trahit ignem à lapide diues est ab igne quia poterit multiplicare & augmentare sine termino: ita quòd afficitur tædio operans & oportebit ipsum derelinquere partem. Item Rasis in primo 70. præceptorum. Qui semel perfecit opus ditatus est, & idem libro perfecti magisterij, neque indigebis huius rei reiteratione, ex quo ipsam semel recte peregeris. Ego autem rationabiliter non possum imaginari illud nisi solum illud sicut dictum est. Non enim hoc fermentum multiplicat seipsum in infinitum: ita quòd minima pars eius extenditur semper in infinitum. Ad illud autem quòd dicit Plato & Hamec & Rasis dicimus ꝙ eorum dicta non intelliguntur secundum sonum literæ. Nã qui errat in opere experiendo eget reiteratione secũdo & tertio, & totiens quousque quod appetit comprehendat: ut ibi dicit Rasis. cum autem semel perfecerit non eget reiteratione illa, scilicet perfectionis, quia aliter reiterat perfectus & imperfectus in opere. Volunt ergo quòd postquam opus semel recte peregeris ex cognitione cõditionum omnium & circunstantiarum quòd tu es diues ratione cognitionis, quia potes reiterare quotiens uis sine fallacia: & ideo non æges reiteratione huius rei ratione cognitionis cum ipsa sit infinita, neque ratione probationis, sed sic ratione operis. Item dicit Rasis in lumine luminum & expositor, non nisi semel eges la

pide, id est, ut cognoscas eius pondera. Morienus, ecce quia cognitio & scientia huius rei infinita uidetur, sed operatio pluries reiterata & finita.

VNDE dicendum quòd cum operans in operatione sua scilicet in decoctione et putrefactione peruenerit ad finem primi gradus in quo apparet color primus, & simplex, post antecessionem omniū aliorum colorum quare color est albus tempore maturationis apparens tunc statim incipitur secundus gradus operis, & hic secundus gradus est fermentum & fermentatio massæ. Tunc enim elementa omnia debēt æqualiter ponderari & commisceri & non palpari, cum sint facta illo colore simplicia & mundissima & cum commixta sunt, facta sunt perpetua super ignem, & operans factus est diues, tunc per hunc effectum non eget reiteratione illius effectus in illo magisterio, scilicet cognitione ut alias reiteret quando uult nouum opus. Quia si tunc non coniungat elementa euanescunt ab igne propter-uim spiritus & rei uolatilis dominantis & fit pauper cum perdet diuitias acquisitas. Vnde hanc difficultatem inquirendi & inueniendi fermentū infinitum insinuans Geber hoc spoliationum capitulo de auro & perditionis operis in hora una & inuentionis dicit sic. Et sciatis quòd nisi posueritis leuamentum, amittitis totá perfectionem & hæc est clauis omnium philosophorum. Haly in suis secretis qui hunc lapidem honoratum cum germinauit non inueniet, non surget alius loco suo. Et Plato in stollicis, caue ne in putrefactione peruenias ad terminum nociuum. Si enim contraxerit opus in solutione moram fortasse augmentabitur in corruptione. Vnde caue ab hoc &c. Idem in eodem: ditatus est operans ab eo quod retinetur, cum peruenerit ad terminum in quo nihil potest uideri subtilius. Nó

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

tamen sum fidei iussor de defectu & diminutione, quoniam est in loco multorum accidentium & defectuum. Ita quòd potest esse & cum saluatione & cum errore &c. Vnde alius dicit: quomodo est quòd putrefactio fuit eius cibus & uita, deinde facta est eius mors & ruina. Et ipse respondet per exemplum fœtus in matrice. Et hoc est quod uoluit Pythagoras & Eraclitus & alij antiqui, scilicet quòd omnia sunt in continuo fluxu, & tam cito velociterq; mutantur, ut nulla natura permanente aliquo tempore sit fixa in rebus sed continuo & subito permittetur. Nóne uidemus in ijs quæ per artem coquuntur quæ nostræ subiacent uoluntati, ut panis & confectiones de melle & de zuccaro solidæ substãtiæ cum fuerunt in complemento suæ decoctionis perfecta sunt & ab igne remouenda sunt, & si ulterius coquantur comburũtur & destruuntur, quamuis completa & perfecta sint: neque eget homo reiteratione illius decoctionis perfectæ in illo opere. Vnde etiam Haly adducit nobis exemplum de sapone, quoniam habet terminum decoctionis perfectæ quàm si artifex transgreditur corrumpit ipsum quamuis non sit totalis similitudo.

EX quibus liquide patet quòd oportet artificem, continuo esse uigilem cum fuerit in opere, ut cum peruenerit ad gradum primum illius perfectæ decoctionis in quo subtilius non potest uideri: ibi permaneat quia uoluntas perficit secundum gradum & coniungit primo, & reiteratione eius non æget si recte peregerit, & ditatus est, immo si reiterare uellet non posset. Quod si ulterius transcendat, euanescit opus (quia summa uolatilis quæ est de natura spiritus superat summam fixi quæ est fermentum propter uim caloris ignis, & sic euanescunt omnia elementa. Quicunque ergo tunc

per compoſitionem ſciunt concordare & pacificare elementa cum ſint contraria perficiet opus & faciet mira & non aliter. Vide ergo ne radicem hanc prætereas, nec aliquã eius quæras mutationem.

CAVSA quippe eius quòd dictum eſt quia in fine perfectæ decoctionis & putrefactionis, natura generat miniſtratione artis materiam ſimplicem nudam non coniunctam formæ ſuæ: quã antiqui uocauerũt materiam primam propter ſimilitudinem cum materia prima mundi, antequam informaretur, de qua dicit Plato in tertio Thimei, quòd cum materiam primam imaginamur, patimur uelut ſomniantes: & eget hæc materia coniunctione cum forma ſua quæ eſt fermẽtum quòd quidem fermentum occultum eſt in gremio eius: quæ coniunctio debet fieri ſtatim in ortu materiæ, ut materia permaneat & perſeueret, natura enim ſola hanc coniunctionem facere non poteſt, quia actio naturæ eſt continuo cũ igne & actio ignis eſt infinita ut dicitur ſecundo de anima, & eſt irrationalis & omne quòd efficit de ſe deſtruit, ſed anima artificis menſurans ipſum imponit ſibi finem, quando uult & conſeruat quod generauit ignis. Cum igitur artis ſapientia ipſa coniungit poſt completam actionem naturæ faciendo naturam ab actione deſiſtere: & de cætero in igne poterit conſeruari in infinitum abſque aliqua menſuratione ignis facta ab artifice, quòd eſt mirabile, quia igne gaudet, ſic res quælibet inanimata in loco proprio ſuæ generationis. Ideo artifex tunc ab operatione & uigilia eſt totaliter abſolutus & poteſt quieſcere. Vnde dicit, Socrates in turba philoſophorum, de hac coniunctione. Ci autem noto nil aliud eſt quàm opus mulierum & ludus puerorum &c. Non enim artifex plus laboris eget, occupatione illius, ſed debet

ab eo quiescere, aut quæcunque uult ab hoc magisterio potest agere. propter hæc coniunctio facillima res est. Tunc enim sola custodia totum complet negotium, ut dicit Rasis in lumine luminum. Sic enim elementa tunc coniunguntur & perpetuantur propter uim frumenti. Vnde dixit, Morienus: & in hora coniunctionis maxima mirabilia apparebunt. Et sicut elementorum ablutio & depuratio fit per præsentiam ignis sic eorum, scilicet ablutorum coniunctio & perpetuatio & fermentatio fit per ipsius absentiam. Vnde Rasis libro trium uerborum. Et hoc fit uirtute Dei temperamento ignis & moderantia terminorum ignis. Vnde Morienus: eius ignis est tota huius rei uera at perfecta probatio &c. Et Plato in stollicis in trigesimo. Igneitas contrariatur in hora coagulationis.i.ferméti. Idé in lib. sanationum. Cómodum & incómodum huius rei prouenit à cómodo uel incómodo ignis. Nota circa literá. Ci aût noto.i.plûbo quod é ferméti corpus.

De tempore fermentandi.

AMPLIVS sciendum est quòd hoc tempus fermenti & fermentandi massam est tempus, in quo germinat lapis, quia oritur sicut germinantia, sicut dicit Haly, & Plato, & omnis alter. Et quia germinatio proprie est uegetabiliũ & reditio rei post corruptioné ad id quod erat tempore præfinito. Ideo cum hic lapis quasi germinet, redeundo ad id quod erat similabitur quasi uegetabilibus. Cum igitur esset in principio argentum uiuum coagulatum, ergo quando orietur argentum uiuum per decoctionem tunc germinauit, sed cum sit liquefactum per decoctionem, oportet quòd tunc coaguletur & hæc congelatio fit cum fermento siue corpore suo, quod idem est, & hæc proprie est alchimia instrumentaliter. Rasis in lumine luminum. Quæ seminauerit ho=

mo hæc metet. Item ibidem. Omne semen in terra proiectum proprio generi correspondet quòd si diuersa seminis genera adinuicem mixta sint unũquodque proprium exprimit genus &c. Non enim generant res nisi sibi similia, nec fructificant res nisi fructus suos &c. Item Senior. Mineralia non nutriuntur ut exeant à radice sua, sed redeunt ad id ex quo fuerunt, nec conuertuntur ex hoc ad aliud, & qui aliud dicit falsum dicit. Sic igitur patet quid sit fermentum & eius germinatio & compositio.

CAVSA quippe &c. quamuis hoc dictum sit extraneum & mirãdum, scilicet quòd natura generat materiam simplicem informem non coniunctam suæ formæ. Attamen est uerum secundum antiquos, sed similitudinarie. Et philosophus in decimosexto de animalibus simili uerbo mirando utitur, ubi ostendit, quòd anima uegetatiua & sensitiua dantur ab intrinseco materiæ, intellectus autẽ ab extrinseco, unde dicit ipse sic ibi. Corpus spermatis cum quo exit semen spiritus qui est uirtus principij animæ, est separatum à corpore, id est materia & est res diuina & tale dicitur intellectus & iste spiritus non separatur à spermate &c. Ecce quod ponit sperma separatum à corpore, quamuis in rei ueritate non sit separatum nec esse possit, intelligendum est ergo corpus spermatis separatum à corpore, non quia non sit in materia spermatis, sed quia est ibi quoddam occultum non eductum de materia spermatis, sed ab extrinseco datum, quod est intellectus, ad cuius potestatem corpus spermatis sic spiritualiter disponitur. Eodem modo est hic intelligendũ, scilicet secundum analogiam cum tota traditio artis illius sit analoga & typica &c.

AMPLIVS notãdum pro maiori intellectu prædicto

rum, quòd operationes caloris in generatione & corruptione inquantum calor, non ſunt determinatæ nec ordinatæ ad aliquem unum finem determinatum & manifeſtum niſi inquantum calor regitur ab anima uel intelligentia, quoniam calor eſt inſtrumentum animæ & omne agens, ſuum inſtrumentum dirigit & menſurat ut introducat formam. Per calorem autem intelligo eum qui eſt in actu, ut in animalibus habentibus ipſum in actu aut potētia & uirtute ut in uegetabilibus & mineralibus et animalibus certis habentibus ipſum mō ſimili & iſte calor eſt elementalis & cœleſtis confuſus in mixtis, unde philoſophus ſecundo phyſicorum, homo generat hominem & Sol. Quia ſine iſto duplici calore non fit generatio. Menſuratur iſte calor quantitate, qualitate, & tempore ab animo uel intelligentia, uel ab utroque in omnibus naturalibus ad aliquem unum finem determinatum, in quo eſt acquiſitio formæ. Cum ergo ars alchimiæ ſit ſequela naturæ & operetur cum calore actu, ſcilicet ignis oportet neceſſario, quòd anima artificis modificet & menſuret illum calorem, quantitate, qualitate, & tempore, uſque ad finē quendam determinatū ad formam adipiſcendam, quia ſemper determinatum tempus eſt inter agens & patiens, in quo introducitur forma, quòd ſi artificis anima ſic non menſuret ſed continuet calorem ignis ultra terminum tunc ignis neceſſario deſtruet formam quam fecit, propter immenſurationem, hoc autem ſatis patet ſupra quia ignis actio eſt infinita, anima autem artificis menſurat ipſum &c. Sciendum quòd philoſophus nono metaphyſicæ, dicit quòd potentia irrationalis eſt determinata ad unum tantum & exit in actu exiſtente, præſente, paſſiuo, diſpoſito: ut ignis ad combuſtibile. Potentia autem rationalis ſe habet ad contraria &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

exit in actu in alterum per appetitum sensitiuum uel rationalem præsente passiuo disposito & facit in eo, quod uult siue quod desiderat. Et propter hoc dixit Pythagoras, hominem esse mensuram omnium rerum, ut recitat philosophus undecimo metaphysicæ. Quapropter ueraciter dicimus. Quòd natura est qua regit opus huius artis per decoctionem in igne suo & uase proprio, prout regitur à cœlestibus usque ad finem operis & ultra. Voluntas autem est libera & debet regere & modificare naturam in fine operis, ut non transcendat ultra, quia uoluntas regendo naturam debet ad se trahere naturam, sed si uoluntas trahatur à natura & inclinetur ad eam, natura transcendet finem operis & ipsum destruet.

ADHVC opera naturæ planius scrutando dicimus, quòd sicut natura agit propter finem, sic & ars. finis autem naturæ est introductio formæ in propria & conuenienti materia, cum fuerit in ultima dispositione per actionem agẽtis instrumentalis directi ab ipsa natura, quod est calor appropriatus tunc operi finem imponit. Cum igitur per ingenium & sapientiam artificis fuerit ortum & generatum argentum uiuum philosophorum, quod est materia disposita ultima dispositione ad formam per actionem agentis instrumẽtalis, scilicet ignis directi ab anima artificis ergo oportet quòd informetur tunc & operi finem imponat, cum finis intentionis artis & naturæ, fuerit generare tale argentum uiuum habile ad talem informationem, scilicet auri uel elixir siue lapidis philosophorum, anima enim artificis æquipollet naturæ in hoc. Frustra ergo & desperatione laborat: qui ultra laborat, cum laboret contra naturam & contra intentionem naturæ & artis &c.

Nota secundum præsentem autorem quòd si fieret congelatio

Mercurij per rem extraneam, quæ non esset homogenea in natura ductibilium nil perfectionis affert, quia non possunt commisceri nisi homogenea in natura. Et si mineralium aliquorum natura ipsum mortificet & coagulet propter homogeneitatem mixtionis in natura, ut arsenicum & sulphur dicimus quòd illorum coagulatio est ad corruptionem & non ad perfectionem &c. ut supra patuit.

Quid sit theriaca & quid dicatur uenenum in lapide philosophorum.

CAP. V.

QVIA antiqui philosophi assignauerunt in compositione lapidis philosophorum, theriacam & uenenum: & hæc cum sint de terminis occultissimis huius artis, ideo de ipsis nunc dicamus. Dicimus ergo quod sicut fermentum dupliciter dicebatur, sic & uenenum cum idem sit, & similiter theriaca. Vno modo ipse lapis perfectus & completus in operatione ad imperfecta metalla alio modo id quod est perficiens ipsum lapidem. Primo modo est improprie dictum, secundo autem modo proprie. De primo modo dicimus quòd quia ipse mundicat imperfecta metalla & omnem ægritudinem & corruptionem ab eis aufert, & ea sanat & conuertit & perficit in aurum. Dicetur digne theriaca ipsorum, quemadmodum patet de theriaca hominum. Et quemadmodum res uenenosæ appropriatæ corpori uenenoso, dico leproso adhibitæ, ipsum ab humoribus corruptis, principalia membra & alia membra corrumpentibus sanant omnino, sic & hic lapis efficit in metallis leprosis,

& ideo quandoque uenenum, quandoque theriaca dicetur. Metalla enim corrupta quæ sunt quatuor, laborant, speciebus lepræ quatuor, ex aliquo quatuor humorum corruptorum, & sanantur per dictum lapidem, sicut lepræ hominũ per serpentes appropriatos. Ferrum enim patitur lepram ex corruptione choleræ, ad naturam melancholiæ conuersæ quæ leonina dicitur. Aes autem ex corruptione sanguinis ad naturã malincholiæ conuersi quæ dicitur allopecia. Stãnũ autẽ ex corruptiõe phlegmatis ad naturã malincholiæ cõuersi quæ dicitur tiria. Plumbũ aũt ex corruptione malincholiæ solius, quæ dicitur elephãtia. Hæ aũt lepræ oẽs sunt per admixtionẽ diuersi sulphuris corrumpentis ipsa, quod fuit in mineris suis. Et ideo per sulphuris illius ablationem directam, cuiuscunq; modi sit sanantur & perficiuntur per hunc lapidem, sicut lepræ hominum per serpentes appropriatos. Argentum aũt patitur principiũ lepræ phlegmaticæ, quia in seipso habet partes sulphuris adurentis illud ut patet. Sed natura sagax in ipsius generatione miscuit theriacã talem quòd non augmentatur sed sic manet aut in melius transmutatur, quòd sulphur cum per hunc lapidem ablatum fuerit statim erit aurum. Aurum autem purissimum est, & nobilissimum, & æqualissimum, sicut Sol inter sidera, & sicut sanguis purissimus in corpore humano tẽperatæ complexionis carens omni contraria qualitate seu extranea, & habet sanitatem summam. Et ideo ars sequens naturam uult omnia cum hoc lapide sanare & est theriaca & uenenum & in solum aurum transmutare sicut facit natura. Venenum autem proprie dictum & similiter theriaca est secundum alchimistas, quod fuit dictum fermentum proprie dictum, et hoc est quo ad operantem, quia si stet in gradu suo uigilanter

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

tempore ortus & germinationis est theriaca & uita sibi & operi. Quod si ulterius ignoranter transcendat, corrumpit opus, quia euanescunt omnia elementa quæ erant miscéda quare est sibi uenenum, mors & desperatio & moritur etiam lapis, eo modo quo sibi inerat uita. Vnde Hamec tertio stollicarum in comento hanc insinuas sententiam obscure dixit Res quando perueniunt ad terminum suum est uenenum mortiferum & est res simplex unius essentiæ & atrahit quicquid assimilatur sibi & propter hoc interficit animal, & hic gradus est uita & interfectio operantis ex odore suo, & ideo cauendum est omnimoda cautione ab eius odore ne interficiat, & quando hoc signum apparuerit peruenit ad terminum & ditatus est operans ab eius obseruatione etc. Ad propositum sunt multæ autoritates philosophorum, quibus dimissis causa breuitatis tantum duas adduco uel tres. Rosinus, hoc est uenenum ineffabilis pretij, quòd palàm minima & uilissima uenditur re &c. Et Haly hic lapis est uita mortuorum & eorum refectio, est & medicina conseruans corpus & purgans &c. Et Morienus. Est autem elixir medicina ex pluribus confecta, quæ quidem medicina infirmitates metallorum sanat. quemadmodum theriaca infirmitates hominum: unde à quibusdam uenenum appellari solet, quia sicut uenenum in corpore humano, ita elixir in corpore metallino &c.

Nota hic. De unione animæ & corporis cum suo spiritu.

u IDENDVM est quòd in magisterio & termino operationis, cum oritur anima ipsa quærit cor

pus suum ut uniatur cum eo & recipiat uitam & operationem & unio ista & compositio fit mediante spiritu & cum coniuncta fuerit corpori uiuit in æternum cum suo corpore. Hæc autem coniunctio fit in ortu & resurrectione animæ, quia quamuis prius creata esset, cum suo corpore tamen propter inquinationem corporis & corruptibilitatem, non poterat anima suas proprias & incorruptibiles ostendere operationes, immo tanquam mortua et inutilis iacebat, & quasi cũ corpore tumulata, & quando per magisterium ipsa purificatur & candidatur, resurgit à suo corpore separata, & tunc suum corpus est etiam purificatum & ipsa quærit suũ corpus & desiderat coniungi sibi, ut in æternum uiuat, nec potest coniungi, cum corpore alieno. Ante enim tunc euolat ab igne trahens secum corpus suum ad uolatum quàm alteri corpori patiatur coniungi & uniri & sic opus annihilatur & artifex à suo proposito uacuatur. Ideo corpus dicitur theriaca ipsius animæ, cum anima per ipsum saluetur & cũ ipso beatificetur: & dicitur uenenum cum sit causa mortis animæ perpetuæ, quando per insipientiam artificis non coniunguntur. Et ex hoc patet ueritas illius uerbi Platonis, quod apud philosophum non uerificatur octauo metaphysicæ scilicet quòd anima nostra orta est in Orizonte æternitatis, antequam suo corpori uniatur, quia posuit formas uniri & separatas, uniri inquam per medium. Fuit enim locutus secundum analogiam: & in hac coniunctione resurrectionis fit corpus totum spirituale, ut ipsa anima. & fiunt sic unum sicut aqua mixta aquæ & non separantur de cætero in æternum, cum in eis nulla sit diuersitas, immo unitas & identitas, omnium trium, scilicet spiritus animæ & corporis, absque separatione in æternum. Sicut uere patet de identita-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

re & unitate sanctissimæ trinitatis in Deo, scilicet Patris & Filij, & Spiritus sancti, quæ sunt in ipso Deo unum & idē cū distinctione personarū absque diuersitate in substantia. Ex quibus uerbis conijcere possumus directe quòd philosophi antiqui huius artis fuerunt uates uere per hanc diuinam artem, scilicet de resurrectione animæ humanæ cum suo corpore & eius glorificatione, de apparitione Dei in humana carne. s. Christi & identitate ipsius cum Deo mediante influxu & manatione spiritus sancti, quamuis indistincte ualde hæc nouerunt & confuse. Censeo uerum esse apud considerantes ueritatem & figuras in rebus, quòd quicunque huius artis diuinæ & gloriosæ fuerit uerus artifex seu opifex, poterit ponere in Deo trinitatem in unitate & unitatem in trinitate cum distinctione tamē sed absque diuersitate in ipso. Nam in hoc lapide uere assignatur trinitas in unitate & econuerso, cum distinctione & absque diuersitate, ut patet subtiliter intuenti & scienti. Neque uideo exemplum in mūdo sic per omnia simile ad assignandum trinitatem in Deo sicut hoc. Illud enim beati Augustini, quod ponit 10. de trinitate de anima & ponitur primo sentētiarum, scilicet quòd in anima sunt ista tria idem scilicet memoria, intelligentia, & dilectio siue uoluntas est pulchrum & uerum: sed forte aliquam poniur contradictionem, hoc autem nullo modo.

Et credo firmiter quòd quicunque infidelis hanc artem diuinam ueraciter sciret, fieret necessario fidelis in trinitate Dei assentiens & crederet in Christo Iesu domino nostro filio Dei. Et si hoc non facit non est nisi ex timore pœnæ præceptæ in secta & lege illa & alijs illatæ, ne sibi pœna similis inferatur. Nihilominus tamen perfectissime uidet, & trinitatem in Deo esse & assignari necessario posse per istius lapidis pretiosissimi &

mi & occultissimi inuentionem. Sicut uiderunt, Hermes, Plato, & antiqui philosophi.

AD propositum autem redeuntes de ueneno & theriaca propriissime loquentes, dicimus nunc quòd hic lapis, cum in decoctione oritur, oritur in diebus præfinitis ad similitudinem arg. ui. candissimi, & est argentum uiuum philosophorum ut ex uerbis eorum concipimus. Et quia argento uiuo nulla utilitas sequi potest, nisi cum corpore suo coniungatur & mortificetur. Ideo necessario ut ueritas & finis cõstet operis, oportet ut à corpore suo tunc interficiatur. Et quia omne interimens large sumendo, potest dici uenenum. Ideo istud corpus dicitur & dici potest uenenum sine quo opus hoc constare non potest: & quia talis interemptio est salus & perfectio eius quod interimitur, ut uiuat uita incorruptibili in æternum. Ideo dicitur theriaca, quia ad uitam incorruptibilem per interemptionem ipsum reducit. Sicut uere patet de glorificatione sanctorum. Nam quòd eos interimit .s. mors potest dici uenenum, sed quia ex hoc accidit uita perpetua cum glorificatione. Ideo potest dici quòd sit theriaca: quæ theriaca proprie & uere erit in die inditij scilicet nouissimo, tunc enim fiet animarum & corporum suorum purgatorum resurrectio & coniunctio ac unio perpetua, & sic etiam in hac arte accidit gloriosa in sua die nouissimo. Hoc autem uenenum & theriaca est corpus antedictum & fermentum & clauis totius operis & est forma solis & flos auri. Vnde Zeno in turba philosophorum: scitote quòd nullum corpus est pretiosius & purius sole, & quòd nullum uenenũ tingens generatur absque sole & sua umbra, qui philosophorum uenenum absque hoc facere conatur, iam errans decidit in id quod eius tristitia permanet, qui autem sapientum

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

uenenum Sole & eius umbra tinxit, ad maximum peruenit archanum. Item alter in eodem: cum autem uenenum corpus penetrat ipsum inuariabili colore colorat, & nunquam dimittit corpus animã quæ compar sibi est, à se separari &c. Ex quibus dictis patet quòd sine ueneno & theriaca alchimia non perficitur, non secundum intentionem cosiderantium in supefircie scilicet quòd apponatur aliquid illorũ ab extrinseco sed quia in fine operis & decoctionis fiunt hæc obtinentia nomina eorum ut dictum est. Et hæc uerba sunt profundissima & dicta secundum sententias antiquorum philosophorum & sunt consona de prius dictis de fermento & elementis.

Consequenter uidendum quid sit coagulum & quid lac in lapide philosophorum & quid masculus quid femina secundum philosophos.

CAP. VI.

DE coagulo quoque & lacte nec non & masculo et femina philosophi in hoc lapide tractauerũt, sunt enim hæc de secretissimis terminis huius artis quibus incognitis & ars hæc totaliter ignoratur. Sunt quidam qui imaginantur, quod hic lapis cum perfectus est comparatur ad Mercuriũ sicut coagulum ad lac. Sicut enim modica pars coaguli, multam quantitatem lactis coagulat, sic modica pars huius lapidis super multas partes Merc. proiecta coagulat in Solem uel Lunam. Qui longe ualde ab eorum intentione loquuntur. Si enim sic esset, quæ nam esset comparatio huius lapidis ad metalla? non enim potest coagula=

re ea cum iam coagulata sint à natura, Merc. autem sic. Nos ergo dicimus quòd coagulum apud philosophos est illud quòd in capitulis dictis, est dictum corpus, siue fermentum, siue uenenum, siue flos auri, quod est occultum in Mercurio philosophorum quando oritur, & ille Merc. dicitur lac. Illud enim coagulum est quod coagulat illum Mercuriũ, & ipsum & Merc. sunt unum & idem in substantia. Ita quòd seipsum coagulat, & ab alio non coagulatur, ut uere patet de cera liquefacta quando coagulatur. Et sicut coagulũ fit ex lacte solo sed per quandam digestionem & decoctioné alteram recipit potentiam & uirtutem coagulandi illud lac in quo est, sic & hoc coagulum quod est in Merc. philosophorum ortum recipit per quandam digestionem & decoctioné alteram potentiam & uirtutem coagulandi illum Merc. in quo est & recipiendi & perficiendi cum sit in ipso & cum ipso ortum. Vnde sicut coagulum dominatur lacti & ipsum coagulando ad se conuertit & fiunt omnino unum coagulatum absque diuersitate, sic & hic. Propter quod non est cõfidendum in Merc. sublimato sed in calcinato post sublimationem ut dicit expositor in lumine luminum, quia cum fuerit sublimatus Merc. philosophorum, candidus de sui natura est uolans ab igne, cum autem à suo coagulo coagulatur, calcinatur, frigitur & retinetur, & hoc coagulum est aurum philosophorum & uenenum.

ET sciatis ꝙ hoc coagulum est clauis philosophorum, quia coagulando spiritus dissoluit corpora simul & semel in eodem momento, & ideo dixerunt philosophi quòd spiritus nõ possunt detineri, nisi cum aquis corporum, & quòd unum & idem est congelatio spiritus & solutio corporis. Vnde Rasis in epistola. Gummi nostrum coagulat lac nostrum, &

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

lac nostrum dissoluit gummi nostrum, & post hoc apparebit rubedo orientalis &c. Et Lucas in turba philosophorum: accipite argentum uiuum quod est ex masculo & ipsum secundum consuetudinem coagulate, non enim hic est regendi initium, eo quod iam coagulatum &c. Senior, Quando uidi aquam coagulare seipsam, tunc certificatus sum quòd res uera est sicut assignatur, & hanc aquam coagulatam nominant nomine cuiuslibet masculi, deinde desponsauerunt cum fœmina, & ipse est ex ea, & ipsa est radix eius & coagulatio eius sicut dixit Hermes &c. Idem in eodem: congelat autem hæc aqua cum est cogelata, & aqua currens est mater congelatæ & ex ea fuit &c. Ad hũc igitur modum assignauerũt in suo lapidẽ masculum & fœminam, nominantes fœminam, ipsum lac quod coagulatur, masculum autem quod coagulat, quia actio attribuitur masculo, passio autem fœminæ. Nam in hoc lapide quando oritur cum ipse sit liquidus & fluens & patiens dicitur fœmina, suum autem coagulum, à quo coagulatur, cum sit solidum, firmum, permanẽs et agens in illud dicitur masculus. Compositum uero ex ijs dicitur lapis commixtus completus et perfectus et fiunt in commixtione unum omnino sicut in cera Vnde dixit Alexander. Scias quòd nullus nascitur nisi ex mare & fœmina, Et nullum germen gignitur nisi ex humido et calido alias sicco. Item in turba philosophorum: cum enim masculus et fœmina coniunguntur fit mulier non fugiens, compositũ, uero spirituale, ui.n. masculi recepta gaudet fœmina, eo quòd masculo iuuatur, masculus uero à fœmina tingente accipit spiritum, masculus ergo et fœmina cõiunguntur et unum fiunt etc. Item alter in eodem. Veneramini regem & uxorem suam, & nolite eos cõburere etc.

Senior. masculus est sine alis existens sub fœmina, fœmina uero habet alas & uult uolare, masculus autem retinet uolantem. Et propter hoc dixerunt philosophi: facite fœminam ascendere super masculum, & ascendet masculus super fœminā &c. Et Rosinus: Fœmina masculo roboratur &c.

ET est sciendum quòd masculus & fœmina sunt idem in eodem subiecto & sunt habentes uirtutes diuersas & contrarias in tali subiecti unitate. Et hoc potest confirmari per philosophum primo de plantis, qui ponit quòd in seminibus est mixtio masculi & fœminæ. Dicit enim sic. semen plantæ, est simile impregnationi quæ est mixtio masculi & fœminæ, & sicut in ouo est uis generandi pullum & materia cibi eius usque ad horam complementi & sui exitus ab eo: & sicut galina ponit ouum in una hora. Ita & planta semen etc. Et idem dicit decimosexto de animalibus. Ex quo patet quòd talis copulatio uel cōnexio potest dici hermaphrodita quia plātę & semina ubicunque impregnant & impregnantur ēt, & hoc denotat agens & patiens in eodem subiecto simul esse commixta in unitate quadam. Quando ergo oritur lapis iste habet in se mixtionem masculi & fœminæ, sed oritur liquidus, fluens, uolans, lucidus & coagulationem patiens et sic est fœmina. Coagulum autem oritur in uentre eius & est solidum, stans, permanens, umbram ostendens, sicut faciunt lapides pretiosi lucidi, & coagulationem in illo faciens, & est masculus. Et sicut fœmineum & patiens est quid diminutum & imperfectum. Ita masculinum cum sit agens est quid completiuum et perfectiuum ipsius. Et quia fœmina est alba fugiens, sed ualde leuiter permittit se à masculo capi, masculus uero est rubeus persequens fœminam fugientem et ipsam capiens & retinens ui ualida. ea propter dixerūt. Fœmi

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

na habet alas, masculus uero non. Hermes, Fili extrahe à radio suam umbram. radius enim est humiditas et fœmina. umbra uero est siccitas in humiditate occulta et est masculus, cuius generatio fuit à natura antequã generatio fœminæ. masculus autem est rubeus persequens fœminam fugientem & ipsam capiens & retinens in ualida. Fœmina autem est alba fugere uolens sed ualde leuiter permittit se à masculo capi propterea dixernnt quòd fœmina habet alas, masculus uero non.

SIMILI modo dixerunt, hunc lapidem esse primo Senem & secundo Iuuenem, quia de ratione iuuentutis est colorem rubeum roseum inferre in cute humana & in capillis. de ratione autem senectutis albedinem. Cum ergo hic lapis primo in sui generatione sit albus, in secundo rubeus merito primo dicetur senex, secundo Iuuenis. Vnde Rasis in epistola. Lapis scientiæ nostræ primo est senex & ultimo puer, quia albedo est in initio & rubedo in ultimo &c.

DIXERVNT etiam cum proportione simili hunc lapidem regionalem, quia ratione suæ humiditatis dixerunt ipsum esse Aegyptiacum & ratione siccitatis Persicum, unde Aegyptum domum humiditatis esse dixerunt, Persiam autẽ domum siccitatis. Et Aegyptij terræ Persarum egent subsidio, sicut dicit Miluescindus. Omnis enim putrefactio fit in humido finis autem putrefactionis est siccitas, & incineratio, cum ergo fuerimus in fine putrefactionis completæ, oportet desiccare, & tunc fit conuersio elementorum, quia humidũ fit siccum, & Aegyptij recipiunt subsidium à Persis & sic alternatim lapides adinuicem commutantur. Et ideo putrefactio non ualet alibi quàm in Aegypto, ipsius autem finis non nisi in Persia. Secundum hunc ergo modum assi-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

gnauerunt in hoc lapide mulierem prægnantem, masculum rubeum in utero habentem & parturire clamantem: unde lapis qui superius dictus est fœmina est mulier prægnans, qui autem dictus est masculus, est stans in utero paratus ad partum. Et ideo in coagulatione apparet partus, quia lapis dictus fœmina, parit lapidem alium, quia quòd erat intus exit foras, quia quod erat fluxibile fit coagulatum. Multos quoque alios terminos annuerunt philosophi, sed prædictorum cognitione integre habita, aliorum omnium cognitio nullatenus poterit occultari.

Sequitur ultimum capitulum de similitudinibus generationis fœtus ex sperma te & sanguine menstruo, & auis ex ouo, comparando in generationem auri ex sulphure & argento uiuo, ad generationem ipsorum.

CAP. VIII.

QVIA locus sumptus à simili & proportione in arguendo in qualibet arte et scientia familiaris est, & manifestum conferre uidetur, ideo generationem auri à natura & ab arte ex sulphure & argento uiuo, fœtus ex spermate & menstruo. Intendimus proportionaliter explicare, ut ex iis omnia quæ diximus à simili roboremus. Erunt autem proportiones naturales nouæ et inauditæ. Dicimus, ergo quòd principia generationis fœtus sunt duo scilicet sperma & sanguis menstruus, quia in omni generatione est necessarium agens & materia. Materia autē,

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

& agens non coincidunt, ut patet ex ſecundo phyſicorum. Sperma autem eſt agens, & ſanguis Mercurius eſt materia, ut patet ex quintodecimo et ſextodecimo de animalibus: et ut dicit Auerrois ſecundo colliget. Et quia omne agens cum introductione formæ ſimul ſeparatur à materia, nec ſubijcitur materiæ, ſeu pro materia generati, ergo ſperma ſeparabitur ab illa ſimul cum introductione formæ. Quòd autem ſanguis menſtruus ſit materia generati ſic patet, quia ex eiſdem generamur & nutrimur & econuerſo, ut dicitur ſecundo colliget, & ſecundo de generatione & corruptione, & quintodecimo de animalibus, cum ergo fœtus nutritur ex ſanguine, ergo ſimiliter generatur ex eo, oportet ergo dicere quòd ſperma ſit agens. Vere ergo dixit philoſophus quinto decimo de animalibus, ſcilicet uir dat formam et principium motus, fœmina dat corpus & materiã, ſicut in lacte coagulato, ita erit quod abſcinditur à mare & fœmina. Eſt ergo maſculus operans & fœmina patiens, ſicut eſt ſcamnum ex carpentario & ligno, non igitur erit ſperma tanquam pars generati, ſed erit ſicut motor et forma. Et ſicut ſanitas quæ accidit infirmo ex ſcientia medicinali &c. Poſſumus ergo in propoſito dicere quòd ſicut ſtannum eſt excarpentario ſicut ex efficiente, ex ligno ſicut ex materia, & ſicut fœtus eſt ex ſpermate ſicut ex efficiente & menſtruo ſicut materia. Eodem etiam modo omnino dicimus quòd aurum, et lapis philoſophorum, eſt ex ſulphure ſicut ex efficiente & argento uiuo ſicut ex materia, & ſicut ſperma informat cum forma ſibi ſimili & non aliena ſic ſulphur informat, forma ſibi ſimili & non aliena. Et ideo hoc ſulphur agens extrinſecum extrahit per digeſtionem illud ſulphur quod eſt in potentia in argento uiuo in actu, quod ſulphur informat ipſum argen

tum uiuum forma auri aut lapidis philosophorum. Et hoc est, quod argentum informat, coagulat, colorat & infixat per actionem illius.

EST præterea notandum quòd sperma generat ex materia cor primo & primam uirtutem in corde imprimit sibi similem: quoniam sperma habet primam uirtutem generatiuam, contractam ab eo à quo decisum est, & generando cor dat similem uirtutem generatiuam cordi. Et post separatur ab eo & derelinquit ipsum solitarium, quia cor potest de cætero generare alia membra omnia per uirtutem primã sibi introductam à spermate similem uirtuti existenti in spermate, absque præsentia spermatis, quia sperma postquam generauit cor iam totum opus suum peregit, nec est de cætero necessarium ad generationem. Nõ solum autem in corporibus animatis anima sensibili, sed etiam animatis anima uegetabili, hoc idem patet. Post seminationẽ.n.determinata Periodo germinabunt semina per uirtutem generatiuã insitã ipsis et in quibusdã ascendũt semina diuisa super terrã in ipsa generatione, & in quibusdam manẽt in terra, & ista semina adhærent germini. Post separantur & paulatim arescũt in ipsis germinibus tanquam uana & inutilia ad generationem ulteriorem, quia similem uirtutem generationem quam habebant intus duxerunt in ipsis germinibus & germina obtinuerunt eam, & euanuit uirtus quæ prius fuerat in seminibus. Postquam opus suum totum peregit. Propter quod illa germina sunt & permanent per se, sufficientia, ad generationem successiue, absque seminibus ex quibus generata sunt. Ideo generant folia, flores & semina in circulo, sicut illa ex quibus originem contraxerunt. Omnes etiam res quæ generantur & in sua specie multiplicantur, non generantur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

nisi à sibi similibus in natura tanquam à principijs & radici-bus suis secundum modum quem diximus. Est ergo germen sicut cor generatum & separatum à semine suo. In quo est tota uirtus seminis generatiua omnium membrorum plantæ & partium eius secundum exigentiam suæ speciei, quemad-modum in corde embrionis generato à spermate.

SIC eodem modo dicimus, quòd sulphur extrinsecum generat ex argẽto uiuo sulphur quoddam quod est sicut cor, & primam uirtutem generatiuam introductã in ipso à sul-phure extrinseco, ab eius præsentia quia sulphur extrinsecũ iam totum opus suum peregit. Et hoc sulphur generatum in argento uiuo, & ex eo est cor & forma & tinctura quemadmodum in homine cor &c. Sicut ergo sperma, post generationem cordis, non habet aliud efficere de cæ-tero, quia iam introduxit formam, & etiam impossibile est duo agentia concurrere æqualiter ad eundem effectum. Sic & sulphur extrinsecum similiter se habere debebit, ergo sulphur extrinsecum postquam introduxit in actu sulphur ex intrinseco argenti uiui, quòd est sicut cor & forma argenti uiui, debet similiter separari. Confirmamus autem hoc per philosophum decimosexto de animalibus qui dicit. Creatur autem cor prius à spermate, aut membrum conueniens cor-di, quod erit principium generationis corporis totius &c. Et post hoc dicit. Et propter hoc in creatione apparet cor pri us inter omnia alia membra in actu & manifestum est sen-sui & similiter rationi: quando conceptum suscitatur ex se-mine maris & superfluitate mulieris seu fœminæ & fuerit solitariũ debet regere se sicut filius qui exijt à domo patris etc.

SCIENDVM pro dictis, quòd sicut non est necesse quòd primum mouens tangat suum mobile continuo sed suffi

cit quòd iam tetigerit, ut patet in ſagittatore & ſagitta, ſic eſt de ſpermate & illo à quo deciſum eſt, ſcilicet corde quod generauit ſperma & corde quod generat membra fœtus. Vnde dicit philoſophus decimoſexto de animalibus. Sicut accidit rebus quæ ſunt per ſe, quòd primum mouens mouet, non quia contingat corpus omnino alterius, ſed quia iam tetigit in præterito. Ita eſt illud ex quo eſt ſperma, & non tangit poſt hoc. Eodem modo dicimus in ſulphure & argento uiuo, quia poſtquam ſulphur extrinſecum tetigit argentum uiuum & generauit ſeu creauit in argẽto uiuo ſulphur ex ipſo. in quo eſt uirtus prima generandi & informandi aurum, non eſt neceſſe ut de cætero tangat ipſum, ſed ſufficit quòd iam tetigit in præterito. Ideo dignum eſt, ut hoc extrinſecum ſeparetur ſicut perpetuum à corruptibili.

AMPLIVS ſubtiliter aduertendũ eſt, quòd ſperma quando eſt fortis & temperati caloris, tunc eſt potens digerere menſtruũ complete, quia non poteſt fieri completa digeſtio niſi per calorem completum ſicut indigeſtio per calorem diminutum, ergo cum ſperma fuerit uincens & potens bene digerere menſtruũ, ſcilicet cum ſit ſicut motor & operans, aſſimilabit ſibi neceſſario hoc quod generat, ergo generabit maſculum cum ſperma ſit ex maſculo. Et quia omnis corruptio & alteratio eſt ad contrarium, tunc quia ſperma non poterit uincere & digerere bene mẽſtruũ propter penuriam caloris non poterit fœtum ſecundum ſimilitudinem formæ ſuæ, ergo erit alterata ad contrarium & quia fœmina contrariatur mari, neceſſario creabit fœminam, quia ſperma eſt ſicut operans & menſtruũ ſicut patiens. Propterea accidit ꝙ mares ſunt calidiores fœminis quia caliditas attribuitur agenti. Sic eodem modo dicimus de ſulphure & argento uiuo, nam

quando sulphur est bene potens digerere argentum uiuum ex completa actione caloris, tunc sulphur assimilabit sibi argentum uiuum & faciet ipsum aurum, quoniam sulphur est ipsum digerens & citrinizans. Ideo aurum est citrinum & masculinum & complete digestum. Cum autem sulphur nō poterit bene digerere argentum uiuum ex indigentia caloris, tunc erit alteratio ad contrarium, ergo sulphur non assimilabit sibi argentum uiuum, ergo non fiet aurum sed argentum: & ob hoc argentum est album sicut argentum uiuū, & est sicut fœmina & incomplete digestum, & hæc est causa albedinis argenti & citrinitatis auri. Vnde sicut fœmina est mas occasionatus secundum philosophum in libris præallegatis, sic similiter dicitur quòd argentum est aurum occasionatum. Est autem citrinitas & albedo in auro & argento non ex utroque sed ex argento uiuo tantum, quemadmodum in ouo album & citrinum sunt ex parte fœminæ et non maris, quamuis non sint in argento uiuo distincta sicut in ouo. Ideo dicit philosophus 17. libro de animalibus, album et citrinum in ouo nō sunt, ex mare et fœmina sed ex fœmina tantum. In alijs autem metallis, quia aut sulphur nondum potuit bene digerere et uincere argentum uiuum propter paucitatem caloris ut in plumbo & stanno, aut combussit nimis ut in ære uel ferro. Ideo in ipsis nondum potuit generare aurum nec argentum, quoniam sulphur non est uincens, nec uictum omnino.

ET intemperantia caloris sulphuris potest esse tam in abūdantia quàm in defectu & potest utraque intemperantia dici indigestio diuersis respectibus postquam nō tenet medium. Ideo bene dicit philosophus 18. de animalibus scilicet ꝙ mares & fœminæ indigent temperantiæ caloris, quemadmodum

omnia naturalia & artificialia non sunt nisi per terminum & temperantiam determinatam, cum calor uincit ualde, desiccat res humidas & cum diminuitur multum, non potest sustentare humiditates & propter hoc indiget temperantia. Si autem non fuerit ita, accidet istud, quod accidit rebus de coctis quoniam ignis multus comburit, & paucus non potest digerere. Et propterea indiget mas & fœmina ad creandū filium temperantia caloris &c. Et huic concordat uerbum Gal. in quarto de ingenio sanitatis, qui dicit omnis error duobus modis est in quantitate, scilicet si ultra temperamentum est uel citra temperamentum. Nam idem, id est, consimilem defectum facit plus & minus. Vnde dicimus solum aurum esse à calore temperato decoctum & à natura digestum citrinum masculinum & simile est argentum & nullum aliorū hoc habere meruit.

RVRSVS *ne uideamur ignorare intentionem uerborum dictorum Aristotelis. Dicimus quòd quamuis sperma sit factor embrionis ut dictum est, tamen non est sicut principale agens sed magis ut organum & instrumentum, quia anima existens in spermate est principale agens & mouens, mota ab anima generantis. Cum omne quod est habeat animam actu uel potentia uel secundum quid uel simpliciter ut dicitur 16. de animalibus, & utitur spermate tanquam instrumento cum calido & frigido ad generationem & formationem ut ibidem dicitur, quamuis uerius sit dicere aliquid fieri per motum instrumentorum quàm per instrumēta ut idem dicitur. Vnde ex motu generantur calidum & frigidum ut instrumenta faciunt duritiem & mollitiem & similia accidentia, ut patet tam in naturalibus quàm in artificialibus, gladius enim efficitur ex motu instrumenti, quòd*

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

mouetur secundum scientiam artificis &c. Vnde sicut anima hominis in qua est scientia, mediante sanguine & spiritu mouet manum ut instrumentum aut instrumentum extrinsecum hoc autem mouet materiam. Sic & anima existens in spermate mouet spiritũ secundum motum generantis à quo exiuit & utitur ipso ut instrumento mediante calore naturali, & sperma mouet materiam. s. menstruum. Vnde dicitur decimosexto de animalibus, quòd cum sperma uenerit in matricem, mouet mẽstruũ eodem motu quo ipsum, extitat motũ, scilicet ab anima generantis à qua exiuit sperma & omnia mẽbra sunt in potentia tam in mẽstruo quàm in spermate, in actu aũt nullũ sed in menstruo passiue, in spermate uero actiue, & hoc facit cũ calido naturali uel animali proportionato ordinationi astrorum, quod est uitale, quod calidum nõ est ignis uel ab igne, ut ibi dicitur, cum ignis animal non generet nec nutriat. Eodem modo dicimus de sulphure & argento uiuo in operibus naturæ, quoniam sulphur non est agens principale sed uirtus mineralis occulta, existens in ipso mediãte calore mineræ digerente, est principale agens intrinsecum cum corporibus cœlestibus et mouent sulphur cum calore suo sicut instrumentum. Sulphur autem mouet argentum uiuum, sicut materiam sibi propriam ad generationem eo motu quo mouetur ab agẽtibus primis. Similiter in operibus eiusdem naturæ, mensuratis ab arte, quia anima artificis in qua est species & scientia est principale agens extrinsecum & mouet uirtutem mineralem digestiuam & liquefactiuam, et generatiuam existentem in sulphure per tempus caliditate ignis mensurata ab artifice, sicut principale agens intrinsecũ, & hæc uirtus mouet sulphur in quo est sicut instrumentum. Sulphur autem motum mouet argẽtum uiuum, sicut propriã

materiam ad generationē eo motu quo mouetur à primis, et est aurum in argento uiuo & in sulphure in potentia, actu uero nō. sed est in argento uiuo passiue, in sulphure uero actiue sicut in efficiente. Vnde liquefactio & coagulatio & alia accidentia fiunt à calido & frigido, forma uero efficitur, ex motu instrumentorum motorum secundum scientiam artificis mensurantis & ministrantis ea naturæ.

Argenti uiui uulgaris similitudo.

DICEMVS denuo quòd argentum uiuum uulgare assimilatur menstruo & ouis uenti. Vnde sicut ex mēstruo, absque spermate non fit embrio nec ex ouis uenti auis absque semine maris, quia uirtus animæ non est in eis nisi ex spermate uel semine maris, ut patet ex decimosexto de animalibus. Sic ex argento uiuo uulgari. Nunquam fiet aurum nec lapis philosophorum, absque sulphure, quia non est in eo uirtus generatiua nisi per sulphur, secundū hanc igitur proportionem dicimus de sulphure, quoniam ipsum assimilatur spermati et semini maris, et absque mēstruo fœminæ non fit generatio, quemadmodum tota materia generationis & nutrimenti non est nisi ex fœmina, sic ex sulphure sólo absque argento uiuo nunquam fiet aurum, nec lapis philosophorum, quia in eo non est uirtus materiæ nec nutrimenti. Et sicut ex albo oui fit generatio pulli & nutrimenti ex solo citrino. Sic similiter generatio auri fit ex argento uiuo, & nutrimentū eius ex solo citrino, scilicet sulphure suo. generatio igitur lapidis erit ex albo, id est, argento uiuo & nutrimentum ex solo citrino, scilicet sulphure suo occulto, digesto per actionē sulphuris extrinseci regimine artis & artificis ministrantis naturæ. Propterea natura sapientissima in animalibus perfe-

ctis in quibus est dare marem & fœminã separauit marem à fœmina quæ ad generationem temporibus congruis coniunguntur. In seminibus autem quia non sunt corpora mobilia localiter, à principio intrinseco, coniunxit natura ex eis simul marem & fœminam, ita quòd in quolibet semine est coniuncta & indistincta quo ad substantiam uirtus maris et fœminæ ad generationem fiendam. Sic similiter ac propter eandem causam, coniunxit in mineris metallorum sulphur & argentum uiuum ad generationem ipsorum. ideo minera ipsorum omnium sunt necessario mixtæ ex sulphure & argẽto uiuo uulgi cum sint simul ibi generata mixta & coagulata. Et ob hoc sicut mas non generat in substantia propria sed in passiua & opposita sibi, siue agens & patiẽs sint cõiuncta siue separata. Sic similiter & sulphur generat non in substãtia propria sed in passiua & opposita sibi quæ dicitur argentum uiuum. Si igitur uerum est quòd in principio huius capituli diximus secundum sententiam Aristotelis, Auerrois & Alexandri, scilicet quòd ex eisdem generamur, nutrimur, perficimur & complemur, & non ex extraneis, ergo ex eisdẽ aurum debet generari nutriri & perfici ac compleri, & nõ ex extraneis. Cum igitur aurum sit generatum, nutritum, perfectum & completum, à natura ex solo argento uiuo, ab extrinseco sulphure digesto & ultimo ab eo expoliato, ergo & lapis philosophorum ex eisdem debet generari, nutriri, perfici & compleri scilicet ex quibus est aurum & non ex extraneis, quia sicut cognitio rei sumitur ab essentia & natura rei & suis principijs, & sic & operatio ipsius. Quia ergo ex imperfectis metallis, debet per hunc lapidem, aurũ generari, nutriri, perfecti & compleri per eorum mixtionẽ, ergo ex solis partibus eorum quæ sunt ex eisdem ut aurum,

generabitur

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

generabitur aurum, & partes extraneæ corrumpentes separabuntur seorsum, & cum partes quæ sunt in eis quæ sunt ex eisdem ut aurum sint argentum uiuum, ergo ex solo argento uiuo eorum generabitur aurum & nutrietur & perficietur & complebitur per hunc lapidem, ergo & partes sulphuris quæ sunt in eis cum sint extraneæ & corrumpentes separabuntur seorsum quia non miscebuntur. Omnis enim res ex sibi similibus conficitur & perficitur & completur & nõ ab extraneis. Vnde philosophus in secundo de anima dicit ꝙ nutrimentum in principio est dissimile à nutrito. in fine autẽ simile, ergo à similibus res nutritur & perficitur & ideo ab extraneis. Sic ergo patet quòd aurum alchimicum est quod debet esse necessario ex eisdem, omnino & eodem modo generatum ut minerale & non ex extraneis, nec modo extraneo. Qui igitur in extraneis laborant & modo extraneo, à natura operantur, extranea faciunt & aliena. Similiter autem & qui in eisdem, non extraneo modo operantur, ueritatem rei consequuntur.

CVPIENTES igitur per artem alchimiæ naturam sequi non impendent laborem in argẽto uiuo solo scilicet uulgi, nec in sulphure solo scilicet uulgi nec cum aliquibus alijs intermixtis sicut nec natura, immo nec in argento uiuo & sulphure uulgi coniunctim, quod forsan uidetur mirabile. Sed in eo in quo sunt à natura coniuncta, quia præparauit arti sicut ancilla. Coniungit autem, ipsa natura à principijs generationis sicut in lacte butyrum lac & seracium quæ post digerit, & abinuicem separat & sequestrat. Similiter autem & ars. Similitudines autem istæ sunt sufficientes & ueraces etiam ad hoc propositum ostendendum, quãuis non sint totales, quoniam animatorum ad inanimata,

non potest esse in omnibus totalis similitudo nec adduci, non enim generatur aurum ex auro, sicut animal ex animali. Sed talis inuestigatio extranea & pulcherrima est. Concludimus ergo ex omnibus prius dictis quòd quicunque sapiens figuras & analogias uerborum cum omni imaginatione in hac arte inuestigare uoluerit, cum ipsa ars supra naturam & rationem naturalem consistit, ut prius ostendimus, oportebit ipsum necessario operibus diuinis supra naturam & naturalem rationem, & intellectum existentibus consentire et fidem omnimodo adhibere, quòd si solam rationem adeptus fuerit finem artis penitus non attinget.

CONIVNGIT &c. Sciendum quòd sicut natura generat metalla ex sulphure & argento uiuo. Non quòd sulphur in sua natura per se reperiatur in suis mineris: nec argentum uiuum sic. Sed reperiuntur hæc à natura commixta & in naturam terræ redacta: nec etiam reperitur aliquid ibi in quo saluetur ibi media dispositio à mollitie argenti uiui ad duritiem alicuius metalli, cum tamen non fiat transitus de extremo ad extremum nisi per medium. Sic & in transmutatione metallorum imperfectornm uersus perfecta est existimandum, quia natura in ijs occultissime operatur. Regiones narrant res & generationes diuersificant ea, non solum secundum species, sed secundum proprietates & accidentia in eadem specie: hoc patet tam de animatis quàm de inanimatis, ut dicit philosophus octauo de animalibus. Sic similiter existimemus esse de mineris metallorũ, quia ratione diuersarum minerarum in regionibus diuersis quædam possunt nobilitare imperfecta metalla in aurum & quædam nõ, quasi de se semper & ubiq; sint disposita ad finem illũ. Sicut etiam uidemus quasdam melius argentum & quasdam me-

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

lius æs producere propter causas, quia potest minera esse corrupta & carens aquis lauantibus per fluxum earum, aut sulphuris mali repletio impedit transmutationem talem fieri in tali loco. Item aspectus cœlestes operantur ad hoc &c.

Capitulum octauum, Instantia contra dicta. In qua probat quòd ex ære & ferro non potest fieri aurũ, uel argẽtũ & soluit.

SED dicet aliquis, uidetur quòd ex ære & ferro non possit fieri aurum uel argentum per alchimiã siue per lapidem philosophorum quod primo probatur sic. Impossibile est illi rei quæ transiuit terminum decoctionis ut reuertatur ad terminum decoctionis & ad medium. Sicut non est possibile ut assum reuertatur elixum: ut dicit Auerrois tertio colliget, & cum æs & ferrum sint huiusmodi, ergo &c. Reliqua autem confitemur posse conuerti. Similiter quæ cruda sunt possunt decoqui, econtra autem incrudari non possunt, & quæ sunt semidigesta possunt complete digeri, quæ autem superfluæ ad temperatũ reuerti nõ possunt, ut patet in cibis quid assantur & elixantur quando sunt crudi. Propter quod dixit Auerrois tertio colliget ut supra. Item de tali digestione dixit Rasis in libro perfecti magisterij & Morienus & quilibet alchimista, quòd argentum & aurum à calore suaui & temperato decocta sunt. Stannum autem & plumbum à calore diminuto, ferrum autem & æs à calore superfluo assatiuo & urente. Argentum uiuum crudimine. Ad hoc omnia imperfecta posse conuerti in aurum, tam secundum artem quàm secundum naturam.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

SED est aduertendum, quòd cum duplex sulphur sit in quolibet metallo præterquam in auro scilicet extrinsecum cōburens & intrinsecum non comburens, quod est de substantiali compositione argenti uiui. Ideo illud extrinsecum est separabile ab eis: intrinsecum autem nullo modo. Et quia hoc sulphur extrinsecum potest per artificium separari, sicut & à natura, patet uere quòd non est unitum cum suo argento uiuo. Ideo non facit ueram adustionem in argento uiuo. Sed in seipso quod patet, quia ipso separato remanet argentum uiuum purum, quod non sic remaneret, si secum esset unitum. Et ideo cum purificantur imperfecta metalla in opere minori per ablationem quandam huius sulphuris, uidetur eorum argentum uiuum lucidius. Vnde de hoc duplici sulphure loquens Geber capitulo de procreatione Veneris sic inquit. Ex præcedentibus itaque sermonibus relinquitur in compositionibus duplicem fore sulphureitatem, unam quidē in profunditate argenti uiui conclusam in principio suæ mixtionis. Alteram uero superuenientem, quarum alteram cum labore tolli. Alteram uero nullo artificiorum ingenio est possibile tolli quod per ignem perficitur, ad quod possit nostra operatio congrue ac utiliter peruenire. Cum iam secum per eandem creationem unito factum sit. Hoc experimento probatur, quia uidemus sulphureitatem adustam per ignem deleri, sulphureitatem uero fixam minime. Si igitur diximus corpora calcinatione mundari, intelligas utique à terrea sulphurea substātia quæ nō in radice suæ naturæ unita est, quoniā unitā purgare uel mūdare per ignis ingeniū nō est possibile, nisi adueniat argenti uiui medicina, occultans & contēperās aut illam de commixto separans. Item capitulo de coagulatione, idem habet similiter, scilicet argentum partes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

sulphuris, naturaliter sibi admixtas, quoddam uero plus, quoddam minus, quas remouere per artificium non est possibile &c. Quia igitur istud sulphur extrinsecus adueniens potest per artificium separari à metallis, patet quòd non est uere unitum cum illo argento uiuo, nec de ipsius substantia. Et ideo istud argentum uiuum æris, & ferri potest perfici in aurum purissimum sicut argentum uiuum stanni, & plumbi per sulphuris extrinseci separationem. Et sicut ipsum est fœdum fœtidum, & malum, ita dat tincturam fœtidam & malam: ueruntamen in hoc tãtum bonitatis habet quia ipsum est agens in materia sine cuius actione natura nõ posset generare aliquod metallorum. Ideo Geber eius tincturã uituperans tractatu de medicinis primi ordinis capitulo de citrinatione Lunæ, dicit sic per sulphur etiam rubificatur Luna, sed illius rubificatio est difficilis & laboriosa immense, et tamen non resultat eius citrinatio fulgens immo fusca & liuens terreitate motifera &c. Ex quibus iam dictis nos æstimamus cum ratione, quòd cum lapis philosophorum super æs et ferrum liquefacta proiectus fuerit, commiscebitur in momẽto cum omnibus & solis partibus argenti uiui existentis in eis, & unitur cum eis cum sint eiusdem naturæ, & perficit eas in aurum purissimum: & omnes partes sulphuris extrinseci separabuntur seorsum, quia non sunt de natura sua. Et hæc est intẽtio Geberis capitulo de differẽtijs perfectionis, differentia prima quamuis uideatur aliter dicere capitulo de præparatione corporum in generali, scilicet Saturni & Iouis. Argentum enim uiuum semper absque uiolentia & labore commiscetur cũ eo quod suæ naturæ est: alterũ uero respuit & seorsum relinquit. Similiter dicimus in stanno, & plumbo, & in argento, quamuis in argento sint modice partes

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

ſulphuris extrinſeci. Sed cum ſuper argentum uiuum proijcitur hic lapis qui cum eo, tam ſecundum totum quam ſecundum omnes partes ſunt unius naturæ & ſubſtantiæ, ideo totum perficiur in aurum. Videmus enim gratia exempli in coagulatione lactis, quia coagulum coagulat ſolum partes ſibi ſimiles exiſtentes in lacte. Aliàs uero diſſimiles reſpuit & ſeorſum relinquit, & iſta ſubſtantia caſealis in lacte conſiſtens ſe habet ut principium materiale & paſſiuum. Coagulum uero ſicut principium formale actiuum, quamuis ſint eiuſdem materiæ & ſubſtantiæ, ac naturæ. Quòd autem talis aduſtio ſit in ſolo ſulphure ferri & æris: & non in eorum argento uiuo ſatis experimento patet, quia cum adurimus ſiue coagulamus argentum uiuum cum ſulphure, & facimus ex eis ſublimationem uzifur poſt magiſterium ſublimationis alteram ſeparamus ſubſtantiam argēti uiui ab uzifur puram & mundam, ut prius & magis. quod patet, quia nulla aduſtio facta fuit in iſto argento uiuo, ſed in ſolo ſulphure, ergo eodem modo in ferro & ære eſt exiſtimandum & ſic patet ſolutio ad dubium. Et ſic eſt finis iſtius aureæ quæſtionis, ex Bono Ferrarienſi extractæ per Ianū Therapum Lacinium Calabrum Minoritam theologorum minimum: & nunc primo per ipſum ad cōmunem ſtudioſorum fœlicitatem editæ in lucem.

Acceſſit, & huic quæſtioni epiſtola quædam ipſius Boni ad quendam ſuum familiarem, ſuper hoc negotio, quæ quidem quia conformis eſt ſuæ doctrinæ, & præſertim in capitulo primo: ubi loquitur de materia lapidis, iccirco huic operi illam inſerere non dubitaui.

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

SEQVITVR NVNC EPISTOLA BONI Ferrarienſis egregij atque eximij in medicina & in hac arte doctoris ad quendam ipſius familiarem.

I NSTANTISSIME N. fratrũ optime magna cum deuotione et fiducia ueſtris literis & precibus me rogaſtis, ut uobis ſcriberem quæ ſit materia ſuper quam philoſophi alchimiã inquirendo laborauerunt, ut uenerabilem eorum lapidem cum magna induſtria ſibi compararent. Quapropter nullus in hac re ueritatem dicere poſſet nec cum ueritate alios informare qui ipſam materiam non prius nouit, nec iudicat de re niſi qui uere eam cognoſcit, Ideo ſi nondum ſim ſuper ueritate: non poſſum ueſtram reſpondendo adimplere petitionem: ueruntamen quia ratione in hac arte potius quàm formæ ſemper uolui adhærere, poſtquam hæc omnia cum maxima difficultate & labore incepi percipere, & in multos errores incidi nauigando & tranſeundo. Referam nunc uobis ſuper qua materia ſim firmatus ſecundum quod exiſtimo & opinor, ueſtri deſideriũ adimplendo, rationibus ſatis ueridicis approbando, quod dicam. non enim ſufficit dicere quia ita eſt, niſi oſtendatur propter quid. Et quæcunque generaliter ſecũdum rationem dixi in quæſtione prolixa quæ dicitur pretioſa margarita nouella in inueſtitione artis iſtius, & in tractatu contra illos qui in materia indebita operantur quæ nomini fratris Anſelmi monachi conſcripſi, Nunc ueſtri amore motus, aperiam in ſpeciali & particulari uobis ut percipiatis intẽtionem Hermetis, Geberis, & aliorum philoſophorum & natnræ, per quod patebit uo

bis, si in hac arte aliquid intelligam uel ignorem. Inuocato igitur nomine excelsi & altissimi Creatoris & misericordis, ac Iesu Christi filij sui & gubernatoris nostri à quo digne petentibus beneficium omne confertur, incipio absque ænigmate dicere uobis & rationabiliter demonstrando explicare munus quod de hac materia quæsiuistis. Quod quidem nisi intelligenti et intelligere honeste uolenti sub anathematis pœna narrare uolui sicut præcepit Hermes. De modo autem operis in materia hac, ut informem, quamuis operi ad præsens me congrue dare non possim, sicut alias consueui per quosdã exteriores defectus omnia silebo, hoc enim uidetur archanum totius mundi, sicut dicunt philosophi & gloria inæstimabilis. Quæsiuistis autem de causa materiali quæ non est modicum munus introeuntibus artem istam, hæc enim est quam antiqui philosophi quæsiuerũt prius ut in aliarum causarum uenirẽt cognitionem sine cuius cognitione uacui erant ab aliarum cognitione. Et similiter per consequens ab hac arte & opere. Quod igitur uobis pollicitus sum accipite modo.

SCITOTE in primis quòd arsenicum siue auripigmentum est compositum à natura ex sulphure & argento uiuo in proprijs mineris sicut pluribus rationibus uobis ostendam quasi narratiue per signa sumpta à sensu, in sublimando enim arsenicũ sæpe accidit quòd egreditur & ascendit cum sublimatione argentum uiuum in granis uiuis oculatis & distinctis adinuicem in modum granorum milij ac si argentum uiuum uulgare solum in sublimatorijs positum sic fuisset: & hoc apud expertos & facientes etiam realgar est ratum & firmum. & est hoc argentum uiuum omnino idem cum uulgari argento uiuo quod sic patet, quia nihil miscetur cum argento uiuo uulgi, ipso remanente in natura

argenti uiui, nisi hoc, remanentibus omnibus proprietatibus & passionibus argenti uiui, & quòd non potest contrahi de re in actu, nisi quod est in ipsa potentia. ideo concludimus quòd in compositione arsenici est argentum uiuum, propter quod uidetur etiam quòd ex Vzifur extrahimus argentum uiuum, quod in eo est quamuis improprie & occulte. Item dicimus sulphur esse tincturam rubedinis proprie & per se: argentum uiuum autem tincturam albedinis, ut dicunt omnes philosophi: sed si proijciat arsenicum uel realgar, quod ex ipso fit super æs liquefactum, tingit æs tinctura albedinis simili albedine Lunæ, ergo albedo hæc uidetur albedo argenti uiui. Si enim tinctura hæc esset ratione sui sulphuris tingeret rubedine uel saltem nigredine per adurentem uirtutem & inflammabilem quam habet, & ideo omne metallū cum fuerit purgatum ostendit naturam argenti uiui coagulati potius quàm sulphuris quantum est de se, quod est per ipsius gubernantiam & ipsius uirtutem existentem in manifesto & sulphuris in occulto, ita quòd æs & aurum ostendunt, Sulphuris cum capitello calcis commixtionem facere per filtrum siue compilatorium, sicut ex arsenico cum capitello.

Quid sibi uelit hic ignoro, ideo aliquid in hoc loco deficere existimo, uide tamen eum in capitulo de materia lapidis. a car. 94

ET quia quorumcunque proprietates & passiones sunt diuersæ in specie, licet in genere communicent super diuersa, constat necessario sulphur uulgi in specie esse diuersum ab arsenico, sed in genere communicet. Quare igitur sic est quòd non possumus imitari naturam in generatione arsenici, quamuis principia generationis similia habemus, quia deficit nobis idem sulphur, aut ad minus digestionem quam tale facit natura, ignoramus omnino, ideo

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2

uidetur incōueniens ut operationē philosophorū alchimicā in eis impēdere debeamus, si debemus uere sequi naturā, iō sicut natura in mineris metallorū generauit arsenicū ex quo facit metalla sic miserta arti generauit arsenicum extra mineras metallorum quòd ulterius non transmutat, ut arsenicum accipiat ipsum & transmutet ipsum. sic ut sequatur naturam in hoc, quòd si natura hoc non fecisset ars alchimiæ esset omnino uana, Habet enim sulphur uulgi cum arsenico quādam naturam cōmunem, ut diximus. similiter omne sulphur aut quodlibet aliud sulphuris naturam habens, habet proprietatē congelandi argentum uiuum, & quandoque rubificandi, quandoque non.

AMPLIVS quia sicut accidit in quibusdam sublimationibus arsenici, secundum quod egreditur uobis argentum uiuum in granis diuisum & occultatum quod est idem cum argento uiuo uulgi ut supra diximus. Sic ingeniati sunt philosophi subtilissimo ingenio & profundissimo cum operatione mirabili & occulta per digestionem congruam extrahere idem argentū uiuum quod cum ipso coaguletur, sicut aurū liquefactum cum seipso solo coagulatur ab intrinseco suo. Et in hoc tota intentio philosophorum esse uidetur, propter quod dixit Geber capitulo de principijs naturæ. Tria esse principia scilicet argentum uiuum, sulphur & suum compar scilicet arsenicum uolēs insinuare quòd duo sunt principia naturæ propria scilicet sulphur & argentum uiuum, & quòd arsenicū habet naturas & proprietates illorum commixte, & quòd ipsum obtinens uices & uicariatum illorum est principium naturæ per illorum potentias & uirtutes. Et dicit in eodem quòd spiritus fœtens, & aqua uiua sunt principia naturæ, quam & aquam siccam concedimus nominari secundum an

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
3607/A/2